FİNANSAL RAPORLAMA KALİTESİNİ ETKİLEYEN FAKTÖRLER VE FİNANSAL RAPORLARIN KALİTESİNİN ÖLÇÜMÜNE İLİŞKİN YAKLAŞIMLAR: BİST İMALAT SEKTÖRÜNDE BİR UYGULAMA

Gülşen ÇAVUŞ

Yüksek Lisans Tezi

Eskişehir, 2018

FİNANSAL RAPORLAMA KALİTESİNİ ETKİLEYEN FAKTÖRLER VE FİNANSAL RAPORLARIN KALİTESİNİN ÖLÇÜMÜNE İLİŞKİN YAKLAŞIMLAR: BİST İMALAT SEKTÖRÜNDE BİR UYGULAMA

Gülşen ÇAVUŞ

YÜKSEK LİSANS TEZİ

İşletme Anabilim Dalı

Muhasebe Bilim Dalı

Danışman: Prof. Dr. Saime ÖNCE

Eskişehir

Anadolu Üniversitesi

Sosyal Bilimler Enstitüsü

Aralık, 2018

JÜRİ VE ENSTİTÜ ONAYI

Gülşen ÇAVUŞ'un "Finansal Raporlama Kalitesini Etkileyen Faktörler ve Finansal Raporların Kalitesinin Ölçümüne İlişkin Yaklaşımlar: BİST İmalat Sektöründe Bir Uygulama" başlıklı tezi **27 Aralık 2018** tarihinde, aşağıdaki jüri tarafından Lisansüstü Eğitim Öğretim ve Sınav Yönetmeliğinin ilgili maddeleri uyarınca toplanan **İşletme (Muhasebe)** Anabilim Dalında, **yüksek lisans tezi** olarak değerlendirilerek kabul edilmiştir.

		İmza
Üye (Tez Danışmanı)	**: Prof.Dr.Saime ÖNCE**	.....
Üye	**: Prof.Dr.Nurten ERDOĞAN**	.....
Üye	**: Prof.Dr.Birol YILDIZ**	.....

Prof.Dr.Metin ÇOŞKUN
Anadolu Üniversitesi
Sosyal Bilimler Enstitüsü Müdür Vekili

ÖZET

FİNANSAL RAPORLAMA KALİTESİNİ ETKİLEYEN FAKTÖRLER VE FİNANSAL RAPORLARIN KALİTESİNİN ÖLÇÜMÜNE İLİŞKİN YAKLAŞIMLAR: BİST İMALAT SEKTÖRÜNDE BİR UYGULAMA

Gülşen ÇAVUŞ
İşletme Anabilim Dalı
Muhasebe Bilim Dalı
Anadolu Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Aralık 2018
Danışman: Prof. Dr. Saime ÖNCE

Finansal raporlama kalitesi çok boyutlu bir kavram olduğu için literatürde farklı bakış açılarıyla tanımlanmış ve farklı ölçütlerle değerlendirilmiştir. Bu çalışmada finansal raporlama kalitesini etkileyen faktörler ve ölçüm yaklaşımlarına ilişkin bir çerçeve oluşturulmuştur. Finansal raporlama kalitesi, finansal raporları hazırlayan kişiden, işin doğasından kaynaklanan özelliklerden ve raporlama sürecinde çevrenin özelliklerinden etkilenebilir. Dolayısıyla bu çalışmada finansal raporlama kalitesini etkileyen faktörler kişi, görev ve çevre boyutunda sınıflandırılmıştır. Bir işletmenin yüksek kaliteli finansal raporlara sahip olması işletme ve yatırımcılar arasındaki bilgi asimetrisini azaltarak yatırım verimliliğinin artmasını ve sermaye maliyetinin düşmesini sağlar. Bu faydaları sağlayabilmek için raporların kalitesini etkileyen faktörlerin belirlenmesi önemlidir. Bu nedenle araştırmamızda 2009-2017 yılları arasında BİST İmalat Sektöründe yer alan işletmelerin finansal raporlama kalitesini etkileyen faktörler kişi ve çevre boyutunda belirlenerek finansal raporların kalitesi üzerindeki etkileri incelenmiştir. Finansal raporlama kalitesinin ölçümünde kazanç kalitesi esaslı yaklaşımlardan iki farklı yöntem kullanılmıştır. Bu yöntemlerden ilki finansal raporlama kalitesinin "tarafsızlık ve hatasızlık" boyutuna odaklanan kazanç yönetimidir. Kazanç yönetimi bağlamında Larker-Richardson Modeli aracılığıyla değerlendirilen raporların kalitesine etki eden kişi ve çevre faktörleri; yönetim kurulu büyüklüğü, yönetim kurulunda yer alan bağımsız üyelerin oranı, denetim komitesinde yer alan bağımsız üyelerin oranı, halka açıklık oranı, kaldıraç oranı ve işletme büyüklüğüdür. Raporların kalitesinin değerlendirilmesinde kullanılan diğer yöntem ise finansal raporlama kalitesinin "tahmin edici ve doğrulayıcı",

“tarafsızlık ve hatasızlık” ve “tamlık” boyutuna odaklanan değer ilişkisidir. Türk Ticaret Kanunu’nun değişmesi ve işletmenin kurumsal yönetim endeksinde yer alması değer ilişkisi bağlamında Ohlson Modeli aracılığıyla ölçülen algılanan finansal raporlama kalitesinde farklılık yaratmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Finansal raporlama kalitesi, Muhasebe kalitesi, İhtiyari tahakkuk, Değer ilişkisi, Panel veri analizi

ABSTRACT

THE FACTORS AFFECTING FINANCIAL REPORTING QUALITY AND APPROACHES TO MEASURE THE QUALITY OF FINANCIAL REPORTS: AN APPLICATION IN THE BIST MANUFACTURING SECTOR

Gülşen ÇAVUŞ
Department of Business Administration
Programme in Accounting
Anadolu University, Graduate School of Social Sciences, December 2018
Supervisor: Prof. Dr. Saime ÖNCE

Since the quality of financial reporting is a multidimensional concept, it is defined in the literature with different perspectives and evaluated with different measurement methods. In this study, a framework for the factors affecting the quality of financial reporting and measurement approaches was established. The quality of financial reporting can be affected by the person who prepares the financial reports, the nature of the work and the characteristics of the environment in the reporting process. In this study, therefore, the factors affecting the quality of financial reporting are classified as person, task and environment. The high-quality financial reports of a business reduce the asymmetry of information between business and investors, resulting in increased investment efficiency and reduced cost of capital. In order to achieve these benefits, it is important to identify the factors that affect the quality of the reports. Therefore, the factors affecting the quality of financial reporting of enterprises in the BIST Manufacturing Sector between 2009 and 2017 have determined in terms of person (preparers of financial statements) and environment aspects and then the effects on the quality of financial reports have been examined. Two different methods of earnings quality based approaches are used to evaluate the quality of financial reporting. The first of these methods is earnings management, which focuses on “neutrality and freedom from error” dimension of financial reporting quality. Person and environmental factors affecting the quality of reports evaluated through Larker-Richardson Model in the context of earnings management are the size of the board of directors, the independency of board of directors, the independent members of the audit committee, the free float ratio, the leverage ratio

and the size of the enterprise. The other method used to assess the quality of the reports is the value relevance that focuses on “the predictive value and confirmatory value”, “neutrality and freedom from error” and “completeness” dimension of financial reporting quality. The change in the Turkish Commercial Code and the involvement of the enterprise in the corporate governance index make a difference in the perceived financial reporting quality measured through the Ohlson Model in the context of value relevance.

Key Words: Financial reporting quality, Accounting quality, Discretionary accruals, Value relevance, Panel data analysis

TEŞEKKÜR

Yüksek lisans sürecimin başından bu çalışma sonlanana kadar yardım ve katkılarıyla beni yönlendiren, bakış açımı zenginleştiren, anlayışını ve desteğini hiçbir zaman esirgemeyen değerli danışmanım Prof. Dr. Saime ÖNCE'ye teşekkür eder, saygılarımı sunarım.

Hayatımın her anında her türlü fedakârlığı ve desteği esirgemeyerek beni bu günlere getiren sevgili babam Mehmet ÇAVUŞ'a ve sevgili annem Rahime ÇAVUŞ'a, her zaman yanımda olan canımdan can öte kardeşim Yunus ÇAVUŞ'a hayatımda oldukları için teşekkür ederim.

27./12/2018

ETİK İLKE VE KURALLARA UYGUNLUK BEYANNAMESİ

Bu tezin bana ait, özgün bir çalışma olduğunu; çalışmamın hazırlık, veri toplama, analiz ve bilgilerin sunumu olmak üzere tüm aşamalarında bilimsel etik ilke ve kurallara uygun davrandığımı; bu çalışma kapsamında elde edilen tüm veri ve bilgiler için kaynak gösterdiğimi ve bu kaynaklara kaynakçada yer verdiğimi; bu çalışmanın Anadolu Üniversitesi tarafından kullanılan "bilimsel intihal tespit programıyla" tarandığını ve hiçbir şekilde "intihal içermediğini" beyan ederim. Herhangi bir zamanda, çalışmamla ilgili yaptığım bu beyana aykırı bir durumun saptanması durumunda, ortaya çıkacak tüm ahlaki ve hukuki sonuçları kabul ettiğimi bildiririm.

Gülsen GAVUŞ

İÇİNDEKİLER

Sayfa

BAŞLIK SAYFASI……...i

JÜRİ VE ENSTİTÜ ONAY SAYFASI…….....……...…….ii

ÖZET iii

ABSTRACT..... v

TEŞEKKÜR vii

ETİK İLKE VE KURALLARA UYGUNLUK BEYANNAMESİ.....viii

İÇİNDEKİLER ix

TABLOLAR DİZİNİ.....xii

ŞEKİLLER DİZİNİ.....xiv

SİMGELER VE KISALTMALAR DİZİNİ xv

1. FİNANSAL RAPORLAMA KALİTESİ 1

1.1. Finansal Raporlama..... 1

1.2. Finansal Raporlama Kalitesi..... 2

1.3. Finansal Raporlama Kalitesinin Göstergesi Olarak Faydalı Finansal Bilginin Niteliksel Özellikleri..... 5

1.3.1. Faydalı finansal bilginin temel niteliksel özellikleri..... 5

1.3.1.1. İhtiyaca uygunluk 5

1.3.1.2. Gerçeğe uygun şekilde sunum..... 8

1.3.2. Faydalı finansal bilginin destekleyici niteliksel özellikleri 8

1.3.2.1. Karşılaştırılabilirlik..... 8

1.3.2.2. Doğrulanabilirlik 9

1.3.2.3. Zamanında sunum 9

1.3.2.4. Anlaşılabilirlik..... 9

1.4. Finansal Raporlama Kalitesini Etkileyen Faktörler..... 10

1.4.1. Kişiye ilişkin faktörler..... 10

1.4.1.1. Yöneticilerin demografik yapısı ve kişilik özellikleri..... 11

1.4.1.2. Yöneticilerin görev süresi ve uzmanlığı 12

1.4.1.3. Yönetim kurulunun büyüklüğü ve bağımsızlığı..... 14

1.4.1.4. Yönetim kurulunun sahiplik payı ve yönetimin çıkarları 15

1.4.2. Göreve ilişkin faktörler..... 17

1.4.2.1. Finansal nitelikli işlemlerin karmaşıklığı..... 17

1.4.2.2. Finansal nitelikli işlemlerde öznellik ve mesleki yargı..... 17

1.4.3. Çevreye ilişkin faktörler 18
1.4.3.1. İşletme içi faktörler 19
1.4.3.1.1. İç kontrol 19
1.4.3.1.2. İç denetim 20
1.4.3.1.3. Denetim komitesi özellikleri 21
1.4.3.1.4. Denetim kalitesi 23
1.4.3.1.5. İşletmeye ait özellikler 24
1.4.3.2. İşletme dışı faktörler 26
1.4.3.2.1. Finansal piyasaların gelişmişlik düzeyi 26
1.4.3.2.2. Ülkeye özgü politik ve yasal sistemler 27
1.4.3.2.3. Vergi sistemi 30
1.4.3.2.4. Uluslararası ve ulusal finansal raporlama standartları 31
1.5. Yüksek Kaliteli Finansal Raporların Sağladığı Yararlar 32
2. FİNANSAL RAPORLAMA KALİTESİNİN ÖLÇÜMÜNE İLİŞKİN YAKLAŞIMLAR 34
2.1. Finansal Raporlama Kalitesinin Faydalı Finansal Bilginin Niteliksel Özellikleri Bağlamında Ölçülmesi 38
2.2. Finansal Raporlama Kalitesinin Kazanç Kalitesi Bağlamında Ölçülmesi ... 39
2.2.1. Muhasebe esaslı kazanç kalitesi ölçüm yöntemleri 40
2.2.1.1. Kazanç yönetimi 40
2.2.1.1.1. Toplam tahakkuklar 41
2.2.1.1.2. Toplam tahakkukların ihtiyari ve ihtiyari olmayan bileşeni 44
2.2.1.2. Tahakkuk kalitesi 50
2.2.1.3. Kazancın sürekliliği 53
2.2.1.4. Kazancın istikrarlılığı 54
2.2.1.6. Kazanç hedeflerini karşılama veya aşma 57
2.2.2. Piyasa temelli kazanç kalitesi ölçüm yöntemleri 58
2.2.2.1. Değer ilişkisi 58
2.2.2.2. Kazanç tepki katsayısı 59
2.2.2.3. Zamanlılık veya zararın zamanında kaydı 61
2.2.2.4. Muhafazakârlık 63
2.3. Finansal Raporlama Kalitesinin Dış Göstergelerine Dayanan Yaklaşımlar 64
3. FİNANSAL RAPORLAMA KALİTESİ ÖLÇÜMÜNE İLİŞKİN YAKLAŞIMLAR İLE RAPORLARIN KALİTESİNİ ETKİLEYEN FAKTÖRLERİN İNCELENMESİ 66

3.1. Araştırmanın Amacı ve Modeli **66**
3.2. Veri Setinin Oluşturulması **69**
3.3. Araştırmanın Kısıtları **70**
3.4. Araştırmanın Yöntemi **71**
3.5. Araştırmanın Hipotezleri **73**
3.5.1. Muhasebe esaslı olarak ölçülen finansal raporlama kalitesine ilişkin hipotezler **73**
3.5.2. Piyasa esaslı olarak ölçülen finansal raporlama kalitesine ilişkin hipotezler **78**
3.6. Değişkenlerin Ölçümü ve Araştırmanın Panel Veri Modelleri **80**
3.6.1. Bağımlı değişkenin ölçümü **80**
3.6.1.1. Kazanç yönetimi modeli **80**
3.6.1.2. Değer ilişkisi modeli **82**
3.6.2. Bağımsız değişkenlerin ölçümü **83**
3.7. Araştırmanın Panel Veri Modeli **85**
3.8. Araştırmanın Bulguları **86**
3.8.1. Tanımlayıcı istatistikler **86**
3.8.1.1. Bağımlı değişkenlere ait tanımlayıcı istatistikler **86**
3.8.1.2. Bağımsız değişkenlere ait tanımlayıcı istatistik **88**
3.8.2. Korelasyon tablosu **90**
3.8.3. Hipotezlerin testi **92**
3.8.3.1. Finansal raporlama kalitesi ölçüm modellerine ilişkin sonuçlar **92**
3.8.3.2. Muhasebe esaslı ölçülen finansal raporlama kalitesini etkileyen faktörlere ilişkin değerlendirmeler **93**
3.8.3.3. Piyasa esaslı ölçülen finansal raporlama kalitesini etkileyen faktörlere ilişkin değerlendirmeler **101**
SONUÇ **108**
KAYNAKÇA **113**
EKLER
ÖZGEÇMİŞ

TABLOLAR DİZİNİ

Sayfa

Tablo 3.1. Algılanan finansal raporlama kalitesi ile ilgili örneklemler…….…….70

Tablo 3.2. Muhasebe esaslı ölçülen finansal raporlama kalitesine etkisi test edilecek kişi ve çevre faktörlerine ilişkin hipotezler…….....74

Tablo 3.3. Piyasa esaslı olarak ölçülen finansal raporlama kalitesi ile etkisi test edilecek çevre faktörlerine ilişkin hipotezler…….…78

Tablo 3.4. Bağımsız değişkenlerin tanımı ve ölçümü…….84

Tablo 3.5. Toplam tahakkukların hesaplanmasında kullanılan verilerin tanımlayıcı istatistikleri……..……...86

Tablo 3.6. Larker-Richardson Modeline ilişkin tanımlayıcı istatistikler…….……87

Tablo 3.7. Ohlson Modeline ilişkin tanımlayıcı istatistikler…….....88

Tablo 3.8. Finansal raporlama kalitesini etkileyen kişi ve çevre faktörlerinin belirlenmesine ilişkin modelde kullanılan değişkenlere ait tanımlayıcı istatistikler…….……...……..89

Tablo 3.9. Finansal raporlama kalitesini etkileyen kişi ve çevre faktörlerine ilişkin korelasyon tablosu……...…90

Tablo 3.10. Larker-Richardson Modeli panel veri analizi tahmin sonuçları……...92

Tablo 3.11. Model 1'e ilişkin tek yönlü ve çift yönlü sabit etkilerin F testi sonuçları…94

Tablo 3.12. Model 2'e ilişkin tek yönlü ve çift yönlü sabit etkilerin F testi sonuçları….94

Tablo 3.13. Model 3'e ilişkin tek yönlü ve çift yönlü sabit etkilerin F testi sonuçları…...94

Tablo 3.14. Tahakkuk esaslı ölçülen finansal raporlama kalitesi panel veri analizi tahmin sonuçları- Model 1……...……95

Tablo 3.15. Tahakkuk esaslı ölçülen finansal raporlama kalitesi panel veri analizi tahmin sonuçları- Model 2……...96

Tablo 3.16. Tahakkuk esaslı ölçülen finansal raporlama kalitesi panel veri analizi tahmin sonuçları- Model 3……...97

Tablo 3.17. 6102 sayılı TTK öncesi döneme ilişkin tek yönlü ve çift yönlü sabit etkilerin F testi sonuçları…….…..…101

Tablo 3.18. 6102 sayılı TTK sonrası döneme ilişkin tek yönlü ve çift yönlü sabit etkilerin F testi sonuçları……..……102

Tablo 3.19. 6102 sayılı Türk Ticaret Kanunu öncesi algılanan finansal raporlama kalitesi panel veri analizi tahmin sonuçları……102

Tablo 3.20. 6102 sayılı Türk Ticaret Kanunu yapılan düzenlemeler sonrası algılanan finansal raporlama kalitesi sonuçları…….……..103
Tablo 3.21. Kurumsal Yönetim Endeksinde yer alan işletmelere ilişkin tek yönlü ve çift yönlü sabit etkilerin F testi sonuçları…....……104
Tablo 3.22. Kurumsal Yönetim Endeksinde yer almayan işletmelere ilişkin tek yönlü ve çift yönlü sabit etkilerin F testi sonuçları……....104
Tablo 3.23. Kurumsal Yönetim Endeksinde yer alan işletmelerin algılanan finansal raporlama kalitesi sonuçları……..…....105
Tablo 3.24. Kurumsal Yönetim Endeksinde yer almayan rassal olarak seçilmiş işletmelerin algılanan finansal raporlama kalitesi sonuçları……..…....106
Tablo 3.25. Araştırma bulguları özeti……..……..109

ŞEKİLLER DİZİNİ

Sayfa

Şekil 1.1. Faydalı finansal bilginin niteliksel özellikleri…….....7
Şekil 1.2. Yasal ve politik sistemin finansal raporlama kalitesine etkisi……28
Şekil 2.1. Finansal raporlama kalitesine ilişkin ölçüm yöntemlerinin finansal raporlama kalitesinde odaklandığı boyutlar……36
Şekil 3.1. Araştırma modeli…….68
Şekil 3.2. Kazancı azaltıcı veya kazancı artırıcı ihtiyari tahakkuk uygulamaları……...93

SİMGELER VE KISALTMALAR DİZİNİ

MUGT	: Muhasebe Uygulama Genel Tebliği
TMS	: Türkiye Muhasebe Standartları
TFRS	: Türkiye Finansal Raporlama Standartları
SPK	: Sermaye Piyasası Kurulu
KGK	: Kamu Gözetimi Muhasebe ve Denetim Kurumu
GAPP	: Generally Accepted Accounting Principles (Genel Kabul Görmüş Muhasebe İlkeleri)
IASB	: International Accounting Standards Boards
FASB	: Financial Accounting Standards Boards (Finansal Muhasebe Standartları Kurulu)
ERC	: Earnings Response Coefficient (Kazanç Tepki Katsayısı)
LNEG	: Negatif Net Gelir

BİRİNCİ BÖLÜM

1. FİNANSAL RAPORLAMA KALİTESİ

1.1. Finansal Raporlama

İşletme içi ve işletme dışı bilgi kullanıcıları işletmenin mevcut durumunu değerlendirmek ve işletmenin geleceğini ilgilendiren kararlar almak için işletme hakkında bilgilere ihtiyaç duyarlar. İç ve dış bilgi kullanıcılarının ihtiyaç duyduğu finansal ağırlıklı bilgi talebi, işletmenin muhasebe bilgi sistemi aracılığıyla sağlanmaktadır.

Muhasebe, işletmenin varlıkları ve kaynakları üzerinde değişme yaratan ve parayla ifade edilen finansal nitelikli işlemlerle ilgili bilgileri tanımlayan, kaydeden, sınıflandıran, özetleyen ve analiz edip yorumlayarak karar alıcılara ileten bilgi sistemidir. Bu tanımdan da görüleceği gibi muhasebenin hem "**veri işleme"** hem de "**analiz ve yorum"** şeklinde iki fonksiyonu vardır Veri işleme fonksiyonu sonucunda muhasebe bilgi sisteminin anahtar çıktısı olan finansal tablolar oluşturulur. Finansal tablolar, muhasebe bilgi sistemi içinde kaydedilen bilgilerin belirli zaman aralıklarında bilgi kullanıcılarına iletilmesini sağlayan araçlardır.

Muhasebe Sistemi Uygulama Genel Tebliği'ne göre finansal tablolar; bilanço, gelir tablosu, satışların maliyeti tablosu, fon akım tabloları, nakit akım tablosu, kâr dağıtım tablosu ve özkaynak değişim tablosudur (Gelir İdaresi Başkanlığı [GİB], 1992). Bu tablolardan bilanço ve gelir tablosu temel finansal tablolar olup diğer tablolar ek finansal tablolardır. Kamu Gözetimi Muhasebe ve Denetim Standartları Kurulu (KGK) tarafından yayınlanan Türkiye Muhasebe Standartları 1 (TMS 1) Finansal Tabloların Sunuluşu Standardında ise Muhasebe Sistemi Uygulama Genel Tebliğinden farklı olarak bilançonun adı finansal durum tablosu, gelir tablosunun adı ise döneme ait kâr veya zarar ve diğer kapsamlı gelir tablosu olarak değiştirilmiştir. Bu standarda göre tam bir finansal tablo seti aşağıdaki tablolardan oluşmaktadır (Türkiye Muhasebe Standartları [TMS] 1, 2018, s.4):

- Dönem sonu finansal durum tablosu,
- Döneme ait kâr veya zarar ve diğer kapsamlı gelir tablosu,
- Döneme ait özkaynak değişim tablosu,
- Döneme ait nakit akış tablosu,
- Önemli muhasebe politikaları ve diğer açıklayıcı bilgileri içeren dipnotlar,

İşletme, cari dönem finansal tablolarında bir önceki döneme ait karşılaştırmalı bilgileri sunar. Bu amaçla hem cari dönem hem de geçmiş dönem olmak üzere iki finansal durum tablosu, iki kâr veya zarar ve diğer kapsamlı gelir tablosu, iki nakit akış tablosu ve iki özkaynaklar değişim tablosu ve bunlara ilişkin dipnotları sunmalıdır. Ayrıca, işletmenin muhasebe politikalarında değişiklik yapması halinde değişikliğin etkilerini geriye dönük olarak raporlaması gerekir. Finansal tablo kalemlerini geriye dönük olarak düzelttiğinde ya da finansal tablo kalemlerini yeniden sınıflandırdığında karşılaştırmalı finansal tablolara ek olarak bir önceki dönemin başındaki finansal durum tablosunu da sunacaktır.

Muhasebe Sistemi Uygulamaları Genel Tebliği'ne göre finansal tabloların amacı;

- Yatırımcılar, kredi verenler ve diğer ilgililer için karar almada yararlı bilgiler sağlamak,
- Gelecekteki nakit akışlarını değerlendirmede yararlı bilgiler sağlamak,
- Varlıklar, kaynaklar ve varlık-kaynaklardaki değişiklikler ile işletme faaliyet sonuçları hakkında bilgi sağlamaktır.

Türkiye Finansal Raporlama Standartları (TFRS) ve Türkiye Muhasebe Standartlarındaki (TMS) Finansal Raporlamaya İlişkin Kavramsal Çerçeveye göre genel amaçlı finansal raporlamanın amacı; mevcut ve potansiyel yatırımcılara, borç verenlere ve kredi veren diğer taraflara raporlayan işletmeye kaynak sağlama kararlarını verirken faydalı olacak finansal bilgiyi sağlamak olarak ifade edilmektedir (Kavramsal Çerçeve, 2018, s.7).

İşletmenin raporlama sürecinde muhasebe bilgi sistemiyle bağlantılı ancak finansal olmayan bilgileri içeren raporlar da hazırlanır. Finansal tablolar ve finansal olmayan bilgileri de kapsayan bu raporların tümü finansal raporlama kavramı olarak tanımlanabilir. Yönetim kurulu faaliyet raporları, izahnameler, yönetim tahmin raporları, finansal tabloların analiz ve yorum sonuçları gibi raporlar, finansal raporlama kapsamına giren finansal tablo dışındaki raporlara örnek olarak gösterilebilir (Cemalcılar ve Önce, 1999, s.15).

1.2. Finansal Raporlama Kalitesi

Kalite kavramı insanların ve sistemlerin hataları sonucunda mükemmele ulaşma isteğinden doğmuştur. Bu kavrama farklı şartlar ve boyutlarda farklı anlamlar yüklenebilir. İnsanların beklentilerinin farklı olmasından dolayı farklı anlamlar yüklenen

kalite kavramına ilişkin alanda öncü olarak bilinen yazarların tanımlarını aşağıdaki şekilde özetleyebiliriz (Durukan ve Kapucugil İkiz, 2007, s.34):

- Joseph M. Juran'a göre kalite, amaca veya kullanıma uygunluktur.
- Philip Crosby'e göre şartlara uygunluktur.
- W. Edwards Deming'e göre kalite, müşterinin mevcut ve gelecekteki ihtiyaçlarını sürekli karşılayabilmektir.
- Amand V. Feigenbaum'a göre kalite, müşterilerin beklentilerini karşılayacak ürün veya hizmetin, pazarlama, mühendislik, üretim ve bakım aşamalarından sonra kazandığı toplam karakteristikleridir.
- Kaoru Ishikawa'a göre kalite, müşterilerinin bekledikleri ürün performansı ile üründen sağlanan performansın karşılaştırılmasıdır.
- Genichi Taguchi'a göre kalite, tasarım özelliklerine uygunluktur.

Kalite alanında öncülerden Garwin ise kalite kavramına daha kapsamlı yaklaşmış ve kaliteyi beş farklı yaklaşımla tanımlamıştır. Bu yaklaşımlar*; üstünlük yaklaşımı, ürün temelli yaklaşım, değer temelli yaklaşım, üretim temelli yaklaşım ve kullanıcı temelli yaklaşımdır*. Üstünlük yaklaşımına göre kalite doğuştan mükemmellik olarak tanımlanırken ürün temelli yaklaşım, kaliteyi ürünün dayanıklılığı olarak ele almıştır. Ürün temelli yaklaşım, kesin/tam ve ölçülebilir bir değişken olarak görülen kaliteyi yüksek maliyetlerle elde edilebilir bir özellik olarak görmektedir. Değer temelli yaklaşım, kabul edilebilir maliyette uygunluk veya kabul edilebilir fiyatta performans sağlayan ürünleri kaliteli olarak görmektedir. Üretim temelli yaklaşımda kalite, gerekliliklere uygunluk olarak tanımlanmaktadır. Üretim temelli yaklaşım hem kullanıcı hem de üretim olmak üzere her iki tarafa odaklanırken kullanıcı temelli yaklaşım sadece kullanıcılara odaklanmaktadır. Kullanıcılar farklı istek ve ihtiyaçlara sahiptir. Her bir kullanıcının yüksek kalite olarak göreceği nitelikler farklıdır. Bu nedenle kullanıcı temelli yaklaşım kaliteyi bireysel bir görüş olarak ele almaktadır. Örneğin pazarlama literatürü kaliteyi tüketiciye maksimum fayda sağlayan ürün özelliklerinin tam bir bileşimi olarak görürken yönetim literatürü kullanıma uygunluk olarak ele almaktadır (Garwin, 1984, s.25).

Kalite kavramına ilişkin tanımların ve yaklaşımların farklılık göstermesinde olduğu gibi finansal raporlama kalitesi için de literatürde genel kabul görmüş bir tanım bulunmamaktadır. Bu kavram finansal tablo kullanıcılarının çok çeşitli olması nedeniyle tanımlanması zor bir kavramdır. En genel anlamı ile finansal raporlama kalitesi, bir işletmenin raporlanan finansal performansının işletmenin performansını ne derece doğru

yansıttığı ve gelecekteki nakit akışlarını tahmin etmede ne derece faydalı olduğu şeklinde tanımlanabilir (Robinson vd., 2009, s.724). Bir işletme genel ekonomik durumu ve performansı hakkında tam, tarafsız ve hatasız bir şekilde tahmin değeri ve doğrulayıcı değeri yüksek bilgiler sağlayan raporlara sahipse işletmenin finansal raporlama kalitesinin yüksek olduğu kabul edilir (Gaynor vd, 2016, s.2). Tanımda da görüldüğü gibi kaliteli finansal raporlar "**tamlık, tahmin edici ve doğrulayıcı, tarafsızlık ve hatasızlık boyutlarına"** sahiptir.

Finansal raporlama kalitesi kavramı literatürde genel olarak iki farklı yaklaşım ile ele alınmaktadır. **İlk yaklaşım**, finansal raporların "**bilgi kullanıcılarına faydalı olması"** konusuna odaklanan "**kullanıcıların ihtiyaçlarına dayalı yaklaşım**dır". Kullanıcıların bilgi ihtiyaçlarını karşılaması açısından bakıldığında finansal raporlama kalitesi, finansal raporların kullanıcılara faydalı olması olarak ifade edilir (BBus, 2007, s.27, Jonas ve Blanchet, 2000, s.354). Bu yaklaşımı ülkemizde Kamu Gözetimi Muhasebe ve Denetim Kurumu (KGK) benimsemiştir. Bu doğrultuda kurum 2016 ve 2020 yılları için hazırlanmış stratejik planında finansal raporlamayı geliştirmeyi ve kalitesini artırmayı stratejik bir amaç olarak belirlemiştir. Aynı zamanda yayınladığı Finansal Raporlamaya İlişkin Kavramsal Çerçevede genel amaçlı finansal raporlamanın temel amacını ve faydalı finansal bilginin niteliksel özelliklerini tanımlayarak yüksek kaliteli finansal raporlara ulaşmayı amaçlamaktadır.

İkinci yaklaşım ise bir işletmenin performansını önemseyen **"yatırımcıları ve hissedarları korumaya dayalı yaklaşımdır".** Bu yaklaşımda finansal raporlamanın kalitesi, yatırımcılar ve hissedarlar için hazırlanan raporların "**tarafsız ve tam açıklama nitelikleri"** temel alınarak tanımlanmaktadır. Burada kaliteli finansal raporlar; yatırımcı ve hissedarları yanlış yönlendirmeyen veya belirsizlik oluşturmayan, "**şeffaf ve tam (eksiksiz) finansal tabloları"** ifade etmektedir (Talebnia vd., 2011, s.3859). Hissedar ve yatırımcı koruması bakış açısı ile finansal raporlama kalitesinin kullanıcıları doğru yönlendirmek için tasarlanmış veya karmaşık olmayan, tam ve şeffaf finansal bilgiler sağlamaya odaklandığı görülmektedir (Jonas ve Blanchet, 2000, s.354; BBus, 2007, s.27). Ülkemizde Sermaye Piyasası Kurulu (SPK) bu bakış açısını benimsemektedir.

Finansal raporlama kalitesi kavramı ile ilgili bu iki bakış açısı arasında temel bir fark vardır. Kullanıcı ihtiyaçları bakış açısında karar verme konusunda özellikle işletmeye kaynak sağlayan taraflara faydalı bilgiler sunmak daha ön planda iken, hissedar ve yatırımcıyı destekleyen yaklaşım, verilen bilgilerin kullanıcı (özellikle hissedarlar)

ihtiyaçları için şeffaf ve yeterli olduğundan emin olmayı ön plana çıkarmaktadır. Diğer bir ifade ile kullanıcı ihtiyaçları bakış açısı bilginin niteliksel özelliklerini taşımasıyla finansal raporların kaliteli olacağını kabul emektedir. Hissedar ve yatırımcıyı korumaya dayalı yaklaşım ise kurumsal yönetim ve vekâlet konularına odaklanmaktadır. Bu nedenle finansal raporlarda sunulan bilgilerin tam ve şeffaf olmasıyla hissedar ve yatırımcıların haklarının daha iyi korunacağı varsayımıyla finansal raporların kaliteli olacağını kabul etmektedir (Jonas ve Blanchet, 2000, s.354; BBus, 2007, s.27).

1.3. Finansal Raporlama Kalitesinin Göstergesi Olarak Faydalı Finansal Bilginin Niteliksel Özellikleri

Niteliksel özellikler, işletmenin finansal durum ve performansının değerlendirilmesi gibi konularda karar alırken bilgi kullanıcılarına sağlanan bilginin faydalı olmasını sağlayan nitelikleri ifade eder (Rahmani ve Jabari, 2015, s.294). Niteliksel özelliklere uygun şekilde sağlanan bilgiler ile finansal bilginin kararlardaki faydalılığı artırılarak finansal raporlama kalitesini artırmak amaçlanmaktadır.

Kavramsal Çerçevenin[1] üçüncü bölümünde faydalı finansal bilginin niteliksel özellikleri tanımlanmıştır. Çerçevede niteliksel özellikler temel ve destekleyici özellikler olmak üzere ikiye ayrılmaktadır. **İhtiyaca uygunluk** ve **gerçeğe uygun şekilde sunum** temel niteliksel özellikler iken **karşılaştırılabilirlik, doğrulanabilirlik, anlaşılabilirlik** ve **zamanında sunum** destekleyici niteliksel özellikler olarak tanımlanmaktadır. Temel niteliksel özellikler **bilginin içeriği** ile ilgili iken destekleyici niteliksel özellikler **bilginin sunumu** ile ilgilidir.

1.3.1. Faydalı finansal bilginin temel niteliksel özellikleri

Finansal raporlarda sunulan bilgilerin kullanıcılara faydalı olması için bilginin hem ihtiyaca uygun hem de gerçeğe uygun bir şekilde sunulmuş olması gerekmektedir.

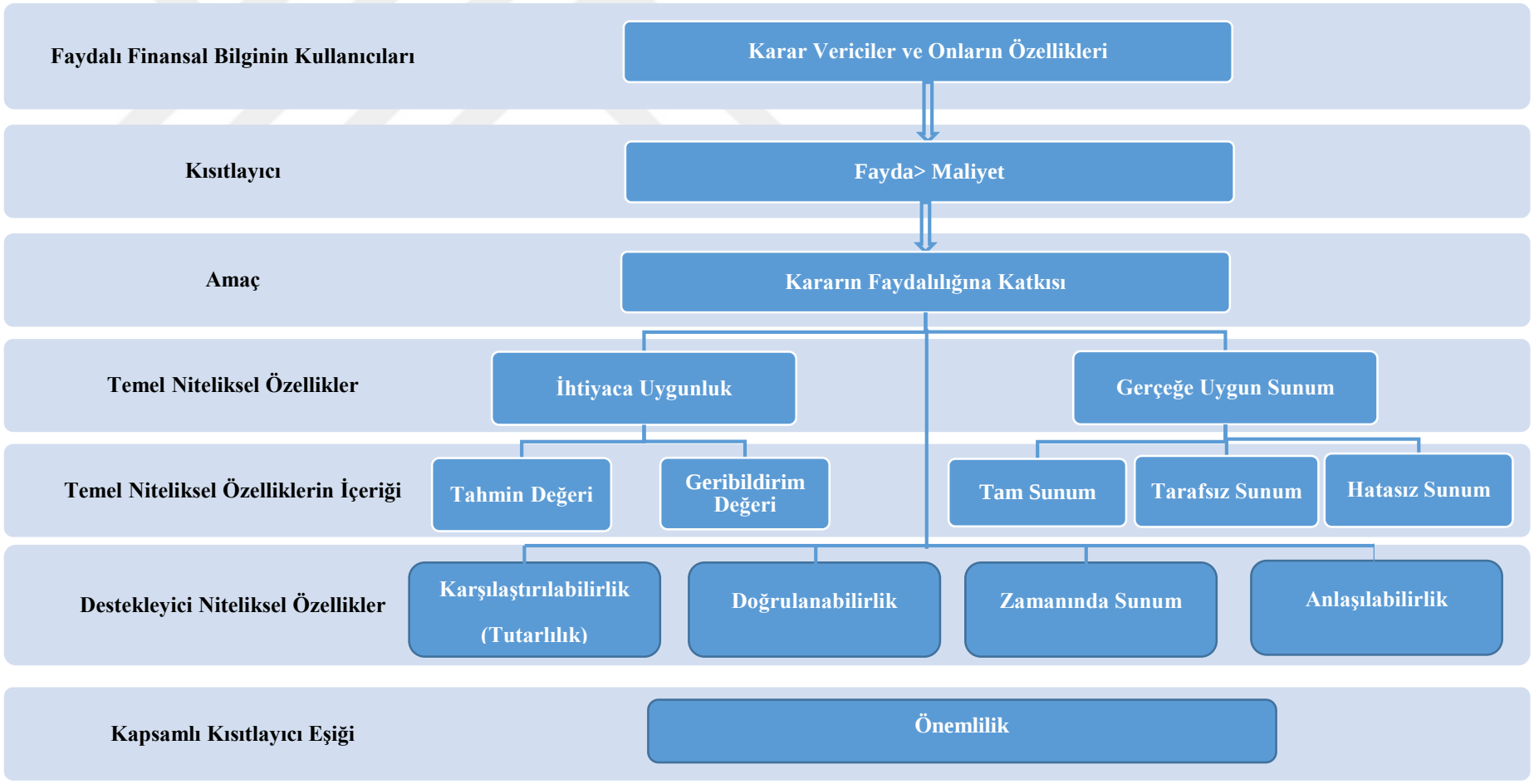
1.3.1.1. İhtiyaca uygunluk

Kullanıcıların kararlarını etkileme gücüne sahip olan bilgi, ihtiyaca uygun bilgi olarak tanımlanmaktadır. Bilginin kararları etkileme gücü ise **tahmin değeri** ve **geri bildirim değeri** özelliklerinden en az birine sahip olmasına göre değerlendirilmektedir.

[1] Kamu Gözetimi Muhasebe ve Denetim Standartları Kurumu tarafından Finansal Raporlamanın Hazırlanma ve Sunulma Esaslarına İlişkin Kavramsal Çerçeve 31.12.2005 tarihinden sonra başlayan hesap dönemlerinde uygulanmak üzere yayınlanmıştır. Daha sonra 27.01.2011 tarihinde yayınlanan yeni bir tebliğ ile ismi Finansal Raporlamaya İlişkin Kavramsal Çerçeve olarak değiştirilmiştir.

Gelecekteki sonuçların tahmin edilmesinde kullanılan finansal bilgi tahmin değerine sahiptir. Geri bildirim değeri ise bilginin önceki değerlendirmelere geri bildirim sağlamasına göre belirlenmektedir. Tahminlerde kullanabilme ve geri bildirim özelliği birbiri ile bağlantılıdır (Kavramsal Çerçeve, 2018, s.11). Örneğin, bir yatırımcının veya kredi verenin getirisinin tutarı ve zamanlaması konusunda değerlendirme yaparken işletmenin finansal tablolarındaki bilgiler geçmiş, güncel veya nihai sonuçlarla ilgili öngörülerde bulunmak için kullanılabilir olduğunda tahmin değerine sahiptir. Yapılan bu öngörüler gerçeklikle doğrulandığında ise geri bildirim değerine sahip olmaktadır (Achım ve Chış, 2014, s.95).

Bir bilginin ihtiyaca uygun olması aynı zamanda bu bilginin karar alma aşamasında sunulmuş olmasına da bağlıdır. Bir diğer ifade ile bilgi kullanıcısının karar verme kabiliyetini etkilemede mevcut olmalıdır. Sunulan bilginin, destekleyici niteliksel özelliklerden zamanında sunum özelliğini sağlaması ile ihtiyaca uygunluk özelliği artırılmaktadır.



Şekil 1.1. *Faydalı finansal bilginin niteliksel özellikleri*

Bilginin verilmemesinin veya yanlış verilmesinin kullanıcıların işletmenin raporlanan finansal bilgilerine dayanarak alacakları **kararları etkileyebilme derecesi** "**önemlilik"** olarak nitelendirilebilir. Önemlilik için belirlenmiş standart bir değer bulunmamaktadır. İşletmenin finansal tablosunda yer alan kalemin nitelik, tutar ya da her iki özelliği değerlendirilerek önemlilik değeri belirlenebilir (Kavramsal Çerçeve, 2018, s.12).

1.3.1.2. Gerçeğe uygun şekilde sunum

Finansal bilgilerin yararlı olabilmesi için işletme faaliyetine ilişkin ekonomik olayın ihtiyaca uygun olmasının yanı sıra sunmak istediği ekonomik olayı gerçeğe uygun bir şekilde sunması da gereklidir. Finansal bilginin açıklamayı amaçladığı ekonomik olayı **tam, tarafsız** ve **hatasız** bir şekilde sunması gerçeğe uygun bir şekilde sunum olarak nitelendirilir. Ekonomik olayın; bilgi kullanıcısı tarafından anlaşılması için tanım, açıklama gibi tüm gerekli bilgileri kapsayacak şekilde sunulması tam sunumu ifade etmektedir. Tarafsız sunum, finansal bilginin kullanıcılar tarafından belirli bir amaca yönelik olarak değerlendirme olasılığını artırmak için yönlendirmenin olmadığı sunumdur. Hatasız sunum ise ekonomik olayın tanımlanmasında hataların veya ihmallerin olmaması, raporlanan bilginin elde edilmesinde kullanılan sürecin hatasız olarak seçilmiş ve uygulanmış olması anlamına gelmektedir. Ancak hatasız bir sunum her zaman kesin bir doğruluğa sahip olduğunu ifade etmemektedir (Kavramsal Çerçeve, 2018, s.12).

1.3.2. Faydalı finansal bilginin destekleyici niteliksel özellikleri

Destekleyici niteliksel özellikler, ihtiyaca uygun ve gerçeğe uygun şekilde sunulmuş bir bilginin kullanım yararlılığının artırılmasını sağlayan özelliklerdir.

1.3.2.1. Karşılaştırılabilirlik

Karşılaştırılabilirlik, kullanıcıların kalemler arasında benzerlik ve farklılıkları belirleyebilmesi ve anlayabilmesini sağlayan destekleyici bir niteliksel özelliktir. Kullanıcının karşılaştırma yapabilmesi için en az iki unsur olması gereklidir. Bu gereklilik karşılaştırılabilirlik özelliğini diğer niteliksel özelliklerden ayırmaktadır. Karşılaştırılabilirlik özelliği aynı işletme için zaman içinde karşılaştırılabilirlik ve farklı işletmeler arasında karşılaştırılabilirlik olmak üzere iki boyuta sahiptir (Kavramsal Çerçeve, 2018, s.13). Bu niteliğe sahip bilgiler, bilgi kullanıcılarının hem işletmenin

zaman içinde finansal durumu ve performansındaki değişmeleri değerlendirilmesini hem de diğer işletmelerle karşılaştırılarak farklılıkların değerlendirilmesini sağlar. Böylelikle bilginin kullanım yararlılığı artırılarak bilgi kullanıcılarının etkin kararlar vermesi sağlanır.

Tutarlılık, karşılaştırılabilirlik amacını gerçekleştirmeye yarayan bir özelliktir. Dolayısıyla iki özellik aslında birbirinden farklı anlam taşımaktadır. İşletmenin dönemler arası finansal raporlarında veya tek bir dönemde işletmeler arasında aynı kalemler için aynı yöntem ve politikaların uygulanması tutarlılık olarak tanımlanır (Kavramsal Çerçeve, 2018, s.13).

1.3.2.2. Doğrulanabilirlik

Doğrulanabilirlik, bilginin gerçeğe uygun şekilde sunulmuş olmasını gösteren bir özelliktir. Farklı bilgi düzeyine sahip ve birbirinden bağımsız gözlemcilerin bilginin gerçeğe uygun şekilde sunulmuş olduğu konusunda hem fikir olmaları doğrulanabilirlik olarak tanımlanır. Doğrudan doğrulama ve dolaylı doğrulama olarak iki farklı şekilde yapılmaktadır. Doğrudan doğrulama; doğrudan yapılan bir gözlem veya sayım gibi yöntemlerle mevcut olan değerin doğrulanması olarak tanımlanabilir (Kavramsal Çerçeve, 2018, s.14). Dolaylı doğrulama ise bir modeli, formülü veya başka bir tekniği kullanarak girdileri kontrol etmek veya başlangıçta kullanılan aynı yöntemi kullanarak çıktıları yeniden hesaplamak anlamına gelmektedir (Achım ve Chiş, 2014, s.95).

1.3.2.3. Zamanında sunum

Sunulan bilginin, bilgi kullanıcılarının kararlarını etkileme gücüne sahip olduğu zamanda mevcut olmasını ifade etmektedir. Zamanında sunum özelliği bilginin ihtiyaca uygunluk özelliğini destekler. Çünkü bilgi eğer zamanında sunulmamış ise ihtiyaca uygun olmayacaktır (Kavramsal Çerçeve, 2018, s.14; Cemalcılar ve Önce, 1999, s.32).

1.3.2.4. Anlaşılabilirlik

Kullanıcıların bilgiden fayda sağlayabilmesi için bilginin anlaşılabilir nitelikte olması gereklidir. Anlaşılabilirlik, finansal tablolardaki bilgilerin bilgi kullanıcıları tarafından kolaylıkla anlaşılmasını amaçlayan destekleyici bir niteliksel özelliktir. Raporlanan bilgilerin açık ve öz olarak sınıflandırılması, tanımlanması ve sunulması bilgiyi anlaşılır kılmaktadır. Finansal tablo kullanıcılarının en azından temel işletme ve ekonomi bilgisine sahip olduğu kabul edilmektedir. Anlaşılabilirlik özelliği ile

anlaşılması zor bilginin mümkün olduğunca açık ve net bir şekilde sunulması amaçlanmıştır. Kullanıcılar finansal tablolardaki bilgileri tam olarak anlamazlarsa, karmaşık işlemleri ve süreçleri anlamak için bu alandaki danışmanlardan ve uzmanlardan yardım alabilir (Kavramsal Çerçeve, 2018, s.14).

1.4. Finansal Raporlama Kalitesini Etkileyen Faktörler

Finansal raporlama; işletmenin finansal nitelikli işlemleri, muhasebe politikalarının seçimi, seçilen politikaların uygulanması, tahmin ve yargı bileşenlerini içeren bir süreç olduğu için finansal raporlama kalitesi finansal raporları hazırlayan kişiden, işin özelliklerinden ve raporlama sürecindeki çevrenin özelliklerinden etkilenir. Bu nedenle finansal raporlama kalitesinde farklılık yaratan faktörler **kişi, görev** ve **çevre** boyutunda sınıflandırılmıştır (Jonas ve Blanchet, 2000, s.354; Gaynor vd., 2016, s.7). Aşağıda bu sınıflandırmaya göre finansal raporların kalitesini etkileyen faktörler ele alınmıştır.

1.4.1. Kişiye ilişkin faktörler

İşletme yöneticilerinin iki tür fonksiyonu vardır. İlk fonksiyon, uzun dönemli strateji belirlemek, yatırım ve finans kararlarını vermek gibi **"karar fonksiyonudur".** Diğer fonksiyon ise kaynak tahsis kararlarını gözlemleme gibi **"kararların kontrolü fonksiyonudur".** Kararların kontrolü fonksiyonu, yöneticilerin işletmenin kaliteli finansal raporlar hazırlama sorumluluğunu içermektedir. Finansal raporlar kamuya açıklandığı için daha geniş bir kitle üzerinde etkiye sahiptir. Bu nedenle kullanıcılara sunulacak olan finansal raporların kalitesinin sağlanması, kararların kontrolü fonksiyonu açısından önemlidir (Vafeas, 2000, s.140). İşletme yönetimi, işletmenin finansal tabloları ve diğer raporlarının hazırlanmasından sorumlu olduğu için yöneticilerinin bireysel özellikleri ve raporlama sürecinde yönetimin çeşitli özelliklerinin etkisi, finansal raporlama kalitesinde farklılıklara neden olmaktadır. Finansal raporlama kalitesini etkileyen faktörlerin sınıflandırmasında **yöneticiler "kişi boyutunu"** temsil etmektedir. Bu sınıflandırmada kişi faktörleri; yöneticilerin **demografik yapısı ve kişilik özellikleri, görev süresi ve uzmanlığı, yönetim kurulunun büyüklüğü ve bağımsızlığı, yönetim kurulunun sahiplik payı ve yöneticilere sağlanan faydalardır** (Gaynor vd., 2016, s.7). Yöneticiler ile ilgili bu faktörler aşağıda sırayla ele alınmaktadır.

1.4.1.1. Yöneticilerin demografik yapısı ve kişilik özellikleri

Yaş, cinsiyet, eğitim gibi demografik özellikler; bireylerin davranışlarını, etik değerlerini, risk tercihlerini, ilgi alanlarını vb. etkileyebilir. Finansal raporlardan sorumlu olan yöneticilerin demografik ve kişilik özellikleri finansal raporların kalitesinde farklılıklar oluşturmaktadır.

Demografik özelliklerden biri olan bireyin yaşı, bireylerin davranış ve tutumlarını etkilediği için işletme yöneticilerinin yaşlarının, işletme hakkında aldıkları kararlar üzerinde etkiye sahip olduğu düşünülür. Yöneticilerin yaşları ilerledikçe işletme hakkında aldıkları kararlarda etik dışı davranışlara daha az eğilim gösterdikleri ileri sürülmektedir. Bunun yanı sıra yaşça büyük olan yöneticiler, gelecekteki finansal belirsizliklerden daha fazla endişe duydukları riskli stratejiler ve kararlardan kaçınmaktadır. Bu kişiler riskten kaçınma amacıyla aldıkları kararlarda daha muhafazakâr davranmaktadırlar. Daha etik ve muhafazakâr davranan yöneticilerde, düşük finansal raporlama kalitesinin göstergesi olan kazanç yönetimi (kazanç manipülasyonu) uygulamalarına olan eğilim azalmaktadır. Yöneticilerin yaşı ile işletmenin kazanç hedeflerini karşılama veya aşma ve finansal tablolarda yeniden düzeltmeler arasında negatif ilişki bulunmuştur. Kazanç hedeflerini karşılama veya aşma ile finansal tablolarda yeniden düzeltmelerin fazla olması düşük finansal raporlama kalitesinin göstergeleridir. Yöneticilerin yaşı arttıkça kazanç hedeflerini karşılama veya aşma durumunun azalması ve finansal tablolarda yeniden düzeltmelerin azalması sonucunda finansal raporlama kalitesinin arttığı söylenebilir. Dolayısıyla yaşça büyük yöneticilere sahip işletmelerin daha kaliteli finansal raporlar sunma olasılıkları daha fazladır (Huang vd., 2012, s.726-727).

Yönetim kurulunda yer alan kadın üyelerin finansal raporlama kalitesiyle olumlu veya olumsuz ilişkileri olduğunu savunan araştırmalar mevcuttur. Çünkü yönetim kurulunda yer alan kadın üyelerin etkisi farklı işletmelerde ve ülkelerdeki kurumsal yönetişim[2] mekanizmalarına göre farklılık gösterebilir. Bazı araştırmalar yönetim kurulunda kadın üyelerin yer almasının raporlama kalitesinin göstergesi olan kazanç kalitesi ile arasında bir ilişki bulamamıştır. Ancak bazı araştırmalarda ise yönetim kurulunda kadın üyelerin yer almasının kazanç kalitesini artırdığı sonucuna ulaşılmıştır.

[2] Çalışmamız kapsamında kurumsal yönetim ifadesinin yerine yöneticiler ve çalışanlar arası karşılıklı etkileşimi daha iyi ifade etmesi nedeniyle son yıllarda kullanımı daha yaygınlaşan kurumsal yönetişim ifadesi kullanılmıştır. Sadece çalışmanın uygulama bölümünde kurumsal yönetim endeksinin adında ve Sermaye Piyasası Kurulu'na ait Kurumsal Yönetime ait tebliğlerin adının geçtiği yerlerde kurumsal yönetim ifadesi kullanılmaktadır.

Çünkü yönetim kurulunda yer alan kadın üyelerin, daha bağımsız karar alıcılar oldukları, etik olmayan davranışlara daha az toleranslı oldukları ve risk alma konusunda daha muhafazakâr oldukları düşünülmektedir. Bu durumda yönetim kurulunda yer alan kadın üyeler işletme kararlarının etkin bir şekilde gözlemlenmesine katkıda bulunarak finansal raporlama kalitesini etkileyebilir (Firoozi vd., 2016, s.13-14). Kadın yöneticiler, erkek yöneticilere göre daha ihtiyatlı davrandığından dolayı muhasebe düzenlemelerine uygun raporlar sunmaya özen gösterme olasılıkları daha yüksektir. Yönetim kurulundaki kadın üyeler, erkek üyelere göre ahlaki değerleri daha çok benimsemelerinden dolayı kazancı manipüle edici eylemlere daha az eğilimlidirler. Bu bulgulardan hareketle kadın yöneticilerin olduğu işletmelerde daha az kazanç yönetimi uygulamalarına rastlanabilir. Aynı zamanda kadın yönetim kurulu üyelerine sahip işletmelerin yüksek tahakkuk kalitesine ve kazanç kalitesine sahip olma olasılıkları daha yüksektir (Habib ve Hossain, 2013, s.95-96; Barua vd., 2010, s.27; Ye vd., 2010, s.47).

Yöneticilerin güvenilirliği ise doğru finansal bilgi üretme etkisi ile raporlama kalitesini etkilemektedir. Finansal tablolar işletmenin tüm bölümlerinden gelen bilgileri bütünleştirmektedir. İşletmenin tüm üst ve alt yönetim kademelerinde güvenin geliştirilmesi, finansal raporların kalitesi üzerinde büyük etkiye sahip olabilmektedir. Çünkü bilginin üretimi ve bilginin paylaşımı, yöneticilerin tahmin yapma, değerlendirme ve yargılarında farklılıklara neden olmasından dolayı önemlidir. Üst yönetime güvenen çalışanlar, ihtiyaç duyduklarında yardım veya ek bilgiyi üst yönetimden rahatlıkla isteyebilecektir. Aynı zamanda yöneticilerine güvenen işletme çalışanları bilgi paylaşımında daha açık ve samimi olabilmektedir. Bilgi paylaşımının etkin olması, finansal raporlamadan sorumlu olan yöneticilerin daha iyi kararlar almalarına ve daha kaliteli finansal tablolar üretmelerine katkıda bulunabilmektedir. Çalışanlar işletme yönetimine güvenmediğinde ise, performanslarını daha olumlu göstermek amacıyla finansal tabloların kalitesini etkileyebilecek bazı bilgileri manipüle edebilmektedir (Garrett vd., 2014, s.1092).

1.4.1.2. Yöneticilerin görev süresi ve uzmanlığı

Yönetim kurulunda görev alan yöneticilerin görev süresinin artması yöneticilere kurumsal tecrübeye sahip olma fırsatını sağlamaktadır. Yöneticilerin görev süresi, yönetim kurulu deneyimini ve yönetimdeki uzmanlığını da etkilemektedir. Yönetim

kurulundaki yöneticilerin görev süreleri veya deneyimi ile uzmanlığı işletmenin finansal raporlama sürecinin gözlemlenmesini etkileyebilmektedir (Oba, 2014, s.229).

Yönetim kurulunda yer alan üyelerin görev süresi ile finansal raporlama kalitesi arasında pozitif ilişki olduğu ileri sürülmektedir. Ancak yönetim kurulu üyelerinin görev süresi uzadıkça bağımsız olma özelliklerini kaybederek raporlama sürecinde gözlemleme etkisini kaybetme olasılıkları da yüksektir. Yöneticilerin görev süresi arttıkça işletmede kazanç yönetimi düzeyi artabilir. Bu durumda yöneticilerin görev süresi diğer bir ifade ile deneyimi finansal raporların kalitesinde beklenen olumlu etkiyi göstermeyebilir (Oba, 2014, s.229-233).

Finansal konulardan birinci derece sorumlu olan ve tepe yönetimine raporlar sunan yöneticilerin muhasebe ve finans uzmanlığına sahip olması, finansal raporlamanın kalitesinde farklılıklar oluşturabilmektedir. Çünkü bu yöneticiler genel olarak bir işletmenin fonksiyonlarının tümünü yerine getirmekten sorumludur. Bu yöneticiler finansal raporları hazırlama sürecinde finansal raporların muhasebe ilkeleri ve usullerine uygun şekilde hazırlanmasını denetlemektedir. Aynı zamanda yöneticiler, işletmede iç kontrolleri oluşturmak, sürdürmek ve işletmedeki herhangi bir eksikliği denetim komitesine ve dış denetçilere bildirmekle yükümlüdürler. Bu nedenle yöneticiler; muhasebe personelini denetlemesi, iç denetime karşı olan tutumları izlemesi, diğer yöneticilere ve denetçilere bilgi sağlaması gibi rollere sahip olmasından dolayı finansal raporlamanın kalitesinde fark yaratabilmektedir. Finansal konularda uzman yöneticilerin muhasebe kontrollerini ve işletmenin finansal raporlama sürecini denetleme yetkisine sahip olmalarıyla raporlama sürecindeki hataları engelleyebilecekleri ileri sürülmektedir. Daha tecrübeli ve finansal uzmanlığa sahip yöneticilerin olduğu işletmelerin finansal tablolarında yeniden düzeltmelerin olma olasılığı daha azdır. Hem muhasebe hem de finans alanında uzman yöneticilerin, zayıf kurumsal yönetişim mekanizmalarına sahip işletmelerde kazanç yönetimini azalttığı tespit edilmiştir (Aier vd, 2005, s.123-124; Garcia-Sanchez vd., 2016, s.353-354). Finansal tablolarda yeniden düzeltmelerin veya kazanç yönetiminin az olması, yüksek kaliteli finansal raporlamanın göstergesidir. Dolayısıyla tecrübeli ve finansal uzmanlığa sahip yöneticilerin olduğu işletmelerin kaliteli finansal raporlamaya sahip olma olasılığı yüksektir.

1.4.1.3. Yönetim kurulunun büyüklüğü ve bağımsızlığı

Yönetim kurulunun büyüklüğü, yönetim faaliyetlerinin gözlemlenmesinde etkili bir role sahiptir. Kurulun büyüklüğü üye sayısına göre belirlenmektedir. Ülkemizde kurumsal yönetişim ilkeleri kapsamında yönetim kurulu üye sayısı, işletmenin gerekliliklerine uygun olarak yönetim kurulunun görevlerini etkin bir şekilde yerine getirebilecek sayıda olmalıdır (Kurumsal Yönetim İlkeleri [KYİ], 2005, s.54). Aynı zamanda yönetim kurulunda bağımsız üyelerin varlığı karar almada objektiflik sağlar ve işletme, pay sahipleri ve menfaat sahiplerinin çıkarlarının korunması açısından önemlidir (KYİ, 2005, s.41-42). Sermaye Piyasası Kurulu'nun yayınladığı Kurumsal Yönetişim İlkelerinde yönetim kurulunda yer alan bağımsız üye sayısının toplam üye sayısının üçte birinden az olamayacağı ve her durumda bağımsız üye sayısının ikiden az olamayacağı ifade edilmektedir (Kurumsal Yönetim İlkelerinin Belirlenmesine ve Uygulanmasına İlişkin Tebliğ [KYİT], 2011, s.19).

Yönetim kurulunun büyüklüğü, finansal raporların kalitesi üzerinde olumlu veya olumsuz etkilere sahip olabilir. Yönetim kurulunda üye sayısı fazla olduğunda iş yükü paylaşımı artacağından yönetim faaliyetleri etkin bir şekilde gözlemlenecektir. Faaliyetlerin etkin olarak gözetildiği büyük yönetim kuruluna sahip işletmelerde kazanç yönetimi uygulamalarına daha az rastlanmaktadır. Büyük yönetim kurullarına sahip işletmelerde, yönetim kurulu kararları daha iyi değerlendirildiği için temsil sorunları daha kolay çözülebilir. İşletmelerin yönetim kurulunda üye sayısı az olduğunda işletmenin sermayesinde payı bulunan yöneticilerin çıkarları doğrultusunda hareket edilmesi daha kolay olabilmektedir (Oba, 2014, s.228).

Yönetim kurulu büyüklüğünün artması iletişim, koordinasyon ve karar verme problemlerinin artmasına da neden olabilir. Yönetim kurulu büyüklüğü arttıkça temsil problemleri ortaya çıkabilir. Bu nedenle kuruldaki büyüklüğün artması yönetim kurulunun sembolik olarak kalmasına ve kurulun izleme-değerlendirme işlevlerini kaybetmesine neden olabilir. Yönetim kurulu büyüklüğü arttıkça yönetimsel faaliyetleri denetlemek zor olacağı için kazanç yönetimi uygulamalarını sınırlandırmak belli bir noktadan sonra zor olabilir (Alves, 2011, s.146). Bu durumda etkin iç kontrol işlevini kaybetmiş büyük yönetim kurulları finansal raporların kalitesini olumsuz olarak etkileyebilir. Çünkü manipüle edilmiş kazanç, işletmenin gerçek durumunu yansıtmadığı için işletme düşük finansal raporlama kalitesine sahip olacaktır.

Yönetim kurulunun işletme faaliyetlerini etkin bir şekilde gözlemleme mekanizması olarak hareket etmesi, kurulda bağımsız üyelerin varlığına da bağlıdır. Temsil teorisine göre yönetim kurulunda bağımsız üyelerin yer alması, hissedarların haklarının daha iyi korunmasını sağlamaktadır. Böylelikle bağımsız yönetim kurulu üyeleri işletmede etik bir ortam oluşturmayı sağlar. Aynı zamanda işletmenin yıllık yayınlanan raporlarındaki açıklanan bilgilerin miktarı, zamanlaması da yönetim kurulu yapısından etkilenebilir. Bağımsız yönetim kurulu üyelerine sahip işletmelerin paydaşlarına karşı şeffaflık ve hesap verebilirlik sorumluluğunu göz önünde bulundurarak yayınlanan bilgilerin tamlığını ve zamanlılığını daha fazla önemsediği savunulmaktadır (Kantudu ve Samaila, 2015, s.37-45). Bağımsız üye sayısı fazla olan yönetim kurullarının olduğu işletmelerde izleme ve değerlendirmenin daha etkin olması ve hissedarların menfaatlerinin daha iyi korunmasından dolayı finansal raporlama sistemlerinin daha güvenilir olduğu kabul edilmektedir. İşletme yönetiminde bağımsız üyelerin yer almasının yönetimde etkinliği artırması nedeniyle kazanç yönetimini azaltan bir mekanizma olduğu ve hileli finansal raporlamayı azalttığı da savunulmaktadır (Aygün vd., 2014, s.62). Hem yönetimin fırsatçı davranışlarını engellemekle, hem paydaşlara şeffaflık ve güvenilirliği sağlamakla yönetim kurulu bağımsız üyeleri işletmelerin finansal raporlama kalitesini artırabilir.

1.4.1.4. Yönetim kurulunun sahiplik payı ve yönetimin çıkarları

Yönetim kuruluna sağlanacak hisse senedi sahipliği veya prim şeklinde birtakım faydalar ile işletmenin sermaye yapısı içinde yönetim kurulunda yer alanların sahip olduğu pay, işletmelerin finansal raporlarının kalitesinde farklılıklar oluşturabilmektedir.

Kurumsal yönetişim, işletme yöneticilerinin işletmenin değerini işletme sahipleri yararına en üst düzeye çıkaracak şekilde hareket ettiklerini varsaymaktadır. Hissedarların ve yönetimin menfaatleri, yönetimin hisse senedi sahipliğinin bir kısmını elinde bulundurmasıyla bütünleşmektedir. Dolayısıyla işletme hisselerinde pay sahibi olan yöneticilerin finansal raporların güvenilirliğini sağlamak için daha fazla zaman ve çaba harcama konusunda motivasyonu yüksek olabilir. Çünkü yöneticilerin işletmede kazanç yönetimi uygulamalarına yönelmesi durumunda kendilerine ait getirilerin de zarar görme olasılığı vardır. Bu nedenle yönetim kurulunda yoğun gözetim ihtiyacı azalabilir. Bu doğrultuda işletmedeki yönetim kurulundaki sahiplik payı ile düşük finansal raporlama kalitesinin göstergesi olan ihtiyari tahakkuklar arasında negatif ilişki olduğu

savunulmaktadır. Ancak yöneticilerin sahipliği bazen yöneticilerin işletmede muhalif davranışları azaltırken bazen de fırsatçı gelir artırıcı tahakkukların kullanılmasını artırabilir. Diğer bir ifade ile bir işletmenin hisselerinde yöneticiler tarafından sahip olunan payın artmasıyla kazanç manipülasyonunun varlığı da artabilir. Kazanç manipülasyonunun artması ise işletmenin finansal raporlama kalitesini azaltacaktır (Oba, 2014, s.229; Hassan, 2013, s.152-153).

Yönetim kurulunda aile üyelerinin yer alması işletmelerin kazanç kalitesini ve dolayısıyla finansal raporlama kalitesini iki farklı şekilde etkileyebilir. Bu işletmelerde aile üyeleri işletmelerin kurucularıdır; uzun vadeli yatırımcılardır ve genellikle üst düzey yönetim pozisyonlarını kontrol eden veya bu pozisyonlarda yer alan hissedarlar sınıfını temsil etmektedir. Yönetim kurulunda aile üyelerinin olduğu işletmelerde kazancın kalitesi düşük olabilir. Aile üyeleri işletmenin yönetim kurulunda yer aldığında yönetim kurulunun gözetimi azalmaktadır ve bilgilerin ifşa edilmesinden kaçınılmaktadır. Bu nedenle aile sahipliği kontrolünde olan işletmelerde kazançlar fırsatçı bir şekilde yönetilebilir. Dolayısıyla aile sahiplerinin yönetim içinde yer alması finansal raporlama kalitesini azaltabilir. Ancak finansal tablo kullanıcıları çıkarlarını korumak amacıyla yüksek kaliteli finansal raporlar talep eder. Bilgi kullanıcılarının bu talebi, aile işletmelerini yüksek kalitedeki kazançları raporlamaya teşvik edebilir. Bu durum, işletmeyi yöneten hissedarlar ile diğer hissedarların çıkarlarını uyumlaştırmaktadır. Çünkü işletmeyi kuran aile üyeleri işletmenin hisse senetlerinin büyük bir kısmına sahiptir ve uzun süreli olarak bu hisse senetlerine sahip olacaktır. Bu nedenle aile sahipliğindeki işletmelerde, yönetimsel tazminat gibi kazancı manipüle edici teşvikler etkili olmamaktadır. Çünkü aile sahiplik oranının yüksek olduğu işletmeler, işletmenin itibarını, uzun dönemli performansını ve işletme değerini artırmak için yüksek kaliteli kazançlar raporlamaya eğilimlidir (Chi vd, 2015, s.89-90; Casciono vd, 2010, s.249).

Yönetim kurulu üyelerinin kendi çıkarına sağlayacağı faydaları artırma konusunda teşvikleri de finansal raporların kalitesini etkilemektedir. Yönetimin alacağı tazminat, ikramiye ve hisse bazlı ödüller, yöneticileri kazançları manipüle etmeye teşvik edebilmektedir. Aynı zamanda işletmenin birleşme ve devralma işlemleri, borç sözleşmeleri, dış finansman sağlama çabaları da, yöneticileri kazanç yönetimi uygulamalarına teşvik edebilir. Yönetimi etkileyen tüm bu teşvik unsurları işletmenin temel ekonomik durumunu doğru yansıtmayacak ve dolayısıyla kazanç manipülasyonuna yol açarak finansal raporların kalitesini azaltacaktır (Gaynor vd., 2016, s.8-9).

1.4.2. Göreve ilişkin faktörler

Finansal raporlama kalitesini etkileyen göreve ilişkin faktörler, işin kendinden yani doğasından kaynaklanan nitelikleri ifade etmektedir (Gaynor vd., 2016, s.9). Finansal raporlama kalitesini etkileyen göreve ilişkin faktörler, **finansal nitelikli işlemlerin karmaşıklığı**, **öznellik ve yargı içermesi** gibi faktörlerdir. Bu faktörlerin finansal raporlama kalitesine etkisi aşağıda ele alınmaktadır.

1.4.2.1. Finansal nitelikli işlemlerin karmaşıklığı

Farklı sektörlerde yer alan ve farklı coğrafyalarda faaliyet gösteren işletmeler çeşitli faaliyetler yürütmektedir. Hızlı değişen çevre ile birlikte faaliyetleri çeşitlenen işletmeler finansal raporlama sürecinde finansal tablolarını konsolide ederken farklı zorluklarla karşılaşabilir. Literatürdeki yaygın bir görüş, tahakkukların manipülasyonunun sadece yönetici faktöründen etkilendiği varsayımına dayanmaktadır. Ancak, tahakkuklardaki değişim, işletme faaliyetlerindeki değişkenlik gibi işlemlerin özelliklerinden de kaynaklanabilir. Tahakkuk tahmin hataları, işletme faaliyetlerindeki değişkenlik arttıkça artabilir. İşletme faaliyetlerinde artan değişkenlik gibi faktörler, tahakkuk tahmin hatalarının büyüklüğünü artırarak kazanç kalitesini azaltabilir (Dechow ve Dichew, 2002, s.36-54). Kazanç kalitesinin azalması ise düşük finansal raporlama kalitesinin göstergesi olarak kabul edilmektedir.

İşletmenin faaliyetleri nedeniyle ortaya çıkabilen işlem karmaşıklığının yanı sıra standartlar nedeniyle de işlem karmaşıklığı doğabilir. İşlem karmaşıklığı ile finansal raporlama kalitesi arasında negatif bir ilişki olduğu savunulmaktadır (Gaynor vd, 2016, s.9). Örneğin, finansal riskten korunma ve türev işlemlere ilişkin muhasebe standartları gibi karmaşık muhasebe standartlarının yorumlanması ve uygulanmasının doğru ve eksiksiz bir şekilde raporlara yansıtılması zor olabilir.

1.4.2.2. Finansal nitelikli işlemlerde öznellik ve mesleki yargı

Uluslararası Muhasebe Standartları/Uluslararası Finansal Raporlama Standartları, ilke bazlı olarak sınıflandırılmaktadır. İçinde bulunulan duruma göre yorumların eklenebileceği standartlar ilke bazlı sınıfın özellikleridir. İlke bazlı standartların uygulanma aşamasında mesleki yargı ve öznellik gerektiren işlemlerle karşı karşıya kalınmaktadır. Bu öznellik ve yargı gerektiren işlemlerin uygulanması işletmenin finansal tablolarının karşılaştırılabilirlik özelliğini azaltabilmektedir (Gücenme ve Ertan, 2012,

s.3). TMS 8 Muhasebe Politikaları, Muhasebe Tahminlerindeki Değişiklikler ve Hatalar Standardı, TFRS 13 Gerçeğe Uygun Değer Ölçümü Standardı, TMS 16 Maddi Duran Varlıklar Standardı, TMS 36 Varlıklarda Değer Düşüklüğü, TMS 38 Maddi Olmayan Duran Varlıklar standartlarında yer alan çeşitli durumlar tahmin, varsayım ve öznel yargı kullanımlarına açıktır (http://www.kgk.gov.tr/Home/, Erişim tarihi: 12.07.2018). Örneğin, amortisman yönteminin seçimi, faydalı ömrün belirlenmesi, gerçeğe uygun değer ölçümü gibi durumları içeren finansal nitelikli işlemler öznelliğe yol açmaktadır.

Muhasebe standartlarının raporlama kalitesini artırdığını ileri süren çalışmaların yanı sıra standartlarda öznellik ve mesleki yargı gerektiren durumların yer almasının raporların kalitesini azaltacak uygulamalara yol açtığı belirtilmektedir. ABD'de Genel Kabul Görmüş Muhasebe İlkeleri'nden (GAAP-Generally Accepted Accounting Principles) Uluslararası Finansal Raporlama Standartlarına (IFRS-International Financial Reporting Standards) geçişin etkisi değerlendirildiğinde, Uluslararası Finansal Raporlama Standartları kapsamında raporlanan rakamların daha fazla kazanç yönetimi içerdiği, zararın zamanında kaydının daha az olduğu ve değer ilişkisinin daha az olduğu ortaya koyulmuştur. Kazanç yönetimi daha fazla olan, zararın zamanında kaydı daha az olan ve değer ilişkisi düşük olan finansal raporlar da düşük kaliteli olarak değerlendirilmektedir (Lin vd, 2012, s.656).

Ülkemizde de Türkiye Muhasebe Standartları ve Türkiye Finansal Raporlama Standartlarının uygulanmaya başlamasından sonra tahakkuk kalitesinde azalış olduğu ve kazanç yönetimi uygulamalarının artmış olduğu tespit edilmiştir. Tahakkuk kalitesinde azalış veya kazanç yönetimi uygulamalarının artışının olası bir nedeni olarak ise Türkiye Muhasebe Standartları ve Türkiye Finansal Raporlama Standartları ile uygulanmaya başlayan (örneğin gerçeğe uygun değer kavramı gibi) bazı standartların öznelliğe dayalı uygulamalar olması gösterilmektedir (Ertan, 2011, s.124; Cengiz ve Tosunoğlu, 2017, s.1213). Standartlarda kullanılacak yöntemler ve değerleme ölçüleri konusundaki esneklikler, öznellik ve mesleki yargının derecesini artırması finansal raporların kalitesini olumsuz olarak etkileyebilecektir.

1.4.3. Çevreye ilişkin faktörler

Finansal raporlama kalitesini etkileyen çevre faktörleri, bir görevi yerine getirirken o görevi yerine getiren bireyi çevreleyen koşullardır. Çevresel değişkenler, kişi ve görev değişkenlerinden farklı olarak belirli bir kişiye ve işleme ilişkin değildir. Çevre

faktörlerinin amacı, karar verme kalitesini yükselterek finansal raporlama kalitesini artırmaktır (Gaynor vd., 2016, s.9). Çevreye ilişkin faktörler "**işletme içi faktörler"** ve "**işletme dışı faktörler"** olarak sınıflandırılabilir. Bu faktörler aşağıda ele alınmaktadır.

1.4.3.1. İşletme içi faktörler

Finansal raporlama kalitesini etkileyen çevre faktörlerinden işletme içi faktörler; **iç kontrol, iç denetim, denetim komitesi özellikleri** ve **işletmeye ait özellikler**dir.

1.4.3.1.1. İç kontrol

İç kontrol sistemi, faaliyetlerin etkinliğini ve verimliliğini, finansal raporlamanın güvenilirliğini, kanunlara ve düzenlemelere uygunluğu sağlamak için tasarlanmış bir süreçtir.

Finansal raporlamanın güvenilirliğinin sağlanması bir işletmenin iç kontrolünün etkinliğinin bir fonksiyonudur. Bu nedenle iç kontrol, finansal raporlama kalitesinin önemli belirleyicilerinden biri olarak kabul edilmektedir (Ghosh ve Lee, 2013, s.322). İç kontroller, finansal tabloların yanlış beyan edilmesine yol açabilecek hata veya hileleri önlemeyi ve/veya tespit etmeyi amaçlamaktadır. İşletmede güçlü bir iç kontrol olduğunda finansal yanlışlıkların potansiyel nedenleri değerlendirilmekte; önemli riskleri azaltmak için kontrol faaliyetleri tasarlanmakta ve uygulamaya konulmaktadır. İç kontrollerin tasarımı ve işletilmesindeki kusurlar bir yanlışlığın zamanında tespit edilmesinde yetersiz kalması durumunda işletmede iç kontrol zayıflığı oluşmaktadır. İç kontrol sistemindeki bu düzensizlik finansal tabloları etkileyecektir. İç kontrol zayıflıkları, kazançların güvenilirliğini iki ana yoldan etkileyebilir. İlki kasıtsız yapılan yanlış beyanlardır. İşletmede yeterli politika, kontrol veya eğitim olanakları olmaması nedeniyle çalışanların kasıtsız hatalarından tahakkuk eden kazançlar gerçeğe uygun şekilde kaydedilmeyebilir. İç kontrol zayıflıklarının kazancın güvenilirliğini etkilemesinin ikinci yolu ise çalışanların veya yönetimin kasıtlı yanlış beyanlarıdır. Kasıtlı olarak yapılan yanlış beyanlar işletmenin kazançlarının fırsatçı bir şekilde raporlanmasıdır. Örneğin, yönetimin takdir yetkisi, garanti yükümlülükleri gibi işlemler tahakkukların manipüle edilmesini mümkün kılarak finansal tabloları gerçeğe uygun sunumdan uzaklaştırır. Aynı zamanda işletmede görev ayrımındaki yetersizlik gibi iç kontrol eksiklikleri, sunulan raporlardaki tutarların yanlış olmasına yol açabilir. Örneğin, çalışanların varlıkları kötüye kullanımı gibi uygulamaları çalışanların varlıklarla ilgili kaydedilen miktarlarda değişiklik yapmasına olanak tanıyabilir. İç kontrolden kaynaklanan kasıtsız ve kasıtlı hatalar,

kazançların işletmenin performansını doğru yansıtma olasılığını azaltmaktadır. İç kontrol zayıflıkları olan işletmelerin iç kontrol zayıflıkları olmayan işletmelere göre mutlak olarak ihtiyari tahakkuk büyüklüğü yüksek olmakta ve düşük tahakkuk kalitesine sahip olmaktadır. Bu zayıflıkları kontrol eden işletmelerin kontrol etmeyen işletmelere göre tahakkuk kalitesinde artışlar gözlemlenmiştir (Ashbaugh-Shaife vd., 2008, s.218-247; Chan vd, 2008, s.161-177; Doyle vd, 2007, s.1145 -1167).

Etkin bir kurumsal yönetişim mekanizması olarak iç kontrol, yöneticilerin kendi çıkarlarıyla ilgili davranışlarını denetleyebilir ve kısıtlayabilir. Bu da işletmede kazanç yönetiminin derecesini azaltır ve kazanç kalitesini artırır. Kazanç kalitesi finansal raporlama kalitesinin göstergesi olduğu için etkin bir iç kontrol mekanizması finansal raporlama kalitesini olumlu olarak etkileyecektir.

1.4.3.1.2. İç denetim

İç denetim, bir işletmenin her türlü faaliyetini geliştirmek, değer katmak amacı güden bağımsız, objektif bir güvence ve danışmanlık faaliyeti olarak tanımlanır. Sahiplik ve yönetim yapısının ayrılmasıyla ortaya çıkan kurumsal yönetişim anlayışının ilkelerinden sorumluluk, hesap verme ilkesi ve hileli işlemlere karşı korunma ihtiyacı işletmelerde iç denetimi gerekli kılmaktadır. İç denetim, etkili yönetim ve kontrollerin uygulanmasında önemli bir rol oynamakla birlikte finansal raporlamada güvenilirliği ve şeffaflığı sağladığından kurumsal yönetişimin yapı taşlarından biri olarak kabul edilir (Johl vd., 2013, s.784; Al-Shetwi vd, 2011, s.11190).

İç denetim uygulamaları uygunluk denetimi, finansal tablo denetimi, performans denetimi, bilgi teknolojisi denetimi ve sistem denetimi olmak üzere beş denetim türünü kapsamaktadır. Bu denetim türlerinden finansal tablo denetimi ve uygunluk denetimi finansal raporların kalitesini etkilemektedir. Finansal tablo denetimi, işletmede tahakkuk kararlarını etkileyebilecek denetim prosedürlerinin uygulanması ve finansal raporlama sürecinin denetlenmesi gibi faaliyetleri kapsar. Uygunluk denetimi ise işlemlerin işletmenin belirlediği politikalara uygun bir şekilde yapılmasının denetimini içerir. Dolayısıyla bu iki denetim türü finansal raporların hazırlayıcıları tarafından yargı gerektiren finansal nitelikli işlemlere ilişkin incelemelerde etkilidir. Bu nedenle kaliteli bir iç denetim fonksiyonu finansal raporlamadaki usulsüzlükler hakkında vazgeçirici etkisiyle finansal raporlama kalitesini artırmaktadır (Abbot vd, 2016, s.9).

Kazanç yönetimi uygulamalarını belirlemede iç denetim fonksiyonu dış denetimi destekleyici olarak işlev görmektedir (Eighme ve Cashell, 2002, s.3). İşletmenin iç

denetçileri, üst yöneticilerin kazanç hedeflerini karşılamak amacıyla çalışanlar üzerinde baskı uygulaması gibi fırsatçı davranışları tespit etmede etkili olabilir. İşletmenin iç denetim fonksiyonunun etkin ve etkili olması durumunda işletmede ihtiyari tahakkukların kullanımı sınırlanacak ve kazanç hedeflerini karşılama olasılığı daha düşük olacaktır. Çünkü işletmenin iç denetimine verilen önem arttıkça kazanç yönetimi azalmaktadır ve kaliteli finansal raporlar sağlanmaktadır (Davidson vd., 2005, s.247; Prawit vd, 2009, s.1258-1275).

1.4.3.1.3. Denetim komitesi özellikleri

Denetim komitelerinin oluşturulmasının teorik desteği vekâlet teorisine dayanmaktadır. Hissedarlar ve yönetim arasında çıkar çatışması olabileceği için hissedarlar, yönetim faaliyetlerini doğrudan gözlemleyemezler. Yöneticilerin fırsatçı faaliyetlerini sınırlandırmak amacıyla işletmelerde pay sahipleri adına kurumsal yönetişim sistemi kurulmuştur. Denetim komiteleri de işletmelerde kurulan kurumsal yönetişimin bir parçasıdır (BBus, 2007, s.42). Denetim komitesinin ana görevi, yöneticilerin işletme performansını etik bir şekilde bildirmesini sağlamak için finansal raporlama sürecini gözlemlemektir. Komitenin finansal raporlama sürecini denetlemedeki etkinliği ise denetim komitesinin özelliklerine bağlıdır (Kusnadi vd., 2016, s.197-199). İşletmelerde denetim komitesinin varlığı, büyüklüğü, uzmanlığı, bağımsızlığı gibi özellikler güvenilir ve kaliteli finansal raporlama sağlamak için önemlidir. Bu bağlamda finansal raporların kalitesini etkileyebilecek denetim komitesi özellikleri aşağıda ele alınmaktadır.

Denetim komitesinin varlığı: İşletmelerde yasa gereği veya gönüllü olarak denetim komitesine yer verilmesi finansal raporlama kalitesi üzerinde olumlu bir etkiye sahiptir. Denetim komitesine sahip işletmelerde raporlanan kazançlardaki hataların daha az olduğu, kazanç yönetimi uygulamalarının düşük olduğu ve daha güvenilir bir finansal raporlamaya sahip olduğu ileri sürülmektedir. Aynı zamanda denetim komitesi oluşturan işletmelerin kazanç tepki katsayılarının komitenin oluşturulmasından sonra daha yüksek olduğu sonucuna ulaşılmıştır (Zheng, 2008, s.15; BBus, 2007 s.31-32). Kazanç tepki katsayısı, işletmelerin algılanan finansal raporlama kalitesini yansıttığı için, yüksek olması işletmenin algılanan finansal raporlama kalitesinin yüksek olduğunu göstermektedir.

Denetim komitesi büyüklüğü: Denetim komitesi büyüklüğü arttıkça finansal raporlama kalitesinin arttığı savunulmaktadır. Daha geniş denetim komitelerinde finansal

raporlama uygulamalarının daha etkin bir şekilde denetlenmesini sağlamak için çeşitli uzmanlığa sahip üyelerin bulunma olasılığının yüksek olması açısından olumlu etki yarattığı ileri sürülmektedir (BBus, 2007 s.47; Musa vd., 2014, s.2; Vilaminck ve Sarens, 2015, s.151). Aynı zamanda büyük denetim komitesine sahip işletmelerde kazançların yeniden ifade edilmesi ve kazanç yönetimi uygulamalarının daha az olduğu savunulmaktadır (Lin vd., 2006, s.921; Yang ve Krishnan, 2005, s.14).

Denetim komitesinin uzmanlığı: Bir denetim komitesinin kendilerine sunulan raporları etkin bir şekilde değerlendirmesinde komite üyelerinin muhasebe ve finans alanında yeterli uzmanlığa sahip olması etkili olmaktadır. Ayrıca hukuk alanında uzman olan komite üyeleri, finansal raporlamayla ilgili yasal yükümlülükler hakkında daha fazla bilgiye sahip olmaktadır (BBus, 2007, s.44; Kusnadi vd., 2016, s.200).

Denetim komitesi üyelerinin muhasebe, denetim ve hukuk gibi farklı uzmanlıklara sahip olmasının raporların kalitesi üzerinde olumlu etkisi kalitenin farklı ölçütleri ile doğrulanmıştır. Hukuk alanında uzmanlığa sahip olan denetim komitesi üyelerinin varlığı hatalı ve agresif finansal raporlamayla ilişkili riskler konusunda daha dikkatli olma ve dava risklerine karşı daha duyarlı davranma olasılığını artırır (Krishnan vd., 2011, s.2104 -2126). Komite üyelerinin finansal okuryazarlıklarının olması işletmenin finansal raporlama standartlarına uyma olasılıklarını artırmaktadır (BBus, 2007, s.31). Komitede finansal uzmanın bulunması; tahakkuk kalitesinin yüksek olmasını sağlamakta, ihtiyari tahakkukların büyüklüğünü azaltmakta, daha az hileli finansal raporlar oluşmasını sağlamakta ve işletmenin iç kontrol zayıflıklarını raporlamasını azaltmaktadır (Firoozi, 2016, s.11; Rich, 2009, s.10-12). Denetim komitesine muhasebe alanında uzman atandıktan sonra denetim komitesinin etkinliği gelişmektedir. Etkin denetim komitesine sahip işletmelerin finansal raporlarında ihtiyari tahakkukların azaldığı; tahakkuk kalitesinin ve kazanç tepki katsayısının arttığı savunulmaktadır (Dhaliwal vd., 2006, s.32; Zheng, 2008, s.17; Rich, 2009, s.10-12).

Denetim komitesi bağımsızlığı: Bağımsızlık hesap verebilirliğin temelidir. Denetim komitesinin bağımsızlığı, finansal raporlama sürecini denetlemesinin etkinliğini belirleyen önemli bir özelliktir. Çünkü bağımsız denetim komitesi, finansal raporlama sürecinin aktif gözlemcileri olarak işlev görmelerinden dolayı kazançları manipüle etme amacı olan yönetimin baskısına karşı daha dirençlidir ve objektifliklerini sürdürmede daha başarılıdır. Bu nedenle bağımsız denetim komiteleri işletme içinde muhasebe,

raporlama ve iç kontrol uygulamaları ile ilgili görevlerini yerine getirirken nesnel bir şekilde hareket etmektedirler (Bbus, 2007, s.43; Vilaminck ve Sarens, 2015, s.148-163).

Bağımsız denetim komitesi işletmelerin finansal raporlama kalitesini geliştirmektedir. Denetim komitesi, yönetim ve dış denetçiler arasında bağlantıyı sağlar. Çünkü her iki taraf muhasebe standartlarını en iyi şekilde nasıl uygulayacağı konusunda fikir farklılıklarına sahiptir. Bu nedenle bağımsız bir komitenin varlığı yüksek kaliteli raporlar üretmek için yönetim ve dış denetçiler arasında bir denge sağlamaktadır (Kusnadi vd., 2016, s.199).

Denetim komitesine bağımsız üyeler atandıkça finansal tablolarda kazanç yönetimi azalmakta ve kazanç kalitesi artmaktadır (Vilaminck ve Sarens, 2015, s.148-163). Düşük finansal raporlama kalitesinin yaygın bir ölçütü olan ihtiyari tahakkuklar ile denetim komitesinin bağımsızlığı arasında negatif bir ilişki olduğu ifade edilmektedir (Kusnadi vd., 2016, s.199-200; Zheng, 2008, s.17). Bağımsız olarak faaliyet gösteren denetim komitesi üyeleri finansal tablolardaki hileleri azaltmaktadır (Krishnamoorthy vd., 2002, s.4). Dolayısıyla kazanç yönetiminin olmadığı, daha az tutarda ihtiyari tahakkuklara sahip ve hilesiz raporlarda kalite yüksek olmaktadır.

1.4.3.1.4. Denetim kalitesi

Finansal raporlama kalitesinde olduğu gibi denetim kalitesinin tanımında da genel kabul görmüş bir tanım bulunmamaktadır. En genel anlamı ile denetim kalitesi, bir işletmenin finansal tabloları hakkında uygun görüş sunmak ve bu görüşün gerekli kanıtlar ve nesnel yargılarla desteklenmesi olarak tanımlanabilir (Durukan ve İkiz, 2007, s.31).

Denetim kalitesi ve finansal raporlama kalitesinin ölçümünde ihtiyari tahakkuklar, kazanç yönetimi, tahakkuk kalitesi, zararın zamanında kayda alınması ve kazanç hedeflerini karşılama gibi aynı ölçütlerin kullanılması bu farklı iki yapının aynı olarak algılanmasına neden olabilir. Finansal raporlama kalitesi ve denetim kalitesi birbirini etkileyen iki farklı unsurdur. Denetim kalitesi, denetçinin finansal tabloların işletmenin ekonomik pozisyonunu doğru temsil ettiğine ilişkin yeterli kanıtları elde ettiğine dair güvence seviyesini gösterirken, finansal raporlama kalitesi, finansal tabloların işletmenin temel ekonomik durumunu ne ölçüde yansıttığını göstermektedir.

Denetim kalitesi, denetim öncesi ve denetim sonrası finansal raporlama kalitesini etkileyen çevresel bir özellik olarak değerlendirilebilir. Bir işletme denetim öncesinde de yüksek kaliteli finansal raporlara sahip ise, denetim kalitesinin seviyesi genel olarak gözlemlenemeyebilir. Çünkü finansal raporlama kalitesi yüksek olduğu için denetim

kalitesi finansal raporların kalitesini etkilemeyebilir. Bunun yanı sıra bir işletmenin denetim öncesi finansal raporlama kalitesi düşük ama denetim kalitesi yüksekse, denetim kalitesi finansal raporlamanın kalitesini artırabilir (Gaynor vd., 2016, s.6-7).

Denetim kalitesine, finansal raporlama kalitesine garanti sağlayan sürekli bir yapı olarak bakıldığında, işletmenin denetim kalitesinin yüksek olması, finansal raporlama kalitesinin yüksek olduğu konusunda algıyı artırmaktadır. Çünkü yüksek kaliteli bir denetim, yüksek kaliteli finansal raporlamaya garanti sağlamaktadır. Ancak denetim kalitesi, denetim öncesi finansal raporların kalitesinin bir bileşeni değildir. Finansal raporların kalitesi, denetim sürecine girdi olan denetlenmemiş finansal raporlama kalitesinden de etkilenmektedir. Denetlenmemiş finansal raporlama kalitesi, işletmenin temel ekonomik durumunu yansıtan finansal raporlama sistemi ve işletmenin içsel özelliklerinden etkilenir. Dolayısıyla finansal raporlama kalitesi, denetim kalitesi, finansal raporlama sürecinin kalitesi ve işletmenin içsel özelliklerinin tümünün bir fonksiyonu olarak kabul edilebilir (Defond ve Zhang, 2014, s.281-282; Islam, 2016, s.105-106).

1.4.3.1.5. İşletmeye ait özellikler

İşletmenin büyüklüğü, yaşı, kaldıraç oranı ve işletmenin kurumsal yönetişime verdiği önem gibi unsurlar işletmenin raporlama kalitesini etkileyebilecek işletmeye ait özelliklerdir.

Farklı ölçütlerle belirlenen işletme büyüklüğü, finansal raporların kalitesini etkileyen bir işletme özelliğidir. Literatürde yapılan çalışmalarda işletme büyüklüğü hasılat veya toplam varlıkların tutarı gibi farklı ölçütlerle belirlenmektedir (Bekiaris vd., 2014, s.48; Olowokure, 2016, s.108). Büyük ölçekli işletmelerde uzman kişilerin istihdam edilmesi, muhasebe ve iç kontrol sistemlerinin iyi kurulmuş olması finansal raporlama sürecinin kalitesini olumlu etkileyeceği kabul edilmektedir. Ayrıca bu işletmelerde operasyonel, taktik ve stratejik amaçlar için kullanılan finansal ve finansal olmayan bilgileri sağlayan bilgi sistemlerinin de iyi kurulmuş olması beklenmektedir. Bu özelliklere sahip bir organizasyon yapısıyla büyük işletmelerde finansal raporlama sürecinin bütünlüğü sağlanmış olmaktadır. Büyük işletmelerde etkin kurulmuş iç kontrol sistemiyle hataların yanı sıra kazanç manipülasyonu gibi hilelerin etkin bir şekilde tespit edilerek finansal raporların kalitesinin artacağı ileri sürülmektedir. Ayrıca büyük işletmelerin finansal tabloları büyük denetim işletmeleri tarafından denetlendiği için işletmenin finansal raporlama kalitesinin yüksek olduğu varsayılır (Olowokure, 2016,

s.108). Büyük ölçekli işletmeler küçük işletmelere göre geniş bir alana yayılmış mülkiyet yapısına sahip olabilir. Bu nedenle büyük ölçekli işletmelerin küçük ölçekli işletmelere göre yeni yatırımcıları teşvik etme amacıyla daha kapsamlı ve ayrıntılı bilgileri kapsayan kaliteli raporları sunmaları beklenmektedir (Bekiaris vd., 2014, s.47; Jaggi ve Low, 2000, s.503). İşletme büyüklüğünün raporların kalitesini olumlu etkilediğini savunanların yanı sıra olumsuz olarak etkilediğini ileri süren taraflar da vardır. İşletme büyüklüğü, yöneticilerin raporlanan kazanç üzerindeki takdir yetkisini etkileyebilir. Çünkü işletme büyüklüğü yöneticilerin prim teşviklerini etkileyen bir değişkendir. Aynı zamanda küçük ölçekli işletmelerin işletme hakkındaki bilgileri daha büyük işletmelere kıyasla daha iyi koruyabilme olasılığı vardır. Bu nedenle küçük ölçekli işletmelerde finansal raporlama kalitesini ölçmekte kullanılan ihtiyari tahakkukların kullanılması daha zor olabilmektedir. Buna karşın büyük ölçekli işletmelerin kazanç hedeflerine ulaşmak için daha fazla baskıya ve daha fazla muhasebe düzeltmelerine maruz kalabileceği ifade edilmektedir (Biger ve Hoang, 2008, s.4630; Olowokure vd., 2016, s.109). Bu nedenle işletmenin büyük ölçekli olması raporlarının kalitesini olumsuz olarak da etkileyebilir.

İşletme büyüklüğünün yanı sıra işletmenin yaşı da finansal raporlama kalitesini etkileyen bir faktör olabilir. Bir işletmenin iç kontrol sistemi yıllar itibari ile birlikte daha güçlü hale gelebilir. İşletmede etkin bir şekilde oluşturulmuş iç kontrol sistemi ise finansal raporlama kalitesini olumlu olarak etkilemektedir. Aynı zamanda işletmeler faaliyet gösterdikçe yönetişim mekanizmalarının iyileştiği ve düzenleyici kurumlar tarafından daha yakından gözlemlendiği bilinmektedir. Bu durumun finansal raporlama kalitesine olumlu katkı sağladığı düşünülmektedir (Echobu vd., 2017, s.68).

Kaldıraç oranı, işletmenin sermaye yapısında borç ile finansman oranını göstermektedir. Kaldıraç oranı işletmenin finansman seçenekleri ile ilişkidir ve finansal raporlamayı etkiler. Bu nedenle işletmenin finansal raporlama kalitesinde farklılıklar oluşturabilir. Kaldıraç oranının finansal raporlama kalitesini etkilemesi temsil teorisi ile bağlantılıdır. Temsil teorisine göre daha yüksek kaldıraç oranına sahip işletmeler finansal tablolar aracılığıyla bilgi kullanıcılarına daha fazla bilgi paylaşma eğilimindedir. Çünkü bilgi paylaşımının seviyesinin artırılması temsil maliyetlerini azaltır ve işletmeye finansman sağlayanların kaynaklarını korumak amacıyla işletmenin daha sağlıklı değerlendirilmesini sağlar (Asegdew, 2016, s.6; Echobu vd., 2017, s.69).

İşletmenin kurumsal yönetişime verdiği önem de işletmelerin finansal raporlama kalitesinde farklılık yaratabilir. Kurumsal yönetişim işletmenin finansal raporlarının

kaliteli olarak oluşturulmasını sağlamaktadır (Cohen vd., 2004, s.1-5). Çünkü kurumsal yönetişim ilkelerinden şeffaflık ve hesap verebilirlik işletmenin finansal raporlama kalitesini artırmaktadır. Kurumsal yönetişimin bu ilkelerinin sağlanabilmesi amacıyla da yönetim kurulunda bağımsız üyeler, denetim komitesi, iç denetim, iç kontrol gibi yapılar işletmelerde oluşturulmaktadır. Bu yapılar finansal raporların kalitesini etkileyen kişi ve çevre faktörleri arasındadır. Tüm bu faktörlerin işletmelerde etkin bir şekilde oluşturulmasıyla kurumsal yönetişim anlayışı oluşturularak kaliteli finansal raporlar hazırlanması amaçlanmaktadır.

1.4.3.2. İşletme dışı faktörler

Finansal raporlama kalitesini etkileyen çevre faktörleri, işletme içi faktörlerin yanı sıra işletmenin dış çevresindeki faktörlerden de etkilenmektedir. Raporların kalitesini etkileyen işletme dışı faktörler; **finansal piyasaların gelişmişlik düzeyi, ülkeye özgü yasal ve politik sistemler, vergi sistemi ve uluslararası ve ulusal muhasebe standartları** olarak ele alınmıştır. Finansal raporlama kalitesini etkileyebilecek **işletme dışı faktörler** aşağıda ele alınmaktadır.

1.4.3.2.1. Finansal piyasaların gelişmişlik düzeyi

Fon arz edenler ve fon talep edenlerin buluştuğu finansal piyasaların gelişmişliği, bilgi talebi ve yatırımcı koruması gibi unsurlar işletmenin finansal tablo kullanıcılarına kaliteli finansal raporlar sunması için teşvik sağlayan çevresel özelliklerdir.

Bazı ülkelerde işletmeler fon ihtiyacını ağırlıklı olarak sermaye piyasasından sağlarken bazı ülkelerde ise banka gibi finans kuruluşlarından sağlamaktadır. İşletmelerin fon ihtiyacının ağırlıklı olarak sermaye piyasalarından sağlandığı ülkelerde finansal tablolar işletmenin yatırımcıları ile bilgi alışverişini etkin bir şekilde sağlamaktadır. Etkin bilgi aktarım aracı olarak finansal tabloların kalitesinin yüksek olması, işletmenin ihtiyaç duyduğu fonlara daha az maliyetle sahip olmasına ve yatırımcıların da kaliteli finansal tabloları kullanarak verimli yatırımlar yapmasına olanak sağlar (Gücenme Gençoğlu ve Ertan, 2012, s.10). Böylece, finansal piyasa katılımcılarından gelen bilgi talebi, işletme yöneticilerine finansal raporlamanın kalitesini arttırma konusunda motivasyon sağlamaktadır (Soderstom ve Sun, 2007, s.31).

Bilgi talebinin finansal raporlama kalitesine olan olumlu etkisi, halka açık ve halka açık olmayan işletmelerin finansal raporlama kalitelerini karşılaştıran çalışmalarla desteklenmektedir. Yapılan araştırmalar kapsamında halka açık işletmelerin halka açık

olmayan işletmelere göre daha yüksek tahakkuk kalitesine sahip olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Aynı zamanda, gelişmiş finansal piyasalara sahip ülkelerdeki halka açık işletmelerde kazanç yönetimine daha az rastlanılmıştır. Çünkü halka açık olmayan işletmelerde ilerleyen dönemlerde finansman ihtiyacı veya kazanç hedeflerini karşılamak gibi nedenlerle kazanç yönetimi uygulamaları gerçekleştirilmektedir. Güçlü finansal piyasaların varlığı işletmelerin raporlanan kazançlarının bilgilendiriciliğini artırmaktadır. Kazanç yönetimi uygulamalarının azalması, tahakkukların kalitesinin artması ve kazançların bilgilendiriciliğinin artması finansal raporların kalitesini artırmaktadır (Hope vd., 2013, s.1738; Burgstahler vd., 2006, s.1013).

Piyasalardaki bilgi belirsizliği de finansal raporların kalitesini etkilemektedir. Çünkü yabancı işletmeler veya sektörleri farklı olan işletmeler arasındaki birleşme ve satın alım işlemlerindeki bilgi belirsizliği diğer birleşme ve satın alma işlemlerine göre daha fazla olmaktadır. Bu belirsizlik sonucunda yatırımcılar satın alan işletmeleri daha zor değerlendirebilmektedir. Bu nedenle işletmelerin kazanç tepki katsayıları düşük olabilmektedir. Kazanç tepki katsayısı düşük olan işletmelerin finansal raporlama kalitesinin düşük olduğu sonucuna varılabilir (Kwon, 2014, s.72).

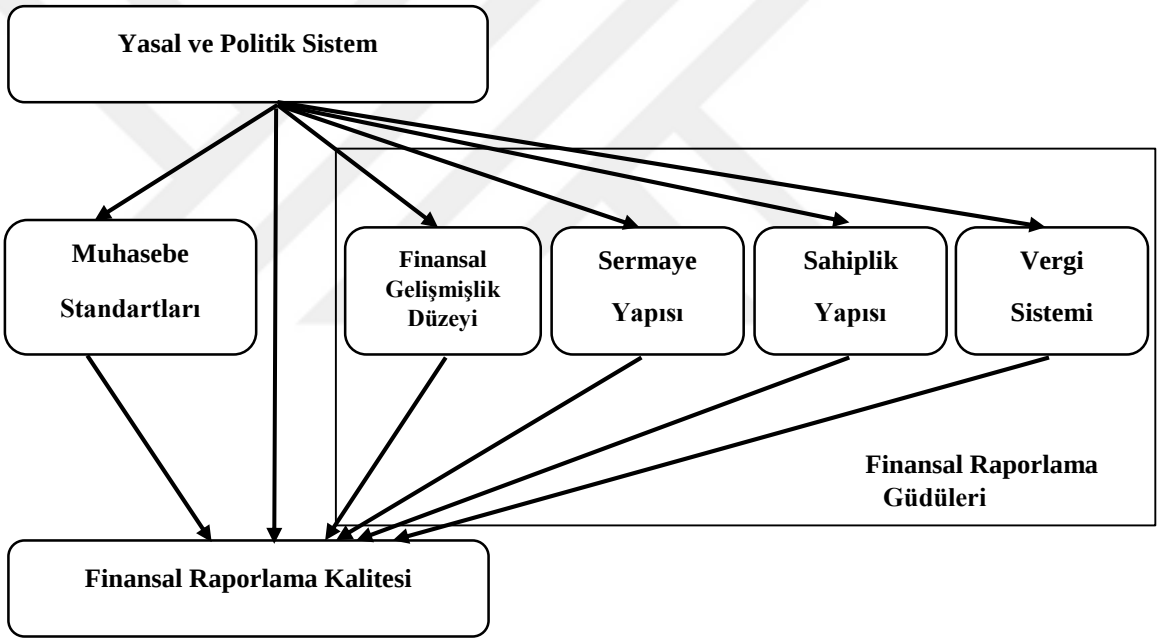
Yatırımcı korumasının güçlü olduğu gelişmiş finansal piyasalar finansal raporların kalitesini azaltan kazanç yönetimi uygulamalarını sınırlandırmaktadır. Çünkü yatırımcı koruması güçlü olduğunda işletme yöneticilerinin işletme kaynaklarını kendi çıkarları doğrultusunda yönlendirmeleri, yasal sistemler aracılığıyla engellenmiş olmaktadır. Dolayısıyla güçlü yatırımcı koruması ile finansal piyasa katılımcılarına sunulan raporların kalitesi arasında önemli bir ilişki olduğu söylenebilir (Leuz vd., 2003, s.526).

1.4.3.2.2. Ülkeye özgü politik ve yasal sistemler

Ülkeye özgü politik ve yasal sistemler finansal raporlama kalitesini doğrudan ve dolaylı olarak etkilemektedir. Yasal ve politik sistemin doğrudan ve dolaylı etkisi Şekil 1.2.'de gösterilmektedir. Şekil 1.2'ye göre yasal ve politik sistemin finansal raporlama kalitesi üzerinde doğrudan etkisinin yanı sıra dolaylı etkileri de bulunmaktadır. Yasal ve politik sistem muhasebe standartlarını, ülkedeki finansal piyasaların gelişmişlik düzeyini, işletmenin sahiplik yapısını, sermaye yapısını ve vergi sistemlerini etkileyerek raporlama kalitesi üzerinde dolaylı bir etkiye neden olmaktadır (Soderstom ve Sun, 2007, s.45).

Ülkelerde uygulanan yasal sistem, ortak hukuk sistemi ve yasalara dayalı hukuk sistemi olmak üzere ikiye ayrılmaktadır. Hukuk sistemindeki bu farklılıklar muhasebe standartlarının uygulanması konusunda yönetici ve denetçilerinin faaliyetleri üzerindeki

etkileriyle finansal raporlama kalitesini doğrudan etkileyebilir. Uluslararası finansal raporlama standartlarının ilke temelli olması işletme yöneticilerinin fırsatçı davranmalarına olanak tanımaktadır. Ülkedeki hukuk sisteminin muhasebe standartlarını uygulama konusunda yaptırım gücü ve cezalandırıcı uygulamalarının varlığı yasalara dayalı hukuk sistemine dayalı ülkelerde finansal raporlama kalitesinin artmasını sağlamaktadır. Ülkemizde muhasebe standartlarının uygulanmasını sağlama konusunda yaptırım gücü 2011 yılında gelen 6102 sayılı Türk Ticaret Kanunu öncesine kadar olmadığı için vergi odaklı bir muhasebe anlayışı hâkimdi. Ancak 6102 sayılı Türk Ticaret Kanunu ile birlikte muhasebe standartlarının uygulanması konusunda yaptırım daha da artırılarak finansal raporlama kalitesinin artırılması beklenmiştir (Gücenme Gençoğlu ve Ertan, 2012, s.6-7).



Şekil 1. 2. *Yasal ve politik sistemin finansal raporlama kalitesine etkisi (Soderstom ve Sun, 2007)*

Hukuk sistemi arasındaki farklılıklar finansal piyasaların gelişmişlik düzeyi, işletmelerin sermaye yapısı, sahiplik yapısı ve vergi sistemi gibi pek çok unsurun özelliklerini etkileyerek finansal raporlama kalitesi üzerinde dolaylı etkiye de sahip olabilir. Yasalara dayalı hukuk sistemi, bütün olaylarda aynı kuralların uygulandığı kural temelli bir sistemdir. Yasalara dayalı hukuk sisteminin olduğu ülkelerde muhasebe uygulamaları, devlet ve vergi temelinde yasa ve kurallara uygun olarak gerçekleştirilmektedir. Diğer bir ifade ile bu hukuk sisteminde belirleyici devlettir. Bu

durum finansal raporların vergiye göre şekillenme olasılığını artırmaktadır. Bu ülkelerde muhasebe standartları yayınlanmakta ancak yaptırım gücü menkul kıymet borsalarına bağlı olmaktadır. Yasalara dayalı hukuk sisteminin olduğu ülkelerde sermaye ihtiyacı bankalar tarafından sağlanmaktadır. Bu ülkelerde işletmeler, hükümet ve bankalar tarafından baskı altındadır ve hükümet ve bankalar ihtiyaç duydukları bilgileri doğrudan işletmeden elde edebilmektedir. Dolayısıyla işletmeye karşı olan bilgi talebi azdır. Tüm bu nedenlerden dolayı bu hukuk sisteminin olduğu ülkelerde raporlama kalitesi yüksek olmayabilir (Demirel Arıcı ve Kargın, 2017, s.221-223; Durak ve Gürel, 2014, s.102-104).

İçtihatlara dayalı ülkelerde, ortak hukuk sistemi olaya özgü çözümler sunduğu için ilke temelli muhasebe uygulamaları kullanılmaktadır. Bu hukuk sisteminde her olaya ilişkin genel bir yasa olmadığı için yöneticilerin takdir yetkisini daha fazla kullanmasına neden olabilir. Dolayısıyla sunulan bilgiler gerçeği yansıtmaktan uzak olabilir. Bu hukuk sistemine sahip ülkelerde işletmelere olan bilgi talebi daha fazla olduğu için açıklama düzeyi daha fazladır. Aynı zamanda bu ülkelerde işletmeler sermaye ihtiyacını sermaye piyasalarından sağlamaktadır ve yatırımcı koruması daha yüksek olmaktadır. Bu hukuk sisteminde belirleyici yatırımcı olmaktadır. Tüm bu unsurlar finansal tabloların kullanıcıların ihtiyacına uygun bilgiler sağlayacak seviyede olmasını sağlayarak piyasaya kaliteli finansal raporlar sunmasını sağlamaktadır (Demirel Arıcı ve Kargın, 2017, s.221-223; Durak ve Gürel, 2014, s.102-104). Bu etkilerin yanı sıra güçlü yatırımcı korumasının olduğu ülkelerde tahakkuk muhasebesi raporlama sisteminin etkinliğini artırmaktadır. Ancak tahakkuk muhasebesi yöneticilere fırsatçı bir şekilde tahakkukları manipüle etme olanağı tanımaktadır. Ama yatırımcı korumasının yüksek olduğu ülkelerde yöneticilerin fırsatçı bir biçimde davranmaları engellenebilmektedir. Bu nedenle yatırımcı korumasının güçlü olduğu ülkeler, değer ilişkisi yüksek olan finansal raporlara sahip olacağı için finansal raporların kalitesi de yüksek olacaktır (Hung, 2001, s.404).

Yatırımcı korumasının yüksek olduğu ülkelerde tahakkuk esaslı muhasebe sisteminin nakit esaslı muhasebe sistemlerine kıyasla daha yüksek değer ilişkisine sahip olduğu savunulmaktadır. Bunun yanı sıra yasalara dayalı ve içtihatlara dayalı hukuk sistemleri arasında zararın zamanında kayda alınması konusunda da farklılıklar söz konusudur. Yasalara dayalı hukuk sistemlerinde kazanç, devlete ödenecek vergi veya pay sahiplerine ödenecek kazanç payı ile ilişkili olduğu için zamanında zarar tespiti daha az olabilmektedir. Hukuk sistemlerinin dayanak noktalarındaki tüm bu farklılıklar kamuyu

aydınlatma kalitesinde dolayısıyla finansal raporlama kalitesinde farklılıklara neden olmaktadır (Ball, 2001, s.146-150; Karabayır, 2012, s.70-72).

Ülkelerdeki politik sistemin doğrudan finansal raporlama kalitesi üzerinde etkisi değerlendirildiğinde, politikacılarla bağlantılı olan işletmeler yüksek kaliteli finansal raporlar sunma konusuna daha az önem verebilir. Bu işletmelerde politik harcamaların diğer işletmelere göre daha fazla olduğu savunulmaktadır. İyi olmayan bir siyasi sisteme sahip ülkelerde işletme yöneticileri ve sahipleri piyasada tekel olabilmek, düşük vergi ödemek gibi amaçlarla rüşvet vermeye eğilimlidir. Aynı zamanda böyle ülkelerde işletmeler sosyal ve politik incelemelerden kaçınmak amacıyla da rüşvet konusunda teşviklere sahiptir. Devlet müdahalesinin fazla olduğu ülkelerde kamulaştırmayı engellemek amacıyla işletmeler kazancını az gösterme eğiliminde olabilirler. Kamulaştırma ve yolsuzlukların olduğu ülkelerde bilgi talebi azlığı nedeniyle finansal tablolar az kullanılmakta ve sözleşmeler daha az incelemelerden geçmektedir. Tüm bu uygulamalar işletmelerin finansal tablolarının kalitesinin azalmasına neden olabilir (Soderstom ve Sun, 2007, s.29; Durak ve Gürel, 2014, s.99-100).

1.4.3.2.3. Vergi sistemi

Ülkelerde bulunan vergi otoriteleri devletin gelir kaynağı olan vergi gelirini düzenli olarak sağlayabilmek için işletmenin vergiye tabi olan kazancını doğru bir şekilde raporlaması konusunda finansal raporları düzenleyici uygulamaları geliştirmekte ve vergi kaçakçılığını azaltmak için faaliyetler yürütmektedir. Vergi otoritelerin bu uygulamaları finansal raporların kalitesi üzerinde etkili olmaktadır.

Vergi otoriteleri tarafından uygulanan sıkı vergi uygulamaları işletmenin finansal raporlama kalitesiyle pozitif olarak ilişkili olabilir. Çünkü vergi otoriteleri işletmede kurumsal yönetişim mekanizması olarak işlev görmektedir. Bu kurumsal yönetişim mekanizması hem devlet hem de işletmenin dış yatırımcılarının çıkarlarını korumada etkili olmaktadır. Vergi uygulamalarının daha katı hale getirilmesi, içeriden öğrenenlere özel faydalar sağlamasını engelleme ve finansal raporları hazırlayan yöneticilerin raporlama teşviklerini izleme görevine sahiptir. Vergi otoriteleri, vergi konusunda yaptığı etkin kontrol ve işletmelerin vergi kaçırma uygulamalarını azaltma uygulamaları sayesinde finansal raporlama kalitesi üzerinde olumlu etki yaratabilmektedir (Hanlon vd., 2014, s.140).

Vergi sisteminin raporların kalitesine olumlu etkisinin yanı sıra devletin finansal raporlarla ilgili düzenlemeleri, vergi gelirini artırma odaklı olarak düzenlendiği için

olumsuz etkiler de oluşturabilir. Çünkü vergi odaklı olarak finansal raporlarla ilgili yapılan düzenlemeler raporların karar yararlılığını ikinci plana atmakta ve raporların kalitesini azaltmaktadır (Durak ve Gürel, 2014, s.104).

1.4.3.2.4. Uluslararası ve ulusal finansal raporlama standartları

Uluslararası ve ulusal finansal raporlama sistemine ilişkin düzenlemeler, finansal raporlama kalitesi üzerinde farklılık yaratan işletme dışı çevre faktörlerinden biridir. Uluslararası finansal raporlama standartlarına göre hazırlanmış finansal raporlarda karşılaştırılabilirlik ve şeffaflığın artırılması amaçlanmaktadır. Dolayısıyla finansal raporlama kalitesi üzerinde olumlu etki yaratacağı düşünülmektedir. Ancak finansal raporlama standartlarının raporlama kalitesi üzerinde oluşturduğu olumlu etkinin yanı sıra olumsuz bir takım etkilere de neden olabileceği sonuçlarına ulaşılmıştır.

Uluslararası Finansal Raporlama Standartlarının işletmenin temel ekonomik durumunu yansıtan finansal raporların kalitesini artıracağı ileri sürülmektedir (Kapoor, 2016, s.14). Standartlar finansal raporları hazırlayan yöneticilere birtakım mesleki yargılama imkânları sağlayarak, işletmenin gerçek ekonomik durumunu yansıtacak uygun finansal raporlama yöntem ve tahminlerinin seçilmesini mümkün kılar. Bu konuda özellikle gerçeğe uygun değer muhasebesinin finansal tablolarda şeffaflık sağladığı belirtilmektedir. Böylelikle raporlanan bilgilerin yüksek değer ilişkisini yansıtmasıyla finansal piyasalarda işletme değerinin daha iyi yansıtılmasını sağlayacağı ifade edilmektedir (Palea, 2002, s.18). İşletmelerin ulusal finansal raporlama standartlarını uygulamadan önceki raporlarına kıyasla standartları uyguladıktan sonraki dönemlerde finansal raporların kalitesinde artış olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Bu bulguların yanı sıra Uluslararası Finansal Raporlama Standartlarını uygulayan işletmelerde yerel standartları uygulayan işletmelere göre kazanç yönetimi uygulamalarına daha az rastlanıldığı, kazancı istikrarlı hale getirme uygulamalarının daha az olduğu, kazanç kalitesinin yüksek olduğu, zamanında zararın kayda alınmasının daha çok yapıldığı ve raporlanan rakamlarda değer ilişkisinin fazla olduğu tespit edilmiştir (Barth vd., 2008, s.496; Dimitropoulos vd., 2013, s.121). Finansal raporlama kalitesinin temel niteliksel özellikleri olan ihtiyaca uygunluk ve gerçeğe uygun sunum özelliklerinin Uluslararası Finansal Raporlama Standartları sonrası arttığı ve dolayısıyla raporların kalitesini de artırdığı ifade edilebilir (Krismiaji vd., 2016, s.490).

Uluslararası Finansal Raporlama Standartları, raporları hazırlayan yöneticilere sağladığı mesleki yargı imkânları nedeniyle yöneticileri kişisel çıkarları için fırsatçı

davranışlara yönlendirebilir. Fırsatçı davranışlarla hareket eden yöneticiler, işletmeye uygun olmayan raporlama yöntemleri ve muhasebe politikalarını seçerek yanlış raporlanmış bilgilerin üretilmesini sağlayabilir. Bu nedenle Uluslararası Finansal Raporlama Standartları kapsamında hazırlanan finansal raporların değer ilişkisinin daha az olduğu, zamanında zarar kaydının daha az olduğu ve daha fazla kazanç yönetimi uygulamaları içerdiği söylenebilir (Kapoor, 2016, s.14; Lin vd., 2012, s.656). İşletmenin gerçek durumunu yansıtmayan finansal raporlar ise düşük kaliteli olarak değerlendirilebilir.

Ülkemizde ise Uluslararası Finansal Raporlama Standartlarının uygulanmaya başlamasıyla kazanç yönetimi uygulamalarının arttığı veya azaldığı, zararın zamanında kaydının arttığı, değer ilişkisinin arttığı, kazanç manipülasyonunun bir göstergesi olarak kazancın istikrarlı hale getirilmesinin daha az yapıldığı ve tahakkuk kalitesinde düşüş olduğu sonuçlarına ulaşılmıştır (Cengiz ve Tosunoğlu, 2017, s.1214; Karabayır, 2012, s.195; Ertan, 2011, s.119-125). Dolayısıyla ülkemizde yapılan çalışmalarda Uluslararası Finansal Raporlama Standartlarının finansal raporlama kalitesi üzerinde etkili olduğu ancak bu etkinin olumlu veya olumsuz olabileceğini göstermektedir.

1.5. Yüksek Kaliteli Finansal Raporların Sağladığı Yararlar

Yüksek kaliteli finansal raporlar bilgi kullanıcılarına, işletmelere ve ülkeye yararlı ekonomik sonuçlar sağlamaktadır. Bu ekonomik sonuçlar temel olarak**; bilgi asimetrisi, yatırım verimliliği ve sermaye maliyeti** kapsamında ifade edilebilir. Tüm bu ekonomik sonuçların hepsi birbirine entegre bir şekilde oluşmaktadır.

Kaliteli finansal raporlama, işletmelerin yatırım ve kredi gibi konularda etkin kararlar alınmasını sağlamak için piyasaya sundukları bilginin kapsamını ve kalitesini gönüllü olarak artırmayı gerektirmektedir. İşletmenin sunduğu bilgilerin kapsamını artırması piyasada şeffaflığı sağlamaktadır. Şeffaflığın artması ise paydaşlar arasında bilgi ihtiyacını karşılayarak bilgi asimetrisini azaltmaktadır. Yüksek kaliteli finansal raporlar sunan işletmeler, piyasa katılımcılarının gelecekteki nakit akışları hakkında algılarını ve gelecekte nakit akışlarının dağılımını değiştiren kararları etkilemektedir (Ferrero, 2014, s.52).

Kaliteli finansal raporlar aracılığıyla paydaşlar arasında bilgi asimetrisinin azalması ve nakit akışlarıyla ilgili karar ve algıların etkilenmesiyle işletmenin hem sermaye maliyeti düşmekte hem de yatırım verimliliği artmaktadır. Yüksek kaliteli finansal

raporlara sahip işletmeler sermaye sağlayıcıları için daha düşük risk taşımaktadır. Böylelikle yatırımcılar işletmenin kaliteli finansal raporları sayesinde likidite riski, bilgi riski ve ters seçim riskini azaltarak kendi yatırımlarının verimliliğini artırabilmektedir. Böylelikle sermaye piyasası verimsizliği azalmakta, piyasada uzun vadeli yüksek getirili projelerin finansmanı kolaylaşmakta ve sermaye piyasası likiditesi artmaktadır (Li ve Wang 2010, s.198; Chen vd., 2011, s.1259; Wang vd., 2014, s.2-3; Verdi, 2006, s.1).

Pay sahipleri ve işleme yöneticileri arasındaki bilgi asimetrisini azaltması açısından bakıldığında kaliteli finansal raporlar, pay sahiplerinin yöneticilerin satın alma kararlarını izleyip kontrol etmesinde bir araç olmaktadır. Kaliteli raporlar aracılığıyla hissedarlar yöneticileri daha iyi değerlendirebilmekte ve yöneticileri hesap verebilir hale getirmektedir. Yöneticilerin kişisel çıkarlarını artıran yatırımlar yapmaları engellenmekte ve hissedarların yöneticileri izleme maliyetleri düşmektedir. Bu sayede yöneticilerin yatırım kararlarının etkin bir şekilde değerlendirilerek işletmenin aşırı yatırım yapması veya daha az yatırım yapması sorunları önlenmiş olmakta ve yatırım verimliliği artırılmaktadır (Yoo vd., 2013, s.1739; Cutillas ve Sanchez, 2012, s.7; Verdi, 2006, s.7).

İKİNCİ BÖLÜM

2. FİNANSAL RAPORLAMA KALİTESİNİN ÖLÇÜMÜNE İLİŞKİN YAKLAŞIMLAR

Finansal raporlama kalitesi, birinci bölümde anlatıldığı gibi "**tahmin edici ve doğrulayıcı"**, "**tarafsızlık ve hatasızlık"** ve "**tamlık"** olmak üzere üç boyuta sahiptir. Literatürde finansal raporlama kalitesinin bu boyutlarını ölçmeye odaklanan çeşitli yaklaşımlar bulunmaktadır. Finansal raporlama kalitesini değerlendiren her bir yaklaşımda ele alınan her bir yöntem Kavramsal Çerçeve'de belirtilen faydalı finansal bilginin farklı özelliklerine odaklanmaktadır. Dolayısıyla finansal raporlama kalitesinin değerlendirilmesinde kullanılacak yönteme karar verirken o yöntemin hangi boyutu baz aldığı önem kazanmaktadır. Finansal raporlama kalitesini değerlendirmekte kullanılan yöntemlerin odaklandığı boyut ve faydalı finansal bilginin hangi niteliksel özelliğini ölçmeyi amaçladığı Şekil 2.1.'de gösterilmektedir.

Finansal raporların kalitesini değerlendirmede kullanılan yaklaşımlardan biri, **"faydalı finansal bilginin niteliksel özelliklerine"** odaklanmaktadır. Bu yaklaşım, Kavramsal Çerçevede belirtilen finansal bilginin temel ve destekleyici niteliksel özelliklerini taşıyan raporların kaliteli olduğunu kabul etmektedir (Beest vd., 2009, s.5-8**)**.

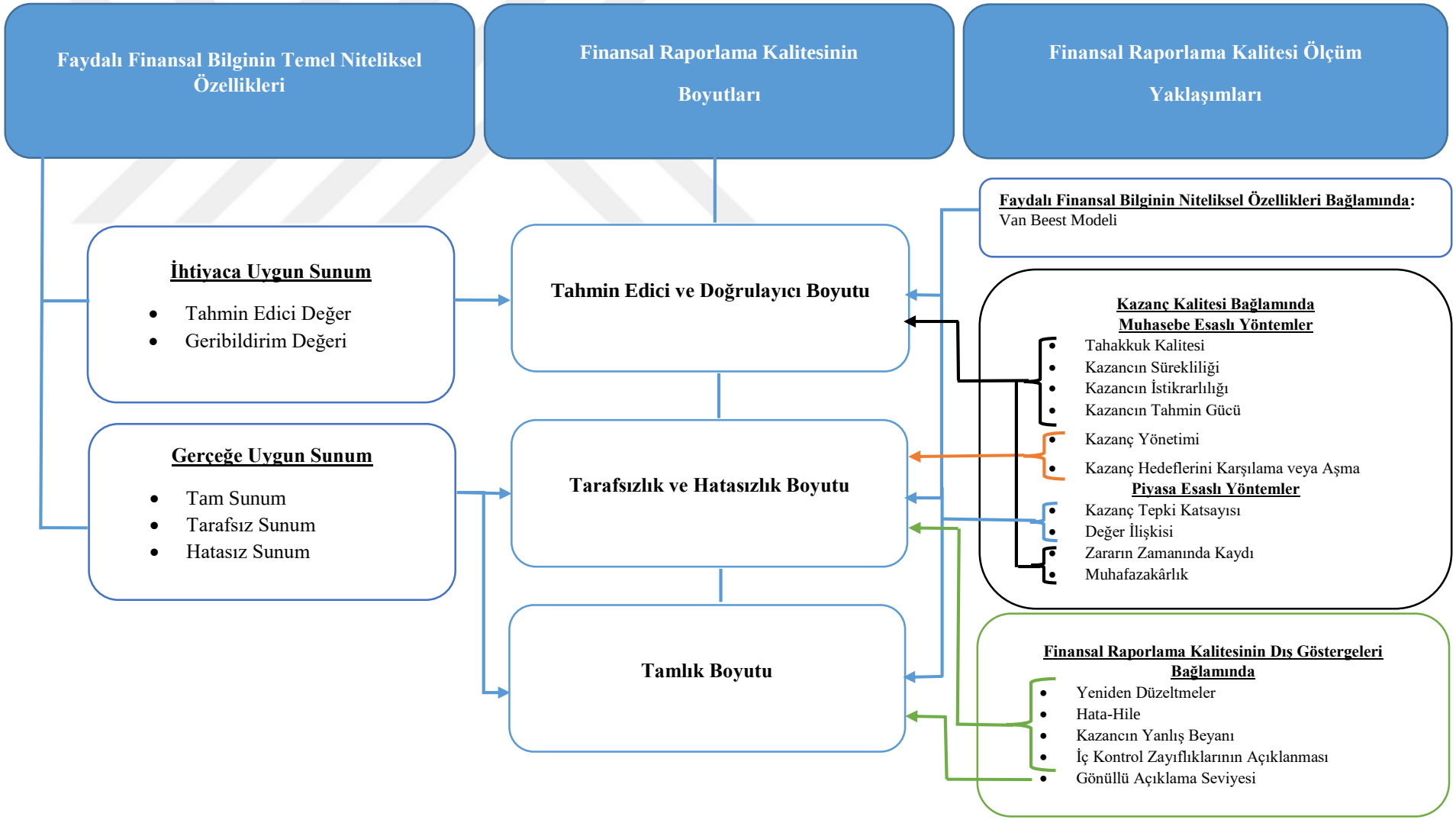
Raporların kalitesinin değerlendirilmesinde kullanılan diğer bir yaklaşım ise **"kazanç kalitesine"** odaklanmaktadır. Bu yaklaşım raporlanan kazancın kalitesi ne kadar yüksek ise finansal raporların kalitesinin de o kadar yüksek olduğunu kabul etmektedir. Ancak kazanç kalitesi teriminin tıpkı finansal raporlama kalitesi gibi ne genel kabul görmüş bir tanımı ne de bu kavramı ölçmek için genel olarak kabul edilen bir yaklaşım vardır. Bu nedenle kazanç kalitesi de farklı yaklaşımlar aracılığıyla değerlendirilmektedir (BBus, 2007, s.28). Kazanç kalitesi aracılığıyla finansal raporların kalitesini ölçmekte kullanılan her bir ölçüt, raporların kalitesinin farklı boyutlarına odaklanmaktadır. Kazanç kalitesi, muhasebe ve piyasa esaslı olmak üzere iki ana grupta yer alan ölçüm yöntemleri ile değerlendirilmektedir (Francis vd., 2006, s.38; Gaynor, 2016, s.3-4; Beest vd., 2009, s.5-8**)**.

Muhasebe esaslı ölçüm yöntemleri; **kazanç yönetimi, tahakkuk kalitesi, kazanç sürekliliği, kazancın istikrarlılığı, kazancın tahmin gücü ve kazanç hedeflerini karşılama veya aşma**dır. Tahakkuk kalitesi, kazanç sürekliliği, kazancın istikrarlılığı,

kazancın tahmin gücü aracılığıyla finansal raporların kalitesini değerlendiren araştırmalar, raporlama kalitesinin ***tahmin edici ve doğrulayıcı boyutuna*** odaklanmaktadır. Tahmin edici ve doğrulayıcı boyut, faydalı finansal bilginin temel niteliksel özelliklerinden ihtiyaca uygunluk ile ilgilidir. Kazanç yönetimi ve kazanç hedeflerini karşılama veya aşma yöntemleri raporlama kalitesinin ***tarafsızlık ve hatasızlık boyutuna*** odaklanmaktadır. Tarafsızlık ve hatasızlık boyutu ise faydalı finansal bilginin gerçeğe uygun sunumu ile ilgilidir (Francis vd., 2006, s.38; Gaynor, 2016, s.3-4; Beest vd., 2009, s.5-8**)**.

Kazanç kalitesi yaklaşımında piyasa esaslı ölçüm yöntemleri; **kazanç tepki katsayısı, değer ilişkisi, zararın zamanında kaydı ve muhafazakârlık**tır. Piyasa esaslı yöntemlerden değer ilişkisi ve kazanç tepki katsayısı raporlama kalitesinin ***tahmin edici ve doğrulayıcı, tarafsızlık ve hatasızlık ve tamlık*** boyutlarını ölçmeye odaklanmaktadır. Zararın zamanında kaydı ve muhafazakârlık yöntemleri ise raporlama kalitesinin ***tahmin edici ve doğrulayıcı boyutuna*** odaklanmaktadır. Kazanç kalitesinin piyasa esaslı ölçütleri algılanan finansal raporlama kalitesini ölçmeyi amaçlamaktadır (Francis vd., 2006, s.38; Gaynor, 2016, s.3-4; Beest vd., 2009, s.5-8).

Finansal tablolarda yeniden düzeltmeler, hatalar, hileler, kazancın yanlış beyan edilmesi, iç kontrol zayıflıklarının açıklanması ve gönüllü açıklama seviyesi yöntemleri ise finansal raporlama kalitesinin dış göstergelerine dayalı yaklaşımlar olarak sınıflandırılmıştır. Bu ölçütlerden gönüllü açıklama seviyesi raporlama kalitesinin ***tamlık boyutuna*** odaklanırken diğer ölçütler raporlama kalitesinin ***tarafsızlık ve hatasızlık boyutuna*** odaklanmaktadır (Gaynor, 2016, s.3-4; Beest vd., 2009, s.5-8, Dechow vd., 2010, s.346).



Şekil 2.1. *Finansal raporlama kalitesine ilişkin ölçüm yöntemlerinin finansal raporlama kalitesinde odaklandığı boyutlar*

Bu bölümde finansal raporlama kalitesi ölçümüne ilişkin literatürde yaygın olarak kullanılan yaklaşımlar üç kategoride sınıflandırılmıştır ve her bir kategoriye ilişkin farklı ölçüm yöntemleri kısaca ele alınmıştır. Ancak finansal raporlama kalitesinin tespitinde kullanılan her bir yöntem ayrı bir araştırma konusu olduğu için bu bölümde araştırmanın uygulama kısmında kullanılacak olan ölçüm yöntemleri daha ayrıntılı olarak ele alınmıştır.

2.1. Finansal Raporlama Kalitesinin Faydalı Finansal Bilginin Niteliksel Özellikleri Bağlamında Ölçülmesi

Kavramsal çerçevede finansal raporların kalitesinin niteliksel özellikleri tanımlanmıştır. Bu çerçevede niteliksel özellikler, **temel** ve **destekleyici özellikler** olarak ikiye ayrılmaktadır. **İhtiyaca uygunluk** ve **gerçeğe uygun şekilde sunum** temel niteliksel özellikler iken **karşılaştırılabilirlik**, **doğrulanabilirlik**, **anlaşılabilirlik** ve **zamanında sunum** ise destekleyici niteliksel özellikler olarak tanımlanmaktadır.

Finansal raporlama kalitesinin niteliksel özelliklere dayalı ölçümünde Nijmegen Centre For Economics tarafından geliştirilen ve literatürde Van Beest Modeli olarak adlandırılan bir model kullanılmaktadır. Nijmegen Centre For Economics, Uluslararası Muhasebe Standartları Kurulu (International Accounting Standards Board-IASB) ve Finansal Muhasebe Standartları Kurulunun (Financial Accounting Standards Board-FASB) belirlediği her bir niteliksel özelliği esas alan kapsamlı bir finansal raporlama kalitesi ölçüm modeli geliştirmişlerdir (Yurisandi ve Puspitasari, 2015, s.646). Bu model, finansal raporların niteliksel özelliklerinin her birinin özüne uygunluğunu sağlayıp sağlamadığını ölçerek finansal raporlarda yer alan bilgilerin karar vermede yararlılığını incelemektedir. Jonas ve Blanchet, finansal raporların kalitesinin değerlendirilmesinde bu modelin oluşturulmasına öncülük etmiştir. Finansal bilginin niteliksel özelliklerinin her birine yönelik sorular geliştirmişlerdir. Daha sonra bu çalışmadan hareketle McDaniel, Martin & Maines (2002), Lee, Strong, Kahn & Wang (2002) ve Beest (2009) bu modeli geliştirmişlerdir (Mbobo ve Ekpo, 2016, s.186).

The Van Beest Modeli, finansal ve finansal olmayan bilgilerin kalitesini kapsamlı bir şekilde değerlendirmek üzere geliştirilmiştir. Bu model, raporların finansal tablo kullanıcılarına olan karar yararlılığını göz önünde bulundurarak finansal raporlama kalitesinin niteliksel özelliklerini ölçmektedir. Modelde finansal raporlama kalitesi, kavramsal çerçevede belirtilen faydalı finansal bilginin niteliksel özellikleri esas alınarak standart skorların hesaplanmasıyla ölçülmektedir. Ölçüm aracı olarak ilk önce finansal raporlama kalitesinin niteliksel özelliklerine göre 21 maddelik bir endeks oluşturulmuştur. Oluşturulan 21 maddelik bu endekste, finansal raporların niteliksel özelliklerinin her birisi ayrı ayrı ve birlikte değerlendirilmektedir (Beest vd., 2009, s.20). Daha sonra bu endeks 33 maddeye çıkarılmıştır. Bu 33 maddeden 13'ü ihtiyaca uygunluk ve 7'si gerçeğe uygun şekilde sunum olan temel niteliksel özellikleri ölçmektedir. Diğer maddelerden 6'sı anlaşılabilirlik, bir tanesi zamanında sunum ve 6'sı karşılaştırılabilirlik şeklinde destekleyici niteliksel özellikleri ölçmeye odaklanmaktadır. Zamanında sunum özelliği haricinde diğer tüm maddelerde 5'li Likert ölçeği kullanılmaktadır (Braam ve Beest, 2013,

s.1285). Bu modelin işletmelerin yayınladıkları raporlardan finansal ve finansal olmayan bilgileri ele alarak kapsamlı bir şekilde raporların kalitesini ölçtüğü ileri sürülmektedir.

Kazanç kalitesi yaklaşımı bağlamında yer alan yöntemler finansal bilginin niteliksel özelliklerinden sadece bir kısmını ölçerken bu modelin temel ve destekleyici niteliksel özelliklerin hepsinin ölçülmesine odaklandığı savunulmaktadır. Bu yaklaşımın geliştirildiği çalışmada örneklem setinin yeterli olmaması ve aynı örneklemi kullanarak raporların kalitesinin değerlendirilmesinde kullanılan diğer ölçütlerle sonuçların karşılaştırılmasının gerekliliği gibi nedenlerle geçerlilik ve güvenilirlik ile ilgili bazı sınırlamalar vardır (Beest, 2009, s.1-21). Bu nedenle bu çalışmada bu yaklaşım tercih edilmemiştir.

2.2. Finansal Raporlama Kalitesinin Kazanç Kalitesi Bağlamında Ölçülmesi

Finansal raporlama kalitesi, finansal raporların bilgi kullanıcılarına işletmenin temel ekonomik durumunu tam olarak yansıtıp yansıtmadığı ile ilgilidir. Finansal raporların işletmenin temel ekonomik durumunu tam olarak yansıtması, finansal raporlama sürecinde tekdüzelik, şeffaflık ve güvenilirliğin sağlanması ile mümkündür. Bu özellikler raporlanan kazancın kaliteli olmasını sağlar; kazancın kaliteli olması ise finansal raporların kaliteli olduğunu göstermektedir (Sra, 2012, s.2).

Kazanç kalitesi, farklı bilgi kullanıcıları için farklı anlamlar taşımaktadır. Genel olarak bilgi kullanıcıları için kazanç kalitesi, raporlanan kazancın bilgi kullanıcılarının karar almasında faydalı olmasıdır. Bilgi kullanıcılarından biri olan analistlere göre kazançlar işletmenin mevcut performansını doğru bir şekilde yansıttığı, gelecekteki işletme performansının iyi bir göstergesi olduğu ve işletmenin değerinin belirlenmesinde iyi bir ölçüt olduğunda kazançları yüksek kaliteli olarak kabul etmektedir. Analistlerin kazançlardan beklediği bu özellikler, analistlerin finansal tabloları kullanma amaçları ile tutarlıdır. Yatırımcılar da finansal tabloları kullanmada analistlerle benzer amaçları taşımaktadır. Kreditörler kolay bir şekilde nakde dönüşen ve yönetimin performansını doğru olarak yansıtan kazançları yüksek kaliteli olarak tanımlamaktadır. Bazı finansal tablo kullanıcıları kazanç kalitesini finansal tablolarda kazanç yönetiminin yapılmaması olarak tanımlamaktadır. Çünkü muhasebe standartları kapsamında kasıtlı olarak yöneticiler tarafından yapılan kazanç yönetimi, bilgi kullanıcılarının karar yararlılığını olumsuz etkilemektedir. Standartları düzenleyenler açısından kazanç kalitesi, kazançların genel kabul görmüş muhasebe ilkelerine uygun olarak raporlanmasıdır. Araştırmacılar ise kazancın kalitesini farklı bakış açıları ile ele almakta ve kazancın kalitesinin ölçümünde farklı ölçütler kullanmaktadır (Sadiq ve Shafie, 2017, s.392; Kamarudin ve İsmail, 2014, s.237). Araştırmacılar açısından kazanç kalitesi, ölçüm yöntemleri bağlamında

tanımlanmaktadır. Literatürde kazanç kalitesi ölçüm yöntemleri, muhasebe ve piyasa temelli olmak üzere iki ana kategoriye ayrılmaktadır. **Muhasebe temelli yöntemler,** finansal tablolardaki verileri kullanırken **piyasa temelli yöntemler** ise finansal tablolardaki veriler ile birlikte piyasa verilerini de kullanmaktadır. Muhasebe temelli yöntemler, kazançlar içinde önceki dönemin tahakkuklarının raporlama dönemlerindeki nakit akışlarına yansıyıp yansımadığına odaklanırken, piyasa temelli yöntemler kazancın hisse senedi getirileriyle temsil edilen ekonomik geliri yansıtıp yansıtmadığına odaklanmaktadır. Bu yöntemler aşağıda ayrıntılı olarak ele alınmaktadır.

2.2.1. Muhasebe esaslı kazanç kalitesi ölçüm yöntemleri

Muhasebe temelli olarak kazanç kalitesini ölçen çalışmalar; **kazanç yönetimi, tahakkuk kalitesi, kazancın sürekliliği, kazancın istikrarlılığı, kazancın tahmin etme gücü ve kazanç hedeflerini karşılama veya aşma yöntemlerini** kullanmaktadır. Muhasebe esaslı ölçüm yöntemleri; referans olarak *nakit akışlarını* ve *kazançları* esas almaktadır. Bu yöntemler sürekli ve tahmin etme gücü yüksek olan kazançların daha yüksek kalitede olduğunu kabul etmektedir. Aynı zamanda yüksek kaliteli kazançların gelecekteki nakit akışlarını daha iyi tahmin edebildiğini ve kaliteli kazançlarda tahakkuk tahmin hatalarının daha küçük olduğunu varsaymaktadır (Francis vd., 2006, s.37-38, Sra, 2012, s.11; Rasmussen, 2009, s.11).

2.2.1.1. Kazanç yönetimi

Kazanç yönetiminin yapılması, zayıf finansal raporlama kalitesinin göstergelerinden biridir. Kazanç yönetimi, yöneticilerin finansal raporlama sürecinde yargıda bulunmaları ve bazı paydaşları işletmelerin temel ekonomik performansı hakkında yanıltmaları ya da raporlanan muhasebe rakamlarına dayanan teşvik primleri sonuçlarını etkilemek amacıyla finansal raporlarda değişiklik yapmaları olarak tanımlanabilir (Healy ve Wahlen, 1999, s.368).

İşletmenin kazanç yönetimi uygulamaları; sermaye piyasası, sözleşmeler ve siyasi nedenler olmak üzere üç ana nedenden kaynaklanmaktadır. Hisse senetlerinin değerini artırarak daha fazla prim elde etmek, kazançları düşük göstererek işletmeyi ele geçirmeye çalışmak ve yatırımcı veya analistlerin bekledikleri kazanç rakamını karşılamak gibi nedenler sermaye piyasasından kaynaklanan kazanç yönetimi nedenleridir. Yöneticilerin yaptığı prim sözleşmeleri ve borç sözleşme ihlalleri, sözleşmeden kaynaklı kazanç yönetimi nedenleridir. Kazanç yönetiminin siyasi nedenleri ise devletin bazı uygulamaları sonucunda finansal raporlardaki kazancın azaltılmak istenmesidir (Özden ve Ataman, 2014, s.18-19).

Kazanç yönetimi **"tahakkuk esaslı"** ve **"işlem esaslı"** kazanç yönetimi olmak üzere iki sınıfa ayrılmaktadır. Tahakkuk esaslı kazanç yönetimi, genel kabul görmüş muhasebe ilkeleri çerçevesinde işletmenin gerçek ekonomik performansını gizlemek amacıyla yapılan kazanç yönetimi uygulamalarıdır. İşlem esaslı kazanç yönetimi ise muhasebe sistemin çıktısını etkilemek amacıyla bir faaliyetin, yatırımın veya finansman işleminin zamanlamasını veya yapılanmasını değiştiren uygulamalardır (Gunny, 2010, s.855).

Finansal raporları hazırlayan yöneticiler takdir yetkilerini kullanarak kendi çıkarlarına yönelik davranarak kazancı manipüle edip bilgi kullanıcılarını yanıltabilirler. Diğer bir deyişle işletmenin raporlanan kazancının istenen düzeye getirilmesi çabalarıyla tahakkuk esaslı kazanç yönetimi yapılmaktadır. Bu nedenle kazanç yönetimi, kazancın kalitesini olumsuz olarak etkilemektedir. Kazanç yönetimi ne kadar yüksek olursa kazanç kalitesi o derece düşmektedir. Kazanç yönetimi uygulamaları sonucunda finansal tablolar gerçeği yansıtmaktan uzak kalmasının yanı sıra karşılaştırılabilir, tutarlı ve doğru olma özelliklerini de kaybetmektedir. Buradan hareketle kazanç yönetimi ile finansal raporların kalitesi arasında negatif bir ilişki olduğu söylenebilir. Bu durum finansal raporlama kalitesinin tanımlanmasında kullanılan hem kullanıcı ihtiyaçlarına dayalı yaklaşım hem de hissedar ve yatırımcı korumasına dayalı yaklaşım ile ilgilidir. Çünkü fırsatçı kazanç yönetimi hem bilgi kullanıcıları için finansal bilgilerin yararlılığını azaltmakta (kullanıcı ihtiyaçlarına dayalı yaklaşım) hem de kullanıcıları yanlış yönlendirmektedir (hissedar ve yatırımcıları korumaya dayalı yaklaşım) (Duman, 2010, s.135; Bbus, 2007, s.28-29).

2.2.1.1.1. Toplam tahakkuklar

Kazanç yönetiminin yapılıp yapılmadığı hem kazanç kalitesinin hem de raporların kalitesinin belirlenmesinde dikkate alınmaktadır. Yukarıda belirtildiği gibi kazanç yönetiminin yüksek olması daha düşük kazanç kalitesi ve düşük finansal raporlama kalitesini göstermektedir. Bu yöntem finansal raporlama kalitesinin tarafsızlık ve hatasızlık boyutunu ölçmeye odaklanmaktadır. Kazanç yönetimini düşük finansal raporlama kalitesinin göstergesi olarak kullanabilmek için kazanç yönetimi yapılan, diğer bir deyişle manipüle edilen kazancın büyüklüğünün bulunması gereklidir. Ancak işletmenin finansal tablolarında raporlanan tahakkuk etmiş kazançlarının hepsi manipüle edilmiş değildir. Kazanç yönetiminin varlığını belirlemek için tahakkuk etmiş kazancın ihtiyari ve ihtiyari olmayan bileşenini ayırmak gereklidir. Bu bileşenlerden ihtiyari tahakkukların büyüklüğü, kazanç yönetimi yapıldığının göstergesidir (Ferrero, 2014 s.60; Gaynor vd., 2016, s.4).

Kazanç yönetimi literatürüne göre işletmenin toplam tahakkukları ihtiyari ve ihtiyari olmayan tahakkuklardan oluşmaktadır. **"İhtiyari olmayan tahakkuklar"** iş stratejisi, sanayi sözleşmeleri (ticari işlemler), makroekonomik olaylar ve diğer ekonomik olaylar nedeniyle cari dönemde yapılan finansal nitelikli işlemlerden kaynaklanan tahakkuklardır. **"İhtiyari tahakkuklar"** ise kazançları yönetmek için seçilen muhasebe politikaları veya yapılan işlemlerden kaynaklanan tahakkuklardır (Ronen ve Yaari, 2008, s.372). İşletmelerin ihtiyari tahakkukları kullandığı muhasebe işlemlerine ilişkin örnekler aşağıda verilmiştir (Robinson vd., 2009, s.859):

- Hasılatın kayda alınması: şüpheli ticari alacak karşılığı, garanti karşılıkları, iade ve iskontolar, stok değer düşüklüğü karşılığı
- Amortisman tercihleri: faydalı ömrün tahmini, hurda değer ve amortisman hesaplama yöntemleri
- Stoklarlar ilgili tercihler: maliyet akış varsayımları, bozuk malların tahmini
- Vergiyle ilgili tercihler: değerleme karşılıkları

Finansal tabloların hazırlanmasında ihtiyari tahakkuklar, işletmenin zayıf performansını gizlemek veya gelecek yılların kazançlarını artırmak amacıyla yöneticiler tarafından kazancın manipüle edilmesinde kullanılmaktadır (Islam, 2016, s.114). İhtiyari tahakkukların kullanılması raporlanan kazançların şeffaflığını azaltmakta ve finansal raporlama kalitesini düşürmektedir (Bigus ve Hillebrand, 2017, s.387). İhtiyari tahakkukların belirlenmesinde tahakkuk esaslı modeller kullanılmaktadır. İhtiyari tahakkuk büyüklüğü belirlenerek raporların kalitesi hakkında değerlendirme yapılmaktadır. Ancak ihtiyari tahakkuklar doğrudan belirlenemediği için toplam tahakkuklardan hareketle ihtiyari tahakkuklara ulaşılmaktadır.

Finansal raporlama kalitesinin ölçümünde tahakkuk temelli modeller yaygın olarak kullanılmaktadır. Çünkü bu modeller algılanan finansal raporlama kalitesinden ziyade fiili finansal raporlama kalitesinin tespit edilmesine yöneliktir (Islam, 2016, s.113). Aynı zamanda bu modellerle yapılan araştırmalarda verilerin toplanması ve analizinin daha kolay olması da bir avantajdır. Bu yöntemin dezavantajı ise kazanç yönetimi seviyesinin finansal raporlama kalitesi için dolaylı bir gösterge olmasıdır. Ayrıca ihtiyari tahakkukları tahmin etmek zordur (Zhang, 2015, s.25).

İhtiyari tahakkukları belirlemek için öncelikle toplam tahakkuklar belirlenmelidir. İşletmenin toplam tahakkukları, "**bilanço yaklaşımı"** ve "**nakit akış yaklaşımı"** olmak üzere iki farklı yaklaşımla hesaplanmaktadır (Hribar ve Collıns, 2002, s.107-109). Bilanço yaklaşımına göre toplam tahakkuklar aşağıda belirtilen Denklem 2.1. aracılığıyla hesaplanmaktadır:

$$TT_{i,t} = \Delta D\ddot{O}V_{i,t} - \Delta NKT_{i,t} - \Delta KVYK_{i,t} + \Delta UVYK_{i,t} - AMORTSMN_{i,t} \quad (2.1.)$$

$TT_{i,t}$ = i işletmesinin t yılında toplam tahakkuk değeri

$\Delta D\ddot{O}V_{i,t}$ = i işletmesinin t yılında dönen varlıklardaki değişimi

$\Delta NAKT_{i,t}$ = i işletmesinin t yılında nakit ve nakit benzerleri kalemindeki değişim

$\Delta KVYK_{i,t}$ = i işletmesinin t yılında kısa vadeli yabancı kaynaklardaki değişim

$\Delta UVYK_{i,t}$ = i işletmesinin uzun vadeli yabancı kaynaklarının t yılında vadesi gelen kısmı

$AMORTSMN_{i,t}$ = i işletmesinin t yılında amortisman değeri

t = 1,……T_i dönem içerisindeki yıllara ilişkin gösterge

i = İşletmeye ilişkin gösterge

Denklem 2.1'e göre toplam tahakkukların bilanço yaklaşımına göre belirlenmesinde işletmenin dönen varlıkları, nakit ve nakit benzerleri, kısa vadeli yabancı kaynakları, uzun vadeli yabancı kaynakların kısa vadeliye dönüşen kısmı ve amortismandaki değişim kullanılmaktadır.

Toplam tahakkuklar, nakit akış yaklaşıma göre işletmenin net kârı ile işletmenin faaliyetlerinden oluşan nakit akışları arasındaki farktır. Bu yaklaşımda toplam tahakkukların tespitinde net kâr tutarının yanı sıra olağandışı faaliyet sonuçlarından önceki kâr tutarını kullanan çalışmalar da mevcuttur. Ancak toplam tahakkukların tahmininde kullanılan finansal tablolar olağandışı faaliyet sonuçları öncesi kâr kalemini ayrıca raporlamadığı için net kârın kullanımı daha yaygındır. Ayrıca Liu ve Lu çalışmasında toplam tahakkukları faaliyet kârı ve net kârı ayrı ayrı kullanarak hesaplamışlar ve aralarında farklılık olmadığını vurgulamışlardır (Liu ve Lu, 2007, s.889). Bu nedenle net kâr büyüklüğü esas alınarak toplam tahakkuklar nakit akış yaklaşımına göre Denklem 2.2. aracılığıyla hesaplanmaktadır:

$$TT_{i,t} = NK_{i,t} - \dot{I}FNA_{i,t} \quad (2.2.)$$

$TT_{i,t}$ = i işletmesinin t yılındaki toplam tahakkuk değeri

$NK_{i,t}$ = i işletmesinin t yılındaki net kâr değeri

$\dot{I}FNA_{i,t}$ = i işletmesinin t yılında işletme faaliyetlerinden elde edilen nakit akış değeri

t = 1,……T_i dönem içerisindeki yıllara ilişkin gösterge

i = İşletmeye ilişkin gösterge

Yapılan araştırmalara göre bu iki yaklaşımdan bilanço yaklaşımının kullanılmasının tahakkuk tutarını belirlemede hatalara neden olduğu sonucuna ulaşılmıştır (Hribar ve Collıns,

2002, s.133). Bu nedenle araştırmamızda toplam tahakkukların belirlenmesinde nakit akış yaklaşımı tercih edilmiştir.

2.2.1.1.2. Toplam tahakkukların ihtiyari ve ihtiyari olmayan bileşeni

İşletmenin toplam tahakkukları belirlendikten sonra ihtiyari ve ihtiyari olmayan tahakkukların belirlenmesi için farklı modeller geliştirilmektedir. Bunların en yaygın kullanılanları aşağıda ele alınmıştır.

Healy Modeli: Toplam tahakkukları ihtiyari ve ihtiyari olmayan bileşenlerine ayırmak amacıyla geliştirilen ilk model Healy Modelidir. Healy Modelinde (1985), ihtiyari olmayan tahakkuklar bir önceki yılın toplam varlıklarına oranlanmış ortalama toplam tahakkuklar kullanılarak hesaplanmaktadır. Bu modelde her dönem kazanç yönetiminin olacağı varsayılmaktadır. Eğer işletme yöneticileri görevde kaldığı süre boyunca kazanç manipülasyonu yapmamış ise her yılda ihtiyari olmayan tahakkukların birbirine eşit olacağı kabul edilmektedir (Dechow vd., 1995, s.197; Ronen ve Yaari, 2008, s.397- 399). Healy Modeli Denklem 2.3.'de yer almaktadır:

$$İOT_{i,t+1} = \frac{1}{n}\sum_{t-n}^{t}\frac{TT_{i,t}}{TV_{i,t-1}} \qquad (2.3.)$$

$İOT_{i,t+1}$ = i işletmesinin t+1 yılının ihtiyari olmayan tahakkuk değeri

$TT_{i,t}$ = i işletmesinin t yılında toplam tahakkuk değeri

$TV_{i,t-1}$ = i işletmesinin t-1 yılına ait toplam varlık değeri

n = Tahmin dönemi

t = İnceleme Dönemi

i = İşletmeye ilişkin gösterge

DeAngelo Modeli: Healy Modelinden sonra kazanç yönetimi tespiti için geliştirilen diğer bir model DeAngelo Modelidir. DeAngelo Modeli (1986) ihtiyari olmayan tahakkukları tespit etmek için bir önceki dönemin toplam tahakkuklarını kullanmaktadır. Bu modelde, ele alınan dönemin ihtiyari olmayan tahakkukları bir önceki dönemin toplam tahakkuklarına eşittir. Healy ve DeAngelo Modelinde ortak nokta, ihtiyari olmayan tahakkukların belirlenmesinde bir önceki dönemin toplam tahakkuklarının kullanılması ve dönemden döneme ihtiyari olmayan tahakkukların sabit olacağının varsayılmasıdır. DeAngelo Modelinin Healy Modelinden farkı, ihtiyari olmayan tahakkuklara ilişkin ele alınan dönemi sadece bir dönem ile sınırlandırmasıdır (Dechow vd.; 1995, s.197-198). Modelde bir önceki döneme göre toplam tahakkuklardaki değişimin ihtiyari tahakkuklardan kaynaklanacağı belirtilmektedir. Toplam tahakkuklardaki değişim yıllar içinde sıfır olursa kazanç yönetimi yapılmadığını, eğer değişim negatif yönde ise

kazancı azaltıcı kazanç yönetimi yapıldığı kabul edilmektedir (Küçüksözen, 2004, s.258). DeAngelo Modelinin gösterimi Denklem 2.4.'de yer almaktadır (Ronen ve Yaari, 2008, s.400).

$$İOT_{i,t+1} = \frac{TT_{i,t-1}}{TV_{i,t-1}} \quad (2.4.)$$

$İOT_{i,t+1}$ = i işletmesinin t+1 yılının ihtiyari olmayan tahakkuk değeri

$TT_{i,t-1}$ = i işletmesinin t-1 yılında toplam tahakkuk değeri

$TV_{i,t-1}$ = i işletmesinin t-1 yılına ait toplam varlık değeri

t = 1,……T_i dönem içerisindeki yıllara ilişkin gösterge

i = İşletmeye ilişkin gösterge

Bu modelin dezavantajı ihtiyari olmayan tahakkukların ölçüsü olarak bir önceki dönemin toplam tahakkuklarının kullanılmasıdır. Çünkü ihtiyari olmayan tahakkuklar dönemden döneme değişirse, model ihtiyari olmayan tahakkukları hatalı olarak ölçmeye eğilimli olacaktır (Dechow vd., 1995, s.198).

Jones Modeli: Healy ve DeAngelo Modelinden sonra geliştirilen model Jones Modelidir. Jones Modeli (1991), kendinden sonra geliştirilecek modellere temel olan bir modeldir. Healy ve DeAngelo Modelinde ihtiyari olmayan tahakkukların dönemden döneme sabit kaldığı varsayımından farklı olarak bu model işletmenin büyüme ve faaliyet döngüsüne bağlı olarak zaman içinde ihtiyari olmayan tahakkukların değişebileceğini varsaymaktadır. Jones, hasılatın manipülasyona maruz kalmadığını savunmaktadır (Dechow vd., 1995, s. 198-199; Jones; 1991, s.210-211). İşletmenin değişen koşullarından kaynaklanan ihtiyari olmayan tahakkuklardaki değişimi kontrol etmek amacıyla modele maddi duran varlıklar ve hasılattaki değişim eklenmiştir (Jones, 1991, s. 211-212). Modelin gösterimi Denklem 2.5.'te yer almaktadır:

$$TT_{i,t} = \beta_0 + \beta_1 \frac{\Delta HAS_{i,t}}{TV_{i,t-1}} + \beta_2 \frac{MDV_{i,t}}{TV_{i,t-1}} + \varepsilon_{i,t} \quad (2.5.)$$

$TT_{i,t}$= i işletmesinin t dönemine ait toplam tahakkuk değeri

$\Delta HAS_{i,t}$= i işletmesinin t dönemine ait hasılat kalemi ile önceki dönem hasılat kalemi arasında meydana gelen değişim

$MDV_{i,t}$= i işletmesinin t dönemine ilişkin brüt maddi duran varlıklar değeri

$TV_{i,t-1}$= i işletmesinin bir önceki dönemin toplam varlık değeri

$\varepsilon_{i,t}$ = i işletmesinin t yılındaki hata terimi

t = 1,……T_i dönem içerisindeki yıllara ilişkin gösterge

i = İşletmeye ilişkin gösterge

Bu modelin dezavantajı, dönemdeki hasılatın tamamını ihtiyari olmayan tahakkuk ele aldığı için yöneticiler tarafından yapılan satış manipülasyonunu gözden kaçırılabilir (Jones, 1991, s.31 nolu dipnot; Dechow vd., 1995 s.199).

Düzeltilmiş Jones Modeli veya Modifiye Edilmiş Jones Modeli: Dechow, Sloan ve Sweeney; Jones Modelinde yöneticilerin satış yoluyla kazanç yönetimi yapılması durumunda ihtiyari tahakkuklar hatalı olarak ölçülebileceği için Jones Modelini yeniden düzenlemişlerdir. Literatürde Düzeltilmiş Jones Modeli veya Modifiye Edilmiş Jones Modeli olarak da adlandırılan bu modelin Jones Modelinden farkı, hasılattaki değişim ile ticari alacaklardaki değişim arasındaki farkın açıklayıcı değişken olarak eklenmesidir (Dechow vd., 1995, s.199). Dolayısıyla bu modelde kredili satışlardaki değişimlerin kazanç yönetimi uygulamalarından kaynaklandığı kabul edilmektedir. Çünkü nakit satışlara kıyasla kredili satışlarda gelirin kayda alınmasında kazanç manipülasyonunun daha kolay olduğu varsayılmaktadır (Küçükkocaoğlu vd., 2007, s.4). Modifiye Edilmiş Jones Modeli'nin gösterimi Denklem 2.6'da yer almaktadır:

$$TT_{i,t} = \beta_0 + \beta_1 \frac{\Delta HAS_{i,t} - \Delta T\dot{I}CAL_{i,t}}{TV_{i,t-1}} + \beta_2 \frac{MDV_{i,t}}{TV_{i,t-1}} + \varepsilon_{i,t} \qquad (2.6.)$$

$TT_{i,t}$= i işletmesinin t dönemine ait toplam tahakkuk değeri

$\Delta HAS_{i,t}$= i işletmesinin t dönemine ait hasılat kalemi ile önceki dönem hasılat kalemi arasında meydana gelen değişim

$\Delta T\dot{I}CAL_{i,t}$ = i işletmesinin t dönemine ait ticari alacaklar kalemi ile önceki dönem ticari alacakları kalemi arasında meydana gelen değişim

$MDV_{i,t}$= i işletmesinin t dönemine ilişkin brüt maddi duran varlıklar değeri

$TV_{i,t-1}$= i işletmesinin bir önceki dönemin toplam varlık değeri

$\varepsilon_{i,t}$ = i işletmesinin t yılındaki hata terimi

t = 1,……T_i dönem içerisindeki yıllara ilişkin gösterge

i = İşletmeye ilişkin gösterge

Endüstri Modeli:1991 yılında Dechow ve Sloan tarafından Endüstri Modeli (1991) geliştirilmiştir. Bu model Jones Modeline benzer şekilde ihtiyari olmayan tahakkukların zaman içinde değişebileceğini varsaymaktadır. Bu modelde ihtiyari olmayan tahakkukların belirleyicilerindeki değişimin aynı endüstride faaliyet gösteren işletmelerde ortak olduğu varsayılmaktadır. Modele göre toplam tahakkukların medyanı, aynı endüstrideki işletmelerin ihtiyari olmayan tahakkuklarını ifade etmektedir (Dechow vd., 1995, s.199). Bir endüstride normal tahakkukları gösteren endüstri ortalamasının altında ya da üstünde kalan kısım, ihtiyari

tahakkukları göstermektedir (Yurdakul, 2014, s.160). Bu modelde ihtiyari olmayan tahakkuklar Denklem 2.7.'de yer alan modele göre hesaplanmaktadır:

$$\text{İ}OT_{i,t} = \beta_1 + \beta_2\, medyan_J\left(TV_{i,t}\right) \quad (2.7)$$

$\text{İ}OT_{i,t}$ = i işletmesinin t yılının ihtiyari olmayan tahakkuk değeri

$TV_{i,t}$= i işletmesinin t dönemindeki toplam varlık değeri

t = 1,……T_i dönem içerisindeki yıllara ilişkin gösterge

i = İşletmeye ilişkin gösterge

β_1 ve β_2 işletmeye özgü faktörler

Kasznik Modeli: Modifiye edilmiş Jones temelinde geliştirilen bir model de Kasznik Modelidir. Kasznik Modeli (1999), Jones ve Modifiye Edilmiş Jones Modeline faaliyetlerden sağlanan nakit akışlarındaki değişimin eklenmesi ile elde edilen kesitsel bir modeldir. Kasznik; Dechow, Sloan ve Sweeney toplam tahakkuklar ve işletme faaliyetlerinden elde edilen nakit akışı arasında negatif korelasyon bulduğu için modele işletme faaliyetlerinden elde edilen nakit akışındaki değişimi eklediğini belirtmektedir. Jones Modelinde kullanılan zaman serisinden farklı olarak kesitsel model aracılığıyla tahmin yapılmaktadır (Kasznik, 1999, s.57-80). Kasznik modeli Denklem 2.8'de yer almaktadır:

$$TT_{i,t} = \beta_0 + \beta_1 \frac{\Delta HAS_{i,t} - \Delta \text{T}\dot{\text{I}}CAL_{i,t}}{TV_{i,t-1}} + \beta_2 \frac{MDV_{i,t}}{TV_{i,t-1}} + \beta_3 \frac{\Delta \dot{\text{I}}FNA_{i,t}}{TV_{i,t-1}} + \varepsilon_{i,t} \quad (2.8.)$$

$TT_{i,t}$= i işletmesinin t dönemine ait toplam tahakkuk değeri

$\Delta HAS_{i,t}$= i işletmesinin t dönemine ait hasılat kalemi ile önceki dönem hasılat kalemi arasında meydana gelen değişim

$\Delta \text{T}\dot{\text{I}}CAL_{i,t}$ = i işletmesinin t dönemine ait ticari alacaklar kalemi ile önceki dönem ticari alacakları kalemi arasında meydana gelen değişim

$MDV_{i,t}$= i işletmesinin t dönemine ilişkin brüt maddi duran varlıklar değeri

$\Delta \dot{\text{I}}FNA_{i,t}$ = i işletmesinin t yılına ait işletme faaliyetlerinden elde edilen nakit akış değeri

$TV_{i,t-1}$= i işletmesinin bir önceki dönemin toplam varlık değeri

$\varepsilon_{i,t}$ = i işletmesinin t yılındaki hata terimi

t = 1,……T_i dönem içerisindeki yıllara ilişkin gösterge

i = İşletmeye ilişkin gösterge

The Forward Looking Modeli: Kasznik Modelinden sonra Dechow, Richardson ve Tuna tarafından geliştirilen The Forward Looking Model (2003), Modifiye Edilmiş Jones Modeli

üzerine üç farklı ekleme yapmıştır. İlk yenilik (k) katsayısıdır. Bu katsayı, ihtiyari olmayan ticari alacaklardaki değişimin satışlardaki değişime duyarlılığını ölçmektedir. Modele eklenen ikinci yenilik, modelin tahmin gücünü artırmak için bir önceki dönem tahakkuklarının eklenmesidir. Son yenilik ise satışlardaki değişimin eklenmesidir. Bazı ihtiyari olmayan tahakkuklar işletme kararlarından kaynaklanmaktadır. Örneğin eğer satışların artması bekleniyorsa, bu artan talebi karşılamak için stoklar artırılacaktır. Bu durum ihtiyari olmayan tahakkukları artırmaktadır. Bu nedenle ihtiyari olmayan tahakkukların, ihtiyari tahakkuk olarak belirlenmesi sorunu ortaya çıkabilir. Modele satışlardaki değişimin eklenmesi ile Dechow, Richardson ve Tuna satışlarda büyümeyi kontrol etmektedir. Tüm bu değişikliklerin dâhil edilmesi ile oluşan model Denklem 2.9'da ifade edilmektedir (Ronen ve Yaari, 2008, s.438-439):

$$TT_{i,t} = \beta_0 + \beta_1 \left[(1+k) \frac{\Delta HAS_{i,t} - \Delta T\dot{I}CAL_{i,t}}{TV_{i,t-1}} \right] + \beta_2 \frac{MDV_{i,t}}{TV_{i,t-1}} + \beta_3 \frac{TT_{i,t-1}}{TV_{i,t-1}} + \beta_4 GR_HAS_{i,t+1} + \varepsilon_{i,t} \quad (2.9.)$$

$TT_{i,t}$= i işletmesinin t dönemine ait toplam tahakkuk değeri

$\Delta HAS_{i,t}$= i işletmesinin t dönemine ait hasılat kalemi ile önceki dönem hasılat kalemi arasında meydana gelen değişim

$\Delta T\dot{I}CAL_{i,t}$ = i işletmesinin t dönemine ait ticari alacaklar kalemi ile önceki dönem ticari alacakları kalemi arasında meydana gelen değişim

$MDV_{i,t}$= i işletmesinin t dönemine ilişkin brüt maddi duran varlıklar değeri

$TT_{i,t-1}$= i işletmesinin t-1 dönemine ait toplam tahakkuk değeri

$TV_{i,t-1}$= i işletmesinin bir önceki dönemin toplam varlık değeri

$k =$ Ticari alacakların satışlar üzerinde etkisi için regresyon edilmiş katsayı

$GR_REV_{i,t+1}$ = i işletmesinin t yılından t+1 yılına satışlardaki değişim

$\varepsilon_{i,t}$ = i işletmesinin t yılındaki hata terimi

$t = 1,\ldots\ldots T_i$ dönem içerisindeki yıllara ilişkin gösterge

$i =$ İşletmeye ilişkin gösterge

Larcker-Richardson Modeli: Modifiye Edilmiş Jones Modeli temelinde geliştirilen bir diğer model Larcker-Richardson Modelidir. Larker-Richarson Modeli (2004) tahakkukların satışların büyümesi ve sermaye yoğunluğundan kaynaklandığını varsaymaktadır. Bu nedenle Modifiye Edilmiş Jones Modeline, işletmenin faaliyetlerinde beklenen büyümenin göstergesi olarak "piyasa değeri/defter değeri" değişkeni eklenmiştir. İşletme faaliyetlerinden elde edilen

nakit akışı, modele eklenen diğer bir değişkendir. Bu değişken işletmenin aşırı performans göstermesinin tahakkuklara etkisinden kurtulmak amacıyla eklenmiştir (Durak, 2010, s.139). İşletmenin ödenmiş sermayesi ile piyasa fiyatının çarpılmasıyla işletmenin piyasa değeri hesaplanmaktadır. İşletmenin defter değeri olarak ise özkaynakların değeri ele alınmaktadır. Özkaynakların ana ortaklığa ait özkaynaklar olmasına dikkat edilmelidir. İşletme faaliyetlerinden elde edilen nakit akışı işletmenin nakit akım tablosundan elde edilmektedir (Larcker ve Richardson, 2004, s.630-634; Önder, 2012, s.54). Larker-Richardson Modeli Denklem 2.10'da gösterilmektedir:

$$TT_{i,t} = \beta_0 + \beta_1 \frac{(\Delta HAS_{i,t} - \Delta T\dot{I}CAL_{i,t})}{A_{i,t-1}} + \beta_2 \frac{MDV_{i,t}}{A_{i,t-1}} + \beta_3 \frac{\dot{I}FNA_{i,t}}{A_{i,t-1}} + \beta_4 \frac{PD_{i,t}}{DD_{i,t}} + \varepsilon_{i,t} \quad (2.10.)$$

$TT_{i,t}$= i işletmesinin t dönemine ait toplam tahakkuk değeri

$\Delta HAS_{i,t}$= i işletmesinin t dönemine ait hasılat kalemi ile önceki dönem hasılat kalemi arasında meydana gelen değişim

$\Delta T\dot{I}CAL_{i,t}$ = i işletmesinin t dönemine ait ticari alacaklar kalemi ile önceki dönem ticari alacakları kalemi arasında meydana gelen değişim

$MDV_{i,t}$= i işletmesinin t dönemine ilişkin brüt maddi duran varlıklar değeri

$\dot{I}FNA_{i,t}$= i işletmesinin t dönemine ilişkin işletme faaliyetlerinden elde edilen nakit akışı

$PD_{i,t}$ = i işletmesinin t dönemine ait piyasa değeri

$DD_{i,t}$= i işletmesinin t dönemine ait defter değeri

$TV_{i,t-1}$= i işletmesinin bir önceki dönemin toplam varlık değeri

$\varepsilon_{i,t}$ = i işletmesinin t yılındaki hata terimi

$t =$ 1,……T_i dönem içerisindeki yıllara ilişkin gösterge

$i =$ İşletmeye ilişkin gösterge

Performans Eşlemeli Kothari Modeli: Modifiye Edilmiş Jones Modeli bazında geliştirilen son model Performans Eşlemeli Kothari Modelidir. Dechow, Sloan ve Sweeney yaptığı araştırma sonucunda ihtiyari tahakkukların işletmenin performansı ile pozitif ilişkili olduğu sonucuna ulaşmıştır (Dechow vd., 1995, s.205-211). Bu nedenle Kothari, Leon ve Wasley; Jones ve Modifiye Edilmiş Jones Modellerinin işletme performansını göz ardı etmesinden dolayı ihtiyari tahakkukları belirlemede ölçüm hataları içerebileceği için Performans Eşlemeli Kothari Modelini geliştirmişlerdir. Kothari, Leon ve Wasley, Modifiye Edilmiş Jones Modeline işletmenin bir önceki dönemine ait aktif kârlılık oranını eklemişlerdir. Modele aktif kârlılık oranının eklenmesinin nedeni, performansın ihtiyari tahakkuklar

üzerindeki etkisini kontrol etmektir (Kothari vd., 2005, s.195). Bu bilgiler doğrultusunda Performans Eşlemeli Kothari Modeline göre toplam tahakkuklar Denklem 2.11.'de yer alan model aracılığıyla hesaplanmaktadır (Kothari, 2005, s.164-196):

$$TT_{i,t} = \beta_0 + \beta_1 \frac{\Delta HAS_{i,t} - \Delta T\dot{I}CAL_{i,t}}{A_{i,t-1}} + \beta_2 \frac{MDV_{i,t}}{A_{i,t-1}} + \beta_3 AKO_{i,t-1} + \varepsilon_{i,t} \quad (2.11.)$$

$TT_{i,t}$= i işletmesinin t dönemine ait toplam tahakkuk değeri

$\Delta HAS_{i,t}$= i işletmesinin t dönemine ait hasılat kalemi ile önceki dönem hasılat kalemi arasında meydana gelen değişim

$\Delta T\dot{I}CAL_{i,t}$ = i işletmesinin t dönemine ait ticari alacaklar kalemi ile önceki dönem ticari alacakları kalemi arasında meydana gelen değişim

$AKO_{i,t-1}$ = i işletmesinin t-1 dönemine ait aktif kârlılık oranı

$TV_{i,t-1}$= i işletmesinin bir önceki dönemin toplam varlık değeri

$\varepsilon_{i,t}$ = i işletmesinin t yılındaki hata terimi

t = 1,……T_i dönem içerisindeki yıllara ilişkin gösterge

i = İşletmeye ilişkin gösterge

Denklem 2.11'de yer alan hata terimi, daha önceki tahakkuk esaslı modellerde olduğu gibi işletmenin ihtiyari tahakkuk büyüklüğünü ifade etmektedir. İhtiyari tahakkuk büyüklüğü ne kadar yüksek olursa işletmenin finansal raporlarının kalitesi o kadar düşüktür.

Literatürde yer alan çalışmalarda finansal raporların kalitesini değerlendirmede en çok kullanılan yöntem, kazanç yönetimi kapsamında tahakkuk esaslı modellerdir. Bu çalışmanın üçüncü bölümünde finansal raporlama kalitesinin değerlendirilmesinde tahakkuk esaslı modellerden Larker-Richardson Modeli kullanılmıştır.

2.2.1.2. Tahakkuk kalitesi

Tahakkuk esaslı muhasebenin işletmenin temel ekonomik performansını doğru yansıttığı kabul edilmektedir. Ancak tahakkukların tahmininde hataların yapılması veya kasıtlı olarak kazanç yönetimi amacıyla kullanılması finansal raporlardaki bilginin güvenilirliğinin azalmasına neden olur. Bu nedenle tahakkuk kalitesi, finansal raporların kalitesi için önemlidir ve finansal raporların kalitesinin değerlendirilmesinde bir ölçüt olarak kullanılmaktadır (Ferrero, 2014 s.52; Gotti ve Mastrolia, 2012, s.50; Boroujeni vd., 2016, s. 27, Kibiya vd., 2016, s.756, Wang vd., 2014, s. 9875). Bu yöntem raporlama kalitesinin tahmin edici ve doğrulayıcı boyutunu ölçmeye odaklanmaktadır. Tahakkuk kalitesi, referans yapı olarak faaliyetlerden elde edilen nakit akışlarını baz almaktadır. Tahakkuk kalitesi, çalışma sermayesi tahakkuklarının

geçmiş, cari ve gelecekteki faaliyet nakit akışlarından ne derece sapma gösterdiği ile ölçülmektedir. İşletmenin çalışma sermayesi tahakkukları, nakit akışlarıyla ne kadar iyi eşleşirse tahakkuk kalitesi o kadar yüksektir. Düşük tahakkuk kalitesi bu eşleşmenin iyi olmadığı anlamına gelir. Tahakkuk kalitesi, yatırımcıları raporlanan kazancın ne kadarının nakit akışına dönüştüğü hakkında bilgilendirmektedir. Düşük tahakkuk kalitesi olduğunda finansal raporların kalitesi düşük olur ve finansal raporlar yatırımcıların bilgi riskini artırarak onları yanlış yönlendirir (He, 2015, s.511; Peyravan, 2016, s.14-15).

Kazanç yönetimi çalışmalarında tahakkuklar genellikle ihtiyari ve ihtiyari olmayan tahakkuklar olarak sınıflandırılmaktadır. Ayrıca tahakkuklar, çalışma sermayesi tahakkukları, uzun dönemli faaliyet tahakkukları ve finansal tahakkuklar olarak da sınıflandırılmaktadır. (Ertan, 2011, s.65). Tahakkuk kalitesini ölçmekte kullanılan yöntemlerin tahakkuk esaslı olarak kazanç yönetimini ölçen modellerden farkı, çalışma sermayesi tahakkuklarını baz almasıdır. Tahakkuk kalitesini ölçmede kullanılacak modeller kapsamında çalışma sermayesi tahakkukları Denklem 2.12'de aracılığıyla belirlenmektedir (Richardson vd., 2005, s.445).

$$\Delta CS_{i,t} = \Delta D\ddot{O}V_{i,t} - \Delta KVYK_{i,t} \qquad (2.12.)$$

$\Delta CS_{i,t}$= i işletmesinin t dönemine ait çalışma sermayesinde meydana gelen değişim

$\Delta D\ddot{O}V_{i,t}$ = i işletmesinin t döneminde faaliyete ilişkin dönen varlıklarda meydana gelen değişim

$\Delta KVYK_{i,t}$= t döneminde faaliyete ilişkin kısa vadeli yabancı kaynaklarda meydana gelen değişim

$t = 1,\ldots\ldots T_i$ dönem içerisindeki yıllara ilişkin gösterge

$i =$ İşletmeye ilişkin gösterge

Tahakkuk kalitesini ölçmekte kullanılan modellerde yukarıdaki Denklem 2.12. ile hesaplanan çalışma sermayesi tahakkukları bağımlı değişken olarak kullanılmaktadır. Tahakkuk kalitesini ölçmekte kullanılan modellerden biri Dechow-Dichew modelidir[3]. Dechow-Dichew (2002) Nakit Akış Modeli, tahakkuk kalitesini tahakkukların gelecek dönemlerde nakit akışına dönüşüp dönüşmediğine dayanarak belirlemektedir. Bu modelde çalışma sermayesi tahakkukları ve işletme faaliyetlerinden sağlanan nakit akışları

[3] Dechow-Dichew modelini kazanç yönetimi veya kâr yönetimi çalışmalarında tahakkuk esaslı modeller kapsamında sınıflandırılan çalışmalar mevcuttur. Ancak tahakkuk esaslı modellerde hata terimi ihtiyari tahakkuk büyüklüğünü göstermektedir. Bu modelde ise hata terimi tahakkuk kalitesini göstermektedir. Dolayısıyla bu çalışmada Dechow-Dichew modelinin geliştirildiği ana makalede hata teriminin tahakkuk kalitesi olarak adlandırılmasından ve bu hata terimine göre kazançların kalitesi hakkında değerlendirme yapıldığından dolayı tahakkuk kalitesini ölçen bir model olarak sınıflandırılmıştır.

kullanılmaktadır. Model, t dönemindeki çalışma sermayesi tahakkuklarını önceki, cari ve sonraki dönemlerde elde edilen nakit akışları ile ilişkilendirmektedir Önceki dönem tahakkuklarının cari dönemde nakit akışına dönüşmesi beklenmektedir. Cari dönem tahakkuklarının ise cari veya sonraki dönemde nakit akışına dönüşeceği varsayılmaktadır. Tahakkuk kalitesi, tahakkuklar ve nakit akışları arasındaki bu ilişkiye dayanarak tespit edilmektedir. Modelde $\varepsilon_{i,t}$ terimi tahakkuk kalitesini göstermektedir. Hata teriminin standart sapması alınır; eğer standart sapma yüksek ise tahakkuk kalitesi düşük, sapma düşük ise tahakkuk kalitesi yüksek olarak kabul edilmektedir (Dechow ve Dichev, 2002, s.36-42; Önder, 2012, s.52). Dechow-Dichew modeli Denklem 2.13.'de gösterilmektedir:

$$\Delta CS_{i,t} = \beta_0 + \beta_1 \text{İ}FNA_{i,t-1} + \beta_2 \text{İ}FNA_{i,t} + \beta_3 \text{İ}FNA_{i,t+1} + \varepsilon_{i,t} \quad (2.13.)$$

$\Delta CS_{i,t}$= i işletmesinin t dönemine ait çalışma sermayesinde meydana gelen değişim

$\text{İ}FNA_{i,t}$ = i işletmesinin t döneminde işletme faaliyetlerinden elde edilen nakit akış değeri

$\varepsilon_{i,t}$ = i işletmesinin t yılındaki hata terimi

Dechow ve Dichew modeli manipüle edilen tahakkukların kapsamı ve yönetimin fırsatçı uygulamaları gibi tahakkuk ve nakit akışları arasındaki ilişkiyi etkileyebilecek unsurları göz ardı etmektedir. Tahakkuk esaslı olarak kazanç yönetimini ölçen modellerde ele alınan Jones modeli, ihtiyari olmayan tahakkuklardan ihtiyari tahakkukları ayırt etmeye çalışmaktaydı. Dechow-Dichew modeli ise çalışma sermayesi tahakkuklarını esas almaktadır. Her iki modelin de kendi özellikleri kapsamında güçlü yönleri olduğundan dolayı McNichols, Jones modeli ve Dechow-Dichew modelini birleştirerek yeni bir model ortaya koymuştur. McNichols Modeli (2002)[4]; Dechow-Dichew modeline, Jones modelinde kullanılan satışlardaki değişim ve maddi duran varlıklardaki değişimi eklemiştir (McNichols, 2002, s.64-66). Model Denklem 2.14.'de yer almaktadır:

$$\Delta CS_{i,t} = \beta_0 + \beta_1 \text{İ}FNA_{i,t-1} + \beta_2 \text{İ}FNA_{i,t} + \beta_3 \text{İ}FNA_{i,t+1} + \Delta HAS_{i,t} + MDV_{i,t} + \varepsilon_{i,t} \quad (2.14.)$$

$\Delta CS_{i,t}$= i işletmesinin t dönemine ait çalışma sermayesinde meydana gelen değişim

$\text{İ}FNA_{i,t}$ = i işletmesinin t döneminde işletme faaliyetlerinden elde edilen nakit akış değeri

[4] McNichols Modelini kazanç yönetimi veya kâr yönetimi çalışmalarında tahakkuk esaslı modeller kapsamında sınıflandırılan çalışmalar mevcuttur. Ancak tahakkuk esaslı modellerde hata terimi ihtiyari tahakkuk büyüklüğünü göstermektedir. Bu modelde ise hata terimi tahakkuk kalitesini göstermektedir. Dolayısıyla bu çalışmada McNichols Modelinin geliştirildiği ana makalede hata teriminin tahakkuk kalitesi olarak adlandırılmasından ve bu hata terimine göre kazançların kalitesi hakkında değerlendirme yapıldığından dolayı tahakkuk kalitesini ölçen bir model olarak sınıflandırılmıştır.

$\Delta HAS_{i,t}$= i işletmesinin t dönemine ait hasılat kalemi ile önceki dönem hasılat kalemi arasında meydana gelen değişim

$MDV_{i,t}$= i işletmesinin t dönemine ilişkin brüt maddi duran varlıklar değeri

$\varepsilon_{i,t}$ = i işletmesinin t yılındaki hata terimi

Denklem 2.14.'de yer alan hata terimi, işletmenin çalışma sermayesi tahakkuklarının nakit akışları, hasılat ve maddi duran varlık değişkenleri ile açıklanmayan büyüklüğünü göstermektedir. Bu hata terimi, tahakkuk kalitesi ve dolayısıyla finansal raporlama kalitesinin göstergesidir (Mohammadi, 2014, s.108).

2.2.1.3. Kazancın sürekliliği

Kazancın sürekliliği (persistence)[5], cari dönem kazançlarının gelecekte devam etme derecesi olarak tanımlanabilir (Ewert ve Wagenhofer, 2010, s.28). Muhasebe literatüründe cari dönem kazançlarının bir kısmının (örneğin, satış gelirinde bir artış) gelecek dönemlerde de sürdürülebilir olması halinde kazançlar süreklidir. Sürdürülebilir kazançlar daha kalıcıdır ve yüksek kalitelidir. Geçici kazançlar daha az kalıcıdır ve düşük kalitededir. Kazançların sürekli olması kazanç sürecinde daha az değişkenliği ifade etmektedir (Schipper ve Vincent, 2003, s.2; Perotti ve Wagenhofer, 2011, s.6).

Kazançların sürekliliği, kazançların arzu edilen bir özelliğidir. Genellikle işletmenin süreklilik gösteren faaliyetlerinden elde edilen kazançların daha sürdürülebilir, olağandışı faaliyetlerden elde edilen kazançların ise her dönemde sürdürülebilir olamayacağı kabul edilir. Gelir tablosunda sürdürülen faaliyet dönem kazançları, gelecekteki kazançların iyi bir göstergesi ise kazançlar kalitelidir (Penman ve Zhang, 2002, s.237). Bu nedenle finansal tablo analizinde; gelir tablosunda raporlanan alışılmadık, ana faaliyetten olmayan ve sürekliliği olmayan kazançlara kazancın kalitesi açısından daha fazla dikkat edilmesi gerekir. Çünkü bu unsurlar kazancın sürekliliği üzerinde negatif bir etkiye sahiptir. Kazancın sürekliliği, özkaynak değerleme modellerine daha iyi girdi sağlamakta ve karar yararlılığını geliştirmektedir (Mahjoub ve Khamoussi, 2013, s.160-161). Çünkü kazançların sürekliliğinin yüksek olması; istikrarlı, sürdürülebilir ve düşük riskli kazanç sürecini ve yüksek kazanç kalitesini göstermektedir (Ewert ve Wagenhofer, 2010, s.28). Yüksek kazanç kalitesine sahip raporlar ise yüksek kaliteli olarak kabul edilmektedir. Kazançların sürekliliği ölçütü, finansal raporlama kalitesinin tahmin edici ve doğrulayıcı boyutuna odaklanmaktadır (Gaynor vd., 2016, s.4).

[5] Kazancın sürekliliği, literatürde yer alan muhasebe kalitesi kapsamındaki çalışmada süreğenlik olarak da adlandırılmaktadır.

Kazancın sürekliliği, basit olarak i işletmesinin t ve t+1 dönemde sürdürülen faaliyet dönem kazançları kullanılarak ölçülmektedir. Kazancın sürekliliğinin ölçülmesinde kullanılan model Denklem 2.15.'te yer almaktadır. Bu ölçüm denkleminde β_1 katsayısı 1'e ne kadar yakın ise kazançlar o kadar süreklidir. Bu değer 0'a yaklaştıkça kazançların sürekliliği azalmaktadır (Dechow vd., 2010, s.350; Francis vd., 2006, s.43).

$$Kazanç_{i,t+1} = \beta_0 + \beta_1 Kazanç_{i,t} + \varepsilon_{i,t} \quad (2.15.)$$

İşletmenin kazançlarının β_1 katsayısına göre 1'e yakın olması durumunda kazançların sürekli olduğu kabul edildiği için yüksek kazanç kalitesine ve yüksek finansal raporlama kalitesine sahip olduğu kabul edilmektedir.

2.2.1.4. Kazancın istikrarlılığı

Kazancın istikrarlı hale getirilmesi (smoothness)[6], raporlanan kazançların tutarlarındaki dalgalanmaların en aza indirgenmesi olarak tanımlanabilir. İki farklı şekilde gerçekleştirilmektedir. Birincisi kazancın fiili bir şekilde istikrarlı hale getirilmesi, diğer bir ifade ile kazanç değişkenliğini azaltan üretim ve yatırım kararlarının uygulanması yoluyla kazancın istikrarlı hale getirilmesidir. İkincisi kazancın yapay bir şekilde istikrarlı hale getirilmesidir. Bu şekilde kazancın istikrarlı hale getirilmesi ise muhasebe politikası seçimleri yoluyla gerçekleştirilmektedir (Ronen ve Yaari, 2008, s.317).

Kazancın istikrarlı olma özelliği, karar yararlılığını geliştirdiği düşünülen tahakkuk esaslı muhasebe sisteminin bir sonucudur. Nakit esaslı muhasebe sistemi yerine tahakkuk esaslı muhasebe sisteminin daha etkili olduğu varsayılır. Çünkü tahakkuk esaslı muhasebenin işletmenin temel ekonomik performansını nakit esaslı muhasebeye göre daha iyi temsil ettiği varsayılmaktadır. Ama bu sadece bir varsayımdır. Çünkü kazançların istikrarlı hale getirilmesinde kullanılan tahakkuklar, işlemenin temel ekonomik performansındaki değişimlerin ölçümlenmesini geciktirebilir veya gizleyebilir. Eğer böyle bir durum varsa, tahakkuklar beklenen faydayı sağlamayacaktır. Bu nedenle kazancın istikrarlı hale getirilmesi, kazanç kalitesinin bir göstergesi olmayabilir (Dechow vd., 2010, s.361).

Bu nedenle kazanç istikrarlılığını kazanç kalitesinin, dolayısıyla finansal raporlama kalitesinin bir ölçütü olarak kabul etme konusunda iki farklı görüş vardır. İlk görüşü savunanlara göre kazancın istikrarlı hale getirilmesi kazanç manipülasyonunun bir sonucudur. Yöneticiler raporlanan kazançların dalgalanması az değişken gözüksün diye kazanç yönetimi

[6] Kazancın istikrarlı hale getirilmesi, muhasebe kalitesi ve kazanç kalitesi kapsamında yapılmış çalışmalarda düzlük, istikrarlılık, değişkenliğin göreceli yokluğu olarak adlandırılmaktadır.

uygulayabilir. Bu görüş çerçevesinde kazançların istikrarlı hale getirilmesi, yöneticilerin fırsatçı raporlamasını yansıtmaktadır. Yöneticiler kendilerine sağlanacak faydaları korumak veya artırmak ve yabancılar tarafından yapılan müdahalelerden kaçınmak için kazançlarını istikrarlı hale getirmektedir. Kazanç manipülasyonu sonucunda kazançlar istikrarlı hale getirilince kazancın bilgilendiriciliği de azalmaktadır. Çünkü yönetimin fırsatçı davranışları doğrultusunda raporlanan kazançlarda bilginin şeffaflığı azalmaktadır. Bu nedenle yöneticiler ve diğer bilgi kullanıcılarının doğru bilgilere erişmesi engellenmiş olmaktadır. Aynı zamanda yönetimin fırsatçı davranışları sonucunda raporlanan kazançlar işletmenin gerçek performansını yansıtmayabilir (Chen vd., 2017, s.38-39; Huang, 2011, s.10-11). Bu nedenlerden dolayı daha istikrarlı bir kazanç, daha düşük kazanç kalitesiyle ilişkilendirilir (Ewert ve Wagenhofer, 2010, s.34). Bu görüş kapsamında istikrarlı kazançlar düşük finansal raporlama kalitesini göstermektedir (Francis vd., 2006, s.45).

Kazancı istikrarlı hale getirme konusunda diğer görüş, kazançların istikrarlı olmasının kazancın arzu edilen bir özelliği olduğunu kabul etmektedir. Bu görüşü benimseyenler yöneticilerin geçici dalgalanmaları azaltmak için kazançları istikrarlı hale getirerek gelecekteki kazançları tahmin etme hakkında özel bilgileri kullandıklarını savunmaktadır (Francis vd., 2003, s.7-8). Kazancın istikrarlı hale getirilmesinde fırsatçı davranışlarla davranmanın gerekli olmadığını vurgulayarak; kazancın istikrarlı hale getirilmesiyle, işletmenin temel ekonomik durumunu yansıtmayan nakit akışlarında ilgisiz ve geçici dalgalanmalar azaltılmakta ve kazanç kalitesi artırılmaktadır (Sadiq ve Shafie, 2017, s.398). Değişkenliği az olan istikrarlı kazançlar, yüksek kazanç kalitesini göstermektedir (Francis vd., 2006, s.45; Licerán-Gutiérrez ve Cano-Rodríguez, 2017, s.4-5). Sermaye piyasası katılımcıları, işletmenin istikrarlı kazançlarını sermayenin ve borcun maliyetinin azaltılmasıyla ödüllendirmektedir. Sermaye piyasasının bu tepkisi de işletmenin yüksek finansal raporlama kalitesine sahip olduğunu ifade etmektedir. Sermaye piyasasının bu olumlu tepkisi, kazancın istikrarlılığının kazanç kalitesini artıran bir özellik olduğunu savunanların görüşleri ile tutarlıdır (Francis vd., 2006, s.45). Finansal raporların kalitesini değerlendirmekte kullanılan bu ölçüt, tahakkuk kalitesi ve kazancın kalıcılığı ölçütlerinde olduğu gibi raporlama kalitesinin tahmin edici ve doğrulayıcı boyutuna odaklanmaktadır (Gaynor vd., 2016, s.4; Ahmed vd., 2013, s.1351).

Kazancın istikrarlılığını kalitenin bir göstergesi olarak kullanan araştırmalar nakit akışlarının kazanç yönetimine maruz kalmadığını varsaydığı için referans yapı olarak nakit akışlarını kullanmaktadır (Lyimo, 2014, s.19-20). Kazancın istikrarlılığı farklı şekillerde ölçülmektedir. Kazancın istikrarlılığı, işletmenin olağandışı kazancından önceki faaliyet kazancının standart sapması ile işletme faaliyetlerinden elde edilen nakit akışının standart

sapmasına oranlanması ile ölçülür. Burada iki değişken de işletmenin başlangıçtaki toplam varlık değerine bölünmektedir. İkinci ölçüt, faaliyetten elde edilen net kazancın, işletme faaliyetlerinden elde edilen nakit akışına oranlanmasıdır. Burada değişkenler işletmenin toplam varlık değerine bölünmektedir. Üçüncü ölçüt ise ihtiyari olmayan net kazancın standart sapmasının, işletme faaliyetlerinden elde edilen nakit akışının standart sapmasına bölünmesidir. İhtiyari olmayan net kazanç, faaliyetten elde edilen nakit akışlarından ihtiyari olmayan tahakkukların çıkarılmasıyla elde edilmektedir (Francis vd., 2006, s.45). Bu oranlardan elde edilen değer ne kadar yüksek ise nakit akışlarına göre kazançlar o kadar istikrarlı hale getirilmiş olmaktadır. (Dechow vd., 2010, s.350).

2.2.1.5. Kazancın tahmin gücü

Kazancın tahmin gücü özelliği (predictability)[7], kavramsal çerçevede ihtiyaca uygunluğun bir unsurudur. Kazancın tahmin gücü özelliği, gelecekteki kazançları tahmin etmede geçmiş kazançları kullanabilme yeteneği(gücü) olarak tanımlanabilir. Bu doğrultuda kazancın tahmin edilebilirliği, karar yararlılığı ile ilişkilidir (Francis vd., 2003, s.7; Schipper ve Vincent, 2003, s.2).

Kazancın tahmin gücü, kazanç kalitesinin bir göstergesi olarak kullanılmaktadır. Bugünkü kazançların, gelecekteki kazançları tahmin etme gücü yüksek olduğunda bugünkü kazançların kaliteli olduğu kabul edilmektedir. (Perotti ve Wagenhofer, 2011, s.6). İşletmenin gelecekteki kazançlarını doğru tahmin etmeyi sağlayan kazançlar da finansal raporların kaliteli olduğunu göstermektedir (Gotti ve Mastrolia; 2009, s.55). Bu doğrultuda kazancın tahmin gücü yönteminin raporlama kalitesinin tahmin edici ve doğrulayıcı boyutuna odaklandığı söylenebilir.

Kazancın tahmin gücü, kazancın sürdürülebilirliği ve istikrarlılık özelliği ile bağlantılıdır. Çünkü kazancın değişkenliği kazancın tahmin gücünü azaltmaktadır (Herly, 2012, s.35; Dechow ve Tang, 2009, s.160). Ancak kazancın sürekliliği ve kazancın tahmin gücü arasında zıt bir ilişki olduğu da ileri sürülmektedir. Örneğin, ele alınan kazanç serisinin zaman aralığında tipik bir şokun etkisinin büyük olması durumunda sürekliliği yüksek kazançlar daha düşük tahmin yeteneğine sahip olacaktır (Schipper ve Vincent, 2003, s.2). Eğer tipik şok etkisi varsa, kazançlar kazancın süreklilik özelliği bağlamında yüksek kaliteli olarak kabul edilirken tahmin etme gücü özelliği bağlamında düşük kaliteli olarak kabul edilecektir. Bu iki ölçütün kullanıldığı araştırma serilerinde bu durumun göz önünde bulundurması gereklidir.

[7] Kazancın tahmin gücü özelliği, literatürde yapılan çalışmalarda tahmin edilebilirlik olarak da adlandırılmaktadır.

Kazancın tahmin gücünü ölçmekte kullanılan ölçüt, kazancın sürekliliğini ölçmekte kullanılan modelden yararlanılarak elde edilmektedir. Kazancın sürekliliğini ölçen Denklem 2.16.'deki hata teriminin varyansının karekökü ile kazancın tahmin edilebilirliği ölçümlenir.

$$Kazanç_{i,t+1} = \beta_0 + \beta_1 Kazanç_{i,t} + \varepsilon_{i,t} \quad (2.16)$$

$$Tahmin\ etme\ gücü = \sqrt{\sigma^2(\varepsilon_{i,t})}$$

Bu değerin büyük olması kazancın tahmin gücünün düşük olduğunu ve düşük kalitedeki kazançları ifade ederken bu değerin düşük olması kazancın tahmin edilebilirliğinin yüksek olduğunu ve kazançların kaliteli olduğunu ifade etmektedir (Francis vd., 2006, s.44; Herly, 2012, s.35).

2.2.1.6. Kazanç hedeflerini karşılama veya aşma

Kazanç hedeflerini karşılama veya aşma; işletmenin zarardan kaçınması, kazancı iyileştirmesi ve analistlerin hedeflediği kazanç tutarını yakalamasını ifade etmektedir. İşletmenin zarardan kaçınması, diğer bir ifade ile kazanç seviyesi kriteri; zararları raporlamaktan kaçınan ve sıfır kazanç seviyesindeki işletmeleri göstermektedir. Kazancı iyileştirme ya da kazanç değişikliği kriteri, kazançları önceki dönemle karşılaştırmak isteyen yöneticileri tanımlamakta ve küçük pozitif veya negatif kazanç değişikliklerine sahip olan işletmelere odaklanmaktadır. Analist tahmin ölçütü ise, analistlerin kazanç tahminlerini karşılamak veya aşmak isteyen yöneticilere odaklanmaktadır (Hansen, 2004, s.1).

Kazanç yönetimi literatüründe kazanç dağılımlarının belli bir tutara bağlı kalması finansal tablo manipülasyonunun kanıtı olarak kabul edilmektedir. Aynı zamanda kazançlar analist tahminlerini karşıladığında veya aştığında kazanç yönetimi olasılığı olabilir (Campbell vd., 2015, s.96). Dolayısıyla kazanç hedeflerini karşılamak veya aşmak finansal raporlama kalitesinin diğer bir boyutu olarak görülmekte ve tıpkı tahakkuk esaslı modeller gibi kazanç yönetimi temasıyla raporların kalitesinin değerlendirilmesinde kullanılmaktadır. Kazanç yönetimi yönteminde olduğu gibi bu yöntem de raporlama kalitesinin tarafsızlık ve hatasızlık boyutunu ölçmeye odaklanmaktadır (He, 2015, s.512; Ahmed vd., 2013, s.1352; Gaynor vd., 2016, s.4).

Kazanç hedeflerini karşılama ya da aşma ölçütünü baz alan çalışmalar örneklemlerindeki belirli bir kazanç seviyesini baz alarak raporlanan kazançta küçük artışlar, azalışlar veya analistlerin kazanç tahminlerini karşılayan işletmeleri sınıflandırarak kazanç yönetimi yapan işletmeleri belirlemektedir (Tanyi ve Smith, 2015, s. 68; Huang vd., 2007, s.137; Koh vd., 2013, s.17). Bu göstergenin bir kısıtı veya dezavantajı, kasıtlı kazanç manipülasyonunun sonucunda

finansal raporların kalitesindeki değişimi göstermesidir. Bu nedenle kazanç hedeflerini karşılama veya aşma ölçütü kasıtsız muhasebe hatalarının azalmasından dolayı finansal raporlama kalitesinde herhangi bir iyileşmeyi belirlemeyebilir (Dehaan vd., 2013, s.1033).

2.2.2. Piyasa temelli kazanç kalitesi ölçüm yöntemleri

Piyasa temelli yöntemler; **değer ilişkisi, kazanç tepki katsayısı, zararın zamanında kaydı ve muhafazakârlık**tır. Bu yöntemler, yüksek kaliteli finansal raporların işletmenin değerini daha iyi temsil ettiğini ve hisse senedi getirilerindeki iyi ve kötü haberleri zamanında yansıttığını kabul etmektedir (Francis vd., 2006, 37-38; Sra, 2012, s.11; Rasmussen, 2009, s.11). Bu bölümde sınıflandırılan yöntemler, finansal raporlama kalitesini ölçmek için sadece kazançları veya raporlardaki farklılıkları kullanmak yerine finansal raporlardaki bilgilerin kullanıcılara ne kadar yararlı olduğunu inceleyerek **algılanan finansal raporlama kalitesini** ölçmeye odaklanmaktadır. Piyasanın finansal raporlara güvenmesi, yatırımcıların, raporların öngörülen değeri hakkındaki algılarını yansıtmaktadır. Dolayısıyla piyasanın finansal raporlara güvenmesi finansal tabloların kalitesi konusunda gösterge olmaktadır (Gaynor vd., 2013, s.4).

2.2.2.1. Değer ilişkisi

Bir işletmenin hisse senedi fiyatı, kazançlarının ve özkaynakların defter değerinin bir fonksiyonudur. Bir işletmenin kazançları ve defter değeri, mevcut hisse senedi fiyatını etkili bir biçimde açıklarsa; işletmenin finansal bilgilerinin işletmenin değerini daha iyi yansıttığı kabul edilmektedir (Kwon, 2014, s.29-34). Değer ilişkisi (value relevance)[8], muhasebe rakamlarının hisse senedi getirileri ile ilgili bilgileri açıklaması gerektiğine dayanmaktadır. Buradan hareketle değer ilişkisi, muhasebe rakamlarının hisse senedi getirilerindeki değişimi açıklama gücü olarak tanımlanabilir. Açıklayıcı gücü daha fazla olan kazançlar daha arzu edilir kabul edilmektedir. Değer ilişkisi, kazançların işletmenin piyasa fiyatını ve/veya piyasa getirisini açıklayabilme kapasitesine sahip olduğunda işletmenin raporlanan kazançlarının yüksek kalitede olduğu kabul edilmektedir (Francis vd., 2006, s.46). Finansal raporlardaki kazançların yüksek kaliteli olması ise raporların kalitesinin yüksek olduğunun bir göstergesidir.

Değer ilişkisi, finansal raporlama kalitesinin ölçümünde kullanılan yöntemlerden biridir. Finansal raporların kalitesini değerlendirmekte kullanılan ihtiyari tahakkuk modelleri gibi ölçütler muhasebe ilkelerine dayalı ölçütlerdir. Ancak, değer ilişkisi, muhasebe bilgilerinin yanı sıra yatırımcıların tepkilerini de esas almaktadır (Kwon, 2014, s.29-34). Diğer bir ifade ile değer ilişkisi modelleri, finansal raporların kalitesini finansal raporlardaki bilgiler ve borsa tepkileri

[8] Değer ilişkisi literatürde mevcut çalışmada değere ilişkinlik olarak da ifade edilmektedir.

arasındaki ilişkilere odaklanarak ölçmektedir. Hisse senedi fiyatının işletmenin piyasa değerini temsil ettiği varsayılır. Finansal raporlardaki bilgilerin ise muhasebe prosedürlerine dayalı olarak işletme değerini temsil ettiği kabul edilmektedir. Finansal raporlarlar aracılığıyla yayınlanan işletmenin kazanç bilgileri, işletmenin piyasa değerinde, diğer bir ifade ile hisse senedi değerinde değişiklikler oluşturursa kazanç bilgilerinin ilgili ve güvenilir olduğu varsayılmaktadır. Dolayısıyla değer ilişkisi, finansal raporlama kalitesinin temel niteliksel özelliklerinden ihtiyaca uygunluk ve gerçeğe uygun şekilde sunuma odaklanmaktadır (Beest vd., 2009, s.7). Bu nedenle bu yöntemin raporlama kalitesinin tahmin edici ve doğrulayıcı, tarafsızlık ve hatasızlık ve tamlık boyutunu ölçmeye odaklandığı ifade edilebilir. Değer ilişkisini ölçmede kullanılan modeller, hisse senedi fiyatları ile muhasebe rakamları arasındaki ekonomik ilişki üzerine odaklanmaktadır. Değer ilişkisi ölçütünü baz alarak finansal raporların kalitesinin ölçümünde kullanılan model Ohlson Modelidir (Cengiz ve Tosunoğlu, 2017, s.1207). Bu model Denklem 2.17.'de yer almaktadır:

$$HBPD_{i,t} = HBDD_{i,t} + HBK_{i,t} \quad (2.17)$$

$HBPD_{i,t}$ = i işletmesinin t yılında hisse başına piyasa değeri

$HBDD_{i,t=}$ i işletmesinin hisse başına defter değeri

$HBK_{i,t=}$ i işletmesinin t yılında hisse başına kazancı

$i =$ İşletmeye ilişkin gösterge

$t = 1, \ldots \ldots T_i$ dönem içerisindeki yıllara ilişkin gösterge

Ohlson modelinde hisse başına piyasa değeri, hisse başına defter değeri ve hisse başına kazanç ile ölçümlenmektedir. Bu modelin kullanılabilmesi için birden fazla dönem gereklidir. İşletmenin hisse başına defter değeri ve hisse başına kazancı işletmenin hisse başına piyasa değerini ne kadar iyi açıklar ise finansal raporlarının o kadar kaliteli olduğu kabul edilmektedir. Bu nedenle Ohlson Modelinin R^2 değeri algılanan finansal raporlama kalitesinin bir göstergesi olarak kullanılmaktadır. Bu değer ne kadar yüksek olursa işletmenin algılanan finansal tablo kalitesi o kadar yüksek kabul edilmektedir. Bu değerin düşük olması ise algılanan finansal raporlama kalitesinin düşük olduğunu göstermektedir.

2.2.2.2. Kazanç tepki katsayısı

Kazanç tepki katsayısı (Earnings Response Coefficient-ERC), muhasebe bilgileri ile hisse senedi fiyatları arasındaki ilişkiye ait bilgiler sağladığı için önemlidir. Literatürde kazancın bilgilendirici gücü olarak da adlandırılmaktadır. Kazanç tepki katsayısı, kazanç duyurularının anormal hisse senedi getirileri üzerindeki etkisi olarak tanımlanabilir. Yatırımcıların kazançlara

karşı duyarlılığı, kazançların yatırımcılar için ne kadar bilgilendirici olduğunun göstergesi olabilir. Kazanç tepki katsayıları kazanç kalitesinin ölçülmesi gibi bazı unsurların kalitesinin ölçümünde piyasaya dayalı bir ölçüt olarak kabul edilmektedir. Bu ölçüt, hisse senetleri ile kazançlar arasındaki ilişkiyi ölçen bir araç olarak kullanılmaktadır. Kazanç tepki katsayısı, kazanç değişiminin tahmin edilen eğim katsayısı ile değerlendirilir veya kazancın hem seviyesi hem de kazanç değişiminin tahmin edilen eğim katsayılarının toplanması ile değerlendirilmektedir (Francis vd., 2006, s.47; Kwon, 2014, s.28-29; Park, 1998, s.106). Kazanç tepki katsayısının ölçümüne ilişkin model Denklem 2.18.'de yer almaktadır:

$$Getiri_{i,t} = \beta_0 + \beta_1 Kazanç_{i.t} + \beta_3 \Delta Kazanç_{it} + \varepsilon_{i,t} \qquad (2.18.)$$

$Getiri_{i,t}$ = i işletmesinin mali yıl bitiminden sonraki 3 ayın sonundaki 15 aylık getirisi

$Kazanç_{i.t}$ = i işletmesinin t yılında olağandışı kalemler öncesindeki kazancı

$\Delta Kazanç_{it}$ = i işletmesinin t yılında t-1 yılına göre olağandışı kalemler öncesindeki kazancında meydana gelen değişim

Denklem 2.18.'de yer alan açıklayıcı değişkenler işletmenin bir önceki yılının piyasa değerine bölünmektedir. Bu denklem aracılığıyla kazancın değişimi veya kazancın değişim ve seviyesinin tahmin edilen katsayısının yüksek olması yüksek kazanç kalitesinin göstergesi olmaktadır (Francis vd., 2006, s.47; Sra, 2012, s.17).

Yatırımcılar, kazanç kalitesinin yüksek olduğu işletmelerden açıklanan kazanç haberlerine daha hassas ve olumlu yanıt verdiği için anormal kazanç haberlerine ilişkin piyasa tepkilerinin incelenmesiyle bir işletmenin finansal raporlama sisteminin kalitesinin ölçülebileceği düşünülmektedir. Aynı zamanda kazançlar finansal raporların önemli bir parçası olduğundan dolayı raporlama kalitesinin ölçümünde kazanç tepki katsayıları kullanılmaktadır. Bu nedenle kazanç tepki katsayısı, piyasa katılımcılarının finansal tablo kalitesiyle ilgili algılarını gösteren bir gösterge olarak görülebilir. Raporların kalitesinin ölçülmesinde kullanılan kazanç tepki katsayılarının yüksek olması yatırımcıların işletmenin finansal tablolarında daha az hata içerdiğine inandıklarına dair kanıt olarak kabul edilmektedir. Algılanan raporlama kalitesinin yüksek olduğu işletmeler kazanç duyurusu yaptığında, anormal kazançlara daha olumlu tepki almaktadır. Bu nedenle sermaye piyasalarının yüksek düzeyde raporlama kalitesine sahip işletmelerden gelen kazanç haberlerine olumlu tepki verdiği düşünülmektedir. Sermaye piyasasının finansal raporlara güvenmesi, yatırımcıların, raporların öngörülen değeri hakkındaki algılarını yansıttığı için bu yöntem raporlama kalitesinin hem ihtiyaca uygun hem de gerçeğe uygun sunumunu ölçmektedir. Dolayısıyla bu yöntem

raporlama kalitesinin üç boyutunu da ölçmeye odaklanmaktadır. Ancak bazı araştırmacılar tarafından bu yöntemin büyüme, risk, makroekonomik koşullar, kazançların kalıcılığı gibi diğer faktörlerle ilişkili olmasından dolayı bazı kısıtlara sahip olduğu ileri sürülmektedir (Dehaan vd, 2013, s.1035; Park, 1998, s.100-109; Kwon, 2014, s.29; Rich, 2009, s.5; Gaynor vd, 2013, s.4; Zheng, 2008, s.31).

2.2.2.3. Zamanlılık veya zararın zamanında kaydı

Zamanlılık veya zararın zamanında kaydı (timeliness-timely loss recognation)[9] finansal raporlama kalitesinin değerlendirilmesinde kullanılan piyasa temelli bir diğer yöntemdir (Ahmed vd., 2013, s.1353, Gaynor vd., 2013, s.4; Angela ve Aryanca, 2017, s.85; Sra, 2012, s.18). Bu yöntemin temeli tahakkuk esasına dayanmaktadır. Genel olarak zamanlılık, kazançların getirilerle ilgili iyi ve kötü haberleri yansıtma gücü olarak tanımlanabilir (Francis, 2006, s.48-49). Zamanlılık raporlama kalitesinin tahmin edici ve doğrulayıcı boyutunu ölçmeye odaklanmaktadır. Bu yöntemde, büyük zararları gelecek dönemlere ertelemeksizin muhasebeleştiren işletmelerin daha yüksek finansal raporlama kalitesine sahip olduğu kabul edilmektedir. Diğer bir ifade ile işletmelerin zararlarını kaydetme sıklığı, yüksek kaliteli kazançların ve yüksek kaliteli finansal raporların göstergesi olarak kabul edilmektedir. Finansal raporlarda zararın zamanında raporlanması arttıkça, cari dönem kazançları ile tahakkuklar arasında negatif korelasyon azalmaktadır. Tahakkuklar ve nakit akışları arasındaki negatif korelasyonun daha az olması ise yüksek kaliteli finansal raporlamayı göstermektedir. Ayrıca raporlanan kazançlarda kazanç yönetimi daha az olduğunda, zararın zamanında kayda alınması daha fazla olduğunda ve kazançlar ile özkaynak arasında yüksek değer ilişkisi olduğunda kazançlar, yüksek kaliteli olarak kabul edilmektedir. Yüksek kaliteli kazançlar ise yüksek kaliteli finansal raporların göstergesidir (Barth vd., 2008, s.475-477; Sra, 2012, s.19).

Zararın zamanında kayda alınmasında en çok kullanılan modellerden biri Basu modelidir. Basu modeli Denklem 2.19.'da yer almaktadır. Bu model, piyasada kayıplar meydana geldiğinde getirilerdeki zararları etkili bir şekilde yansıttığını varsaymaktadır (Dechow vd., 2010, s.363).

$$Kazanç_{i,t+1} = \beta_0 + \beta_1 D_{i,t} + \beta_2 Getiri_{i.t} + \beta_3 XGetiri_{i.t} + \varepsilon_{i.t} \quad (2.19)$$

$D_{i,t}$ = Kukla değişken, $Getiri_{i.t} < 0$ ise 1 aksi takdirde 0'dır.

Modelde yer alan β_1 katsayısı ne kadar yüksek değer alırsa kazançlarda meydana gelen zararların o kadar zamanında tanımlandığını ifade etmektedir. Bazı çalışmalarda ise bu

[9] Zamanlılık literatürde yer alan çalışmada zamanında sunum olarak da ifade edilmektedir.

denklemin açıklayıcı gücü olan R^2 değerine odaklanılmaktadır. Bu değerin yüksek olmasının finansal raporların kalitesinin yüksek olduğunu ifade ettiği belirtilmektedir (Yoon, 2007, s.25-26). Basu, zararın zamanında kayda alınmasının ölçümü için getirilere dayanmayan bir ölçüt daha geliştirmiştir. Bu model bazı çalışmalarda muhafazakârlığın ölçülmesinde de kullanılmaktadır (Herly, 2012, s.30; Dechow vd., 2010, s.363). Basu Modeli Denklem 2.20.'de yer almaktadır:

$$\Delta Kazanç_{i,t} = \alpha_0 + \beta_1 Kukla_{i,t-1} + \beta_2 \Delta Kazanç_{i,t-1} \beta_3 (Kukla_{i,t-1} X \Delta Kazanç_{i,t-1}) + \varepsilon_{i,t} \quad (2.20)$$

$\Delta Kazanç_{i,t-1}$ = i işletmesinin toplam varlıklarının değerine bölünmüş t ve t-1 yılı arasındaki gelirdeki değişim

$Kukla_{i,t-1}$ = Eğer gelirdeki değişim negatif ise 1, aksi takdirde 0

$\varepsilon_{i,t}$ = i işletmesinin t yılındaki hata terimi

t = 1,……T_i dönem içerisindeki yıllara ilişkin gösterge

i = İşletmeye ilişkin gösterge

Zararın zamanında kaydının ölçülmesinde Basu modelini kullanan araştırmaların yanı sıra bazı araştırmalar da zararın zamanında kaydının göstergesi olarak büyük tutarda negatif net geliri (LNEG) zamanlılığın göstergesi olarak kabul etmektedir. Bu oranın hesaplanması Denklem 2. 21.'de yer almaktadır:

$$LNEG = \frac{KAZANÇ_{i,t}}{TV_{i,t}} \quad (2.\ 21)$$

$Kazanç_{i,t}$ = i işletmesinin toplam varlıklarının değerine bölünmüş t ve t-1 yılı arasındaki gelirdeki değişim

$TV_{i,t}$= i işletmesinin t dönemindeki toplam varlık değeri

t = 1,……T_i dönem içerisindeki yıllara ilişkin gösterge

i = İşletmeye ilişkin gösterge

Toplam varlıkların değerine bölünmüş yıllık net kazanç -0.20'den az ise büyük kayıp olarak kabul edilir ve yüksek finansal raporlama kalitesini gösterir (Herly, 2012, s.31; Barth, 2008, s.485; Christensen vd., 2015 s.16; Cengiz ve Tosunoğlu, 2017, s.1206).

Ball ve Bushman ise zamanlılığın ölçütünü 2.22'de yer alan denklemin düzeltmiş R^2 değeri aracılığıyla belirlemektedir (Francis, 2006, s.48-49). Modelin gösterimi Denklem 2.22.'de yer almaktadır:

$$Kazanç_{i,t} = \beta_0 + \beta_1 Neg_{i,t} + \beta_2 Getiri_{i,t} + \beta_3 Neg_{i,t} * Getiri_{i,t} + \varepsilon_{i,t} \quad (2.22.)$$

$Kazanç_{i,t}$ = i işletmesinin t yılında faaliyet geliri

$Getiri_{i,t}$ = i işletmesinin mali yıl bitiminden sonraki üç ayı da kapsayan 15 aylık getirisi

$Getiri_{i,t} < 0$ ise $Neg_{i,t} = 1$, aksi taktirde 0

$\varepsilon_{i,t}$ = i işletmesinin t yılındaki hata terimi

$t = 1,\ldots\ldots T_i$ dönem içerisindeki yıllara ilişkin gösterge

i = İşletmeye ilişkin gösterge

Bu modelde Denklem 2.22. aracılığıyla modelin düzeltmiş R^2 değeri, zamanlılığın ölçütü olarak kabul edilmektedir. Bu değerin düşük olması kazancın daha az zamanında kaydedildiğini ve düşük kazanç kalitesini göstermektedir. Dolayısıyla bu değerin düşük olması düşük finansal raporlama kalitesinin de göstergesi olmaktadır. Bu zamanlılık ölçütü, değer ilişkisi ölçütüne benzemektedir. Çünkü her iki ölçüt de referans yapı olarak hisse senedi getirilerini kullanmaktadır (Francis, 2006, s.48; Sra, 2012, s.18-19).

2.2.2.4. Muhafazakârlık

Finansal Muhasebe Standartları Kurulu (FASB) muhafazakârlığı, iş ortamında var olan belirsizlik ve risklere karşı ihtiyatlı bir tepki olarak tanımlamaktadır (Liu, 2011, s.12). Muhafazakârlık[10]; kayıp veya zarar olarak nitelendirilen kötü haberlerin, kazanç olarak nitelendirilen iyi haberlerden daha hızlı olarak tanımlanmasını ifade etmektedir (Basu, 1997, s.7). Bu doğrultuda muhafazakâr muhasebe kapsamında zararlar hemen muhasebeleştirilirken, ekonomik olaylar ile ilgili belirsizlikler çözülene kadar kazançlar raporlanmamaktadır (An, 2015, 83-84).

Yüksek kaliteli, muhafazakâr finansal raporlamanın, kötü haberleri iyi haberlerden daha çabuk öngördüğü savunulmaktadır (Gotti ve Mastrolia; 2009, s.52). Muhafazakâr şekilde finansal raporlama, paydaşların çıkarlarını korumak için hareket etmektedir. Muhafazakârlık; gelirin tanımlanmasında barındırdığı ilkeler ile yöneticilerin net varlık ve kazançları artırma yönünde eğilimlerini ve beklenen zararları saklı tutma eğilimlerini azaltmaktadır. Ayrıca işletmelerin yatırım politikalarını gözlemleme işlevini kolaylaştırmakta; beklenen zararların zamanında tanımlanmasını sağlayarak, negatif net değere sahip olan projeleri ve makul olmayan yatırımların belirlenmesine yardımcı olmaktadır. Muhafazakâr bir şekilde raporlama yapmanın gereklilikleri zayıf yatırım kararlarından gelebilecek zararları sınırlandırmakta ve işletmenin ve özkaynakların değerini artırmaktadır. Bu nedenle muhafazakâr raporlamanın hem

[10] Muhafazakârlık, literatürdeki çalışmada ihtiyatlılık olarak da adlandırılmaktadır.

işletmeler için yararlı olduğu hem de yatırımcılara yatırım kararlarında yardımcı olmasından dolayı yüksek kaliteli finansal raporlamanın bir özelliği olduğu savunulmakta ve raporların kalitesinin değerlendirilmesinde bir ölçüt olarak kullanılmaktadır (Chen ve Zu, 2014, s.237; Abernathy, 2010, s.9).

Finansal raporların kalitesinin değerlendirilmesinde kullanılan muhafazakârlık yöntemi, hisse senedi getirileri olarak kabul edilen ekonomik kazançlar ile negatif hisse senedi getirileri olarak kabul edilen ekonomik zararları yansıtmada raporlanan kazançların açıklama yeteneğini ölçmeye odaklanmaktadır (Francis, 2006, s.49). Zararın zamanında kaydı ölçütünde olduğu gibi bu ölçüt de referans yapı olarak hisse senedi getirilerini kullanmaktadır ve raporlama kalitesinin tahmin edici ve doğrulayıcı boyutuna odaklanmaktadır (Francis vd., 2003, s.8). Zamanlılık, muhafazakârlık ile ilişkilidir ve bu iki özelliğin birlikte şeffaflığı sağladığı kabul edilmektedir (Durak ve Gürel, 2014, s.97). Bu nedenle zamanlılık ölçütünde kullanılan Basu modeli muhafazakârlık kapsamında finansal raporlama kalitesini değerlendirmede kullanılmaktadır (Gotti ve Mastrolia, 2012, s.52; Ferrero, 2014, s.60).

2.3. Finansal Raporlama Kalitesinin Dış Göstergelerine Dayanan Yaklaşımlar

İşletmelerin iç kontrol zayıflıklarının açıklanması, finansal tablolarda yeniden düzeltmeler, kazançların yanlış ifade edilmesi, gönüllü açıklama seviyesi, finansal tablolarda yer alan hile veya hatalar finansal raporların kalitesinin dış göstergeleri olarak sınıflandırılmıştır. Bu göstergelerden işletmelerin iç kontrol zayıflıklarının açıklanması, finansal tablolarda yeniden düzeltmeler, kazançların yanlış ifade edilmesi ve finansal tablolarda yer alan hile veya hatalar finansal raporlama kalitesinin tarafsızlık ve hatasızlık boyutunu ölçmeye odaklanırken gönüllü açıklama seviyesi ise finansal raporlama kalitesinin tamlık boyutuna odaklanmaktadır (Gaynor vd., 2016, s.3-4).

Finansal raporlama kalitesinin dış göstergelerinden biri olan finansal tablolarda yeniden düzeltmeler, finansal tablolardaki düzensizlikler veya hataların düzeltilerek yeniden ifade edilmesi anlamına gelmektedir. Bu ölçüt, sadece raporlanan kazanç bilgisini değil raporları bir bütün olarak ele almaktadır. Yeniden düzeltmeler işletme yönetiminin doğru ve güvenilir bilgiler sağlayan yüksek kaliteli finansal tablo sunmadaki başarısızlığının göstergesidir ve düşük finansal raporlama kalitesinin göstergesi olarak kabul edilmektedir (Herly, 2012, s.37; El-Gazzar ve Finn, 2017, s.44). Kazançların yanlış beyan edilmesi ve finansal tablolarda yer alan hile veya hata göstergeleri de yeniden düzeltme ölçütünde olduğu gibi düşük kaliteli finansal raporlamanın göstergesi olarak kabul edilmektedir (He, 2015, s.512). Finansal tabloların kalitesinin ölçümünde bu göstergeleri baz alan araştırmalar yeniden düzeltme

yayınlayan veya finansal tablolarında hata olduğunu beyan eden işletmeler 1, diğer işletmeleri 0 diye kukla değişken aracılığıyla gruplandırarak araştırmalarını gerçekleştirmektedir.

İç kontrol zayıflıklarının açıklanması finansal raporlama kalitesi için bir gösterge olarak kullanılmaktadır. İç kontrol zayıflıklarının açıklanması kullanıcılar üzerinde olumsuz bir etki yaratmaktadır. Dolayısıyla raporlama kalitesinin düşük olarak algılanmasına neden olmakta ve bu da düşük finansal raporlama kalitesinin göstergesi olmaktadır (Wilford, 2012, s.28).

Finansal raporların kalitesinin değerlendirilmesinde diğer bir yöntem ise gönüllü açıklama seviyesidir (Bigus ve Hillebrand, 2017, s.386; Sun, 2014, s.3). Gönüllü açıklamalar, işletmelerin zorunlu olarak açıklaması gereken bilgilerin dışındaki açıklamaları ifade etmektedir (Meek, 1995, s.555). Finansal tablo kullanıcıları sunulan bilgileri kolaylıkla anlayabilmelidir. Bunu sağlamak için finansal raporların şeffaf olmasının yanı sıra tam olması da gereklidir. Faydalı finansal bilginin gerçeğe uygun sunumu özelliğine ait olan tamlık işletmelerin bilgi açıklama seviyeleri ile değerlendirilmektedir. Bu nedenle işletmelerin gönüllü olarak zorunlu tutulan açıklamalardan daha fazla açıklamalar sağlaması yüksek finansal raporlama kalitesinin göstergesi olarak kabul edilmektedir. Açıklamaların düzeyi ise araştırmalarda çeşitli indexler veya raporlardaki kelime sayısına göre belirlenmektedir.

Bu bölümde finansal raporlama kalitesinin belirlenmesine yönelik farklı yaklaşımlar ve ölçüm yöntemleri bu bölümde ele alınmıştır. Araştırmamızda finansal raporlama kalitesi kazanç kalitesi yaklaşımı çerçevesinde ele alınmış ve muhasebe esaslı yöntemlerden kazanç yönetimini ölçmek için tahakkuk esaslı model; piyasa esaslı yöntemlerden ise değer ilişkisi yöntemi kullanılmıştır.

Finansal raporlama kalitesinin ölçümüne yönelik yaklaşımlar ve ölçüm yöntemlerine ilişkin yapılan literatür incelemesi tablosu Ek 1'de gösterilmektedir.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

3. FİNANSAL RAPORLAMA KALİTESİ ÖLÇÜMÜNE İLİŞKİN YAKLAŞIMLAR İLE RAPORLARIN KALİTESİNİ ETKİLEYEN FAKTÖRLERİN İNCELENMESİ

3.1. Araştırmanın Amacı ve Modeli

Çalışmanın bu bölümüne kadar finansal raporlama kalitesi farklı bakış açıları ile tanımlanarak finansal raporlama kalitesini etkileyen faktörler ve ölçüm yöntemlerine ilişkin bir çerçeve oluşturulmuştur.

Finansal muhasebenin çıktısı olan finansal raporların kalitesi çalışmanın birinci bölümünde belirtildiği gibi pek çok faktörden etkilenmektedir. Buradan hareketle bu araştırmanın amacı, 2009-2017 yılları arasında BİST İmalat sektöründe yer alan işletmelerin finansal raporlama kalitesini etkileyen faktörlerinin kişi ve çevre boyutunda belirlenerek bu faktörlerin finansal raporların kalitesi üzerinde etkisini incelemektir. Bu bağlamda oluşturulan araştırma modeli Şekil 3.1.'de yer almaktadır.

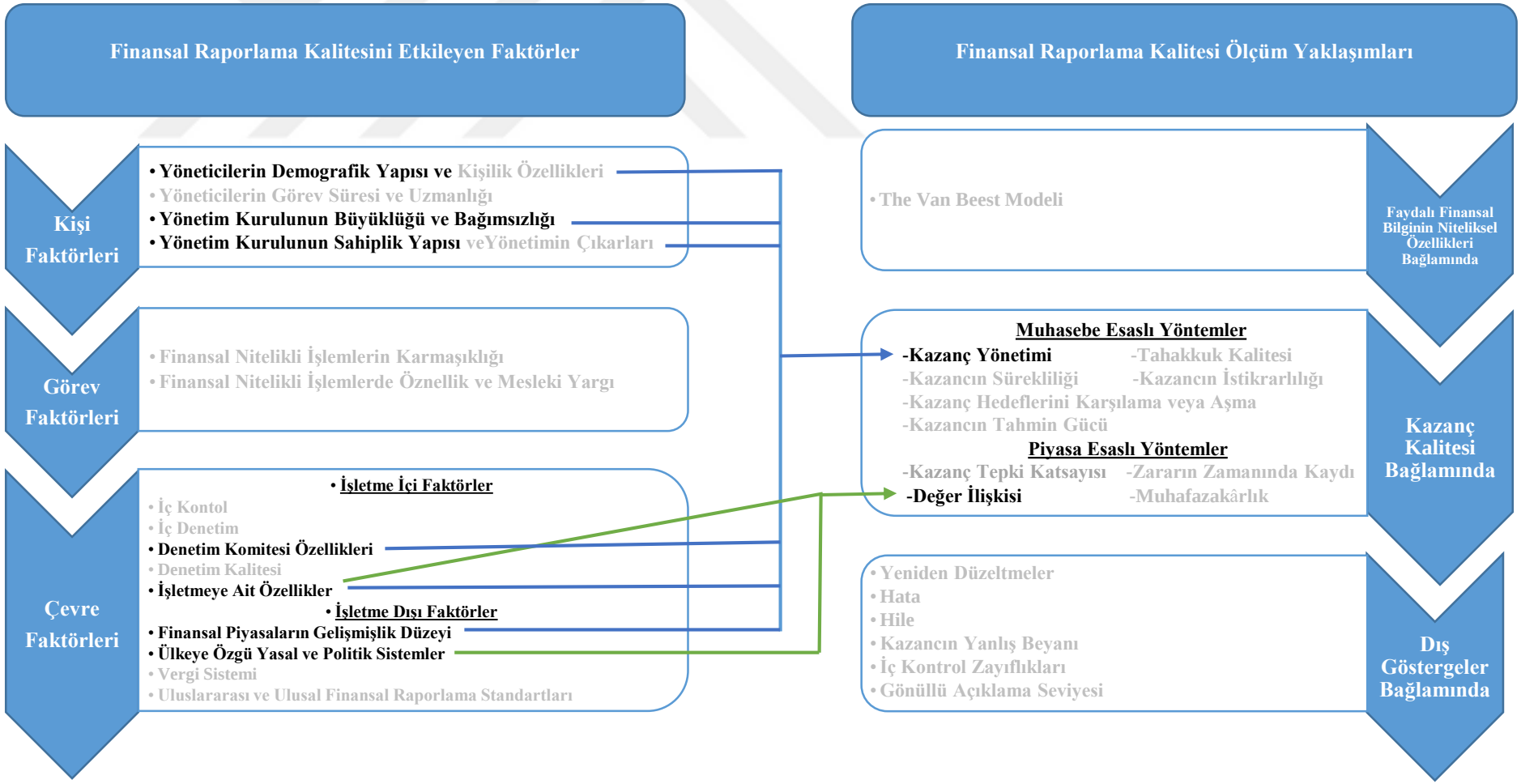
Şekil 3.1.'de görüldüğü gibi bu araştırmada finansal raporlama kalitesini etkileyen kişi, görev ve çevre boyutundaki faktörlerden **kişi** ve **çevre** boyutundaki faktörlere odaklanılmıştır.

Kişi faktörlerinin belirleyicileri olarak **yönetim kurulunun büyüklüğü, yönetim kurulunda yer alan kadın üyelerin oranı, yönetim kurulunda yer alan bağımsız üyelerin oranı** ve **yönetim kurulu üyelerinin sahiplik oranı** kullanılmıştır.

Çevre faktörlerinin belirleyicileri olarak **denetim komitesi özellikleri, işletme özellikleri, finansal piyasaların gelişmişlik düzeyi** ve **ülkeye özgü yasal ve politik sisteme** odaklanılmaktadır. *Denetim komitesi büyüklüğü* ve *denetim komitesinde yer alan bağımsız üyelerin oranı*, denetim komitesi özellikleri adı altında ele alınan değişkenlerdir. İşletmenin *halka açıklık oranı* finansal piyasaların gelişmişlik düzeyi kapsamında ele alınan bir değişkendir. *İşletmenin büyüklüğü, kaldıraç oranı* ve *işletmenin kurumsal yönetim endeksinde yer alması* ise işletme özellikleri kapsamında incelenen değişkenlerdir. Ülkeye özgü yasal ve politik sistem faktörleri kapsamında *6102 sayılı Türk Ticaret Kanunu'nun* finansal raporlama kalitesine etkisi incelenmektedir.

Araştırmamızda finansal raporlama kalitesinin belirlenmesinde **muhasebe esaslı yöntemlerden kazanç yönetimi**, **piyasa esaslı yöntemlerden ise değer ilişkisi** kullanılmaktadır. Kazanç yönetimi yöntemi kullanılarak belirlenen finansal raporlama kalitesi ile işletmelerin yönetim kurulu büyüklüğü, yönetim kurulunda yer alan kadın üyelerin oranı,

yönetim kurulunda yer alan bağımsız üyelerin oranı, yönetim kurulunda yer alan üyelerin sahiplik oranı, denetim kurulu büyüklüğü, denetim komitesinde yer alan bağımsız üyelerin oranı, halka açıklık oranı, işletme büyüklüğü ve kaldıraç oranı değişkenleri arasındaki ilişki incelenmektedir. 6102 sayılı Türk Ticaret Kanunu ve işletmenin kurumsal yönetim endeksinde yer alması değişkenlerinin finansal raporlama kalitesi üzerinde etkisi ise değer ilişkisi yöntemi aracılığıyla değerlendirilmiştir.



Şekil 3.1. *Araştırma modeli*

3.2. Veri Setinin Oluşturulması

Araştırmanın ana kütlesini BİST İmalat sektöründe yer alan 179 işletme oluşturmaktadır. Araştırmada dengeli panel analizi yapılacağı için bağımlı ve bağımsız değişkenlerin ölçümünde kullanılacak verilerin hepsinin ulaşılabilirliği önemlidir. Ancak verilerin tümüne ulaşılamadığı için 50 işletme analiz dışı tutulmuştur. Sonuçta araştırmaya uygun ana kütleyi temsil eden 129 işletme vardır.

Araştırmaya dâhil olan işletmelere ait yıllık finansal tablolarına ilişkin veriler Equity RT veri tabanından elde edilmiştir. İşletmelerin yıllık faaliyet raporları ise Kamuyu Aydınlatma Platformu internet sitesinden elde edilmiştir. Kamuyu Aydınlatma Platformu'nda bir işletmenin geriye dönük tüm bildirimleri en son 2009 yılından itibaren yer almaktadır. Bu nedenle araştırmanın başlangıç yılı 2009 yılı olarak seçilmiştir. Bu doğrultuda araştırmanın zaman aralığı 2009 ve 2017 yılları da dahil olmak üzere 9 yıllık bir süreci kapsamaktadır.

Araştırmanın bağımlı değişkeni olan finansal raporlama kalitesini etkileyen faktörler ve finansal raporlama kalitesi ölçüm yöntemine göre oluşturulan hipotezler doğrultusunda gözlem sayısı farklılaşmaktadır. Bağımlı değişkenin ölçümünde kullanılan tahakkuk esaslı Larker-Richardson modelinde yer alan açıklayıcı değişkenlerde bir önceki dönemin toplam varlıklar kaleminin kullanılması nedeniyle 2009 yılına ilişkin bilgilerden sadece toplam varlıklar kalemi kullanılmıştır. Bu nedenle muhasebe esaslı finansal raporlama kalitesi yaklaşımı için kullanılacak ana kütle 129 işletme ve sekiz yılı kapsamakta, 1032 işletme-yıl gözleminden oluşmaktadır.

Algılanan finansal raporların kalitesini ölçmekte kullanılan Ohlson Modeli için oluşturulan hipotezler kapsamında 6102 sayılı Türk Ticaret Kanunu'nunun algılanan finansal raporlama kalitesine etkisini ölçmekte kullanılan veri setinde 129 işletmenin dokuz yıllık verisi iki ayrı örnekleme ayrılmıştır. 6102 sayılı Türk Ticaret Kanunu 2012 yılından itibaren yürürlüğe girdiği için 129 işletmenin verisi 2009-2012 ve 2013-2016 şeklinde iki döneme ayrılmıştır. Her dönemin uzunluğunun birbirine eşit olması için 2017 yılı hariç bırakılmıştır.

BİST İmalat sektöründe yer alan veri setimizdeki 129 işletmeden kurumsal yönetim endeksinde yer alan işletmeler belirlenmiştir. Bu endekste yer alan işletmelere göre ana kütle kapsamında oluşturulan örneklem gruplarına ilişkin bilgiler Tablo 3.1.'de yer almaktadır.

Tablo 3.1. *Algılanan finansal raporlama kalitesi ile ilgili örneklemler*

Değişken	*Oluşturulan Örneklemler*	*Yıl*
6102 sayılı Türk Ticaret Kanunu	6102 sayılı TTK öncesi 129 işletme verisi	2013-2016 Yılları
	6102 sayılı TTK sonrası 129 işletme verisi	2009-2012 Yılları
Kurumsal Yönetim Endeksi	129 İşletmeden Kurumsal Yönetim Endeksinde Yer Alan İşletmeler (18 İşletme)	2009-2017 Yılları
	Rassal Olarak Seçilmiş Kurumsal Yönetim Endeksinde Yer Almayan İşletmeler (18 İşletme)	2009-2017 Yılları

Ana kütlemizi oluşturan 129 işletmeden kurumsal yönetim endeksinde[11] yer alan (18 işletme) işletmelerden bir örneklem oluşturulmuştur. Bu endekste yer alan işletmelerin algılanan finansal raporlama kalitesi ile endekste yer almayan işletmelerin algılanan finansal raporlama kalitesini kıyaslamak amacıyla kurumsal yönetim endeksinde yer almayan işletmeler rassal olarak seçilerek kontrol örneklem grubu (18 işletme) oluşturulmuştur. Oluşturulan iki örneklem gruplarında işletmelerin dokuz yıllık verisi kullanılmıştır. Bu kapsamda kurumsal yönetim endeksinde yer alan ve yer almayan işletmelerin her biri için 162 işletme-yıl gözlemi bulunmaktadır.

3.3. Araştırmanın Kısıtları

Çalışmanın sonuçlarının doğru olarak değerlendirilebilmesi için araştırmanın kısıtlarının belirtilmesi önemlidir. Araştırmanın ana kütlesini 2009 ve 2017 yılları arasında BİST İmalat sektöründe yer alan işletmeler oluşturmaktadır. Finansal raporlama kalitesinin belirlenmesinde kullanılan her iki modelde de piyasa değeri açıklayıcı değişkendir. Ancak ele alınan zaman aralığı ve ana kütle kapsamında bazı işletmelerin piyasa değeri bilgisine ulaşılamamış bu nedenle piyasa değerine ulaşılamayan işletmeler ana kütleye dâhil edilmemiştir. Çünkü dengeli panel veri analizi yönteminde verilerin tüm yıllarda ve tüm işletmeler için eksiksiz olması gerekmektedir.

Araştırmanın ikinci kısıtı, finansal raporların kalitesini etkileyen faktörler ile ilişkilidir. Araştırmanın birinci bölümünde finansal raporların kalitesini etkileyen

[11] 2017 BİST Kurumsal Yönetim Endeksi baz alınmıştır.

faktörler kişi, görev ve çevre boyutu ile sınıflandırılmıştır. Ancak raporların kalitesini etkileyen faktörlerin hepsinin ölçümü yapılamamakta ya da farklı araştırma teknikleri gerektirmektedir. Örneğin, finansal raporların kalitesini etkileyen göreve ilişkin faktörler arasında yer alan finansal nitelikli işlemlerin karmaşıklığını ölçebilecek bir ölçüt bulunmamaktadır. Görev faktörlerinde yer alan finansal nitelikli işlemlerde öznellik ve yargı derecesi finansal raporlama sürecinde yer alan kişiler üzerinde anket vb. yöntemlerle ölçülebilir. İşletmelerin bağımsız denetim kalitesi literatürde dört büyük denetim firması tarafından denetlenenlerin kaliteli olduğu kabul edilerek kukla değişken olarak araştırma modellerine eklenebilmektedir. Ancak bu araştırma 2009-2017 yıllarını kapsadığı için 6102 sayılı Yeni Türk Ticaret Kanunu'nunun uygulanmadığı yıllarda işletmelerin bağımsız denetim yaptırma zorunluluğu olmadığı için 2009-2011 yılları kapsamında veri olmadığından modele değişken olarak eklenememiştir. Tüm bu nedenlerden hareketle araştırmada işletmelerin finansal raporlarının kalitesini etkileyen faktörlerin test edildiği modellerde yer alan değişkenler, işletmelerin yayınladıkları raporlardan elde edilebilecek ve araştırmanın zaman aralığında süreklilik sağlayan bilgiler ile sınırlandırılmıştır.

3.4. Araştırmanın Yöntemi

Araştırmada panel veri yöntemi kullanılmaktadır. Panel veriler tipik olarak bir dizi ülke, firma veya hane halkı gibi yatay kesitlerin zaman serisi gözlemlerini içeren verilerdir. Bu nedenle panel verilerde yatay kesitler i sembolü ile gösterilirken zaman boyutu t sembolü ile gösterilmektedir (Hsiao, 2006, s.1). Panel veri modeline ilişkin Denklem 3.1'de gösterilmektedir.

$$Y_{i,t} = \alpha_t + \beta_{1i,t}X_{1i,t} + \beta_{2i,t}X_{1i,t} + \beta_{3i,t}X_{1i,t} + e_{i,t} \quad (3.1)$$

$Y =$ Bağımlı Değişken

α = Sabit Terim

$\beta =$ Katsayılar

$X =$ Bağımsız Değişkenler

$e =$ Hata terimi

$t =$ Zaman Boyutu

$i =$ Kesit Boyutu

Araştırmalarda panel veri yönteminin kullanılması diğer araştırma yöntemlerine göre avantajlar sunmaktadır. Bu avantajlar aşağıdaki şekilde sıralanabilir:

- Zaman ve yatay kesit gözlemlerini eş zamanlı olarak yer aldığı için araştırmacıya daha fazla veri ile çalışma imkânı tanımakta ve kapsamlı modellerin kurulmasını sağlamaktadır.
- Gözlem sayısının fazla olması nedeniyle serbestlik derecesi artmaktadır. Böylece açıklayıcı değişkenler arasında çoklu doğrusal bağlantı derecesi azaltmakta ve ekonometrik tahminlerin etkinliğini ve güvenilirliğini artırmaktadır.
- Birim değişkenlik ve gözlemlenemeyen heterojenlik modele ilave edilebilmektedir.
- Panel veri modelleri, modelde dışlanan değişkenler nedeniyle oluşan tahmin sapmalarını azaltmaktadır (Tatoğlu, 2016, s.9-13).

Veri setinde her bir enine kesit birim aynı zamanda zaman serisi gözlemine sahip ise veriler dengeli panel olarak adlandırılmaktadır. Eğer gözlem sayısı panel kesit birimleri arasında farklılık gösteriyorsa bu veriler dengesiz panel olarak tanımlanmaktadır (Gujarati, 2003, s.640). Bu araştırma kapsamında BİST İmalat Sektöründe yer alan 179 işletmeden araştırma kapsamında kullanılan değişkenlere göre araştırmanın zaman aralığı olan dokuz yıl için verilerine tam olarak ulaşılabilen 129 işletmeye ilişkin veriler dengeli panel veri setini oluşturmaktadır.

Panel veri analizinde katsayılar tahmin edilirken havuzlanmış regresyon, sabit etkili ve rassal etkili model olmak üzere üç farklı yaklaşım mevcuttur (Greene, 2002, s.285). Araştırmamızda bağımlı değişken olan finansal raporlama kalitesinin tahakkuk esaslı modellere göre ölçümünde havuzlanmış regresyon yaklaşımı kullanılmıştır. Larker-Richardson Modeli'nin geliştirildiği çalışmada ihtiyari tahakkuklar bu yaklaşım ile belirlendiği için bu yaklaşım tercih edilmiştir.

Finansal raporların kalitesini etkileyen faktörlerin belirlenmesi için kullanılan modellerin panel veri analizinde sabit etkiler modeli yaklaşımı kullanılmaktadır. Yatay kesit boyut büyük bir ana kütleden tesadüfi olarak çekilmiş ise rassal etkiler, eğer daha spesifik bir veri seti söz konusu ise sabit etkili modellerin kullanılması tercih edilir (Tatoğlu, 2016, s.79). Ana kütlemizin BİST İmalat sektöründeki işletmelerden oluşması nedeniyle sabit etkili model tercih edilmiştir. Sabit etkili modeller, katsayıların birimlere veya birimler ile zamana göre değişmesine izin veren modellerdir (Matyas vd., 2008,

s.23). Sabit etkiler modeli, katsayıların ve sabit parametrenin sabit veya değişken olmasına göre tek yönlü panel veri modelleri ve çift yönlü panel veri modellerine ayrılmaktadır. Araştırmamız kapsamında sabit etkili modellerden tek yönlü birim etkiler panel veri modeli kullanılmıştır. Tek yönlü birim etkiler modeli; eğim parametresi sabit, sabit parametrenin ise sadece birimlere göre değiştiği tek yönlü panel veri modelleridir (Tatoğlu, 2016, s.62). Tek yönlü birim etkilerin anlamlılığına ilişkin F testi sonuçları tahmin edilen modelden önce gösterilmektedir. Tahmin edilen modellerde değişen varyans ve otokorelasyon gibi istatistiki sorunlar tespit edildiğinde genelleştirilmiş en küçük kareler cross section weights, white period veya period sur yöntemleri ile modeller düzeltilerek tahmin edilmiştir.

3.5. Araştırmanın Hipotezleri

Aşağıda muhasebe esaslı ve piyasa esaslı olarak ölçülen finansal raporlama kalitesi üzerindeki etkisi incelenmesi amaçlanan değişkenlere ait hipotezler yer almaktadır. Finansal raporlama kalitesine ilişkin bu hipotezlerde yer alan değişkenler aşağıda ele alınmıştır. Bu hipotezlerin oluşturulması amacıyla yapılan literatür taraması Ek 2'de verilmiştir.

3.5.1. Muhasebe esaslı olarak ölçülen finansal raporlama kalitesine ilişkin hipotezler

Araştırmada muhasebe esaslı olarak ölçülen finansal raporlama kalitesini etkileyen kişi ve çevre faktörlerinin belirlenmesi amacıyla oluşturulan hipotezler Tablo 3.2.'de gösterilmektedir.

Tablo 3.2. *Muhasebe esaslı ölçülen finansal raporlama kalitesine etkisi test edilecek kişi ve çevre faktörlerine ilişkin hipotezler*

H_{1a}: Finansal raporlama kalitesi ile **yönetim kurulu büyüklüğü** arasında ilişki vardır.
H_{2a}: Finansal raporlama kalitesi ile **yönetim kurulunda yer alan kadın üye oranı** arasında ilişki vardır.
H_{3a}: Finansal raporlama kalitesi ile **yönetim kurulunda yer alan bağımsız üyelerin oranı** arasında ilişki vardır.
H_{4a}: Finansal raporlama kalitesi ile **denetim komitesi büyüklüğü** arasında ilişki vardır.
H_{5a}: Finansal raporlama kalitesi ile **denetim komitesinde yer alan bağımsız üyelerin oranı** arasında ilişki vardır.
H_{6a}: Finansal raporlama kalitesi ile **yönetim kurulunda yer alan üyelerin sahiplik oranı** arasında ilişki vardır.
H_{7a}: Finansal raporlama kalitesi ile **halka açıklık oranı** arasında ilişki vardır.
H_{8a}: Finansal raporlama kalitesi ile **işletme büyüklüğü** arasında ilişki vardır.
H_{9a}: Finansal raporlama kalitesi ile **işletmenin kaldıraç oranı** arasında ilişki vardır.

Yönetim kurulu büyüklüğü: Echobu vd., (2017, s.66-75) işletmelerin yönetim kurulu özellikleri ile finansal raporlama kalitesi arasındaki ilişkiyi incelediği araştırmasında modifiye edilmiş Jones modelini kullanmıştır. Araştırmanın sonunda işletmelerin yönetim kurulu büyüklüğünün finansal raporların kalitesi üzerinde pozitif etkili olduğu sonucuna ulaşmışlardır. İşletmelerin yönetim kurulunun büyüklüğü kazanç yönetimi uygulamalarını azaltmaktadır. Bu nedenle yönetim kurulu büyüklüğünün finansal raporlama kalitesini artırdığı ifade edilmektedir. Oba (2014, s.232) yönetim kurulu büyüklüğü ile finansal raporlama kalitesi arasında ilişki olmadığı sonucuna ulaşmıştır. Bu bulgu, büyük yönetim kuruluna sahip işletmelerin daha ihtiyatlı olma eğiliminde olduğu, izleme ve değerlendirme faaliyetlerinde etkinliği ve hesap verebilirliği artırdığını savunan araştırmalara ters düşmektedir.

Bu sonuçlar doğrultusunda yönetim kurulu büyüklüğünün finansal raporlama kalitesi üzerinde etkili olup olmadığını belirlemek ve eğer varsa etkisinin hangi yönde olduğunu belirlemek amacıyla aşağıdaki hipotez oluşturulmuştur.

H_{1a}: Finansal raporlama kalitesi ile **yönetim kurulu büyüklüğü** arasında ilişki vardır.

Yönetim kurulunda yer alan kadın üye oranı: Yönetim kurulunda yer alan kadın üyelerin oranının finansal raporlama kalitesi ile ilişkisini inceleyen Oba (2014, s.233) kadın üye oranı ile finansal raporlama kalitesi arasında pozitif ilişki olduğunu bulmuştur. Yönetim kurulunda kadın üye oranı arttıkça kazanç yönetiminin artacağını ve finansal raporlama kalitesinin azalacağını belirtmektedir. Firoozi vd., (2016, s.31) yönetim kurulunda yer alan kadın üye oranının finansal raporlama kalitesi ile ilişkisi olmadığı sonucuna ulaşmışlardır. Lara vd., (2017, s.651) yönetim kurulunda bağımsız üyeler arasında olan kadın üyelerin oranının artmasının düşük kazanç yönetimi uygulamalarıyla önemli derecede ilişkili olduğu sonucuna ulaşmışlardır.

Bu araştırmada yönetim kurulunda yer alan kadın üye oranı ile finansal raporlama kalitesi arasında ilişki olup olmadığını belirlemek amacıyla aşağıdaki hipotez oluşturulmuştur.

H_{2a}: Finansal raporlama kalitesi ile **yönetim kurulunda yer alan kadın üye oranı** arasında ilişki vardır.

Yönetim kurulunda yer alan bağımsız üyelerin oranı: Oba (2014, s.232) ve Akeju ve Babatunde (2017, s. 3751) yönetim kurulundaki bağımsız üyelerin ihtiyari tahakkuklar üzerinde negatif etkiye sahip olduğu ve finansal raporlama kalitesini artırdığı sonucuna ulaşmışlardır. Kantudu ve Samaila (2015, s.42) ve Hassan (2013, s.156) yönetim kurulundaki bağımsız yöneticilerin finansal raporlama kalitesi üzerinde pozitif bir ilişkiye sahip olduğunu tespit etmiştir. Yönetim kurulunda yer alan bağımsız yöneticilerin diğer üst düzey yöneticileri izleme ve kontrol etmedeki etkinliği artırdığını, böylece bağımsız üyelerin finansal raporların kalitesini artırmakta önemli rol oynadığı ileri sürülmektedir.

Buna bağlı olarak aşağıdaki hipotez oluşturulmuştur.

H_{3a}: Finansal raporlama kalitesi ile **yönetim kurulunda yer alan bağımsız üyelerin oranı** arasında ilişki vardır.

Denetim komitesi büyüklüğü: BBus (2007, s.129) tahakkuk kalitesi ve kazanç yönetimi aracılığıyla ölçtüğü finansal raporlama kalitesi ile denetim komitesi büyüklüğünün ilişkili olmadığı sonucuna ulaşmıştır. Benzer şekilde Musa vd., (2014, s.8)

denetim komitesi büyüklüğü değişkeni ile raporların kalitesi arasında anlamlı ilişki bulamamıştır. Kusnadi (2016, s.206) denetim komitesi büyüklüğünün finansal raporlama kalitesi ile negatif ilişkili olduğunu tespit etmiştir. Hassan (2013, s.156) ise denetim komitesi büyüklüğünün finansal raporlama kalitesi üzerinde olumlu etkisi olduğu sonucuna ulaşmıştır.

Bu doğrultuda araştırmamızda aşağıdaki hipotez oluşturulmuştur.

$H_{4a:}$ Finansal raporlama kalitesi ile **denetim komitesi büyüklüğü** arasında ilişki vardır.

Denetim komitesinde yer alan bağımsız üyelerin oranı: BBus (2007, s.129) ve Kusnadi (2016, s.206) denetim komitesi bağımsızlığı ile finansal raporlama kalitesi arasında anlamlı ilişki bulamamıştır. Vlaminck ve Sarens (2015, s.163), Musa vd., (2014, s.8) ve Hassan (2013, s.156) denetim komitesi özelliklerinden denetim komitesinde yer alan bağımsız üyelerin oranı ile finansal raporlama kalitesi arasında pozitif ilişki olduğunu tespit etmiştir. Denetim komitesinde yer alan bağımsız üyelerin yönetim baskısından uzak ve objektif olduğu için finansal raporlama kalitesi üzerinde olumlu etki yarattığını ileri sürmektedir. Kim vd., (2012, s.27) bağımsız denetim komitelerinin finansal tablolardaki yeniden düzeltmeleri azalttığı ve dolayısıyla finansal raporlama kalitesini artırdığı sonucuna ulaşmıştır.

Bu doğrultuda denetim komitesinde yer alan bağımsız üyelerin oranı ile finansal raporlama kalitesi arasında ilişkiyi test etmek için aşağıdaki hipotez oluşturulmuştur.

$H_{5a:}$ Finansal raporlama kalitesi ile **denetim komitesinde yer alan bağımsız üyelerin oranı** arasında ilişki vardır.

Yönetim kurulunda yer alan üyelerin sahiplik oranı: Yönetim kurulunda yer alan üyelerin sahiplik oranı ile finansal raporlama kalitesi arasında ilişkiyi inceleyen Kantudu ve Samaila (2015, s.44-43) yönetimsel sahiplik oranının kazanç yönetimini azaltarak finansal raporlama kalitesi artırdığını tespit etmişlerdir. Oba (2014, s.233) yönetim kurulu sahiplik oranının kazanç yönetimi ile pozitif ilişkili olduğunu ve finansal raporların kalitesini azalttığı sonucuna ulaşmıştır.

Yönetim kurulunda yer alan üyelerin sahiplik oranı ile ilgili oluşturulan hipotez aşağıdaki gibidir:

$H_{6a:}$ Finansal raporlama kalitesi ile **yönetim kurulunda yer alan üyelerin sahiplik oranı** arasında ilişki vardır.

Halka açıklık oranı: Hope vd., (2013, s.29-30) halka açık olan işletmelerin özel işletmelere göre daha yüksek tahakkuk kalitesine sahip olduğu ve daha muhafazakâr oldukları sonucuna ulaşmıştır. Öğütücü Şen (2017, s.99) halka açıklık oranı ile finansal raporlama kalitesi arasında anlamlı pozitif ilişki bulmuştur. BİST-100'de işlem gören işletmelerin halka açıklık oranı arttıkça finansal raporların kalitesinde de artış olacağını ileri sürmektedir. Hesap verebilirlik ve şeffaflık ilkeleri kurumsal yönetişim ilkelerindendir. Dolayısıyla yatırımcılar ve paydaşların halka açık işletmelerden daha kaliteli finansal bilgiler talep etmesi sonucunda halka açık işletmelerde finansal raporların kalitesinin daha yüksek olduğu ifade edilmektedir.

Halka açıklık oranının finansal raporlama kalitesi ile ilişkisini belirlemek amacıyla oluşturulan hipotez aşağıdaki gibidir:

$H_{7a:}$ Finansal raporlama kalitesi ile **halka açıklık oranı** arasında ilişki vardır.

İşletme büyüklüğü: Faani (2011, s.37) finansal raporlama kalitesini etkileyen faktörleri belirlemeyi amaçladığı araştırmasında işletme büyüklüğünün raporlama kalitesi üzerinde anlamlı etkisi olduğu sonucuna ulaşmıştır. Asegdew (2016, s.58) işletme büyüklüğünü finansal raporlama kalitesi ile negatif olarak ilişkili bulmuştur. Benzer şekilde Krishnan vd., (2011, s.2113) finansal raporlama kalitesinin göstergesi olarak kazanç yönetimi ve tahakkuk kalitesi ile işletme büyüklüğü arasında negatif ilişki olduğu sonucuna ulaşmıştır. Öğütücü Şen (2017, s.98), Kantudu ve Samaila (2015, s.12) ve Huang vd., (2012, s.729) finansal raporlama kalitesi ile işletme büyüklüğü arasında pozitif ilişki tespit etmiş ve işletmenin aktif büyüklüğü arttıkça finansal raporlama kalitesinin de artacağı sonucuna ulaşmıştır.

Bu doğrultuda araştırmamızda aşağıdaki hipotez oluşturulmuştur:

$H_{8a:}$ Finansal raporlama kalitesi ile **işletme büyüklüğü** arasında ilişki vardır.

Kaldıraç Oranı: Echobu vd., (2017, s.74) işletmenin kaldıraç oranı ile finansal raporlama kalitesi arasında pozitif anlamlı ilişki bulmuştur. Yüksek kaldıraç oranına sahip işletmelerin yüksek finansal raporlama kalitesine sahip olduğu savunulmaktadır. Bu durumun işletmeye finansman sağlayanların işletme faaliyetlerini sıkı bir şekilde izlemesinden dolayı yöneticileri kaliteli raporlar üretmeye teşvik etmesiyle ortaya çıktığı savunulmaktadır. Öğütücü Şen (2017, s.100) işletmenin kaldıraç oranı ile finansal raporlama kalitesi arasında anlamlı ancak negatif ilişki olduğu sonucuna ulaşmıştır. İşletmelerin borçlanma seviyesi arttıkça finansal raporlama kalitesinde azalma olduğunu ileri sürmektedir. Asegdew (2016, s.49) üretim işletmelerini ele aldığı araştırmasında

işletmenin kaldıraç oranı ile finansal raporlama kalitesi arasında anlamlı bir ilişki bulamamıştır.

Bu doğrultuda işletmenin kaldıraç oranının finansal raporlama kalitesi üzerinde etkisi olup olmadığını araştırmak amacıyla aşağıdaki hipotez oluşturulmuştur:

H_{9a}: Finansal raporlama kalitesi ile **işletmenin kaldıraç oranı** arasında ilişki vardır.

3.5.2. Piyasa esaslı olarak ölçülen finansal raporlama kalitesine ilişkin hipotezler

Piyasa esaslı olarak ölçülen finansal raporlama kalitesi diğer bir ifade ile algılanan finansal raporlama kalitesini etkiyen faktörler kapsamında oluşturulan hipotezler Tablo 3.3'de gösterilmektedir.

Tablo 3.3. *Piyasa esaslı olarak ölçülen finansal raporlama kalitesi ile etkisi test edilecek çevre faktörlerine ilişkin hipotezler*

H_{1b}: 6102 sayılı **Türk Ticaret Kanunu**, algılanan finansal raporlama kalitesinde anlamlı bir farklılık oluşturmaktadır.
H_{2b}: **İşletmenin kurumsal yönetim endeksinde yer alması** algılanan finansal raporlama kalitesinde anlamlı bir farklılık oluşturmaktadır.

Küreselleşen dünya ekonomisi, Avrupa Birliği uyum süreci, e-devlet, değişen iletişim teknolojisi gibi etkenlerle Türk Ticaret Kanunu'nun değişmesi ihtiyacı doğmuştur. Bu nedenle yenilenen Türk Ticaret Kanunu 14.02.2011 tarihli Resmi Gazete'de yayınlanmış ve 1 Temmuz 2012 itibariyle yürürlüğe girmiştir. Bu kanunla birlikte muhasebe alanına gelen yeni düzenleme ve uygulamalar ise 01.01.2013 tarihinden itibaren uygulanmaya başlanmıştır. Yeni kanun kapsamında muhasebe alanında yapılan düzenlemeler; kurumsal yönetişim ilkeleri, Uluslararası Muhasebe Standartları, Uluslararası Denetim Standartları ve e-uygulamaları kapsamaktadır (https://www.ey.com/publication/vwluassets/yeni_ttk_sunum/$file/yenittksunum.pdf). Yeni kanun ile birlikte gelen bu yeni düzenlemeler, işletmelerin finansal raporlama süreçlerini etkileyerek finansal raporların kalitesinde ve piyasanın raporların kalitesi hakkındaki algılarında farklılık oluşturabilir. Araştırmamızın zaman aralığı 2009-2017 dönemidir. Türk Ticaret Kanunu'nun değişmesi de bu zaman aralığı içinde olduğundan işletmelerin 6102 sayılı Türk Ticaret Kanunu öncesi ve sonrasında algılanan finansal raporlama kalitesini değerlendirmek amacıyla aşağıdaki hipotez oluşturulmuştur.

H_{1b}: 6102 sayılı **Türk Ticaret Kanunu**, algılanan finansal raporlama kalitesinde anlamlı bir farklılık oluşturmaktadır.

Kurumsal yönetişim; işletmenin faaliyetleri esnasında bir değer oluşturması, bu süreç içinde yer alan tarafların sürece en etkin ve verimli katılması, sonuçta ortaya çıkan değerin hakkaniyete uygun bir şekilde paylaşılmasını garanti altına alacak mekanizmaların oluşturulması, kontrolü ve muhafazasıyla ilgili bir yönetim anlayışıdır (http://www.spk.gov.tr/Duyuru/Goster/20111011/0). Kurumsal yönetişim ilkeleri; adillik, şeffaflık, sorumluluk ve hesap verebilirliktir. Kurumsal yönetişim uygulamaları, ülkenin hukuk sistemi, düzenlemeleri, gelenekleri ve kurumsal kültürü tarafından şekillendirilmektedir. Ülkemizde Sermaye Piyasası Kurulu'nun Temmuz 2003'te yayınladığı Kurumsal Yönetim İlkeleri halka açık anonim işletmeler için hazırlanmış ve uygulanması isteğe bağlı kılınmıştır. 2011 yılında 6102 sayılı Türk Ticaret Kanunu'nun yürürlüğü girmesi ile birlikte SPK tarafından bu ilkeler Seri: IV, No: 54 Kurumsal Yönetim İlkelerinin Belirlenmesine ve Uygulanmasına İlişkin Tebliğ ile ayrıntılı olarak tekrar düzenlenmiştir. Bu düzenleme ile birlikte kurumsal yönetim ilkelerinin bir kısmı, payları Borsa İstanbul'da işlem gören halka açık anonim işletmelerden BİST 30 endeksine dâhil olan bankalar haricinde uygulanması zorunlu hale getirilmiştir (http://www.spk.gov.tr/Duyuru/Goster/20111011/0).

İşletmelerin ülkelerinde yer alan yasal sistemlerdeki değişimler finansal raporlama kalitesini etkileyebilecek çevre faktörleri arasında olduğu için kurumsal yönetişim ilkelerine uyum kapsamında yapılan düzenlemelerde işletmelerin finansal raporlama kalitesinde farklılıklar oluşturabilir. Kurumsal yönetişim ve finansal raporlama kalitesi arasındaki ilişkiyi ele alan araştırmalarda kurumsal yönetişim göstergesi olarak kurumsal yönetişimin yapı taşlarından olan yönetim kurulu özellikleri, denetim komitesi özellikleri, halka açıklık oranı gibi değişkenler ele alınmaktadır.

Öğütücü Şen (2017, s.99) finansal raporlama kalitesi ile kurumsal yönetişim arasındaki ilişkiyi araştırmak için sahiplik yapısı, işletme büyüklüğü, kaldıraç oranı, halka açıklık oranı, bağımsız yönetim kurulu üye sayısı göstergelerini kullanmıştır. Çalışmada Kurumsal yönetişim derecesine sahip işletmelerde işletme büyüklüğü, halka açıklık oranı, kaldıraç oranı ve yönetim kurulunda yer alan bağımsız üye sayısı finansal raporlama kalitesi ile negatif olarak ilişkili bulunmuştur. Kurumsal yönetişim ile finansal raporlama kalitesi arasındaki ilişkiyi değerlendirmek için kullanılabilecek bir diğer yaklaşım BİST Kurumsal Yönetim Endeksinde yer alan işletmeler ile bu endekste yer almayan

işletmeleri karşılaştırmaktır. Bu doğrultuda Kargın vd., (2015, s.501) kurumsal yönetişimin finansal raporlama kalitesi üzerindeki etkisini kurumsal yönetim endeksinde yer alan işletmeler ile bu endekste yer almayan işletmelerin finansal raporlama kalitesini kazançların sürekliliği ile ölçerek değerlendirmiştir. Araştırma sonunda kurumsal yönetim endeksinde yer alan işletmelerin kazançlarının sürekliliği yüksek olduğu için finansal raporlarının bu endekste yer almayan işletmelere göre daha yüksek kalitede olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Bu araştırmada finansal raporlama kalitesi ile kurumsal yönetişimin yapı taşları olan yönetim kurulu ve denetim komitesi özellikleri arasındaki ilişkiyi test eden hipotezler yukarıda oluşturulduğu için kurumsal yönetim endeksinde yer alan işletmeler ile bu endekste yer almayan işletmeleri ele alarak kurumsal yönetişimin finansal raporlama kalitesinde farklılık oluşturup oluşturmadığı değer ilişkisi yöntemiyle değerlendirilecektir. Bu amaçla kurumsal yönetim endeksinde yer alan işletmeler ile bu endekste yer almayan işletmelerin finansal raporlama kalitesinin karşılaştırması amacıyla aşağıdaki hipotez oluşturulmuştur.

H_{2b}: **İşletmenin kurumsal yönetim endeksinde yer alması** algılanan finansal raporlama kalitesinde anlamlı bir farklılık oluşturmaktadır.

3.6. Değişkenlerin Ölçümü ve Araştırmanın Panel Veri Modelleri

Aşağıda araştırma kapsamında bağımlı ve bağımsız değişkenlerin nasıl ölçüldüğü ve hipotezleri test etmek için oluşturulan araştırmanın panel veri modelleri tanımlanmaktadır.

3.6.1. Bağımlı değişkenin ölçümü

Literatür incelemesinde görüldüğü üzere araştırmaların büyük bir kısmı raporlama kalitesinin ölçümünde kazanç yönetimi (kâr yönetimi) yaklaşımını tercih etmişlerdir. Ancak finansal raporlama kalitesi farklı boyutları içerdiği için farklı ölçüm yaklaşımları ile değerlendirilmektedir. Bu nedenle araştırmamızda finansal raporlama kalitesi hem kazanç yönetimi hem de değer ilişkisi yöntemi bağlamında ele alınmaktadır.

3.6.1.1. Kazanç yönetimi modeli

Araştırmanın birinci modelinde bağımlı değişken olan finansal raporlama kalitesini belirlemek için kazanç kalitesi esaslı yaklaşımdan kazanç yönetimi yöntemi baz alınmaktadır. Kazanç yönetimi olup olmadığını tespit etmek amacıyla tahakkuk esaslı

modellerden Jones modelinin geliştirilmiş versiyonlarından birisi olan Larker-Richardson modeli kullanılmıştır. Tahakkuk esaslı modellerde bağımlı değişken toplam tahakkuklardır. Toplam tahakkuklar çalışmanın ikinci bölümünde de anlatıldığı gibi farklı yöntemler ile ölçülebilir. Bu çalışmada ise toplam tahakkuklar nakit akış yaklaşımı ile belirlenmiştir. Nakit akış yaklaşımına göre toplam tahakkuklar, işletmenin net kârından işletme faaliyetlerinden elde edilen nakit akışının çıkarılması ile elde edilmektedir. Nakit akış yaklaşımına göre hesaplanan toplam tahakkukların gösterimi Denklem 3.2.'de yer almaktadır.

$$TT_{i,t} = NK_{i,t} - \text{İ}FNA_{i,t} \qquad (3.2.)$$

$TT_{i,t} =$ i işletmesinin t yılındaki toplam tahakkuk değeri

$NK_{i,t} =$ i işletmesinin t yılındaki net kâr değeri

$\text{İ}FNA_{i,t} =$ i işletmesinin t yılında işletme faaliyetlerinden elde edilen nakit akış değeri

$t = 1,\ldots\ldots T_i$ dönem içerisindeki yıllara ilişkin gösterge

$i =$ İşletmeye ilişkin gösterge

Toplam tahakkuklar belirlendikten sonra, kullanılacak tahakkuk esaslı modelin denkleminde yerine koyularak toplam tahakkukların ihtiyari ve ihtiyari olmayan büyüklükleri belirlenebilmektedir. Bu büyüklüklerin belirlenmesi için bu araştırmada Larker-Richardson modeli kullanılmıştır. Larker-Richardson modeli Denklem 3.3.'de yer almaktadır:

$$TT_{i,t} = \beta_0 + \beta_1 \frac{(\Delta HAS_{i,t} - \Delta T\text{İ}CAL_{i,t})}{TV_{i,t-1}} + \beta_2 \frac{BMDV_{i,t}}{TV_{i,t-1}} + \beta_3 \frac{\text{İ}FNA_{i,t}}{TV_{i,t-1}} + \beta_4 \frac{PD_{i,t}}{DD_{i,t}} + \varepsilon_{i,t} \qquad (3.3.)$$

$TT_{i,t}$= i işletmesinin t dönemine ait toplam tahakkuk değeri

$\Delta HAS_{i,t}$= i işletmesinin t dönemine ait hasılat kalemi ile önceki dönem hasılat kalemi arasında meydana gelen değişim

$\Delta T\text{İ}CAL_{i,t} =$ i işletmesinin t dönemine ait ticari alacaklar kalemi ile önceki dönem ticari alacakları kalemi arasında meydana gelen değişim

$MDV_{i,t}$= i işletmesinin t dönemine ilişkin brüt maddi duran varlıklar değeri

$\text{İ}FNA_{i,t}$= i işletmesinin t dönemine ilişkin işletme faaliyetlerinden elde edilen nakit akışı

$PD_{i,t} =$ i işletmesinin t dönemine ait piyasa değeri

$DD_{i,t}$= i işletmesinin t dönemine ait defter değeri

$TV_{i,t-1}$= i işletmesinin bir önceki dönemin toplam varlık değeri

$\varepsilon_{i,t}$ = i işletmesinin t yılındaki hata terimi

t = 1,……T_i dönem içerisindeki yıllara ilişkin gösterge

i = İşletmeye ilişkin gösterge

Denklem 3.3.'te yer alan brüt maddi duran varlıklar bilanço dipnotlarından birikmiş amortisman ve değer düşüklüğü değerinin net maddi duran varlıklara eklenmesi ile elde edilmiştir. Modelde yer alan piyasa değeri, işletmenin ödenmiş sermaye değeri ile piyasa fiyatının çarpılması ile hesaplanmıştır. İşletmenin defter değeri olarak işletmenin bilançosunda yer alan ana ortaklığa ait özkaynakların değeri esas alınmıştır. Denklemdeki bağımlı ve bağımsız değişkenlerin hepsi bir önceki dönemin varlık toplamına bölünmüştür.

Yukarıda yer alan tahakkuk esaslı model havuzlanmış panel veri analizi yaklaşımı ile tahmin edilmiştir. Modelden elde edilen hata terimleri, her bir işletmenin kazancını manipüle ettiği büyüklüğü, diğer bir ifade ile ihtiyari tahakkuk büyüklüğünü ifade etmektedir. İhtiyari tahakkuklar finansal raporlama kalitesini azaltan bir unsurdur. Elde edilen negatif hata terimleri kazancı azaltıcı manipülasyon uygulayan işletmeleri gösterirken, pozitif hata terimleri kazancı artırıcı manipülasyon uygulayan işletmeleri ifade etmektedir. Dolayısıyla tahakkuk esaslı modellerden elde edilen hata terimlerinin mutlak değerinin rakamsal değeri ne kadar yüksek olursa işletme kazancı azaltıcı veya artırıcı uygulamalara o kadar çok yönelmiş olacak ve dolayısıyla finansal raporlama kalitesi azalmış olacaktır. Bu nedenle yapılan kazanç yönetimi uygulamalarının göstergesi olan **"hata terimlerinin mutlak değerleri",** finansal raporların kalitesini etkileyen faktörlerin belirlenmesi amacıyla oluşturulan modelde bağımlı değişken olarak kullanılmaktadır.

3.6.1.2. Değer ilişkisi modeli

Finansal raporlama kalitesinin ölçümünde ikinci ölçüt olarak değer ilişkisi ele alınmaktadır. Değer ilişkisi, kazanç kalitesi esaslı piyasa temelli bir ölçüt olup algılanan finansal raporlama kalitesi ölçüm yaklaşımlarından biridir. Değer ilişkisinin göstergesi olarak modelin R^2 ve düzeltilmiş R^2 değeri kullanılmaktadır. Bu göstergeyi değerlendirmek için iki farklı dönem ya da iki farklı örneklem grubunun olması gereklidir. Araştırma kapsamında değer ilişkisinin ölçümünde literatürde en çok

kullanılan Ohlson modeli kullanılmıştır. Ohlson modelinin gösterimi Denklem 3.4.'de yer almaktadır:

$$HBPD_{i,t} = HBDD_{i,t} + HBK_{i,t} + \varepsilon_{i,t} \quad (3.4.)$$

$HBPD_{i,t}$ = i işletmesinin t yılında hisse başına piyasa değeri

$HBDD_{i,t=}$ i işletmesinin hisse başına defter değeri

$HBK_{i,t=}$ İ işletmesinin t yılında hisse başına kazancı

$\varepsilon_{i,t}$ = i işletmesinin t yılındaki hata terimi

i = İşletmeye ilişkin gösterge

t = 1, ... T_i dönem içerisindeki yıllara ilişkin gösterge

Denklem 3.4.'te yer alan hisse başına piyasa değeri, hisse başına defter değeri ve hisse başına kazanç değeri ile açıklanmaktadır. Bu modelin R^2 değeri algılanan finansal raporlama kalitesinin göstergesi olarak kullanılacaktır.

3.6.2. Bağımsız değişkenlerin ölçümü

Araştırmanın birinci bölümünde finansal raporlama kalitesini etkileyen faktörler kişi, görev ve çevre boyutunda sınıflandırılmıştır. Bu faktörlerden araştırma kapsamında bağımsız değişken olarak kullanılanlar ile düşük finansal raporlama kalitesinin göstergesi olan ihtiyari tahakkuk büyüklüğü arasında ilişkinin beklenen yönü Tablo 3.4.'de gösterilmektedir.

Tablo 3.4. *Bağımsız değişkenlerin tanımı ve ölçümü*

Sembol	***Değişken***	***Ölçüm***	***İhtiyari Tahakkuk Büyüklüğü İle Öngörülen İlişki Yönü***	***Finansal Raporlama Kalitesi İle Öngörülen İlişki Yönü***
YKB	Yönetim Kurulu Büyüklüğü	Yönetim kurulunda yer alan üyelerin sayısı	Negatif	Pozitif
YKADIN	Yönetim Kurulunda Yer Alan Kadın Üyelerin Oranı	Yönetim kurulunda yer alan kadın üye sayısının toplam yönetim kurulu üye sayısına oranı	Negatif	Pozitif
YKBAG	Yönetim Kurulunda Yer Alan Bağımsız Üyelerin Oranı	Yönetim kurulunda yer alan bağımsız üye sayısının toplam yönetim kurulu üye sayısına oranı	Negatif	Pozitif
DKB	Denetim Komitesi Büyüklüğü	Denetim komitesinde yer alan üye sayısı	Negatif	Pozitif
DKBAG	Denetim Komitesinde Yer Alan Bağımsız Üyelerin Oranı	Denetim komitesinde yer alan bağımsız üye sayısının denetim komitesindeki toplam üye sayısına oranı	Negatif	Pozitif
YKSAH	Yönetim Kurulunda Yer Alan Üyelerin Sahiplik Oranı	Yönetim kurulunda yer alan üyelerin sahiplik oranı	Pozitif	Negatif
HAO	Halka Açıklık Oranı	İşletmelerin halka açıklık oranı	Negatif	Pozitif
İŞBÜY	İşletme Büyüklüğü	İşletmenin toplam varlıklarının logaritması	Pozitif veya Negatif	Pozitif veya Negatif
KLDRÇ	Kaldıraç Oranı	İşletmenin toplam borcu/Toplam varlıkları	Pozitif veya Negatif	Pozitif veya Negatif

Daha öncede belirttiğimiz gibi finansal raporlama kalitesi ihtiyari tahakkukların büyüklüğü aracılığıyla belirlenebilmektedir. İhtiyari tahakkukların büyüklüğü ile finansal raporlama kalitesi arasındaki ilişki negatiftir. Bu araştırmada öncelikle ihtiyari tahakkukların büyüklüğü ile finansal raporlama kalitesini etkileyen faktörler arasındaki

ilişki ölçülmektedir. Bu ilişkiden hareketle finansal raporlama kalitesi ile finansal raporlama kalitesini etkileyen faktörler arasındaki ilişki değerlendirilmektedir.

3.7. Araştırmanın Panel Veri Modeli

BİST İmalat sektöründe yer alan 129 işletmenin finansal raporlama kalitesi ve raporların kalitesini etkileyen faktörlerin belirlenmesine yönelik araştırma kapsamında oluşturulan panel veri modeli Denklem 3.5'te yer almaktadır.

$$LR_{i,t} = \beta_0 + \beta_1 YKB_{i,t} + \beta_2 YKADIN_{i,t} + \beta_3 YKBAG_{i,t} + \beta_4 DKB_{i,t} + \beta_5 DKBAG_{i,t} + \beta_6 YKSAH_{i,t} + \beta_7 HAO_{i,t} + \beta_8 İŞBÜY_{i,t} + \beta_9 KLDRC_{i,t} + \varepsilon_{i,t} \quad (3.5.)$$

$LR_{i,t} =$ Larker-Richardson Modeli'nden elde edilen hata teriminin mutlak değeri

$YKB_{i,t} =$ Yönetim kurulu büyüklüğü

$YKADIN_{i,t} =$ Yönetim kurulunda yer alan kadın üyelerin oranı

$YKBAG_{i,t}$= Yönetim kurulunda yer alan bağımsız üyelerin oranı

$DKB_{i,t}$ =Denetim komitesi büyüklüğü

$DKBAG_{i,t}$= Denetim komitesinde yer alan bağımsız üyelerin oranı

$YKSAH_{i,t}$ = Yönetim kurulunda yer alan üyelerin sahiplik oranı

$HAO_{i,t}$ = İşletmelerin halka açıklık oranı

$İŞBÜY_{i,t} =$ İşletme büyüklüğü

$KLDRC_{i,t}$ = Kaldıraç oranı

$\varepsilon_{i,t}$= Hata terimi

i= İşletmeye ilişkin gösterge

$t = 1,\ldots\ldots T_i$ dönem içerisindeki yıllara ilişkin gösterge

Modelin bağımlı değişkeni Larker-Richardson modelinden elde edilen hata terimlerinin mutlak değeridir. Modelin bağımsız değişkenleri ise finansal raporların kalitesini etkileyeceği düşünülen kişi ve çevre faktörlerinden oluşmaktadır.

3.8. Araştırmanın Bulguları

Araştırmanın bu kısmında ilk olarak finansal raporlama kalitesi ölçüm yöntemleri arasında yer alan tahakkuk esaslı modellerden Larker Richardson modeli ve algılanan finansal raporlama kalitesi ölçütlerinden Ohlson modeline ilişkin tanımlayıcı istatistikler yer almaktadır. Daha sonra finansal raporlama kalitesini etkileyebilecek kişi ve çevre faktörlerinin belirlenmesine ilişkin modelde yer alan bağımsız değişkenlere ilişkin tanımlayıcı istatistikler ve korelasyon tablosu gösterilmektedir. Son olarak da araştırma amacı kapsamında oluşturulan hipotezlerin test edilmesine ilişkin sonuçlar açıklanmaktadır.

3.8.1. Tanımlayıcı istatistikler

Araştırmanın bağımlı değişkeni olan finansal raporlama kalitesi hem muhasebe esaslı hem de piyasa esaslı ölçüm yöntemi olmak üzere iki farklı ölçüm ile ölçümlendiği için bu iki ölçüm yöntemine ait tanımlayıcı istatistikler aşağıda yer almaktadır. Daha sonra raporların kalitesini etkileyebilecek faktörlere ilişkin tanımlayıcı istatistikler gösterilecektir.

3.8.1.1. Bağımlı değişkenlere ait tanımlayıcı istatistikler

Bu araştırma kapsamında finansal raporlama kalitesinin ölçümü için iki farklı yöntem kullanılmıştır. İlk yöntem düşük finansal raporlama kalitesinin göstergesi olan ihtiyari tahakkukların belirlenmesidir. Tahakkuk esaslı modelin bağımsız değişkeni olan toplam tahakkukların hesaplanmasında kullanılan net kâr ve işletme faaliyetlerinden nakit akışına ilişkin verilerin tanımlayıcı istatistikleri Tablo 3.5.'de gösterilmektedir.

Tablo 3.5. *Toplam tahakkukların hesaplanmasında kullanılan verilerin tanımlayıcı istatistikleri*

Gözlem	***1032***				
Değişken	***Ortalama***	***Medyan***	***En Yüksek***	***En Düşük***	***Std. Sapma***
NK	85,370,124.29	11,489,370.00	3,897,542,000.00	-331,554,000.00	289,547,503.10
İFNA	115,472,661.04	13,614,205.00	4,705,447,000.00	-2,670,488,000.00	399,218,822.03

Tablo 3.5.'de gösterilen değerlere göre BİST İmalat sektöründe yer alan 129 işletmenin 2009-2017 yılları arasında ortalama net kâr değeri 85,370,124'dür. En yüksek net kâr değeri 3,897,542,000 iken en küçük net kâr değeri -331,554,000'dür. İşletme

faaliyetlerinden elde edilen nakit akış büyüklüğü araştırma zaman aralığında ortalama 115,472,661'dir. İşletme faaliyetlerinden elde edilen en yüksek nakit akış büyüklüğü 4,705,447,000, en düşük büyüklük ise -2,670,488,000'dir.

Düşük finansal raporlama kalitesinin göstergesi olan ihtiyari tahakkukları bulmak için toplam tahakkuklar ihtiyari olmayan ve ihtiyari olan tahakkuklar olmak üzere ayrıştırılmaktadır. Toplam tahakkukların bu bileşenlerinin ayırt edilmesinde kullanılan Larker-Richardson modelinde kullanılan bağımsız değişkenlere ait tanımlayıcı istatistikler aşağıdaki Tablo 3.6.'da yer almaktadır.

Tablo 3.6. *Larker-Richardson Modeline ilişkin tanımlayıcı istatistikler*

Gözlem	*1032*				
Değişken	***Ortalama***	***Medyan***	***En Yüksek***	***En Düşük***	***Std. Sapma***
TT	-30,102,536	-2,183,038	3,915,015,000	-2,892,657,000	284124737
$\Delta HAS - \Delta TİCALA$	160,356,012	16,085,463	17,246,508,000	-5,199,381,000	908951720
BMDV	520,074,674	115,964,160	13,791,557,000	833,070	1405001047
İFNA	115,472,661	13,614,205	4,705,447,000	-2,670,488,000	399412382
PD	1,159,203,296	247,300,587	35,070,000,000	2,440,427	2904292834
DD	587,282,830	173,764,078	18,684,383,000	-370,172,273	1463816098
TV	1,403,572,702	315,524,076	38,162,979,000	3,466,099	3601666249

Tablo 3.6'da yer alan değerlere göre araştırma ana kütlesinde yer alan 129 işletmenin ortalama toplam tahakkuk tutarı -30,102,536'dır. En yüksek toplam tahakkuk tutarı 3,915,015,000 iken en düşük toplam tahakkuk tutarı ise -2,892,657,000'dir. Hasılat ve ticari alacak değişkeninin farkına ilişkin ortalama değer 160,356,012'dir. Bu iki değişken arası fark en yüksek 17,246,508,000 iken en düşük değer 5,189,381,000'dir. Brüt maddi duran varlık değerine ilişkin ortalama değer 520,074,674'tür. İşletmelerin brüt maddi duran varlık değeri en yüksek 13,791,557,000 iken en düşük değeri 833,070'dir. İşletme faaliyetlerinden elde edilen nakit akış değeri ortalama olarak 115,472,661, en yüksek 4,705,447,000 en düşük ise -2,670,488,000'dir. Piyasa değeri değişkeninin ortalama değeri 1,159,203,830, en yüksek değeri 35,070,000,000 en küçük değeri 2,440,427'dir. Defter değeri değişkeni ortalama olarak 587,282,830, en yüksek 18,684,383,000 en düşük ise -370,172,273 değerine sahiptir. İşletmelerin toplam

varlıklarının değeri ise ortalama olarak 1,403,572,702'dir. Toplam varlıklar en yüksek 38,162,979,000 değerine en düşük ise 3,466,099 değerine sahiptir.

Finansal raporlama kalitesini piyasa temelli olarak ölçen ölçütlerden Ohlson modelinin bağımlı ve bağımsız değişkenlerine ait tanımlayıcı istatistikler Tablo 3.7.'de gösterilmektedir:

Tablo 3.7. *Ohlson Modeline ilişkin tanımlayıcı istatistikler*

Gözlem	*1032*				
	Ortalama	***Medyan***	***En Yüksek***	***En Düşük***	***Std. Sapma***
HBPD	18.80649	3.855000	565.0000	0.210000	47.19433
HBDD	7.130043	2.666957	110.3143	-10.63772	13.63829
HBK	0.887994	0.228861	41.94321	-13.63829	2.944144

Tablo 3.7.'de gösterilen Ohlson modeli tanımlayıcı istatistiklerine göre 2009-2017 yıl aralığında 129 işletmenin hisse başına piyasa değeri ortalama olarak 18.80'dir. En yüksek hisse başına piyasa değeri 565.00'dir. En düşük hisse başına piyasa değeri ise 0.21'dir. İşletmelerin hisse başına defter değerleri bu zaman aralığında en yüksek 110.31 ile en düşük -10.63 aralığında değişmektedir. Hisse başına defter değeri ortalama olarak 7.13'tür. Hisse başı kazanca bakıldığında ise ortalama olarak 0.88'dir. En yüksek hisse başına kâr değeri 41.94 iken en düşük hisse başına kazanç -13.63'dür.

3.8.1.2. Bağımsız değişkenlere ait tanımlayıcı istatistik

Finansal raporların kalitesini etkileyen kişi ve çevre faktörlerinin belirlenmesi için araştırma kapsamında kullanılan modelin bağımlı ve bağımsız değişkenlerine ait tanımlayıcı istatistikler Tablo 3.8.'de gösterilmektedir.

Tablo 3.8. *Finansal raporlama kalitesini etkileyen kişi ve çevre faktörlerinin belirlenmesine ilişkin modelde kullanılan değişkenlere ait tanımlayıcı istatistikler*

Gözlem	*1032*				
Değişken	***Ortalama***	***Medyan***	***En Yüksek***	***En Düşük***	***Std. Sapma***
YKB	7.192829	7.000000	16.000000	3.000000	2.248734
YKADIN	0.122619	0.111111	0.833333	0.000000	0.135363
YKBAG	0.234334	0.285714	0.600000	0.000000	0.145543
DKB	2.180232	2.000000	6.000000	0.000000	0.700551
DKBAG	0.672835	1.000000	1.000000	0.000000	0.452433
YSAH	9.015677	0.000000	88.000000	0.000000	17.553015
HAO	31.133236	27.000000	100.000000	0.500000	19.967668
İŞBÜY	19.710620	19.569744	24.365131	15.058540	1.569339
KLDRC	0.530634	0.496431	8.674321	0.036096	0.492961

Tablo 3.8.'e göre 1032 işletme-yıl verisinde işletmelerin yönetim kurulu büyüklüğünün ortalama olarak 7 üyeden oluştuğu tespit edilmiştir. Yönetim kurulu büyüklüğü en büyük olan işletmede 16 üye yer alırken en düşük yönetim kurulu büyüklüğüne sahip işletmede 3 üye yer almaktadır. İşletmelerde yönetim kurulunda yer alan kadın üye oranı en yüksek %83, en düşük %0 ve ortalama olarak ise %12 oranındadır. Yönetim kurulunda yer alan bağımsız üyelerin oranı ortalama olarak %23'tür. Bağımsız üyelerin oranı en yüksek %60 oranında iken en düşük %0 oranındadır.

Ana kütledeki 129 işletmenin denetim komitesi büyüklüğü ortalama olarak 2 kişidir. Denetim komitesi en büyük olan işletmede denetim komitesi 6 üyeye sahiptir. Denetim komitesi büyüklüğünde en düşük üye sayısı 0'dır. Denetim komitesinde yer alan bağımsız üyelerin oranı en yüksek %100 iken en düşük oran %0'dır. Komitede yer alan bağımsız üyelerin oranı ortalama olarak %67'dir.

İşletmelerin sermaye yapısında yönetim kurulunda yer alan üyelerin sahip olduğu pay oranı ortalama %9'dur. Yönetimsel sahiplik oranı en yüksek %88, en düşük %0'dir.

İşletmelerin halka açıklık oranlarına bakıldığında ortalama olarak işletmelerin sermaye yapısının %31'i halka açık hisselerden oluşmaktadır. En yüksek halka açıklık oranı %100, en düşük sahiplik oranı ise %0.5'tir.

İşletmelerin büyüklüğünün bir göstergesi olan toplam varlıkların logaritmasının ortalama değeri 19.710620, en yüksek değeri 24.365131 ve en düşük değeri 15.058540 olarak gözlemlenmiştir. İşletmelerin kaldıraç oranının ortama değeri 0.530634, en yüksek değeri 8.674321 ve en düşük değeri ise 0.036096 olarak tespit edilmiştir.

3.8.2. Korelasyon tablosu

Finansal raporların kalitesini etkileyebilecek olan faktörlerden araştırma modelimiz kapsamında kullanılan bağımsız değişkenler arasında ilişkilerin seviyesini ve yönünü gösteren korelasyon tablosu Tablo 3.9.'da yer almaktadır.

Tablo 3.9. *Finansal raporlama kalitesini etkileyen kişi ve çevre faktörlerine ilişkin korelasyon tablosu*

Değişken	***YKB***	***YKADIN***	***YKBAG***	***DKB***	***DKBAG***	***YSAH***	***HAO***	***İŞBÜY***	***KLDRC***
YKB	**1**								
YKADIN	-0.102517	**1**							
YKBAG	-0.075386	-0.080185	**1**						
DKB	0.079429	-0.090840	-0.086931	**1**					
DKBAG	0.205855	-0.046888	0.723575	-0.204469	**1**				
YSAH	-0.151434	0.133866	0.068632	-0.041133	0.043461	**1**			
HAO	-0.078228	0.041017	-0.017104	0.011306	-0.120462	0.071120	**1**		
İŞBÜY	0.542388	-0.152725	0.030318	0.001840	0.184882	-0.242850	-0.274288	**1**	
KLDRC	-0.125792	0.207708	0.054058	-0.041935	0.019465	0.193526	0.083883	-0.052865	**1**

Korelasyon tablosunda yer alan Pearson korelasyon katsayılarına bakıldığında yönetim kurulu büyüklüğü ile yönetim kurulunda yer alan kadın üyelerin oranı, yönetim kurulunda yer alan bağımsız üyelerin oranı, yönetim kurulunda yer alan üyelerin sahiplik oranı, halka açıklık oranı ve işletme büyüklüğü arasında negatif yönlü sırasıyla %10, %7.5, %15, %7.8 ve %12 oranında ilişki olduğu tespit edilmiştir. Yönetim kurulu büyüklüğü ile denetim komitesi büyüklüğü, denetim komitesinde yer alan bağımsız üyelerin oranı ve işletme büyüklüğü ile pozitif yönde sırasıyla %7.9, %20 ve %54 oranında ilişki vardır. Yönetim kurulu büyüklüğü ile en yüksek ilişkisi olan değişken işletme büyüklüğüdür. Bu ilişki aynı zamanda korelasyon tablosunda yer alan değişkenler arası ilişkilerde en yüksek ikinci orandır. Bu iki değişken arasında pozitif yönlü ilişki tespit edilmiştir. Buradan işletmelerin büyüklükleri arttıkça yönetim kurulu büyüklükleri artmaktadır ilişkisi kurulabilir.

Yönetim kurulunda yer alan kadın üyelerin oranı ile yönetim kurulunda yer alan bağımsız üyelerin oranı, denetim komitesi büyüklüğü, denetim komitesinde yer alan

bağımsız üyelerin oranı ve işletme büyüklüğü arasında negatif yönlü sırasıyla %8, %9, %4.6 ve %15 oranında ilişki belirlenmiştir. Yönetim kurulunda yer alan kadın üyelerin oranı ile %13, %4.1 ve %20 oranında pozitif yönlü ilişki yönetim kurulu sahiplik oranı, halka açıklık oranı ve kaldıraç oranı değişkenlerinde gözlemlenmektedir.

Yönetim kurulunda yer alan bağımsız üyelerin oranı ile denetim kurulu büyüklüğü ve halka açıklık oranı arasında sırasıyla %8.6 ve %1.7 oranında negatif yönlü ilişki tespit edilmiştir. Yönetim kurulunda yer alan bağımsız üyelerin oranı ile denetim komitesinde yer alan bağımsız üyelerin oranı, yönetimsel sahiplik oranı, işletme büyüklüğü ve kaldıraç oranı arasında sırasıyla %72, %6.8, %3 ve %5.4 oranında pozitif yönlü ilişki belirlenmiştir. Korelasyon tablosunda yer alan en yüksek ilişki yönetim kurulunda yer alan bağımsız üyelerin oranı ile denetim komitesinde yer alan bağımsız üyelerin oranı arasındadır. Bu iki değişken arasında %72 oranında yüksek derecede pozitif yönlü ilişki olduğu tespit edilmiştir. Bu ilişkinin nedeni Sermaye Piyasası Kurulu tarafından yayınlanan Kurumsal Yönetim İlkelerine İlişkin Tebliğ'de denetim komitesi üyelerinin tamamının yönetim kurulundaki bağımsız üyelerden oluşmasıdır (KYİT, 2011, s.23). Bu iki değişken arasında çoklu doğrusal bağlantı sorunu olabileceği için ana model ile tahmin yapıldıktan sonra yönetim kurulunda yer alan bağımsız üyelerin oranı değişkeni ve denetim komitesinde yer alan bağımsız üyelerin oranı modele ayrı ayrı dâhil edilerek model tekrar tahmin edilmiştir. Denetim komitesi büyüklüğü ile denetim komitesinde yer alan bağımsız üyelerin oranı, yönetimsel sahiplik oranı ve kaldıraç oranı arasında %20, %4.1 ve %4.1 oranında negatif yönlü ilişki görülmektedir. Denetim komitesi büyüklüğü ile halka açıklık oranı arasında ise %1.1 oranında pozitif yönlü ilişki bulunmaktadır. Denetim komitesinde yer alan bağımsız üyelerin oranı ile yönetimsel sahiplik oranı, işletme büyüklüğü ve kaldıraç oranı arasında sırasıyla %4.3, %18 ve %1.9 oranında pozitif yönlü ilişki vardır. Denetim komitesinde yer alan bağımsız üyelerin oranı ile halka açıklık oranı arasında %12 oranında negatif yönlü ilişki görülmektedir. Yönetimsel sahiplik oranı ile halka açıklık oranı ve kaldıraç oranı arasında sırasıyla %7.1 ve %19 oranında pozitif yönlü ilişki bulunurken, işletme büyüklüğü ile arasında %24 oranında negatif yönlü ilişki bulunmaktadır. Halka açıklık oranı ve işletme büyüklüğü arasında %27 oranında negatif yönlü, kaldıraç oranı ile arasında %8.3 oranında pozitif yönlü ilişki görülmektedir. Son olarak işletme büyüklüğü ile kaldıraç oranı arasında %5.2 oranında negatif yönlü ilişki bulunmaktadır.

3.8.3. Hipotezlerin testi

Araştırmanın bu bölümünde hipotezlere ilişkin yapılan testlerin analiz sonuçları yer almaktadır.

3.8.3.1. Finansal raporlama kalitesi ölçüm modellerine ilişkin sonuçlar

Finansal raporlama kalitesi muhasebe temelli ölçüm yöntemlerinden bu araştırma kapsamında Larker-Richardson tahakkuk esaslı modeli seçilmiştir. Bu modele ilişkin havuzlanmış panel veri analizi sonuçları Tablo 3.10.'da gösterilmektedir.

Tablo 3.10. *Larker-Richardson Modeli panel veri analizi tahmin sonuçları*

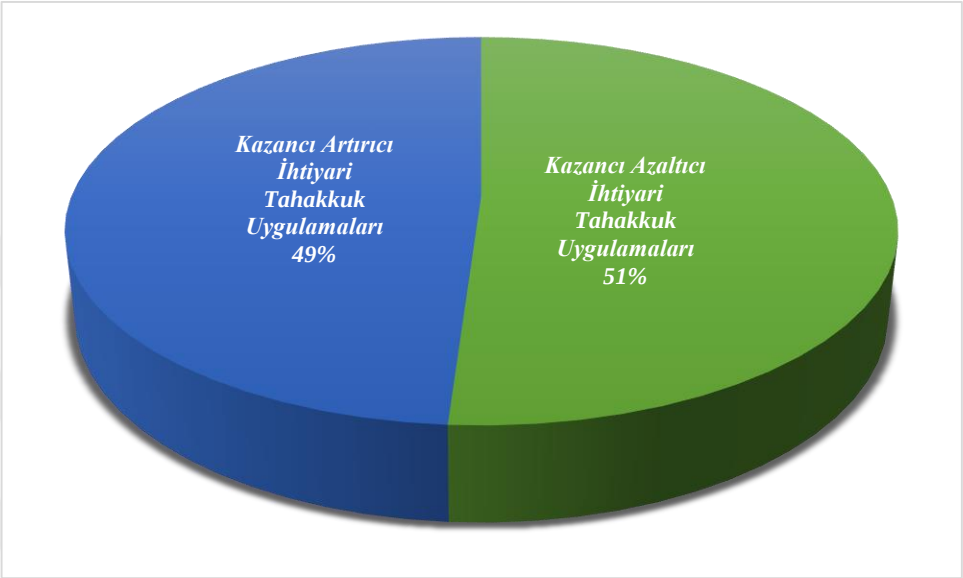
Bağımlı Değişken *Toplam Tahakkuklar*				
Yöntem *Panel EKK*				
Zaman *8 Yıl (2010-2017)*				
Yatay Kesit *129 İşletme*				
Dengeli Panel Gözlem Sayısı *1032 Yıl-İşletme*				
Değişken	***Katsayı***	***Std. Hata***	***t İst.***	***Olasılık Değ.***
C	*0.024651*	*0.007873*	*3.131209*	*0.0018****
$\Delta HAS - \Delta TİCALAC$	*0.087668*	*0.014909*	*5.880019*	*0.0000****
MDV	*-0.074222*	*0.015437*	*-4.808094*	*0.0000****
İFNA	*-0.233702*	*0.017169*	*-13.61203*	*0.0000****
PD/DF	*-94685.96*	*44281.00*	*-2.138297*	*0.0327***
R^2	*0.182445*		***F İstatistiği***	*57.29607*
Düzeltilmiş R_2	*0.179261*		***Olasılık (F)***	*0.000000*

***** p<0.01, ** p<0.05, * p<0.1**

Tablo 3.10.'da görüldüğü gibi modeli oluşturan bütün değişkenler %1 ve %5 anlamlılık düzeyinde anlamlıdır. Diğer bir ifade ile modelin bağımsız değişkenini oluşturan toplam tahakkukları açıklamada modelde kullanılan tüm bağımsız değişkenlerin rolü vardır. İşletmelerin hasılat kalemindeki değişim ile ticari alacaklar kalemindeki değişim arasındaki fark, brüt maddi duran varlıklar ve işletme faaliyetlerinden elde edilen nakit akışı değişkenleri %1 anlamlılık seviyesinde anlamlıdır. Modelde yer alan piyasa değerinin defter değerine oranı ise %5 anlamlılık seviyesinde anlamlıdır. Düşük finansal raporlama kalitesinin göstergesi olan ihtiyari tahakkuklar bu

modelin havuzlanmış panel veri analizi tahmini sonucunda elde edilen hata terimleridir. Elde edilen bu hata terimleri negatif veya pozitif değerdedir.

İhtiyari tahakkuk büyüklüklerinin ne kadarının kazancı azaltıcı ne kadarının kazancı artırıcı yönde olduğu Şekil 3.2.'de yer almaktadır.



Şekil 3.2. *Kazancı azaltıcı veya kazancı artırıcı ihtiyari tahakkuk uygulamaları*

Şekil 3.2'ye bakıldığında BİST İmalat sektöründe yer alan 129 işletmenin kazancı azaltıcı ve artırıcı manipülasyon uygulamalarının birbirine yakın oranda olduğu görülmektedir. Finansal raporlarda yer alan her iki kazanç manipülasyon yöntemi finansal raporların kalitesini olumsuz olarak etkilemektedir.

3.8.3.2. Muhasebe esaslı ölçülen finansal raporlama kalitesini etkileyen faktörlere ilişkin değerlendirmeler

Tahakkuk esaslı modellerden Larker-Richardson modeli aracılığıyla işletmelerin ihtiyari tahakkuk miktarları araştırmanın ilk aşamasında belirlenmiştir. Bu modelden elde edilen **"hata terimlerinin mutlak değeri"** finansal raporların kalitesini etkileyen kişi ve çevre faktörlerinin belirlenmesi amacıyla oluşturulmuş modellerde bağımlı değişken olarak yer almaktadır. İşletmelerin finansal tabloları, yıllık faaliyet raporları ve kurumsal

yönetim uyum raporlarından elde edilen bilgiler doğrultusunda raporların kalitesini etkileyebilecek faktörlerin bağımsız değişken olarak yer aldığı modele ilişkin tahmin yapabilmek amacıyla öncelikle sabit etkili modelde birim, zaman ve birim-zaman etkilerinin anlamlılıkları F testi ile test edilmiştir. Daha önce de belirtildiği gibi yönetim kurulunda yer alan bağımsız üyelerin oranı ile denetim komitesinde yer alan bağımsız üyelerin oranı yüksek derecede ilişkili olduğu için araştırmanın ana modeli tahmin edildikten sonra bu iki değişken modele ayrı ayrı dâhil edilerek de tahmin edilmiştir. Bu nedenle tahmini yapılacak her üç model için yapılan F testi sonuçları Tablo 3.11., Tablo 3.12. ve Tablo 3.13'de yer almaktadır.

Tablo 3.11. *Model 1'e ilişkin tek yönlü ve çift yönlü sabit etkilerin F testi sonuçları*

Test	***İstatistik***	***Olasılık Değ.***	***Hipotez***	***Karar***
F-Birim-Sabit Etki	1.496004	0.000694	H_0: Sabit etkili modelde birim etkisi yoktur.	Red
F-Zaman-Sabit Etki	1.200517	0.299659	H_0: Sabit etkili modelde zaman etkisi yoktur.	Kabul
F-İki Yönlü-Sabit Etki	1.505929	0.000446	H_0: Sabit etkili modelde hem birim hem zaman etkisi yoktur.	Red

Tablo 3.12. *Model 2'e ilişkin tek yönlü ve çift yönlü sabit etkilerin F testi sonuçları*

Test	***İstatistik***	***Olasılık Değ.***	***Hipotez***	***Karar***
F-Birim-Sabit Etki	1.491745	0.000752	H_0: Sabit etkili modelde birim etkisi yoktur.	Red
F-Zaman-Sabit Etki	1.213252	0.292482	H_0: Sabit etkili modelde zaman etkisi yoktur.	Kabul
F-İki Yönlü-Sabit Etki	1.501869	0.000483	H_0: Sabit etkili modelde hem birim hem zaman etkisi yoktur.	Red

Tablo 3.13. *Model 3'e ilişkin tek yönlü ve çift yönlü sabit etkilerin F testi sonuçları*

Test	***İstatistik***	***Olasılık Değ.***	***Hipotez***	***Karar***
F-Birim-Sabit Etki	1.498764	0.000658	H_0: Sabit etkili modelde birim etkisi yoktur.	Red
F-Zaman-Sabit Etki	1.216809	0.290501	H_0: Sabit etkili modelde zaman etkisi yoktur.	Kabul
F-İki Yönlü-Sabit Etki	1.517704	0.000351	H_0: Sabit etkili modelde hem birim hem zaman etkisi yoktur.	Red

Tablo 3.11., Tablo 3.12 ve Tablo 3.1.3'e göre göre sabit etkilerden tek yönlü birim etkiler ve çift yönlü etkiler anlamlı çıkmıştır. Tek yönlü zaman etkili model her üç

modelde de anlamlı çıkmamıştır. Araştırmamızda kullanılacak modellerin sabit etkili modellerden tek yönlü birim etkiler kapsamında tahmin edilmesine karar verilmiştir. Bu doğrultuda Model 1, Model 2 ve Model 3'e ait tahmin sonuçları Tablo 3.14., Tablo 3.15. ve Tablo 3.16'da yer almaktadır.

Tablo 3.14. *Tahakkuk esaslı ölçülen finansal raporlama kalitesi panel veri analizi tahmin sonuçları- Model 1*

Bağımlı Değişken *LR modeli hata terimi mutlak değeri*				
Yöntem *Panel EGLS*				
Zaman *8 Yıl (2010-2017)*				
Yatay Kesit *129 İşletme*				
Dengeli Panel Gözlem Sayısı *1032 Yıl-İşletme*				
Değişken	***Katsayı***	***Std. Hata***	***t İst.***	***Olasılık Değeri***
C	*-0.247154*	*0.090481*	*-2.731554*	*0.0064****
YKB	*-0.003750*	*0.001466*	*-2.558631*	*0.0107***
YKADIN	*-0.007643*	*0.018586*	*0.411222*	*0.6810*
YBAG	*-0.005766*	*0.016728*	*-0.344706*	*0.7304*
DKB	*0.001547*	*0.002280*	*0.678620*	*0.4976*
DBAG	*-0.008876*	*0.005415*	*-1.639184*	*0.1015*
YSAH	*0.000232*	*0.000228*	*1.017935*	*0.3090*
HAO	*-0.000355*	*0.000154*	*-2.305154*	*0.0214***
İŞLBÜY	*0.016826*	*0.004732*	*3.555940*	*0.0004****
KLDRC	*0.046807*	*0.016212*	*2.887173*	*0.0040****
R^2	*0.317643*		***F İstatistiği***	*3.037702*
Düzeltilmiş R^2	*0.213076*		***Olasılık (F)***	*0.000000*

***** p<0.01, ** p<0.05, * p<0.1**

Model 1'de araştırmada kullanılan tüm değişkenlerin finansal raporlama kalitesi üzerinde etkisi değerlendirilmiştir. Model 1'e ilişkin tahmin sonucuna göre işletmelerin ihtiyari tahakkuk büyüklüğü ile yönetim kurulu büyüklüğü, halka açıklık oranı, kaldıraç oranı ve işletme büyüklüğü anlamlı ilişkiye sahip olarak bulunmuştur. İşletmelerin ihtiyari tahakkuk büyüklüğü ile yönetim kurulu büyüklüğü ve halka açıklık oranı %5 anlamlılık seviyesinde negatif olarak ilişkili bulunmuştur. İhtiyari tahakkuk büyüklüğü ile işletme büyüklüğü %1 anlamlılık seviyesinde pozitif yönde ilişkiye sahip olarak bulunmuştur. İhtiyari tahakkuk büyüklüğü ile kaldıraç oranı arasında ise %1 anlamlılık seviyesinde pozitif yönde ilişki tespit edilmiştir. İhtiyari tahakkuk büyüklüğü ile denetim komitesinde yer alan bağımsız üyelerin oranı arasındaki ilişki %10 anlamlılık seviyesine yakındır. Korelasyon tablosunda yönetim kurulunda yer alan bağımsız üyelerin oranı ile denetim komitesinde yer alan bağımsız üyelerin oranı değişkenleri birbiri ile yüksek

derecede ilişkili bulunmuştur. Bu nedenle bu iki bağımsız değişken arasındaki korelasyon birbirinin anlamlılık seviyelerini etkileyebilir. Dolayısıyla bu iki değişken modele tek tek eklenerek model tekrar tahmin edilmiştir. Bu doğrultuda oluşturulan Model 2 ve Model 3'e ilişkin tahmin sonuçları Tablo 3.15 ve Tablo 3.16'da yer almaktadır.

Tablo 3.15*. Tahakkuk esaslı ölçülen finansal raporlama kalitesi panel veri analizi tahmin sonuçları- Model 2*

Bağımlı Değişken *LR modeli hata terimi mutlak değeri*				
Yöntem *Panel EGLS*				
Zaman *8 Yıl (2010-2017)*				
Yatay Kesit *129 İşletme*				
Dengeli Panel Gözlem Sayısı *1032 Yıl-İşletme*				
Değişken	***Katsayı***	***Std. Hata***	***t İst.***	***Olasılık Değeri***
C	*-0.213642*	*0.101431*	*-2.106278*	*0.0355***
YKB	*-0.004152*	*0.001278*	*-3.248115*	*0.0012****
YKADIN	*0.007633*	*0.019123*	*0.399173*	*0.6899*
YBAG	*-0.024446*	*0.011522*	*-2.121690*	*0.0341***
DKB	*0.002339*	*0.002054*	*1.138910*	*0.2550*
YSAH	*0.000214*	*0.000227*	*0.941232*	*0.3468*
HAO	*-0.000300*	*0.000133*	*-2.246317*	*0.0249***
İŞLBÜY	*0.015023*	*0.005356*	*2.804971*	*0.0051****
KLDRC	*0.046897*	*0.019097*	*2.455726*	*0.0142***
R^2	*0.318783*		***F İstatistiği***	*3.079601*
Düzeltilmiş R^2	*0.215269*		***Olasılık (F)***	*0.000000*

***** p<0.01, ** p<0.05, * p<0.1**

Model 2'ye (DBAG yok) ilişkin tahmin sonuçlarına göre işletmelerin ihtiyari tahakkuk büyüklüğü ile yönetim kurulu büyüklüğü, yönetim kurulunda yer alan bağımsız üyelerin oranı, halka açıklık oranı, işletme büyüklüğü ve kaldıraç oranı arasında anlamlı ilişkiler tespit edilmiştir. İşletmelerin ihtiyari tahakkuk büyüklüğü ile yönetim kurulu büyüklüğü arasında %1 anlamlılık seviyesinde negatif yönlü ilişki bulunmuştur. İhtiyari tahakkuk büyüklüğü ile işletme büyüklüğü de %1 anlamlılık seviyesinde pozitif yönlü ilişkiye sahiptir. İhtiyari tahakkuk büyüklüğü, yönetim kurulunda yer alan bağımsız üyelerin oranı ve halka açıklık oranı ile %5 anlamlılık seviyesinde negatif ilişkiye sahiptir. Kaldıraç oranı değişkeni de ihtiyari tahakkuk büyüklüğü ile %5 anlamlılık seviyesine sahiptir. Ancak kaldıraç oranı ihtiyari tahakkuk büyüklüğü ile pozitif yönlü ilişkiye sahiptir. Model 1'de anlamlı olarak çıkmayan yönetim kurulunda yer alan bağımsız üyelerin oranı bağımsız değişkeni Model 2'de %5 anlamlılık seviyesinde

negatif yönde anlamlı olarak çıkmıştır. Çünkü Model 2'de denetim komitesinde yer alan bağımsız üyelerin oranı değişkeni yer almamaktadır. Denetim komitesinde yer alan bağımsız üyelerin oranının yer aldığı ancak yönetim kurulunda yer alan bağımsız üyelerin oranı değişkeninin yer almadığı Model 3'e ilişkin tahmin sonucu Tablo 3.16'da yer almaktadır.

Tablo 3.16. *Tahakkuk esaslı ölçülen finansal raporlama kalitesi panel veri analizi tahmin sonuçları- Model 3*

Bağımlı Değişken *LR modeli hata terimi mutlak değeri*				
Yöntem *Panel EGLS*				
Zaman *8 Yıl (2010-2017)*				
Yatay Kesit *129 İşletme*				
Dengeli Panel Gözlem Sayısı *1032 Yıl-İşletme*				
Değişken	***Katsayı***	***Std. Hata***	***t İst.***	***Olasılık Değeri***
C	*-0.242430*	*0.099967*	*-2.425090*	*0.0155***
YKB	*-0.003750*	*0.001309*	*-2.865016*	*0.0043****
YKADIN	*0.007525*	*0.019373*	*0.388402*	*0.6978*
DKB	*0.001418*	*0.002117*	*0.670020*	*0.5030*
DBAG	*-0.010244*	*0.003971*	*-2.579838*	*0.0100***
YSAH	*0.000236*	*0.000220*	*1.073784*	*0.2832*
HAO	*-0.000355*	*0.000144*	*-2.463575*	*0.0139***
İŞLBÜY	*0.016577*	*0.005301*	*3.126858*	*0.0018****
KLDRC	*0.046872*	*0.019039*	*2.461837*	*0.0140***
R^2	*0.316940*		***F İstatistiği***	*3.053533*
Düzeltilmiş R^2	*0.213146*		***Olasılık (F)***	*0.000000*

***** p<0.01, ** p<0.05, * p<0.1**

Model 3'e (YBAG yok) ilişkin panel veri analizi tahmin sonuçlarına göre ise işletmelerin ihtiyari tahakkukları ile yönetim kurulu büyüklüğü, denetim komitesinde yer alan bağımsız üyelerin oranı, halka açıklık oranı, işletme büyüklüğü ve kaldıraç oranı anlamlı çıkmıştır. Bu modelde ihtiyari tahakkuk büyüklüğü ile yönetim kurulu büyüklüğü %1 anlamlılık seviyesinde negatif yönlü ilişkili olarak bulunmuştur. Denetim komitesinde yer alan bağımsız üyelerin oranı ihtiyari tahakkuk büyüklüğü ile %5 anlamlılık seviyesinde negatif yönlü ilişkili bulunmuştur. İhtiyari tahakkuk büyüklüğü ile

halka açıklık oranı %5 anlamlılık seviyesinde negatif ilişkili olarak bulunmuştur. İşletme büyüklüğü değişkeni, bağımlı değişken olan ihtiyari tahakkuk büyüklüğü ile %1 anlamlılık seviyesinde pozitif ilişkilidir. Son olarak ihtiyari tahakkuk büyüklüğü ile kaldıraç oranı arasında %5 anlamlılık seviyesinde pozitif yönlü ilişki tespit edilmiştir.

Her üç modelde bulunan yönetim kurulunda yer alan kadın üye oranı, denetim komitesi büyüklüğü ve yönetim kurulunda yer alan üyelerin sahiplik oranı değişkenleri ile ihtiyari tahakkuk büyüklüğü arasında anlamlı ilişki bulunamamıştır. Bu nedenle araştırmanın H_{2a}, H_{4a} ve H_{6a} numaralı hipotezleri reddedilmektedir.

Analiz sonuçlarına bakıldığında işletmelerin ihtiyari tahakkuk büyüklüğü ile yönetim kurulu büyüklüğü her üç modelde de anlamlı çıktığı için H_{1a} hipotezi kabul edilmektedir. İki değişken arasında ilişkinin yönü beklenen yön ile tutarlıdır. ***Bu doğrultuda işletmelerin yönetim kurulu büyüklüğü azaldıkça ihtiyari tahakkuk büyüklüğü artmakta ve finansal raporlama kalitesi azalmaktadır.*** Bu sonuca göre, yönetim kurulu büyüklüğü arttıkça işletmelerde izleme ve değerlendirme faaliyetlerinin etkinliği arttığı için kazanç yönetimi uygulamaları azalmaktadır. Bu nedenle yönetim kurulunun etkin bir iç kontrol mekanizması olarak etkili olduğu sonucuna ulaşabiliriz. Dolayısıyla yönetim kurulu büyüklüğü, işletmelerin finansal raporlama kalitesini artıran bir faktör olarak görülebilir. Ancak bu üye sayısının maksimum hangi sayıya kadar finansal raporlama kalitesi üzerinde olumlu etki oluşturacağı ayrı bir araştırma sorusudur. Bu konuda SPK'nın Kurumsal Yönetim İlkelerine İlişkin düzenlemelerinde yönetim kurulunda yer alması gereken üye sayısı belirtilmemiştir. Ancak yönetim kurulu üye sayısının işletmenin gerekliliklerine uygun olarak yönetim kurulunun görevlerini etkin bir şekilde yerine getirebilecek sayıda oluşturulması gerektiği ifade edilmektedir (KYİ, 2005, s.54).

Her üç modelde anlamlı olarak çıkan diğer bir değişken halka açıklık oranıdır. İhtiyari tahakkuk büyüklüğü her üç modelde de halka açıklık oranı ile negatif yönlü ilişkili olarak bulunmuştur. Bu doğrultuda araştırma kapsamında oluşturulan H_{7a} hipotezi kabul edilmektedir. ***İşletmelerin halka açıklık oranı arttıkça işletmelerde kazanç yönetimi azalmakta ve finansal raporlama kalitesi artmaktadır.*** Bu durum halka açıklık oranı değişkeni için beklenen yön ile tutarlıdır. Piyasanın işletmelerden artan bilgi talebi işletmelerin kazanç yönetimi uygulamalarını sınırlandırmakta ve piyasaya daha kaliteli finansal raporlar sunması konusunda teşvik edici bir faktör olmaktadır. Artan bilgi talebinin yoğun olduğu piyasalar işletmelerin finansal raporlama kalitesini olumlu olarak

etkilemektedir. Dolayısıyla halka açıklık oranı finansal raporlama kalitesini olumlu olarak etkileyen bir çevre faktörü olarak kabul edilebilir.

İşletmelerin toplam varlık değerinin logaritması aracılığıyla ölçülen işletme büyüklüğü, işletmelerin ihtiyari tahakkuk büyüklüğü ile üç modelde pozitif yönde anlamlı olarak bulunmuştur. Finansal raporların kalitesini etkileyen işletme içi çevre faktörlerinden işletme büyüklüğü bağımsız değişkeni ile ihtiyari tahakkuk büyüklüğü arasındaki ilişki anlamlı olduğu için H_{8a} hipotezi kabul edilmiştir. ***İşletmelerin büyüklükleri arttıkça işletmelerin finansal raporlama kalitesi azalmaktadır sonucuna varılabilir.*** Buradan işletmelerin büyüklüğü yöneticilerin teşvik primleri ile ilişkili olduğu için yöneticilerin kendi yararlarını artırmak amacıyla fırsatçı davranışlarla ihtiyari tahakkukları kullandığı sonucuna varılabilir. Aynı zamanda büyük işletmeler kazanç hedeflerine ulaşmak amacıyla da kazanç yönetimi uygulamalarına başvurabileceği için ihtiyari tahakkuk büyüklüğü ile işletme büyüklüğü pozitif yönde ilişkili çıkmış olabilir.

Her üç modelde anlamlı olan diğer bir değişken kaldıraç oranıdır. İşletmelerin ihtiyari tahakkuk büyüklüğü ile kaldıraç oranı pozitif yönde ilişkili olarak bulunmuştur. Bu doğrultuda araştırma kapsamında oluşturulan H_{9a} hipotezi kabul edilmektedir. ***İşletmelerin kaldıraç oranı arttıkça ihtiyari tahakkuk büyüklükleri artmakta ve finansal raporlama kaliteleri azalmaktadır.*** Dolayısıyla kaldıraç oranı yüksek olan işletmelerin finansal raporlama kalitelerinin düşük olduğu sonucuna ulaşılabilir. Bunun olası nedeni dış finansmana daha çok başvuran işletmelerin finansal raporlarında kazanç yönetimi uygulamalarının daha yüksek olması olabilir. Kaynaklarını daha çok üçüncü taraflardan sağlayan işletmelerin mevcut ekonomik durumunu üçüncü taraflara daha iyi göstermek amacıyla ihtiyari tahakkukları kullandığının bir göstergesi olabilir.

Model 2'de yer alan yönetim kurulunda yer alan bağımsız üyelerin oranı, bağımlı değişken ihtiyari tahakkuk büyüklüğü ile beklenen yönde negatif olarak ilişkili bulunmuştur. Bu doğrultuda araştırma kapsamında oluşturulan H_{3a} hipotezi kabul edilebilir. ***Ülkemizde kurumsal yönetişim düzenlemeleri ile gelen yönetim kurulunda bağımsız üyelerin yer almasının finansal raporların kalitesini olumlu yönde etkileyici bir düzenleme olduğu kabul edilebilir.*** Yönetim kurulunda bağımsız üyelerin yer alması kurumsal yönetişimin önemli unsurlarından biri olarak görülmektedir. Yönetim kurulundaki bağımsız üyelerin karar almada objektif olduğu kabul edilmektedir. Aynı zamanda yönetim kurulunda yer alan bağımsız üyelerin işletme, pay sahipleri ve menfaat sahiplerinin çıkarlarının korunmasında etkili olduğu kabul edilmektedir (KYİ, 2005, s.41-

42). Kurumsal yönetişim ilkelerinde yönetim kurulunda yer alan bağımsız üye sayısının toplam üye sayısının üçte birinden az olamayacağı belirtilmektedir. Aynı zamanda her durumda bağımsız üye sayısının ikiden az olamayacağı da belirtilmiştir (KYİT, 2011, Madde 4.3.4). Analiz sonucumuzda işletmelerin yönetim kurulunda yer alan bağımsız üyelerin oranının azalması ihtiyari tahakkuk büyüklüğünü artırmaktadır. İşletmelerin yönetim kurulu büyüklüğünde olduğu gibi yönetim kurulunda yer alan bağımsız üyelerin oranının artması işletmelerde kazanç yönetimi üzerinde bir iç kontrol sağlayarak yönetimde etkinliği artırabilir ve yatırımcıların çıkarlarının korunmasını sağlayabilir. Yönetim kurulunda yer alan bağımsız üyeler böylelikle işletmede finansal raporlama sürecinde güvenilirliği artırmakta ve raporların kalitesini olumlu olarak etkilemektedir.

Ülkemizde uygulanan kurumsal yönetişim ilkeleri kapsamında yönetim kurulundan oluşturulan komitelerden biri denetim komitesidir. Kurumsal yönetişim ilkelerinde denetim komitesinin işletmenin mali ve operasyonel faaliyetlerinden sorumlu olduğu belirtilmektedir (KYİ, 2005, s.55; KYİT, 2011, s.23). ***Araştırmamızın analizinde yer alan her üç modelde denetim komitesi büyüklüğü değişkeninin finansal raporların kalitesini etkilemediği sonucuna ulaşılmıştır.*** Ancak bu komitede yer alan bağımsız üyelerin oranı Model 3'te ihtiyari tahakkuklar ile negatif yönlü ilişkili olarak görülmektedir. Model 1'de de bu değişken %10 anlamlılık seviyesine yakındır. Bu nedenle denetim komitesinde yer alan bağımsız üyelerin oranı ile finansal raporlama kalitesi arasındaki ilişki için oluşturulan H_{5a} hipotezi kabul edilebilir. ***Denetim komitelerinde yer alan bağımsız üyelerin oranı azaldıkça işletmelerin ihtiyari tahakkuk büyüklüğü artış göstermektedir. Dolayısıyla denetim komitesinde yer alan bağımsız üyelerin oranının azalmasının finansal raporların kalitesini azalttığı sonucuna varılabilir.*** Bu bulgudan hareketle denetim komitesinde yer alan bağımsız üyeler aracılığıyla işletmenin finansal raporlama sürecinin etkin olarak denetimi yapıldığı için işletmelerde kazancı manipüle edici uygulamaların önüne geçilmiş olabilir. Kurumsal yönetişim düzenlemelerinde işletmelerin denetim komitesinden sorumlu üyelerin tamamının işletmenin bağımsız yönetim kurulu üyeleri arasından seçilmesi gerektiği vurgulanmaktadır. Bu nedenle daha öncede belirtildiği gibi araştırmamızda yönetim kurulunda yer alan bağımsız üyelerin oranı ile denetim komitesinde yer alan bağımsız üyelerin oranı birbiri ile yüksek derecede ilişkili çıkmıştır (KYİT, 2011, s.23).

Sonuç olarak Model 1, Model 2 ve Model 3'ten elde edilen analiz sonuçlarından hareketle işletmelerin ihtiyari tahakkuk büyüklüğü ile yönetim kurulu büyüklüğü,

yönetim kurulunda yer alan bağımsız üyelerin oranı, denetim komitesinde yer alan bağımsız üyelerin oranı, halka açıklık oranı, işletme büyüklüğü ve kaldıraç oranı arasında ilişki vardır. Bu doğrultuda bu bağımsız değişkenler işletmelerin finansal raporlama kalitesinin tarafsızlık ve hatasızlık boyutunu etkileyen kişi ve çevre faktörleri arasındadır.

3.8.3.3. Piyasa esaslı ölçülen finansal raporlama kalitesini etkileyen faktörlere ilişkin değerlendirmeler

İşletmelerin algılanan finansal raporlama kalitesinin ölçümünde kullanılan yöntem, değer ilişkisidir. Değer ilişkisi literatüründe en çok kullanılan model Ohlson modelidir. Bu nedenle araştırmamızda algılanan finansal raporlama kalitesi ölçümünde Ohlson modeli kullanılmıştır. Ohslon modelinin tahmini sonucunda elde edilen modelin R^2 ve düzeltilmiş R^2 değerleri değer ilişkisinin göstergesi olarak kullanılmaktadır. Araştırmamızın bu bölümünde finansal raporların kalitesinde etkili olabilecek çevre faktörleri kapsamında araştırma zaman aralığında değişen Türk Ticaret Kanunu ele alınmıştır. 6102 sayılı Türk Ticaret Kanunu'nun işletmelerin algılanan finansal raporlama kalitesinde farklılık yaratıp yaratmadığını belirlemek amacıyla araştırmamızın zaman aralığı 2009-2011 ve 2012-2016 yılları olmak üzere iki eşit örnekleme ayrılarak Ohlson modeli aracılığıyla değerlendirilmektedir. Sabit etkili modellerde etkilerin anlamlılığına ilişkin F testi sonuçları her iki örneklem grubu için Tablo 3.17. ve Tablo 3.18.'de yer almaktadır.

Tablo 3.17. *6102 sayılı TTK öncesi döneme ilişkin tek yönlü ve çift yönlü sabit etkilerin F testi sonuçları*

Test	***İstatistik***	***Olasılık Değ.***	***Hipotez***	***Karar***
F-Birim-Sabit Etki	4.208957	0.000000	H_0: Sabit etkili modelde birim etkisi yoktur.	Red
F-Zaman-Sabit Etki	5.062320	0.001893	H_0: Sabit etkili modelde zaman etkisi yoktur.	Red
F-İki Yönlü-Sabit Etki	4.257468	0.000000	H_0: Sabit etkili modelde hem birim hem zaman etkisi yoktur.	Red

Tablo 3.18. *6102 sayılı TTK sonrası döneme ilişkin tek yönlü ve çift yönlü sabit etkilerin F testi sonuçları*

Test	*İstatistik*	*Olasılık Değ.*	*Hipotez*	*Karar*
F-Birim-Sabit Etki	9.643481	0.000000	H_0: Sabit etkili modelde birim etkisi yoktur.	Red
F-Zaman-Sabit Etki	2.637126	0.049419	H_0: Sabit etkili modelde zaman etkisi yoktur.	Red
F-İki Yönlü-Sabit Etki	9.461990	0.000000	H_0: Sabit etkili modelde hem birim hem zaman etkisi yoktur.	Red

TTK öncesi ve TTK sonrası dönemlere ilişkin sabit etkilerin F testi sonuçlarına göre birim, zaman ve birim-zaman etkileri anlamlı olarak bulunmuştur. Her iki dönem için yapılacak sabit etkili modelde tek yönlü birim etkili modelin kullanılmasına karar verilmiştir. Bu doğrultuda tek yönlü birim etkilerin olduğu sabit etkili modelin panel analizi sonuçları Tablo 3.19.'de ve Tablo 3.20.'de gösterilmektedir.

Tablo 3.19. *6102 sayılı Türk Ticaret Kanunu öncesi algılanan finansal raporlama kalitesi panel veri analizi tahmin sonuçları*

Bağımlı Değişken *Hisse Başına Piyasa Değeri*				
Yöntem *Panel EKK*				
Zaman *4 Yıl (2009-2011)*				
Yatay Kesit *129*				
Dengeli Panel Gözlem Sayısı *1032*				
Değişken	***Katsayı***	***Std. Hata***	***t İst.***	***Olasılık Değ.***
C	*-6.482987*	*0.645425*	*-10.04452*	*0.0000****
HBDD	*3.632672*	*0.072565*	*50.06076*	*0.0000****
HBK	*-0.331166*	*0.699171*	*-0.473656*	*0.6360*
R^2	*0.938224*		***F İstatistiği***	*44.97835*
Düzeltilmiş R_2	*0.917364*		***Olasılık Değ. (F)***	*0.000000*

***** p<0.01, ** p<0.05, * p<0.1**

Tablo 3.20*. 6102 sayılı Türk Ticaret Kanunu yapılan düzenlemeler sonrası algılanan finansal raporlama kalitesi sonuçları*

Bağımlı Değişken *Hisse Başına Piyasa Değeri*				
Yöntem *Panel EKK*				
Zaman *4 Yıl (2012-2016)*				
Yatay Kesit *129 İşletme*				
Dengeli Panel Gözlem Sayısı *516 Yıl-İşletme*				
Değişken	***Katsayı***	***Std. Hata***	***t İst.***	***Olasılık Değ.***
C	*5.139867*	*1.296046*	*3.965806*	*0.0001****
HBDD	*1.264516*	*0.187059*	*6.759973*	*0.0000****
HBK	*3.988916*	*0.524356*	*7.607272*	*0.0000****
R^2	*0.940738*		***F İst.***	*47.01205*
Düzeltilmiş R^2	*0.920727*		***Olasılık Değ. (F)***	*0.000000*

***** p<0.01, ** p<0.05, * p<0.1**

Tablo 3.19. ve Tablo 3.20.'de yer alan sonuçlara göre Türk Ticaret Kanunu değişmeden önceki dönemde işletmelerin algılanan finansal raporlama kalitesi düzeyi değerlendirildiğinde R^2 değeri %93, düzeltilmiş R^2 değeri %91'dir. Türk Ticaret Kanunu'nun değişmesi sonrasında algılanan finansal raporlama kalitesi düzeyi değerlendirildiğinde R^2 %94, düzeltilmiş R^2 değeri %92'dir. Her iki dönemde de işletmelerin değer ilişkisi değerleri birbirine çok yakın değerdedir. Ohlson modeli işletmelerin finansal raporlarında yer alan defter değerinin ve kazancının ne kadarının işletmenin piyasa değerini yansıttığını göstermektedir. İşletmelerin hisse başına defter değeri ve hisse başına kazancı işletmenin hisse başına piyasa değerini ne kadar iyi yansıtır ise işletmelerin finansal raporlarında raporlanan bilgilerin ilgili ve güvenilir olduğu kabul edildiği için finansal raporlarının kalitesi de yüksek kabul edilmektedir. Örneklemimiz kapsamında Türk Ticaret Kanunu öncesi dönemde hisse başına kazanç değişkeni istatistiki olarak anlamsız bulunmuştur. Bu dönemde işletmenin hisse başına piyasa değerini açıklayan değişken hisse başına defter değeridir. Ancak Türk Ticaret Kanunu'nun değişmesinden sonraki dönemde modeli oluşturan hisse başına defter değeri ve hisse başına kazanç değerinin anlamlı çıkması, modelin bağımlı değişkeni olan hisse başına piyasa değerini açıklamada her iki değişkenin katkısı olduğunu göstermektedir. Bu sonuç BİST İmalat sektöründe yer alan 129 işletmede Türk Ticaret Kanunu'nun değişmesinin işletmenin piyasa değerini açıklamada hisse başına kazanç değişkeninin

gücünü artırdığını göstermektedir. 6102 sayılı Türk Ticaret Kanunu'nun madde gerekçelerinde muhasebe ilkelerinden şeffaflık ve tutarlılık ilkelerine önem verilmiştir. Aynı zamanda gerçek ve tüzel kişi tacirlerin Türkiye Muhasebe Standartlarına tabi olmasını öngören finansal raporlamaya ilişkin düzenlemeler yapılmıştır. Bu doğrultuda ortaya çıkan değişimler işletmenin hisse başına piyasa değerini açıklamada hisse başına kazanç değişkeninin yansıtmasının gücünü artırmış olabilir (Ankara Barosu, 6102 Sayılı TTK Sempozyumu s.33). ***Bu nedenle 6102 sayılı Türk Ticaret Kanunu değer ilişkisini ve dolayısıyla algılanan finansal raporların kalitesini artırmada olumlu etki oluşturmuş olduğu için H_{1b} hipotezi kabul edilebilir.***

Ana kütlemiz kapsamında yer alan işletmelerin on sekiz tanesi kurumsal yönetim endeksinde yer almaktadır. Kurumsal yönetim endeksinde yer alan on sekiz işletmenin ana kütlemiz kapsamında kurumsal yönetim endeksinde yer almayan rassal olarak seçilmiş on sekiz işletme ile algılanan finansal raporlama kalitesinde farklılık olup olmadığına ilişkin panel veri analizi yapılmadan önce her iki örneklem grubuna ilişkin sabit etkilerin anlamlılığını test eden F testi sonuçları Tablo 3.21 ve Tablo 3.22'de yer almaktadır.

Tablo 3.21. *Kurumsal Yönetim Endeksinde yer alan işletmelere ilişkin tek yönlü ve çift yönlü sabit etkilerin F testi sonuçları*

Test	*İstatistik*	*Olasılık Değ.*	*Hipotez*	*Karar*
F-Birim-Sabit Etki	10.19522	0.000000	H_0: Sabit etkili modelde birim etkisi yoktur.	Red
F-Zaman-Sabit Etki	2.169221	0.033643	H_0: Sabit etkili modelde zaman etkisi yoktur.	Red
F-İki Yönlü-Sabit Etki	7.402290	0.000000	H_0: Sabit etkili modelde hem birim hem zaman etkisi yoktur.	Red

Tablo 3.22. *Kurumsal Yönetim Endeksinde yer almayan işletmelere ilişkin tek yönlü ve çift yönlü sabit etkilerin F testi sonuçları*

Test	*İstatistik*	*Olasılık Değ.*	*Hipotez*	*Karar*
F-Birim-Sabit Etki	2.520806	0.001680	H_0: Sabit etkili modelde birim etkisi yoktur.	Red
F-Zaman-Sabit Etki	0.954034	0.474791	H_0: Sabit etkili modelde zaman etkisi yoktur.	Kabul
F-İki Yönlü-Sabit Etki	2.043398	0.005127	H_0: Sabit etkili modelde hem birim hem zaman etkisi yoktur.	Red

Kurumsal Yönetim Endeksinde yer alan işletmelerin oluşturduğu veri setinde birim, zaman ve birim-zaman etkileri anlamlı olarak bulunmuştur. Rassal olarak seçilmiş Kurumsal Yönetim Endeksinde yer almayan işletmelerin veri setinde birim ve birim-zaman etkisi anlamlı olarak bulunurken zaman etkisi anlamsız olarak bulunmuştur. Bu nedenle her iki örneklem grubu için algılanan finansal raporlama kalitesini değerlendirmeyi sağlayacak Ohlson modeli tek yönlü birim etkili sabit etkiler yaklaşımı ile her iki örneklem grubu için ayrı olarak tahmin edilmiştir. Tablo 3.23. ve Tablo 3.24'de elde edilen tahmin sonuçları yer almaktadır.

***Tablo 3.23**. Kurumsal Yönetim Endeksinde yer alan işletmelerin algılanan finansal raporlama kalitesi sonuçları*

Bağımlı Değişken *Hisse Başına Piyasa Değeri*				
Yöntem *Panel EKK*				
Zaman *9 Yıl (2009-2017)*				
Yatay Kesit *18*				
Dengeli Panel Gözlem Sayısı *162*				
Değişken	***Katsayı***	***Std. Hata***	***t İst.***	***Olasılık Değ.***
C	*5.322461*	*2.744889*	*1.939044*	*0.0545**
HBDD	*0.601441*	*0.155381*	*3.870755*	*0.0002****
HBK	*6.862758*	*1.438500*	*4.770772*	*0.0000****
R^2	*0.818082*		***F İstatistiği***	*11.05317*
Düzeltilmiş R_2	*0.793741*		***Olasılık Değ. (F)***	*17348.50*

***** p<0.01, ** p<0.05, * p<0.1**

Tablo 3.24. *Kurumsal Yönetim Endeksinde yer almayan rassal olarak seçilmiş işletmelerin algılanan finansal raporlama kalitesi sonuçları*

Bağımlı Değişken *Hisse Başına Piyasa Değeri*				
Yöntem *Panel EKK*				
Zaman *9 Yıl (2009-2017)*				
Yatay Kesit *18 İşletme*				
Dengeli Panel Gözlem Sayısı *162 Yıl-İşletme*				
Değişken	***Katsayı***	***Std. Hata***	***t İst.***	***Olasılık Değ.***
C	*-4.421220*	*2.995253*	*-1.476076*	*0.1421*
HBDD	*3.945793*	*0.665764*	*5.926715*	*0.0000****
HBK	*-7.299413*	*2.344170*	*-3.113858*	*0.0022****
R^2	*0.481944*		***F İst.***	*6.952722*
Düzeltilmiş R^2	*0.412627*		***Olasılık Değ. (F)***	*0.000000*

***** p<0.01, ** p<0.05, * p<0.1**

Tablo 3.23'de yer alan sonuçlara göre BİST İmalat sektörü işletmelerinden BİST Kurumsal Yönetim endeksinde yer alan işletmelerin hisse başına piyasa değerini açıklayan modelin R^2 değeri %81, düzeltilmiş R^2 değeri %79 olarak tespit edilmiştir. Örneklemimiz kapsamında yer alan BİST İmalat sektöründe yer alan ancak BİST Kurumsal Yönetim endeksinde yer almayan rassal olarak seçilmiş on sekiz işletmenin hisse başına piyasa değerini açıklayan modelin R^2 değeri %48, düzeltilmiş R^2 değeri ise %41'dir. Bu sonuçlardan hareketle işletmelerin BİST Kurumsal Yönetim Endeksinde yer alması işletmenin algılanan finansal raporlarının kalitesini olumlu olarak etkilediği söylenebilir. Diğer bir ifade ile BİST İmalat sektöründe yer alan kurumsal yönetişim ilkelerine uyum notu en az 7 olan işletmelerin, kurumsal yönetişim uyum notu 7'den daha az olan işletmelere göre algılanan finansal raporlama kalitesinin daha yüksek olduğu görülmektedir. Dolayısıyla araştırmanın H_{2b} hipotezi kabul edilmektedir. Algılanan finansal raporlama kalitesinden elde ettiğimiz bu sonuç muhasebe esaslı olarak ölçtüğümüz finansal raporlama kalitesi sonuçları ile birbirini destekler niteliktedir. Araştırmamızda kurumsal yönetişim ilkeleri kapsamında düzenlemelerde yer alan yönetim kurulu ve denetim komitesi özelliklerinden yönetim kurulu büyüklüğü, yönetim kurulunda yer alan bağımsız üyelerin oranı ve denetim komitesinde yer alan bağımsız üyelerin oranının finansal raporların kalitesini artırmada etkili olan faktörler olduğu sonucuna ulaşılmıştı. ***Buradan kurumsal yönetişim ilkelerine uyumun BİST'te yer alan***

işletmelerde artırılması ile hem muhasebe esaslı hem de piyasa esaslı olarak ölçülen finansal raporlama kalitesini artırmada olumlu etkisi olacağı sonucuna varılabilir. Çünkü kurumsal yönetişim ilkelerinden olan şeffaflık ve hesap verebilirlik finansal raporlama kalitesinin sağlanmasında önemli unsurlardır.

SONUÇ

Finansal raporlama kalitesi çok boyutlu bir kavram olduğu için literatürde farklı bakış açıları ile tanımlanmaktadır. Genel olarak bir işletme, genel ekonomik durumu ve performansı hakkında tam, tarafsız ve hatasız bir şekilde tahmin edici ve doğrulayıcı değeri yüksek bilgiler sağlayan raporlara sahipse finansal raporlama kalitesinin yüksek olduğu kabul edilir. Bu doğrultuda finansal raporlama kalitesi "**tamlık", "tahmin edici ve doğrulayıcı", "tarafsızlık ve hatasızlık"** olmak üzere üç boyuta sahiptir. Literatürde finansal raporlama kalitesi "**kullanıcıların ihtiyaçlarına dayalı yaklaşım"** ve **"yatırımcıları ve hissedarları korumaya dayalı yaklaşım"** olmak üzere iki farklı bakış açısı ile de ele alınmaktadır. Kullanıcıların ihtiyaçlarına dayalı yaklaşım açısından bakıldığında finansal raporlama kalitesi, finansal raporların kullanıcılara faydalı olması olarak ifade edilir. Yatırımcıları ve hissedarları korumaya dayalı yaklaşıma göre ise kaliteli finansal raporlar, yatırımcı ve hissedarları yanlış yönlendirmeyen veya belirsizlik oluşturmayan, şeffaf ve tam (eksiksiz) finansal tabloları ifade etmektedir. Ülkemizde Kamu Gözetimi Muhasebe ve Denetim Kurumu (KGK) kullanıcıların ihtiyaçlarına dayalı yaklaşımı benimsemiştir. Kurum 2016 ve 2020 yılları için hazırmış olduğu stratejik planında finansal raporlamayı geliştirmeyi ve kalitesini artırmayı stratejik bir amaç olarak belirlemiştir. Sermaye Piyasası Kurulu (SPK)'da yatırımcıları ve hissedarları korumaya dayalı yaklaşımı benimseyerek bu amaca yönelik düzenlemeler yapmaktadır.

Finansal raporlama, işletmenin finansal nitelikli işlemleri, muhasebe politikalarının seçimi, seçilen politikaların uygulanması, tahmin ve yargıyı içeren bir süreçtir. Bu nedenle finansal raporlama kalitesi pek çok faktörden etkilenmektedir. İşletmelerin finansal raporlama kalitesinin artırılması işletmelerde bilgi asimetrisi, yatırım verimliliği ve sermaye maliyeti üzerinde olumlu faydalar sağlamaktadır. İşletmelerin bu faydaları sağlayabilmesi için finansal raporlama kalitesinin ölçülüp değerlendirilmesi önemlidir. Literatürde finansal raporlama kalitesi farklı boyutları içermesinden dolayı farklı yöntemler ile değerlendirilmektedir. Bu araştırmada hem finansal raporların kalitesini etkileyebilecek faktörler hem de raporların kalitesini ölçmeye ilişkin yaklaşımlar bağlamında bir çerçeve oluşturulmuştur.

Finansal raporların kalitesini etkileyen faktörler ve ölçüm yaklaşımlarına ilişkin oluşturulan çerçeve doğrultusunda 2009-2017 yılları arasında BİST İmalat sektöründe yer alan işletmelerin finansal raporlama kalitesini etkileyen faktörler kişi ve çevre boyutunda

belirlenerek bu faktörlerin finansal raporların kalitesi üzerindeki etkisi incelenmiştir. Yapılan araştırma sonucunda elde edilen bulguların özeti Tablo 3.25'te yer almaktadır.

Tablo 3.25. *Araştırma bulguları özeti*

	Tarafsızlık ve Hatasızlık	***Tamlık Tarafsızlık ve Hatasızlık Tahmin Edici ve Doğrulayıcı***
Kişi Faktörleri	• Yönetim kurulu büyüklüğü (+) • Yönetim kurulunda yer alan bağımsız üyelerin oranı (+)	
Çevre Faktörleri	• Denetim komitesinde yer alan bağımsız üyelerin oranı (+) • Halka açıklık oranı (+) • **İşletme Büyüklüğü (-)** • **Kaldıraç Oranı (-)**	• Türk Ticaret Kanunu'nun değişmesi (+) • İşletmelerin Kurumsal Yönetim Endeksinde yer alması (+)

Finansal raporlama kalitesi, kazanç kalitesi esaslı yaklaşımlardan muhasebe esaslı ve piyasa esaslı yöntemlerden birer model aracılığıyla ele alınmıştır. Kazanç kalitesi yaklaşımı bağlamında tahakkuk esaslı modeller, finansal raporlama kalitesini değerlendirmede ihtiyari tahakkuk büyüklüğüne odaklanmaktadır. İşletmelerin ihtiyari tahakkuk büyüklüğü arttıkça finansal raporlama kalitesi azalmaktadır varsayımı ile raporların kalitesi değerlendirilmektedir. Bu araştırmada ihtiyari tahakkuk büyüklüğünü belirlemek için tahakkuk esaslı modellerden Larker-Richardson Modeli kullanılmıştır. Tahakkuk esaslı modeller kazanç yönetimi bağlamında raporların kalitesinin tarafsızlık ve hatasızlık boyutunu ölçmeye odaklanmaktadır. Finansal raporların kalitesinin tarafsızlık ve hatasızlık boyutu ise faydalı finansal bilginin gerçeğe uygun sunumu ile ilişkilidir.

Larker-Richardson Modeli aracılığıyla finansal raporlama kalitesini etkileyen kişi faktörlerinden işletmenin yönetim kurulu büyüklüğü, yönetim kurulunda yer alan bağımsız üyelerin oranı, yönetim kurulunda yer alan kadın üye oranı ve yönetim kurulunda yer alan üyelerin sahiplik oranı incelenmiştir. Çevre faktörleri bağlamında ise denetim komitesi büyüklüğü, denetim komitesinde yer alan bağımsız üyelerin oranı, halka açıklık oranı, işletme büyüklüğü ve kaldıraç oranının finansal raporlama kalitesini etkileyip etkilemediği ve etkiliyor ise hangi yönde etkilediği incelenmiştir. Analiz sonucunda finansal raporlama kalitesini etkileyen kişi faktörleri; yönetim kurulu büyüklüğü, yönetim kurulunda yer alan bağımsız üyelerin oranıdır. İşletmelerin yönetim kurulu büyüklüğü ve yönetim kurulunda yer alan bağımsız üyelerin oranı arttıkça

işletmelerin ihtiyari tahakkuk büyüklükleri azalmaktadır. Dolayısıyla bu iki değişken finansal raporlama kalitesinin tarafsızlık ve hatasızlık boyutunu olumlu etkileyerek işletmelerin finansal raporlama kalitesini artırdığı sonucuna ulaşılmıştır.

Raporların kalitesini etkileyen anlamlı bulunan çevre faktörleri ise denetim komitesinde yer alan bağımsız üyelerin oranı, halka açıklık oranı, işletme büyüklüğü ve kaldıraç oranıdır. İşletmelerin denetim komitesinde yer alan bağımsız üyelerin oranı arttıkça ihtiyari tahakkuk büyüklüğü azalmaktadır. Denetim komitesinde yer alan bağımsız üyelerin artması işlemenin finansal raporlama kalitesinin tarafsızlık ve hatasızlık boyutunu olumlu olarak etkilemektedir. İşletmelerin halka açıklık oranı arttıkça işletmelerin ihtiyari tahakkuk büyüklüğü azalmaktadır. Piyasanın bilgi talebinin artması işletmeleri piyasaya kaliteli finansal raporlar sunma konusunda teşvik etmektedir. Bu nedenle halka açıklık oranı, işletmelerin finansal raporlama kalitesinde tarafsızlık ve hatasızlık boyutunu olumlu olarak etkileyen bir çevre faktörüdür. İşletme büyüklüğü ve kaldıraç oranı arttıkça işletmelerin ihtiyari tahakkuk büyüklükleri artmaktadır. İşletme büyüklüğü yöneticilerin teşvik primlerini etkilemesi nedeniyle kazanç yönetimi uygulamalarının artmasına neden olabilir. Kaynaklarını yoğunluklu olarak üçüncü taraflardan sağlayan, yüksek kaldıraç oranına sahip işletmelerde ihtiyari tahakkuk büyüklüğünün yüksek çıkmasının nedeni işletmeye kaynak sağlayanlara işletmenin durumunu daha iyi göstermek amacıyla kazanç yönetimi uygulamalarına daha fazla yönelmesinden kaynaklanabilir. Dolayısıyla işletme büyüklüğü ile kaldıraç oranı, kazanç yönetimi uygulamaları ile pozitif ilişkili bulunduğu için işletmelerin finansal raporların kalitesinde tarafsızlık ve hatasızlık boyutunu olumsuz etkileyen çevre faktörleri olarak görülebilir.

Sermaye Piyasası Kurulu tarafından Kurumsal Yönetim İlkelerine Uyum kapsamında işletmelerde oluşturulması zorunlu olan komitelerden biri olan denetim komitesinin büyüklüğü ile finansal raporlama kalitesi arasında anlamlı ilişki bulunamamıştır. Aynı zamanda yönetim kurulunda yer alan kadın üyelerin oranı ve yönetim kurulunda yer alan üyelerin sahiplik oranı ile finansal raporlama kalitesi arasında anlamlı ilişki tespit edilememiştir.

Bu çalışmada finansal raporlama kalitesi, ayrıca kazanç kalitesi yaklaşımı bağlamında piyasa esaslı yöntemlerinden değer ilişkisi yöntemi ile de değerlendirilmiştir. Kazanç yönetimi finansal raporlama kalitesinin boyutlarından sadece tarafsızlık ve hatasızlık boyutuna odaklanmaktadır. Raporlama kalitesinin tahmin edici ve doğrulayıcı

ile tamlık boyutunu da dikkate almak amacıyla bu çalışmada değer ilişkisi yöntemi de kullanılmıştır. Çünkü değer ilişkisi yöntemi finansal raporlama kalitesinin üç boyutuna da odaklanmaktadır. İşletmelerin algılanan finansal raporlama kalitesinin bir göstergesi olarak kabul edilen değer ilişkisini ölçmekte Ohlson modeli kullanılmıştır. Yapılan panel veri analizi sonucunda algılanan finansal raporlama kalitesini etkileyen çevre faktörleri olarak Türk Ticaret Kanunu'nun değişmesi ve işletmelerin Kurumsal Yönetim Endeksinde yer almasının anlamlı farklılık oluşturduğu bulunmuştur. Türk Ticaret Kanunu'nun değişmeden önceki ve sonraki dönemine ilişkin işletmelerin algılanan finansal raporlama kalitesi değeri birbirine yakındır. Ancak 6102 sayılı Türk Ticaret Kanunu ile birlikte finansal raporlama konusunda yapılan düzenlemeler ile işletmenin hisse başına kazanç değerinin hisse başına piyasa değerini yansıtmada gücü artmıştır. 6102 sayılı Türk Ticaret Kanunu'nu finansal raporlama kalitesinin tahmin edici ve doğrulayıcı, tarafsızlık ve hatasızlık ve tamlık boyutunda anlamlı farklılık oluşturmuştur. Dolayısıyla 6102 sayılı Türk Ticaret Kanunu'nu işletmelerin algılanan finansal raporlama kalitesi üzerinde olumlu etkisi olduğu söylenebilir. İşletmelerin Kurumsal Yönetim Endeksinde yer alması da işletmelerin algılanan finansal raporlama kalitesini artırmaktadır. Diğer bir ifade ile işletmelerin Kurumsal Yönetim Endeksinde yer alması finansal raporlama kalitesinin üç boyutunu da olumlu olarak etkilemektedir. Araştırmadan elde edilen bulgular birbirini destekler niteliktedir. 2005 yılında OECD Kurumsal Yönetişim İlkeleri doğrultusunda ülkemizde oluşturulan Kurumsal Yönetişim İlkeleri kapsamında gelen yönetim kurulu büyüklüğü, yönetim kurulunda yer alan bağımsız üyelerin oranı ve denetim komitesinde yer alan bağımsız üyelerin oranının işletmelerde kazanç yönetimi uygulamalarını azaltarak finansal raporlama kalitesini artırmada olumlu etkisi olduğu gözlemlenmiştir. 2005 yılında Kurumsal Yönetişim İlkeleri kapsamında gelen bu düzenlemelerin 2012 yılında 6102 sayılı Türk Ticaret Kanunu'nu ile uygulama alanı genişletilmiştir. 6102 sayılı Türk Ticaret Kanunu ile uygulama alanı genişleyen Kurumsal Yönetişim İlkeleri ile birlikte işletmelerde artık vergi odaklı değil şeffaflık için muhasebe anlayışı desteklenmektedir. Hem muhasebe esaslı ölçülen hem de piyasa esaslı olarak ölçülen finansal raporlama kalitesi bulgularından hareketle Kurumsal Yönetişim İlkeleri kapsamında yapılan düzenlemeler ve işletmelerin bu düzenlemelere uyum notunun yüksek olması işletmelerin finansal raporlama kalitesini artırmaktadır. Bu bulgular doğrultusunda işletmelerin finansal

raporlama kalitelerini daha da artırmak amacıyla Kurumsal Yönetişim İlkelerine uyumun daha da artırılması gerektiği ortaya çıkmaktadır.

Gelecekte yapılacak çalışmalar finansal raporlama kalitesini etkileyebilecek kişi, görev ve çevre faktörlerini farklı teknikler kullanarak inceleyebilir ve aynı zamanda finansal raporlama kalitesinin değerlendirilmesinde raporlama kalitesinin diğer boyutlarına odaklanan ölçüm yaklaşımlarını kullanabilir.

KAYNAKÇA

Abbot, L. J., Daugherty, B., Parker, S., Peters, G. F. (2016). Internal audit quality and financial reporting quality: The joint importance of independence and competence. Journal of Accounting Research, Volume 54, No 1

Abernathy, J. L. (2010). Three essays on audıt commıttees and fınancıal reportıng qualıty. Doctor of Philosophy, The University of Alabama

Achım, A. M. ve Chış, A.O. (2014). Financial accounting quality and its defining characteristic. Practical Application of Science, Volume 2, No 3/5

Ahmed, A.S., Neel, M. ve Wang, D. (2013). Does mandatory adoption of IFRS improve accounting quality? Preliminary evidence?. Contemporary Accounting Research, Volume 30, No 4, pp. 1344–1372

Aier K. J., Comprix J., Gunlock T. M., Lee D. (2005). The financial expertise of CFO's and accounting restatements. Accounting Horizons, Volume 19, No 3, pp.123-135

Akeju, J. B. ve Babatunde, A. D. (2017). Corporate governance and fınancıal reportıng qualıty in Nıgerıa. International Journal of Information Research and Review, Volume 4, Issue 2, pp.3749-3753

Al-Shetwi, M., Ramadili, S. M., Chowdury, T. H. S., Sori, Z. M. (2011). Impact of internal audit function (IAF) on financial reporting quality (FRQ): Evidence from Saudi Arabia. African Journal of Business Management, Volume5 (27), pp. 11189-11198

Alves, S. M. G. (2011). The effect of the board structure on earnings management: Evidence from Portugal. Journal of Financial Reporting & Accounting, Volume 9, No 2, pp.141-160

An, Y. (2015). Does foreıgn ownershıp increase fınancıal reportıng qualıty?. Asian Academy of Management Journal, Volume 20, No. 2, pp. 81–101

Angela, W. ve Aryancana, R. (2017). The effect of fınancıal reportıng qualıty on fınancıng and investment, Etikonomi, Volume 16 (1), P-ISSN: 1412-8969, E-ISSN: 2461-0771, pp. 81 -92

Asegdew, K. (2016). Determinants of financial reporting quality: Evidence from large manufacturing share companies of Addis Ababa. Addis Ababa University

Ashbaugh-Skaife, H., Collins, D. W. ve Kinney, W. R. (2008). The effect of SOX internal control deficiencies and their remediation on accrual quality. The Accounting Review, Volume 83, No 1, pp.217-250

Aygün, M., Sayın, H. C. ve Akçay, A. Ö. (2014). Yönetim kurulu ve kâr yönetimi arasındaki ilişki: Borsa İstanbul üzerine bir inceleme. Muhasebe Bilim Dünyası Dergisi, 16/4

Ball, R. (2001). Infrastructure requirements for an economically efficient system of public financial reporting and disclosure. Brookings- Wharton Papers on Financial Services, pp.127-169

Barth, M. E., Lansman, W. R. ve Langi, M. H. (2008). International Accounting Standards and accounting quality. Journal of Accounting Research, Volume 46, No 3, DOI: 10.1111/j.1475-679X.2008.00287.x

Barua, A., Davidson L. F., Rama, D. V., Thiruvadi, S. (2010). CFO gender and accruals quality. American Accounting Association, Sayı 24, No 1, pp.25-39

Basu, S. (1997). The conservatism principle and the asymmetric timeliness of earnings. Journal of Accounting and Economics 24, pp.3-37

Bbus, B. P. J. (2007). Audit committees and financial reporting quality. Doctor of Philosophy, Unıversıty of Southern Queensland

Beest, F. V., Braam, G., ve Boelens, S. (2009). Quality of financial reporting: Measuring qualitative characteristics. Nijmegen Center For Economics (NiCE) Institute for Management Research Radboud University Nijmegen; NiCE Working Paper 09-108

Bekiaris, M., Psimada, C. ve Sergios, T. (2014). Internet financial reporting quality and corparate characteristics: The case of construction companies listed in Greek and Cypriot Exchange. European Research Studies, Volume 17, Issue 2, pp. 41-57

Biger, N. ve Hoang, Q. (2008). Managerial ownership, firm size and earnings management. The International Journal of Finance, Volume 20, No 1

Bigus, J. ve Hillebrand, C. (2017). Bank relationships and private firms' financial reporting quality. European Accounting Review 26(2), pp. 379-409

Borojeni, H. N., Noroozi, M. ve Chadegani, A. A. (2016). The effect of financial reporting quality on investment efficiency. Science Arena Publications Specialty Journal of Accounting and Economics. Volume 2 (3), p.23-42

Braam, G. ve Beest, F. V. (2013). A conceptually-based empirical analysis on quality differences between UK annual reports and US 10-K reports. Journal of Modern Accounting and Auditing, Volume 9, Number 10, pp.1281-1301, ISSN 1548-6583

Burgstahler, D. C., Hail, L. ve Leuz, C., (2006). The importance of reporting incentives: earnings management in European private and public firms. The Accounting Review, Volume 81, No 5, pp. 983-1016

Campbell, J. L., Hansen, J., Simon, A. C., Smith, J. L. (2015). Audit committee stock options and financial reporting quality after The Sarbanes-Oxley Act of 2002. American Accounting Association, Auditing: A Journal of Practice & Theory. Volume 34, No. 2, pp. 91–120, DOI: 10.2308/ajpt-50931

Casciono, S., Pugliese, A., Mussolino, D., Sansone, C. (2010). The influence of family ownership on the quality of accounting information. Family Business Review 23(3) 246– 265, DOI: 10.1177/0894486510374302

Cemalcılar, Ö. ve Önce, S. (1999). Muhasebenin kuramsal yapısı. TC Anadolu Üniversitesi Yayınları, İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Yayınları

Cengiz, S. ve Tosunoğlu, B. (2017). Uluslararası Finansal Raporlama Standartlarının finansal raporlama kalitesi üzerindeki etkisine yönelik bir araştırma. Atatürk Üniversitesi İktisadi Ve İdari Bilimler Dergisi, Cilt 31, Sayı 5

Chan, K. C., Farrell, B. ve Lee, P. (2008). Earnings management of firms reporting material internal control weakness under section 404 of The Sarbanes-Oxley Act. Auditing: A Journal of Practice & Theory, Volume 27, No 2, pp. 161-179

Chen, C. ve Zhu, S. (2013). Financial reporting quality, debt maturity, and the cost of debt: Evidence from Chin. Emerging Markets Finance & Trade / September–October 2013, Volume 49, Supplement 4, pp. 236–253

Chen, C., Kim, J. B. ve Yao, L. (2017). Earnings smoothing: Does it exacerbate or constrain stock price crash risk?. Journal of Corporate Finance 42, pp. 36–54

Chen, F., Hope, O. K., Li, Q., Wang, X. (2011) Financial reporting quality and investment efficiency of private firms in emerging markets. American Accounting Association, Volume 86, No 4, pp. 1255-1288

Chi, C. W., Hung, K., Cheng, H. W., Lieu, P. T. (2015). Family firms and earnings management in Taiwan: Influence of corporate governance. International Review of Economics and Finance 36, pp. 88–98

Christensen, H. B., Lee, E., Walker, M., Zeng, C. (2015). Incentives or Standards: What Determines Accounting Quality Changes Around IFRS Adoption?. European Accounting Review, 24:1, pp. 31-61, DOI: 10.1080/09638180.2015.1009144

Cohen, J., Krishnamoorthy, G. ve Wright, A. (2004). The corporate governance mosaic and financial reporting quality. Journal of Accounting Literature, Volume 23, pp.87-152

Cutillas, M. F., Sanchez, J. P. (2012). Financial reporting quality, Debt maturity and investment efficiency. Working Papers

Davidson, R., Goodwin-Stewart, J. ve Kent, P. (2005). Internal governance structures and earnings management. Accounting and Finance 45, pp. 241-267

Dechow, I. D. ve Tang, V. W. (2009). Earnings volatility and earnings predictability. Journal of Accounting and Economics 47, pp.160–181

Dechow, P. M. ve Dichew, I. D. (2002). The quality of accruals and earnings: The role of accrual estimation errors. The Accounting Review, Volume 77, pp. 35-59

Dechow, P., Ge, W. ve Schrand, C. (2010). Understanding earnings quality: A review of the proxies, their determinants and their consequences. Journal of Accounting and Economics, pp. 344-401

Dechow, P.M., Sloan, R.G. ve Sweeney, A.P., (1995). Detecting earnings management. The Accounting Review, Volume 70, No 2, pp. 193-225

Defond, M. ve Zhang, J. (2014). A review of archival auditing research. Journal of Accounting and Economics 58. pp. 275-326

Dehaan, E., Hodge, F. ve Shevlin, T. (2013). Does voluntary adoption of a clawback provision improve financial reporting quality?. Contemporary Accounting Research, Volume 30, No. 3, pp. 1027–1062

Demirel Arıcı, N. ve Karğın, M. (2017). Muhasebe bilgilerinin kalitesini etkileyen faktörler üzerine bir literatür incelemesi. Yönetim ve Ekonomi, Cilt 24, Sayı 1, Manisa: Celal Bayar Üniversitesi

Dhaliwal, D., Naiker, V. ve Navissi, F. (2006). Audit committee financial expertise, corporate governance and accruals quality: An empirical analysıs. SSRN Electronic Journal, DOI: 10.2139/ssrn.906690

Dimitropoulos, P. E., Asteriouu, D., Kousenidis, D., K., Leventis, S. (2013). The impact of IFRS on accounting quality: Evidence from Greece. Advances in Accounting, İncorporating Advances in International Accounting 29, pp.108-123

Doyle, J. T., Ge, W. ve McWay, S. (2007). Accruals quality and internal control over financial reporting, Volume 82, No 5, pp. 1145-1170

Duman, H. (2010). Kamunun aydınlatılması kapsamında kazanç yönetiminin tespiti ve şirket finansal raporları ve performansı üzerine etkisi: İMKB uygulaması

Durak, G. ve Gürel, E. (2014). Finansal raporların kalitesine etki eden ülkeye özgü faktörler. Muhasebe ve Finansman Dergisi (Durak ve Gürel, 2014, s.97).

Durak, M. G. (2010). Türkiye'de Uluslararası Finansal Raporlama Standartları'na geçişin tahakkukların güvenilirliği ve kazançların süreğenliği üzerindeki etkileri: İstanbul Menkul Kıymetler Borsası (İmkb) uygulamaları, Doktora Tezi, İzmir: Dokuz Eylül Üniversitesi

Durukan, B. ve Kapucugil İkiz, A. (2007). Denetim kalitesi, kalite ve hizmet kalitesine ilişkin modeller: Kavramsal çerçeve. Mali Çözüm, Sayı 82

Echobu, J., Philomena, N. ve Mailafai, L. (2017). Determinants of financial reporting quality: Evidence from listed agriculture and natural resources firms in Nigeria. International Journal of Scientific Research in Social Sciences & Management Studies, Volume 2, Number 1

Eighme, J. E. ve Cashell, J. D. (2002). Internal auditors role in overcoming the financial reporting crısıs. Internal Auditing, 17(6), pp.3

El-Gazzar, S. M. ve Finn, P. M. (2017). Restatements and accounting quality: A comparison between IFRS and US-GAAP. Journal of Financial Reporting and Accounting, Volume 15, Issue: 1, pp.39-58, https://doi.org/10.1108/JFRA-10-2015-0090

Ertan, Y. (2011). Türkiye Muhasebe Standartlarının denetim ve muhasebe kalitesi üzerindeki etkisi: Bir uygulama. Doktora Tezi, Bursa: Uludağ Üniversitesi

Ewert, R. ve Wagenhofer, A. (2010). Earnings quality metrics and what they measure.

Faani, Z. (2011). Determınant factors of fınancıal reportıng qualıty and economıc consequences. Jurnal Keuangan dan Perbankan, Volume 15, No 1

Ferrero, J. M. (2014).Consequences of financial reporting quality on corporate performance. Evidence at the international level, Estudios de Economia, Volume 41, No 1, pp.49-88

Firoozi, M., Magnan, M. ve Fortin, S. (2016). Board diversity and financial reporting quality. serie series, Cirano Allier Savoir Et Decision

Firoozi, M., Magnan, M., Fortin, S., Nicholls, S. (2016). Do foreign directors on audit committees enhance financial reporting quality?. Scientific Series, Cirano Allier Et Decision

Francis, J., Lafond, R., Olsson, P., Schipper, K. (2003). Costs of capital and earnings attributes.

Francis, J., Olsson, P. ve Schipper, K. (2006). Earnings quality, foundations and trends in Accounting, Volume 1, No 4, pp. 259-346

Garcia-Sanchez, I. M., Martinez-Ferrero, J. ve Garcia-Meca, E. (2016). Gender diversity, financial expertise and its effects on accounting quality. Management Decision, Volume 55, No 2, pp. 347-382

Garrett, J., Hoitash, R. ve Prawitt D.F. (2014). Trust and financial reporting quality, Journal of Accounting Research, Volume 52, No 5, DOI: 10.1111/1475-679X.12063

Garwin, D. A., (1984). What does "product quality" Really mean?. Sloan management review, 26, 1, pp.25

Gaynor, L. M., Kelton, A. S., Mercer, M., Yohn, T. L. (2016). Understanding the relation between financial reporting quality and audit quality. Auditing a Journal of Practice &Theory, Volume 35, No 4, pp. 1-22

Gelir İdaresi Başkanlığı, 1992, Muhasebe Uygulama Genel Tebliği

Ghosh, A. ve Lee, Y. G. (2013). Financial reporting quality, structural problems and the informativeness of mandated disclosures on internal controls. Journal of Business Finance & Accounting, 40(3) & (4), pp. 318–349, Doi: 10.1111/jbfa.12015

Gotti, G. ve Mastrolia, S. (2009). The effect on financial reporting quality of an exemption from the SEC reporting requirements for foreign private issuers. http://ssrn.com/abstract=1275924

Gotti, G. ve Mastrolia, S. (2012). The effect on financial reporting quality of an exemption from the SEC reporting requirements for foreign private issuers. The International Journal of Accounting 47, pp.44–71

Greene, W. H. (2002). Econometrics analysis fifth edition. New York University, ISBN 0-13-066189-9

Gujarati, D. N. (2003). Basic econometrics. Fourth Edition

Gunny, K. A., (2010), The relation between earnings management using real activities manipulation and future performance: Evidence from meeting earnings benchmarks. Contemporary Accounting Research, Volume 27, No. 3, pp.855-888

Gücenme Genoğlu, Ü. ve Ertan, Y. (2012) Muhasebe kalitesini etkileyen faktörler ve Türkiye'deki durum. Muhasebe ve Finansman Dergisi

Habib, A. ve Hossain, M. (2013). CEO/CFO characteristics and financial reporting quality: A review. Research in Accounting Regulation 25, s.88–100

Hanlon, M., Hoopes, J. L. ve Shroff, N. (2014). The effect of tax authority monitoring and enforcement on financial reporting quality. American Accounting Association, Volume 36, No 2, pp. 137-170

Hansen, J. C. (2004). Earnıngs management around earnıngs benchmarks. Doctor of Phılosophy, Brigham Young University

Hassan, S. U. (2013). Financial reporting quality, Does monitoring characteristics matter? An empirical analysis of Nigerian Manufacturing Sector. The Business & Management Review, Volume 3, Number 2

He, G. (2015). The effect of CEO inside debt holdings on financial reporting quality. Rev Account Study 20, pp.501–536, DOI 10.1007/s11142-014-9305-8

Healy, P. M. ve Wahlen, J. M. (1999). A review of the earnings management literature and its implications for standard setting. American Accounting Association, Volume 13, No 4, pp. 365-383

Herly, M. (2012). Earnings quality in restating firms: Empirical evidence. Master thesis, Aarhus University

Hope, O.-K., Thomas, W. B. ve Vyas D. (2013). Financial reporting quality of U.S. private and public firms. American Accounting Association, The Accounting Review, Volume 88, No 5, pp. 1715-1742

Hribar, P. ve Collins, D.W. (2002). Errors in estimating accruals: Implications for empirical research. Journal of Accounting Research, Volume 40, No 1

Hsiao, C. (2006). Panel data analysis – advantages and challenges. Iepr Workıng Paper 06.49, Instıtute of Economıc Polıcy Research Unıversıty of Southern Calıfornıa

Huang, H. W., Rose-Green, E. ve Chen Lee, C. (2012). Ceo age and financial reporting quality. American Accounting Association, Sayı 26, No 4, pp.725-740, DOI: 10.2308/acch-50268

Huang, H.W., Mishra, S. ve Raghunandan, K. (2007). Types of nonaudit fees and financial reporting quality. Audıtıng: A Journal of Practıce and Theory, Volume 26, No 1, pp. 133–145

Huang, X. (2011). Earnings smoothness and investment sensitivity to stock prices. Dissertation, Georgia State University, http://scholarworks.gsu.edu/accountancy_diss/10

Hung, M. (2001). Accounting standards and value relevance of financial statements: An İnternational Analysis. Journal of Accounting and Economics 30, pp. 401-420

Islam, M. S. (2016). Impact of non-audit services and tenure regulations on auditor independence and financial reporting quality: Evidence from the UK. Doctor of Philosophy, Cardiff University

İmhof, M. (2015). Fırm locatıon and fınancıal reportıng qualıty. Academy of Accounting and Financial Studies Journal, Volume 19, Number 1

Jaggi, B. ve Low, P. Y. (2000). Impact of culture, market forces, and legal system on financial disclosures. The International Journal of Accounting, Volume 35, No 4, pp.495-519

Johl, S. K., Johl, S. J., Subramaniam, N., Cooper, B. (2013). Internal audit function, board quality and financial reporting quality: Evidence from Malaysia. Managerial Auditing Journal Volume 28, No. 9

Jonas, G. J. ve Blanchet, J. (2000). Assessing financial reporting quality. American Accounting Association, Sayı 14, No 3

Jones, J.J. (1991). Earnings management during ımport relief ınvestigations. Journal of Accounting Research, Volume 29, No 2, pp. 193-228

Kamarudin, K. A. ve Ismail, W. A. W. (2014). The risk of earnings quality impairment. Procedia - Social and Behavioral Sciences 145, pp.226 – 236

Kamu Gözetimi Muhasebe ve Denetim Standartları Kurumu, 2005, Maddi duran varlıklar, TMS 16

Kamu Gözetimi Muhasebe ve Denetim Standartları Kurumu, 2006, Maddi olmayan duran varlıklar, TMS 38

Kamu Gözetimi Muhasebe ve Denetim Standartları Kurumu, 2006, Varlıklarda değer düşüklüğü, TMS 36

Kamu Gözetimi Muhasebe ve Denetim Standartları Kurumu, 2012, Gerçeğe uygun değer ölçümü TFRS 13

Kamu Gözetimi Muhasebe ve Denetim Standartları Kurumu, 2018, Finansal raporlamaya ilişkin kavramsal çerçeve

Kamu Gözetimi Muhasebe ve Denetim Standartları Kurumu, 2018, Finansal tabloların sunuluşu TMS 1

Kamu Gözetimi Muhasebe ve Denetim Standartları Kurumu, 2018, Muhasebe politikaları, muhasebe tahminlerinde değişiklikler ve hatalar, TMS 8

Kantudu, A. S. ve Samaila, I. A. (2015). Board characteristics, ındependent audit committee and financial reporting quality of oil marketing firms: Evidence from Nigeria. Journal of Finance, Accounting and Management, 6(2), pp.34-50

Kapoor, S. (2016). Financial reporting quality in Nordic Countries. Bachelor's thesis, JAMK University op Applied Sciences

Karabayır, M. E. (2012). Uluslararası Finansal Raporlama Standartları ve muhasebe kalitesi: İMKB örneği. Doktora Tezi, Ankara: Ankara Üniversitesi

Kargın, M., Aktaş, R. ve Demirel Arıcı, N. (2015). Kurumsal yönetimin finansal raporlama kalitesindeki rolü: Borsa İstanbul üzerine karşılaştırmalı bir uygulama. Yönetim ve Ekonomi, Cilt 22, Sayı 2

Kasznik, R. (1999). On the Association between voluntary disclosure and earnings management. Journal of Accounting Research, Volume 37, No. 1, pp. 57-81

Kibiya, M. U., Ahmad, A. C. ve Amran, N. A. (2016). Audit committee characteristics and financial reporting quality: nigerian non-financial listed firms. The European Proceeding of Social Behavioural Sciences, http://dx.doi.org/10.15405/epsbs.2016.08.106

Kim, J. B., Segal, B. ve Zang, Y. (2012). The triangular relationship between audit committee characteristics, audit ınputs, and financial reporting quality. Faculty& Research Working Paper, The Business School For The World

Koh, K., Rajgopal, S. ve Srinivasan, S. (2013). Non-audit services and financial reporting quality: evidence from 1978 to 1980. Rev Account Stud 18, pp. 1–33, DOI 10.1007/s11142-012-9187-6

Kothari, S.P., Leone, A.J. ve Wasley, C.E., (2005). Performance matched discretionary accrual measures. Journal of Accounting and Economics 39, pp. 163–197

Krishnamoorthy, G., Wright, A. ve Cohen, J. (2002). Audit committee effectiveness and financial reporting quality: Implicatıons for audıtor independence. Australıan Accountıng Revıew, Volume 12, No 3

Krishnan, J., Wen, Y. ve Zhao, W. (2011). Legal expertise on corporate audit committees and financial reporting quality. The Accounting Review, American Accounting Association, Volume 86, No 6, pp. 2099-2130

Krismiaji, Aryani, Y. A. ve Suhardjanto, D. (2016). International Financial Reporting Standards, board governance, and accounting quality: A preliminary Indonesian evidence. Asian Review of Accounting, Volume 24, Issue 4, pp.474-497, https://doi.org/10.1108/ARA-06-2014-0064

Kusnadi, Y., Leong, K. S., Suwardy, T., Wang, J. (2016). Audit committees and financial reporting quality in Singapore. Journal Business Ethics 139, pp.197–214, DOI 10.1007/s10551-015-2679-0

Küçükkocaoğlu, G., Keskin Benli, Y. ve Küçüksözen, C. (2007). Finansal bilgi manipülasyonunun tespitinde yapay sinir ağı modeli kullanımı. Başkent Üniversitesi

Küçüksözen, C. (2004). Finansal bilgi manipülasyonu: nedenleri, yöntemleri, amaçları, teknikleri, sonuçları ve İmkb şirketleri üzerine ampirik bir çalışma. Doktora Tezi, Ankara: Ankara Üniversitesi

Kwon, H. S. (2014). An empirical analysis of the decline of financial reporting quality following M&A. Doctor of Philosophy, Boston University School of Management

Lara, J. M. G., Osma, B. G., Mora, A., Scapin, M. (2017). The monitoring role of female directors over accounting quality. Journal of Corporate Finance 45, pp. 651–668

Larker, D.F. ve Richardson, S.A. (2004). Fees paid to audit firms, accrual choices, and corporate governance, Journal of Accounting Research Volume 42, No. 3

Leuz, C., Nanda, D. ve Peter, D. W. (2003). Earnings management and investor protection: an international comporison. Journal of Financial Economics 69, pp.505-527

Li, Q., Wang, T. (2010). Financial reporting quality and corporate investment efficiency: chinese expericence, Nankai Business Review, Volume 1, No 2, pp.197-213

Licerán-Gutiérrez, A. ve Cano-Rodríguez, M. (2017). A revıew on the multıdımensıonal analysıs of earnıngs qualıty. EAA Annual Congress, Valencia, pp. 1–28.

Lin, J. W., Li, J. F. ve Yang, J. S. (2006) The effect of audit committee performance on earnings quality. Managerial Auditing Journal, Volume 21, Issue 9, pp.921-933

Lin, S., Riccardi, W. ve Wang, C. (2012). Does accounting quality change following a switch from u.s. gaap to ıfrs? evidence from Germany. J. Account Public Policy 31, pp. 641-657

Liu, M. (2011). Financial reporting quality and corporate bond. Doctor of Philosophy, Canada: Concordia University

Liu, Q., Lu, Z. (2007). Corporate governance and earnings management in the Chinese listed companies: A tunneling perspective. Journal of Corporate Finance 13, pp. 881–906

Lyimo, G. D. (2014). Assessıng the measures of qualıty of earnıngs: evıdence from Indıa. European Journal of Accounting Auditing and Finance Research, Volume 2, No6, pp.17-28

Mahjoub, L. B. ve Khamoussi, H. (2013). Environmental and social policy and earning persistence. Business Strategy and The Environment Bus. Strat. Env. 22, pp.159–172, DOI: 10.1002/bse.1739

Matyas, L. ve Sevestre, P., (2008). Advances studies ın theoretical and applied econometrics the econometrics of panel data fundamentals and recent developments in theory and practice. Third Edition, Springer

Mbobo, E., M. ve Ekpo, N., B. (2016). Operationalising the qualitative characteristics of financial reporting, International Journal of Finance and Accounting 2016, 5(4), pp. 184-192

Mcnichols, M. F. (2002). The quality of accruals and earnings: The role of accrual estimation errors: discussion. The Accounting Review, Volume 77, Supplement: Quality of Earnings Conference, pp. 61-69

Meek, G. K., Roberts, C.B. ve Gray, S.J. (1995). Factors ınfluencing voluntary annual report disclosures by u.s., u.k. and continental european multinational corporations. Journal of International Business Studies, Volume 26, No 3, pp. 555-572

Mohammadi, S. M. (2014). The relationship between financial reporting quality and ınvestment efficiency in tehran stock exchange. International Journal of Academic Research in Business and Social Sciences, Volume 4, No 6, ISSN: 2222-6990

Musa, F. I., Oloruntoba F. O. ve Oba, V. C. (2014). Examination of the relationship between audit committee characteristics and financial reporting quality of nigerian deposit banks. Banking, Finance & Accounting, Issue1 (33), ISSN: 1582-8859

Oba, V. C. (2014). Board dynamics and financial reporting quality. Review of International Comparative Management, Volume 15, Sayı 2

Olowokure, O. A., Tanko, M. ve Nyor, T. (2016). Firm structural characteristics and financial reporting quality of listed deposit money banks in nigeria. İnternational Business Research, Volume 9, No 1, ISSN 1913-9004

Öğütücü Şen, F. (2017). Kurumsal yönetişim ve finansal raporlama kalitesi: Türkiye örneği. Doktora Tezi, Gaziantep: Gaziantep Üniversitesi

Önder, Ş. (2012). İşletmelerin kâr yönetimi uygulamalarında kurumsal yönetim yapılarının etkisi: İmkb üzerine bir uygulama. Doktora Tezi, Kütahya: Dumlupınar Üniversitesi

Özden, E. A. ve Ataman, B. (2014). Kâr yönetimi ve yöntemleri. Marmara Üniversitesi Öneri Dergisi, Cilt 11, Sayı 42, pp.13-25

Palea, V. (2002). IAS/IFRS and financial reporting quality: Lessons from the european experience. Working Paper Series, Department of Economics and Statistics

Park, Y. K. (1998). Audıt commıttees, corporate governance, and the qualıty of fınancıal reportıng: evıdence from audıtor lıtıgatıon and market reactıons to earnıngs announcements. Doctor of Philosophy, University of Pittsburgh

Penman, S. H. ve Zhang, X. J. (2002). Accounting conservatism, the quality of earnings, and stock returns. The Accounting Review, Volume 77, No 2, pp. 237-264

Perotti, P. Wagenhofer, A. (2011). Earnings quality measures and excess returns. University of Graz

Peyvaran, L. (2016). Fınancıal reportıng qualıty and dual-holdıng of debt and equıty. Doctor of Philosophy, University of Toronto

Prawitt, D. F., Smith, J. L. ve Wood, D. A. (2009). Internal audit quality and earnings management. American Accounting Association, Volume 84, No 4, pp. 1255-1280, DOI: 10.2308/accr.2009.84.4.1255

Rahmani, H. ve Jabari, H. (2015). A model evaluating the ımpacts of qualitative characteristics on the usefulness of financial reporting. International Journal of Management, Accounting and Economics, Volume 2, No 4, ISSN 2383-2126

Rasmussen, S. J. (2009). Sell-ın versus sell-through revenue recognıtıon: an examınatıon of fırm characterıstıcs and fınancıal ınformatıon qualıty. Doctor of Phılosophy, Texas A&M University

Rich, K. T. (2009). Audıt commıttee accountıng expertıse and changes ın fınancıal reportıng qualıty. Doctor of Philosophy, University of Oregon

Richardson, S. A., Sloan, R. G., Soliman, M. T., Tuna, İ. (2005). Accrual reliability, earnings persistence and stock prices. Journal of Accounting and Economics 39, pp. 437–485

Robinson, T.R. ve Henry, E. (2009). International financial statement analysis. CFA Institue Investment Series

Ronen, J. ve Yaari, V. (2008). Earnıngs management emerging ınsights in theory, practice, and research. Springer Science+Business Media, LLC

Sadiq, M. ve Shafie, R. B. (2017). The quality of financial reporting and ıts measurements. International Journal of Economic Perspectives, 2017, Volume 11, Issue 1, pp. 392-401.

Schipper, K. ve Vincent, L. (2003). Earnings quality. Accounting Horizons 17, pp.97-111

Sermaye Piyasası Kurulu (2005). Kurumsal Yönetim İlkeleri

Sermaye Piyasası Kurulu (2011). Seri:IV, No:54 Kurumsal Yönetim İlkelerinin Belirlenmesine ve Uygulanmasına İlişkin Tebliğ

Soderstrom, N. S. ve Sun, K. J. (2007). IFRS adoption and accounting quality: A review. European Accounting Review, Volume 16, Issue 4, pp. 675-702

Sra, J. K. (2012). Business cycles and accounting quality. Master of Thesis, Unıversıty of Northern Brıtısh Columbıa

Sun, K. (2014). The relatıonshıp between capıtal allocatıon effıcıency and fınancıal reportıng qualıty: ınternatıonal evıdence. International Journal of Business, Accounting, and Finance, Volume 8, Number 2

Tanyi, P. N. ve Smith, D. B. (2015). Busyness, expertise, and financial reporting quality of audit committee chairs and financial experts. auditing: A Journal of Practice & Theory, American Accounting Association, Volume 34, No 2, DOI: 10.2308/ajpt-50929, pp. 59–89

Tatoğlu, Yerdelen, F. (2016). Panel veri ekonometrisi stata uygulamalı. Beta Basım A.Ş., İstanbul

Vafeas, N.(2000). Board structure and the informativeness of earnings. Journal of Accounting and Public Policy 19, pp. 139-160

Vega, J.G. (2014). Do ındustry specıalıst audıtors enhance fınancıal reportıng qualıty? a comparatıve study of the mandatory adoptıon of ıfrs ın the european unıon. Doctor of Phılosophy, The Unıversıty of Texas At San Antonıo

Verdi, R. S. (2006). Fınancıal reportıng qualıty and ınvestm ent efficıency. Doctor of Philosophy, The University of Pennsylvania

Verdi, R. S. (2006). Financial reporting quality and ınvestment efficiency. Verdi, Rodrigo S., Financial reporting quality and ınvestment efficiency. Available at SSRN: https://ssrn.com/abstract=930922 or http://dx.doi.org/10.2139/ssrn.930922

Vilaminck, N. D. ve Sarens, G.(2015). The relationship between audit committee characteristics and financial statement quality: evidence from Belgium. J Manag Gov, 19, pp. 145–166, DOI 10.1007/s10997-013-9282-5

Wang, F., Zhu, Z. ve Hoffmire, J. (2014). Financial reporting quality, ownership concentration, and investment efficiency: evidence from China. BioTechnology an Indian Journal, Volume 10 Issue 18 ISSN:0974 – 7435

Wang, F., Zhu, Z., Hoffmire, J. (2015). Financial reporting quality, free cash flow, and ınvestment efficiency. SHS Web of Conferences, DOI: 10.1051/ shsconf/20151701027

Wilford, A. L. (2012). Determınıng the ımpact of multıple consecutıve years of fınancıal reportıng qualıty ıssues on ınvestment efficıency. University of Maryland, Doctor of Philosophy

Yang, J. S. ve Krishnan, J. (2005). Audit committees and quarterly earnings management. http://ssrn.com/abstract=845145

Ye, K., Zhang, Z. ve Rezaee, Z. (2010). Does top executive gender diversity affect earnings quality? A large sample analysis of Chinese listed firms. Advances in Accounting, Incorporating Advances in International Accounting 26, pp.47-54

Yoo, Y., Lim, J., Chang, J. (2013). Financial reporting quality and acquisition profitability: Evidence from Korea. The Journal of Applied Business Research, Volume 29, No 6

Yoon, S. (2007). Accounting quality and ınternational accounting govarnance. Bachelor of Social Science, International Trade Dongduk Women's University Seoul, Korea

Yurdakul, H. (2014). Kâr yönetimi ve Borsa İstanbul (BİST) şirketleri üzerinde ampirik bir araştırma. Doktora Tezi, Ankara: Gazi Üniversitesi

Yurisandi, T., Puspitasari, E. (2015). Financial reporting quality before and after IRFS adoption using NİCE qualitative characteristic meuasurement. Procedia - Social and Behavioral Sciences 211 (2015) 644 – 652

Zhang, X. Y. (2016). Noncompliance, financial reporting quality and director turnover. Doctor of Philosophy, Department of Accounting and Finance Lancaster University

Zhang, Y. (2015). Audit committee's significance, the relation between audit committee effectiveness and financial reporting quality. FEM Saxion UAS

Zheng, X. (2008). An empirical analysis of the relationship between audit committee multiple directorships and financial reporting quality. Doctor of Philosophy, Drexel University

İNTERNET SİTELERİ

http://www.kgk.gov.tr/Home/, Erişim tarihi: 12.17.2018

https://www.ey.com/publication/vwluassets/yeni_ttk_sunum/$file/yenittksunum.pdf, Erişim Tarihi: 19.10.2018

http://www.spk.gov.tr/Duyuru/Goster/20111011/0, Erişim Tarihi: 19.10.2018

http://www.spk.gov.tr/Duyuru/Goster/20111011/0, Erişim Tarihi: 19.10.2018

Ankara Barosu, 6102 Sayılı TTK Sempozyumu, http://www.ankarabarosu.org.tr/Siteler/2012yayin/2011sonrasikitap/ttk-borclar-sempozyumu--ic--2012-07-02.pdf, Erişim Tarihi: 21.10.2018

EKLER

EK 1: FRK Ölçüm Yöntemlerine İlişkin Literatür Tablosu				
Araştırmada Kullanılan FRK Ölçüm Yöntemi	***Araştırmanın Odak Noktası***	***Araştırma Ana Kütlesi***	***Araştırma Sonucu***	***Araştırma Künyesi***
Niteliksel Özellikler	FRK'sini etkileyebilecek **çevre** faktörüne odaklanılmıştır.	2009-2013 yıllarında Endenozya borsasında işlem gören işletmeler	IFRS'ye uyum ile birlikte ihtiyaca uygunluk, anlaşılabilirlik ve karşılaştırılabilirlik özellikleri arttığı için IFRS uyumun finansal raporlama kalitesini artırdığı sonucuna ulaşmıştır.	Yurisandi, T. ve Puspitasari, E. (2015) Financial Reporting Quality Before And After IRFS Adoption Using NİCE Qualitative Characteristic Meuasurement
Tahakkuk Kalitesi ***Yeniden Düzeltmeler***	FRK'sini etkileyebilecek **kişi** faktörüne odaklanılmıştır.	2008-2012 mali yıllarında Compustat'dan elde edilen Kanada İşletmeleri	Yönetim kurulunun yapısında kadın üye yer almasının finansal raporlama kalitesi ile ilişkisi olmadığı sonucuna ulaşmışlardır. Coğrafi olarak farklı yerlerde olan işletmelerin bağımsız yöneticilere sahip işletmelerin, belli bölgede faaliyet gösteren işletmelerin finansal raporlama kalitesi daha düşüktür. Aynı zamanda denetim komitesinde yer alan üyelerin coğrafi çeşitliliği arttıkça finansal raporlama kalitesi azalmaktadır.	Firoozi, M. vd. (2016) Do Foreign Directors On Audit Committees Enhance Financial Reporting Quality?
Kazancın İstikrarlılığı ***Kazanç Hedeflerini Karşılama veya Aşma Değer İlişkisi*** ***Zamanlılık veya Zararın Zamanında Kaydı***	FRK'sini etkileyebilecek **çevre** faktörüne odaklanılmıştır.	1990-2003 yılları arasında Ulusal Muhasebe Standartlarını benimseyen 327 işletme verisi	Ulusal Muhasebe Standartlarını uygulayan işletmelerin uygulamayan işletmelere göre genellikle daha az kazanç yönetimi, daha fazla zararın zamanında kaydına ve yüksek değer ilişkisine sahip olduğu tespit edilmiştir. Dolayısıyla Ulusal Muhasebe Standartları finansal raporlama kalitesini artırmaktadır.	Barth, M. E., vd. (2008) International Accounting Standards and Accounting Quality

Değer İlişkisi ***Zamanlılık veya Zararın Zamanında Kaydı*** ***Kazanç Yönetimi***	FRK'sini etkileyebilecek **çevre** faktörlerine odaklanılmıştır.	BİST İmalat sektöründe faaliyet gösteren 50 işletme verisi	UFRS'ten sonra işletmelerin finansal raporlama kalitesinde artış olduğu bulunmuştur.	Cengiz, S. ve Tosunoğlu, B. (2017) Uluslararası Finansal Raporlama Standartlarının Finansal Raporlama Kalitesi Üzerindeki Etkisine Yönelik Bir Araştırma
Tahakkuk Kalitesi ***Zamanlılık ve Zararın Zamanında Kaydı*** ***Kazancın Tahmin Etme Gücü***	FRK'sini etkileyebilecek **çevre** faktörüne odaklanılmıştır.	2000-2006 yılları arasında ABD Menkul Kıymetler ve Borsa Komisyonuu'na göre raporlama yapan ve yapmayan ihraç yapan yabancı işletme verisi	ABD Menkul Kıymetler ve Borsa Komisyonu'na göre raporlama yapmayan işletmelerin düşük finansal raporlama kalitesine sahip olduğu bulunmuştur.	Gotti,, G. ve Mastrolia, S. (2012) The Effect on Financial Reporting Quality of an Exemption from the SEC Reporting Requirements for Foreign Private Issuers
Kazanç Yönetimi ***Kazanç Tepki Katsayısı*** ***Kazanç Hedeflerini Karşılama veya Aşma***	FRK'sini etkileyen **çevre** faktörlerine odaklanılmıştır.	1978-1980 yıllarında Standard&Poor's endeksinde yer alan 500 işletme verisi	Denetçiler işletmeye denetim dışı hizmetler sunduğunda denetçinin itibarı, bilgi paylaşımı ve sinerjisi aracılığıyla kazanç kalitesinin dolayısıyla finansal raporların kalitesinin arttığını bulmuşlardır.	Koh, K. vd. (2013) Non-audit services and financial reporting quality: evidence from 1978 to 1980
Kazanç Yönetimi ***Gönüllü Açıklama Seviyesi***	FRK'sini etkileyen **çevre** faktörlerine odaklanılmıştır.	2009-2012 yıllarını içeren Alman özel orta ölçekli işletmeler	Diğer bankalarla daha az ilişkisi olan özel işletmelerin finansal raporlama kalitesinin daha düşüktür. Bu bankalar daha az bilgiler içeren ve yüksek tahakkuklar içeren finansal raporlama ait olduğu sonucuna ulaşılmıştır.	Bigus, J. ve Hillebrand, C. (2017) Bank Relationships and Private Firms' Financial Reporting Quality
Kazanç Yönetimi ***Tahakkuk Kalitesi*** ***Muhafazakârlık***	FRK'sinin **faydalarına** odaklanılmıştır.	2002-2010 yıllarında 1.960 tane uluslararası finansal olmayan işletme verisi	Finansal raporlama kalitesi finansal performans üzerinde olumlu bir etkiye sahip olduğu bulunmuştur.	Ferrero, J.M. (2014) Consequences of financial reporting quality on corporate performance Evidence at the international level
İç Kontrol Zayıflıkları	FRK'sinin **faydalarına** odaklanılmıştır.	2004-2010 yılları arasında 1.272 önemli zayıflık raporlayan işletme-yıl gözlemi ile 20.225 önemli zayıflık raporlamayan işletme-yıl gözlemi/2004-2010 yılları arasında iç kontrol raporu olan işletmelerden oluşan veri	Finansal raporlama kalitesinin göstergesi olarak kullanılan iç kontrol önemli zayıflıklar yatırım verimliliği üzerinde negatif etkiye sahip olduğu sonucuna ulaşılmıştır.	Wilford, A. L. (2012) Determının The Impact Of Multıple Consecutıve Years Of Fınancıal Reportıng Qualıty Issues On Investment Efficıency

Yeniden düzeltmeler ***Hileler***	FRK'sini etkileyebilecek **çevre** faktörüne odaklanılmıştır.	123 tane menkul kıymet yasalarına uymayan işletme verisi	Menkul kıymet yasalarına uymayan işletmelerin uyan işletmelere göre finansal raporlama kalitesinin düşük olduğu tespit edilmiştir.	Zhang, X. Y. (2016) Noncompliance, Financial Reporting Quality and Director Turnover
Tahakkuk Kalitesi ***Kazancın İstikrarlı Hale Getirilmesi*** ***Kazanç Sürekliliği***	FRK'sini etkileyebilecek **çevre** faktörlerine odaklanılmıştır.	1996-2009 yılları arasında kentsel ve kırsal kesimde yer alan 3.804 işletme verisi	Kırsal konumda yer alan işletmelerin ABD'nin en büyük 15 metropoliten bölgesinde veya yakınında bulunan işletmelere göre daha yüksek kalitede finansal raporlamaya sahip olduğu sonucu bulunmuştur.	Imhof, M. (2015) Fırm Locatıon And Fınancıal Reportıng Qualıty
Kazanç Yönetimi ***Tahakkuk Kalitesi***	FRK'sinin **faydalarına** odaklanılmıştır.	2002-2005 yılları arasında Dünya Bankası'ndan elde edilen farklı sektörlere ait işletme verisi	Finansal raporlama kalitesi yatırım verimliliğini olumlu olarak etkilediği sonucuna ulaşılmıştır.	Chen F. vd. (2011) Financial Reporting Quality and Investment Efficiency of Private Firms in Emerging Markets
Kazanç Yönetimi ***Tahakkuk Kalitesi***	FRK'sinin **faydalarına** odaklanılmıştır.	1998-2008 yıllarında İspanya'da listelenen işletmeler	Finansal raporlama kalitesi aşırı yatırım sorunlarını azaltmaktadır.	Cutillas, M. F. ve Sanchez, P. (2014) Financial reporting quality, debt maturity and investment effi ciency
Kazanç Tepki Katsayısı ***Değer İlişkisi***	FRK'sini etkileyen **çevre** faktörlerine odaklanılmıştır.	1991-2010 dönemi boyunca ABD'de birleşen işletmeler	Edinen işletmenin kazanç tepki katsayısı ile ölçülen finansal raporlama kalitesinde azalış bulunmuştur ve birleşme devralma işlemi sonrasında finansal raporların değer ilişkisinin düşük olduğu sonucuna varılmıştır.	Kwon, H. S. (2014) An Empırıcal Analysıs Of The Declıne Of Fınancıal Reportıng Qualıty Followıng M&A
Tahakkuk Kalitesi	FRK'sinin **faydalarına** odaklanılmıştır.	2008-2012 yılları arasında Çin'de bulunan 3.726 işletme verisi	Finansal raporlama kalitesi yöneticiler ve yatırımcılar arasında bilgi asimetrisini azalttığı için aşırı yatırımlarla ilişkili olarak bulunmuştur.	Wang, F. vd. (2015) Financial Reporting Quality, Free Cash Flow, and Investment Efficiency
Tahakkuk Kalitesi	FRK'sinin **faydalarına** odaklanılmıştır	1980-2003 yıllarını kapsayan 38.062 işletme-yıl gözlemi	İşletmelerin finansal raporlama kalitelerinin aşırı veya az yatırım ile negatif ilişkili olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Diğer bir ifade ile finansal raporlama kalitesi yatırım verimliliğini artırmaktadır.	Verdi, R. S. (2006) Financial Reporting Quality and Investment Efficiency

Kazancın İstikrarlılığı ***Kazanç Hedeflerini Karşılama veya Aşma*** ***Zamanlılık veya Zararın Zamanında Kaydı***	FRK'sini etkileyebilecek **çevre** faktörüne odaklanılmıştır.	2005 yılında IFRS'i kabul 20 ülke ile IFRS'si kabul etmeyen 15 ülkeden elde edilen işletme verisi	Zorunlu olarak IFRS benimsenmesinin finansal raporlama kalitesini azalttığı sonucuna ulaşılmıştır.	Ahmed, A. S. vd. (2013) Does Mandatory Adoption of IFRS Improve Accounting Quality? Preliminary Evidence
Kazanç Yönetimi	FRK'sini etkileyebilecek **çevre** faktörlerine odaklanılmıştır.	2002-2012 yılları arasında Compustant Global'dan elde edilen işletmelerin verisi	Sonuçlar, IFRS'nin zorunlu kabulü ve endüstri uzmanı denetçinin Avrupa Birliği ülkelerindeki işletmeler arasında finansal raporlama kalitesini olumlu yönde etkilediğini göstermektedir.	Vega, J. G. (2014) Do Industry Specıalıst Audıtors Enhance Fınancıal Reportıng Qualıty? A Comparatıve Study Of The Mandatory Adoptıon Of Ifrs In The European Unıon

EK 2: Hipotezlere İlişkin Literatür Tablosu				
Araştırmada Kullanılan FRK Yöntemi	***Araştırmanın Odak Noktası***	***Araştırma Ana Kütlesi***	***Araştırma Sonucu***	***Araştırma Künyesi***
Tahakkuk Kalitesi	FRK'sini etkileyebilecek **kişi** faktörüne odaklanılmıştır.	2008-2012 yılları arasında Nijerya'da listelenen 69 işletme verisi	Yönetim kurulunda bağımsızlık, yönetim kurulunun görev süresi, cinsiyet çeşitliliği ve yönetim kurulunda yer alanların sahiplik payı Nijerya'da finansal raporlama güvenilirliğinin önemli belirleyicileridir. Yönetim kurulu büyüklüğünün finansal raporlama kalitesi üzerinde nötr bir etkisi olduğu bulunmuştur.	Oba, V. C. (2014) Board Dynamics and Financial Reporting Quality in Nigeria
Kazanç Yönetimi	FRK'sini etkileyebilecek **kişi** ve **çevre** faktörlerine odaklanılmıştır.	2008-2015 yılları arasında Nijerya'da Tarım ve Doğal Kaynaklar sektöründe yer alan işletmeler	Yönetim kurulu büyüklüğü, kaldıraç, likidite ve finansal raporlama kalitesi ile pozitif ilişkili çıkmıştır.	Echobu, J. vd. (2017) Determinants of Financial Reporting Quality: Evidence from Listed Agriculture and Natural Resources Firms in Nigeria
Yeniden Düzeltmeler ***Tahakkuk Kalitesi***	FRK'sini etkileyebilecek **kişi** faktörüne odaklanılmıştır.	2008-2012 mali yıllarında Compustat'dan elde edilen Kanada İşletmeleri verisi	Yönetim kurulunun yapısında kadın üye yer almasının finansal raporlama kalitesi ile ilişkisi olmadığı sonucuna ulaşmışlardır. Coğrafi olarak farklı yerlerde olan işletmelerin bağımsız yöneticilere sahip işletmelerin, belli bölgede faaliyet gösteren işletmelerin finansal raporlama kalitesi daha düşüktür. Aynı zamanda denetim komitesinde yer alan üyelerin coğrafi çeşitliliği arttıkça finansal raporlama kalitesi azalmaktadır.	Firoozi, M. vd. (2016) Board Diversity and Financial Reporting Quality
Kazanç Yönetimi	FRK'sini etkileyen **kişi** faktörlerine odaklanılmıştır.	İngiltere'ye ait işletmelerin verisi	Yönetim kurulunda yer alan kadın üyelerin finansal raporlama kalitesini etkilemediği sonucuna ulaşılmıştır. Ancak bağımsız yöneticiler arasında kadın üyelerin yer almasının işletmenin kazanç yönetimi uygulamalarını azaltarak finansal raporlama kalitesini artırdığı sonucuna ulaşılmıştır.	Lara, J. M. G. vd. (2017) The monitoring role of female directors over accounting quality

Tahakkuk Kalitesi Zamanlılık	FRK'sini etkileyebilecek **kişi** ve **çevre** faktörlerine odaklanılmıştır.	2006-2015 yıllarında Nijerya Borsasında (NSE) yer alan işletmeler	Yönetim kurulu büyüklüğü, denetim komitesi, yönetim kurulu bağımsızlığı ve büyüme ile finansal raporlama kalitesi arasında anlamlı ilişkiler bulmuştur.	Akeju, J. B. ve Babatunde, A. D. (2017) Corporate Governance and Financial Reportıng Quality in Nıgeria
Niteliksel Özellikler	FRK'sini etkileyebilecek **kişi** ve **çevre** faktörlerine odaklanılmıştır.	2000-2011 yılları arasında petrol işletmeleri verisi	Yönetim kurulunda yer alan bağımsız üyeler, denetim komitesi bağımsız üyeleri ve yönetimsel sahiplik ve işletme büyüklüğünün finansal raporlama kalitesini etkilediği sonucuna ulaşılmıştır.	Kantudu, A. S. ve Samaila, I. A. (2015) Board Characteristics, Independent Audit Committee and Financial Reporting Quality of Oil Marketing Firms: Evidence from Nigeria
Tahakkuk Kalitesi	FRK'sini etkileyebilecek **kişi** ve **çevre** faktörlerine odaklanılmıştır.	Nijerya'da bulunan imalat işletmeleri	Yönetim kurulunda bağımsız yöneticiler, denetim komitesi büyüklüğü, denetim komitesinde bulunan bağımsız üyeler, denetim komitesi toplantı sıklığı, kurumsal sahiplik oranı, blok sahiplik ve yönetimsel sahiplik ve kaldıraç ile finansal raporlama kalitesi arasında anlamlı ilişki olduğu tespit edilmiştir.	Hassan, S. U. (2013) Financial Reporting Quality, Does Monitoring Characteristics Matter? An Empirical Analysis of Nigerian Manufacturing Sector.
Tahakkuk Kalitesi	FRK'sini etkileyebilecek **çevre** faktörlerine odaklanılmıştır.	2010 yılında Singapur'da listelenen 423 işletme verisi	Denetim komitesinde muhasebe, finans veya danışmanlık alanında uzmanlar olduğunda finansal raporlama kalitesinin yüksek olacağı sonucuna ulaşılmıştır. Denetim komitesinde yer alan bağımsız üyelerin finansal raporlama kalitesini etkilemediği sonucuna ulaşılmıştır.	Kusnadi, Y. vd. (2016) Audit Committees and Financial Reporting Quality in Singapore
Kazanç Yönetimi ***Tahakkuk Kalitesi***	FRK'sini etkileyen **çevre** faktörlerine odaklanılmıştır.	Finansal raporlama kalitesi üzerinde etkisi test edilecek değişkenlere ait farklı örneklem grupları	Denetim komitesi oluşumundan sonra Jones modeline göre ölçülmüş finansal raporlama kalitesinin geliştiği sonucuna ulaşılmıştır. Ancak Dechow-Dichew modeline göre ölçülen finansal raporlama kalitesinde aynı sonuca ulaşılamamıştır. Ancak denetim komitesi oluştuktan sonra denetim komitesinin büyüklüğü, bağımsızlığı, uzmanlığı, görev süresi ve etkinliğinin finansal raporlama kalitesini etkilemediği sonucuna ulaşılmıştır.	Bbus, B. P. J. (2007) Audit Committees and Financial Reporting Quality

Tahakkuk Kalitesi	FRK'sini etkileyen **çevre** faktörlerine odaklanılmıştır.	Nijerya bankaları	Denetim komitesi özelliklerinden denetim komitesinde yer alan bağımsız üyelerin sayısı ve denetim komitesi üyelerinin uzmanlığı finansal raporlama kalitesini pozitif etkilemektedir. Denetim komitesi büyüklüğü ile finansal raporlama kalitesi arasında anlamlı ilişki bulunamamıştır.	Musa, F. L. vd. (2014) Examination of the relationship between audit committee characteristics and financial reporting quality of Nigerian deposit banks
Kazanç Yönetimi Tahakkuk Kalitesi Muhafazakârlık	**Halka Açık** ve **Özel İşletmelerin** Karşılaştırılması	Yaklaşık 100.000 özel işletmeye ait veriler	Halka açık işletmelerin daha yüksek tahakkuk kalitesine sahip olduğu ve daha muhafazakâr raporlara sahip olduğu bulunmuştur.	Hope, O-K. vd. (2013) Financial Reporting Quality of U.S. Private and Public Firms
Kazanç Yönetimi	FRK'yi etkileyen **çevre** faktörlerine odaklanılmıştır.	2008-2013 yılları arasında BİST 100 kapsamında işlem gören 94 finansal olmayan işletme	Araştırma sonucunda elde edilen bulgulara göre işletme büyüklüğü ve halka açıklık oranı finansal raporlama kalitesi ile pozitif ilişkili olarak bulunmuştur. Aynı zamanda kurumsal yönetim derecesine sahip işletmelerde finansal raporlama kalitesi ile işletme büyüklüğü, halka açıklık oranı, kaldıraç oranı ve bağımsız yönetim kurulu üye sayısı arasında negatif ilişki bulunmuştur.	Öğütücü Şen, F. (2017) Kurumsal Yönetişim ve Finansal Raporlama Kalitesi: Türkiye Örneği
Tahakkuk Kalitesi Kazancın Sürekliliği Kazancın İstikrarlılığı Kazancın Tahmin Gücü Değer İlişkisi Zamanlılık veya Zararın Zamanında Kaydı Muhafazakârlık	FRK'sini etkileyen **çevre** faktörlerine odaklanılmıştır.	2001-2006 yılları arasında Endonezya borsasında işlem gören 141 imalat işletmeleri verisi	Araştırma sonucunda faaliyet döngüsü, satış volatilitesi, işletme büyüklüğü, işletme yaşı, kayıp oranı, kaldıraç, çevresel risk, kurumsal sahiplik, pazar konsantrasyonu (yoğunluğu) ve denetçi kalitesini finansal raporlama kalitesini etkileyen faktörler olarak bulmuştur.	Faani, Z. (2011) Determinant Factors of Financial Reportıng Qualıty and Economıc Consequences
Tahakkuk Kalitesi	FRK'sini etkileyebilecek **çevre** faktörlerine odaklanılmıştır.	2010-2014 yılları arasında rassal olarak örneklem seçimi ile 14 işletme verisi	İmalat işletmelerinde işletme kârlılığı, denetçi türü ve sahiplik dağılımı finansal raporlama kalitesi ile pozitif ilişkili olarak bulunmuştur. İşletme büyüklüğü ise raporların kalitesi ile negatif ilişkili olarak bulunmuştur.	Asegdew, K. (2016) Determinants of Financial Reporting Quality: Evidence from Large Manufacturing Share Companies of Addis Ababa

Kazanç Yönetimi Tahakkuk Kalitesi	FRK'sini etkileyebilecek **çevre** faktörlerine odaklanılmıştır.	2003 ve 2005 yıllarında Compustat veri tabanından elde edilen Russell 1000 işletmelerinin 591 tanesi	Finansal raporlama kalitesinin göstergesi olarak kazanç yönetimi ve tahakkuk kalitesi ile denetim komitesinde yasal uzmanlığın finansal raporlama kalitesini artırdığını bulmuşlardır. Ayrıca finansal raporlama kalitesi ile işletme büyüklüğü arasında negatif ilişki olduğu sonucuna ulaşmıştır.	Krishnan, J. vd. (2011) Legal Expertise on Corporate Audit Committees and Financial Reporting Quality
Kazanç Hedeflerini Karşılama veya Aşma ***Yeniden Düzeltmeler***	FRK'sini etkileyebilecek **kişi** faktörüne odaklanılmıştır.	2005-2008 yılları arasında 3.413 işletme verisi	CEO yaşının kazanç hedeflerini karşılama veya aşma ile yeniden düzeltmeler ile negatif ilişkili olduğu sonucuna ulaşılmıştır. İşletme büyüklüğü ile finansal raporlama kalitesi arasında ise pozitif ilişki olduğunu tespit etmiştir.	Huang, H. W. vd. (2012) CEO Age and Financial Reporting Quality
Kazanç Yönetimi	FRK'sini etkileyen **çevre** faktörlerine odaklanılmıştır.	2008-2009 yıllarında denetim komitesine sahip olan 60 Belçikalı işletme verisi	Denetim komitesi üye oranı, denetim komitesi üyelerinin bağımsızlığı ve denetim komitesinde üçten fazla yöneticiliğe sahip olmanın finansal raporlama kalitesini artırdığı sonucuna ulaşılmıştır.	Vlaminck, N. D. ve Sarens, G. (2015) The relationship between audit committee characteristics and financial statement quality: evidence from Belgium

ÖZGEÇMİŞ

Adı Soyadı : Gülşen ÇAVUŞ

Yabancı Dil : İngilizce

Doğum Yeri ve Yılı : Eskişehir/ 28.03.1990

E-Posta : gulsencavus@anadolu.edu.tr

Eğitim Geçmişi:

2008-2009 Afyon Kocatepe Üniversitesi/İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi, İşletme Bölümü

2009-2013 Anadolu Üniversitesi/ İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi, İşletme Bölümü

2016- halen Anadolu Üniversitesi/ Sosyal Bilimler Enstitüsü, İşletme Ana Bilim Dalı, Muhasebe Bilim Dalı

Mesleki Geçmiş:

2016-halen Araştırma Görevlisi, Anadolu Üniversitesi, İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi, İşletme Ana Bilim Dalı, Muhasebe Bilim Dalı